ROSELLA POSTORINO

DEGUSTĂTOAREALE

virtual-project.eu

ROSELLA POSTORINO

DEGUSTĂTOARELE

Original: *Le assaggiatrici*
[*At the Wolf's Table*] (2018)

Traducere din italiană și note de:
BEATRICE CRISTINA BACIU

virtual-project.eu

3
TREI

2020

Un om poate trăi doar uitând complet că este ca toți ceilalți.

Bertolt Brecht, *Opera de trei parale*

PARTEA ÎNTÂI

1.

Am intrat pe rând. Aşteptaserăm ore întregi afară, în picioare pe hol, şi simţeam nevoia să stăm jos. Camera era mare, cu pereţi albi. În centru, o masă lungă din lemn întinsă deja pentru noi. Ne-au făcut semn să luăm loc.

M-am aşezat şi am rămas aşa, cu mâinile încrucişate pe burtă.

În faţa mea, o farfurie de porţelan alb. Îmi era foame.

Celelalte femei s-au aşezat în linişte. În total, eram zece.

Unele stăteau drept şi graţios, cu părul prins în coc, altele se uitau în jur. Fata din faţa mea îşi smulgea pieliţele de la unghii, mărunţindu-le apoi cu dinţii. Avea obrajii moi, pătaţi de cuperoză. Îi era foame.

La unsprezece dimineaţa, eram deja flămânde. Nu din cauza aerului de ţară sau a călătoriei cu autobuzul. Golul acela din stomac era frică. De ani întregi ne era foame şi frică, iar când aroma mâncărurilor ne-a ajuns sub nas, simţeam pulsul bătând în tâmple şi aveam apă în gură. M-am uitat la fata care avea cuperoză. Era stăpânită de aceeaşi dorinţă.

Fasolea verde fusese gătită în unt topit. Nu mai mâncasem unt de la nunta mea. Mă ustura nasul de la aroma ardeilor copţi, aveam farfuria plină ochi şi nu făceam altceva decât să mă holbez la ea. În farfuria fetei din faţa mea, în schimb, era orez cu mazăre.

„Mâncaţi!”, ni s-a spus din colţul încăperii, pe un ton ce părea puţin mai mult decât o invitaţie, ceva mai puţin decât un ordin.

Puteau să vadă pofta în ochii noștri. Gurile deschise, respirația accelerată. Am ezitat. Nimeni nu ne-a urat poftă bună, așa că poate încă mai aveam timp să mă ridic, să mulțumesc, găinile au fost generoase în această dimineață, un ou este suficient pentru mine astăzi.

Am numărat din nou comesenele. Eram zece, deci nu era Cina cea de Taină.

„Mâncați!”, ni s-a repetat din colțul încăperii, dar eu înfulecasem deja o păstaie și îmi simțeam sângele cum urcă și coboară din cap până în picioare, simțeam bătăile inimii domolindu-se. Ce festin mi-ai pregătit! Ardeii ăștia sunt atât de dulci! Un ospăț pentru mine – o masă de lemn, nici măcar o față de masă deasupra, porțelan de Aachen și zece femei. Dacă am purta văl, am arăta ca niște călugărițe. Cantina călugărițelor care au făcut jurământ de tăcere.

La început, am luat câțiva dumicați, ca și cum nu am fi fost obligate să înghițim tot, ca și cum am fi putut refuza această mâncare, acest prânz care nu era pentru noi, care ni se cuvenea întâmplător, după cum tot întâmplător eram vrednice să ne așezăm la masa lui. Apoi însă mâncarea a început să alunece pe esofag, ajungând în acea gaură, în stomac, și cu cât îl umplea mai mult, cu atât gaura se lărgea, cu atât strângeam mai tare furculițele. Ștrudelul de mere era atât de bun, încât brusc mi-au dat lacrimile. Atât de bun, încât băgăm în gură bucăți din ce în ce mai mari, înghițindu-le una după alta, până când am dat capul pe spate și mi-am tras sufletul sub ochii inamicilor mei.

•

Mama obișnuia să spună că, atunci când mănânci, te lupți cu moartea. A spus asta chiar înainte de Hitler, când mergeam la școala elementară numărul 10 din Braunsteingasse, în Berlin, iar Hitler încă nu exista. Îmi lega funda la șorțuleț și îmi dădea ghiozdanul, spunându-mi să fiu atentă când mănânc la prânz, să nu mă înec.

Acasă, aveam prostul obicei de a vorbi non-stop, chiar și cu gura plină; trăncănești prea mult, îmi spunea, iar eu mă înecam, tocmai pentru că mă făcea să râd tonul acela dramatic, metoda ei educațională bazată pe amenințarea cu dispariția. De parcă fiecare gest de supraviețuire ne-ar expune pericolului de moarte. Viața era periculoasă, lumea întreagă – o ambuscadă.

După ce am terminat de mâncat, s-au apropiat doi soldați SS. Femeia din stânga mea s-a ridicat de pe scaun.

— Stai jos! Așază-te la loc!

Femeia a căzut înapoi pe scaun ca și cum ar fi fost împinsă.

Una dintre cozile împletite și răsucite în formă de melc în părțile laterale ale capului i s-a desprins din agrafă, legănându-se ușor.

— Nu aveți voie să vă ridicați! Veți rămâne aici, așezate la masă, până la noi ordine. În liniște!

Dacă mâncarea era contaminată, otrava avea să intre rapid în sânge.

Soldatul SS ne-a analizat pe fiecare în parte, pentru a ne testa reacțiile. Nu am scos niciun sunet. Apoi i s-a adresat din nou femeii care se ridicase. Purta un *Dirndl*[4], poate în semn de respect.

— O oră va fi suficient, stai liniștită! i-a spus. După o oră, veți fi libere să plecați.

— Sau moarte, comentă o camaradă.

Am simțit cum mi se strânge cutia toracică. Fata care avea cuperoză și-a îngropat fața în palme, înăbușindu-și suspinele.

— Încetează! șuieră bruneta de lângă ea.

Dar deja plângeau și celelalte precum crocodilii sătui. Poate că era un efect al digestiei.

Am spus în șoaptă:

— Pot să te întreb cum te cheamă?

Fata care avea cuperoză nu și-a dat seama că vorbeam cu ea. Am întins brațul și i-am atins

mâna. S-a întors, uitându-se la mine cu o expresie de neroadă. Îi plesniseră toate capilarele.

— Cum te cheamă? am repetat.

Neștiind dacă are voie să vorbească, fata s-a uitat la soldații din colțul încăperii, dar erau distrași. Era aproape douăsprezece și dădeau semne de oarecare toropeală. Poate că nu erau cu ochii pe ea.

— Leni, Leni Winter? a mormăit ea, ca și când ar fi fost o întrebare, dar era numele ei.

— Leni, eu sunt Rosa, i-am spus. În curând vom merge acasă, o să vezi.

•

Leni abia trecuse de vârsta adolescenței. Îți puteai da seama după coapsele ei dolofane. Avea fața uneia pe care nu o atinsese nimeni într-un hambar, nici măcar în inerția epuizantă a sfârșitului recoltei.

În ’38, după plecarea fratelui meu Franz, Gregor m-a adus aici, la Gross-Partsch, să-i cunosc părinții. Se vor îndrăgosti de tine, îmi spunea, mândru de secretara berlineză pe care o cucerise și care se logodise cu șeful, ca în filme.

A fost plăcută călătoria aceea spre est, în atașul motocicletei. *Spre est noi călătorim,* spunea cântecul. Îl auzeam în difuzoare, nu doar pe 20 aprilie. Ziua de naștere a lui Hitler era în fiecare zi.

Era prima dată când mergeam cu feribotul și plecam din oraș cu un bărbat. Herta m-a lăsat să dorm în camera fiului său, iar pe el l-a trimis să doarmă la mansardă. După ce părinții lui au mers la culcare, Gregor a deschis ușa și s-a furișat în patul meu.

— Nu, am șoptit, nu aici.

— Atunci, hai în hambar!

Mi s-au umezit ochii.

— Nu pot, dacă ne vede mama ta?

Nu mai făcusem dragoste. Nu mai făcusem dragoste cu nimeni.

Gregor mi-a mângâiat buzele ușor, desenându-le conturul, apoi a apăsat cu vârful degetelor din ce în ce mai tare, până când mi-a dezvelit dinții, până când mi-a deschis gura, strecurând înăuntru două degete. Le simțeam uscate pe limba mea. Aș fi putut să strâng maxilarul, să-l mușc. Gregor nici măcar nu se gândise la asta. A avut mereu încredere în mine.

Peste noapte, nu m-am putut abține, am urcat în mansardă și de data asta am fost eu cea care a deschis ușa. Gregor dormea. Mi-am apropiat buzele întredeschise de ale sale, contopindu-mi respirația cu a lui, iar el s-a trezit.

— Voiai să știi cum miros când dorm? m-a întrebat zâmbind.

I-am strecurat unul, apoi două, apoi trei degete în gură, saliva umezindu-mi degetele. Asta era iubirea: o gură care nu mușcă. Sau posibilitatea de a mușca perfid, ca un câine care se întoarce împotriva stăpânului.

Purtam colierul cu pietre roșii, când, la întoarcerea cu feribotul, m-a luat pe după gât. Nu s-a întâmplat în hambarul părinților săi, ci într-o cabină fără hublou.

•

— Trebuie să plec de aici, a murmurat Leni.

Am auzit-o doar eu. Bruneta de lângă ea avea pomeți osoși, părul lucios și privirea aspră.

— Sșș, am spus, mângâind mâna lui Leni.

De data asta nu s-a împotrivit.

— Mai avem douăzeci de minute, aproape s-a terminat.

— Trebuie să plec de aici, a insistat ea.

Bruneta a privit-o pieziș.

— Chiar nu poți să taci, nu? a mustrat-o, dându-i un ghiont.

— Las-o în pace! am zis aproape urlând.

Soldații SS s-au întors spre mine.

— Ce se întâmplă?

Toate femeile s-au întors spre mine.

— Vă rog, a spus Leni.

Un soldat SS s-a apropiat de ea. A strâns-o de braț și i-a șoptit ceva la ureche. Ceva ce nu am auzit, dar care i-a schimonosit chipul până la desfigurare.

— Te simți rău? a întrebat un alt soldat.

Femeia în *Dirndl* a sărit din nou în picioare.

— Otrava!

S-au ridicat și celelalte, în timp ce lui Leni îi venea să vomite. Soldatul SS s-a îndepărtat la timp, pentru ca Leni să vomite pe podea.

Soldații au fugit afară, l-au strigat pe bucătar, l-au interogat.

Führerul avea dreptate, englezii încercau să-l otrăvească. Femeile se îmbrățișau, altele plângeau cu fața la perete, bruneta se învârtea de colo-colo cu mâinile în șolduri, scoțând un sunet ciudat pe nas. M-am dus la Leni și i-am ținut fruntea.

Femeile se țineau de burtă, dar nu aveau crampe. Își potoliseră foamea și nu erau obișnuite cu asta.

•

Ne-au ținut acolo mai bine de o oră. Au șters podeaua cu ziare și cu o cârpă umedă. A rămas în urmă o duhoare înțepătoare. Leni nu a murit, doar s-a oprit din tremurat. Apoi a adormit cu capul pe masă, cu mâna într-a mea și cu obrazul lipit de braț, ca o fetiță. Îmi simțeam stomacul strângându-se și bolborosind, dar eram prea obosită ca să mă agit.

Gregor se înrolase. Nu era un nazist. Nu am fost niciodată naziști. Când eram mică nu voiam să intru în *Bund Deutscher Mädel*[2]. Nu îmi plăcea eșarfa neagră pe sub gulerul cămășii albe. Nu am fost niciodată o nemțoaică adevărată.

Când le-a fost clar că nu mai era niciun motiv de îngrijorare, soldații au trezit-o pe Leni, ne-au aliniat și ne-au condus către autobuzul care urma să ne ducă acasă. Stomacul meu nu mai bolborosea. Se lăsase cucerit. Corpul meu

absorbise mâncarea Führerului. Mâncarea Führerului circula prin sângele meu. Hitler era în siguranță. Mie îmi era iarăși foame.

2.

Între pereții albi ai cantinei, în acea zi am devenit o degustătoare a lui Hitler.

Era toamna lui 1943, aveam douăzeci și șase de ani, cincizeci de ore de călătorie, șapte sute de kilometri parcurși. De la Berlin venisem în Prusia Răsăriteană, locul în care s-a născut Gregor, iar Gregor nu era acolo. Ca să scap de război, mă mutasem de o săptămână la Gross-Partsch.

Au venit neanunțați cu o zi în urmă acasă la socrii mei, spunând că o caută pe Rosa Sauer. Nu i-am auzit, pentru că eram în curtea din spate. Nu auzisem nici măcar zgomotul mașinii care parcase în fața casei, dar văzusem găinile alergând spre coteț.

— Pe tine te caută, a spus Herta.

— Cine?

S-a întors fără să răspundă. L-am strigat pe Zart, dar nu a venit. Era un motan monden, dimineața pleca la plimbare prin sat. Apoi am urmat-o pe Herta, gândindu-mă la cine m-ar putea căuta. *Aici nu mă cunoaște nimeni, tocmai ce am ajuns. Oh, Doamne, s-a întors Gregor?*

— S-a întors soțul meu? am întrebat-o.

Dar Herta era deja în bucătărie, cu spatele către ușa de la intrare, obturând lumina. Și Joseph era tot în picioare, cu o mână sprijinită de masă și corpul aplecat.

— Heil Hitler!

Două siluete umbrite au întins energic brațul drept către mine.

L-am ridicat și eu, pășind peste prag. În bucătărie erau doi bărbați în uniformă gri-verzui.

Umbra le întuneca fețele. Unul dintre ei a spus:

— Rosa Sauer!

Am dat din cap.

— Führerul are nevoie de dumneavoastră.

Führerul nu mă văzuse niciodată, și totuși avea nevoie de mine.

Herta și-a șters mâinile pe șorț, iar soldatul SS a continuat să vorbească. Mi se adresa mie, se uita doar la mine, mă analiza minuțios: forță de muncă cu o constituție sănătoasă și robustă… Sigur, foamea mă șubrezise puțin, sirenele din timpul raidurilor aeriene nocturne nu mă lăsau să dorm, pierderea a tot și a tuturor îmi distrusese ochii, dar fața era rotundă, părul era bogat și blond. Da, trebuie să vezi ca să crezi: o tânără ariană, deja călită de război, produs național sută la sută, o achiziție excelentă!

Soldatul SS s-a îndreptat spre ușă.

— Vă putem oferi ceva? a întrebat Herta cu o întârziere impardonabilă.

Oamenii de la țară nu știu să întâmpine oaspeți importanți. Joseph și-a îndreptat spatele.

— Venim mâine-dimineață la opt, să fiți gata! a spus soldatul care până atunci tăcuse, îndreptându-se și el către ușă.

Soldații SS erau prea politicoși. Sau poate nu le plăcea cafeaua de ghinde prăjite? Dar poate mai era vin, o sticlă păstrată în pivniță pentru când se va întoarce Gregor. Ideea e că nu au ținut cont de invitația Hertei, tardivă, ce-i drept. Sau poate că nu voiau să se lase pradă viciului, își căleau corpul prin abstinență. Viciul te face mai slab, iar ei aveau multă voință. Au strigat *Heil Hitler,* ridicând brațul spre mine.

Când mașina a plecat, m-am dus la fereastră. Dârele roților pe pietriș trasau drumul către condamnarea mea la moarte. M-am dus la altă fereastră, într-o altă cameră, alergând dintr-o parte în alta a casei, în căutare de aer, o cale de scăpare.

Herta și Joseph mă urmăreau. *Vă rog, lăsați-mă să gândesc! Lăsați-mă să respir!*

După spusele soldaților SS, primarul fusese cel care mi-a menționat numele. Primarul unui sat îi știe pe toți, chiar și pe cei nou-veniți.

— Trebuie să găsim o cale!

Joseph și-a luat bărbia în pumn și o strângea ca și cum de acolo ar fi putut ieși soluția.

Să lucrezi pentru Hitler, să-ți sacrifici viața pentru el, nu asta făceau toți germanii? Dar că aș putea ingera mâncare otrăvită și să mor așa, fără să fiu împușcată sau în urma unei explozii, Joseph nu putea să accepte așa ceva. O moarte în surdină, în afara scenei. Aș fi murit ca un șobolan, nu ca un erou. Femeile nu mor ca eroii.

— Trebuie să plec.

Mi-am sprijinit capul de fereastră și, de fiecare dată când încercam să respir adânc, mă oprea un junghi în claviculă. M-am mutam la altă fereastră. Un junghi în coaste. Nu reușeam să respir.

— Am venit aici pentru un trai mai bun și, în schimb, risc să mor otrăvită.

Râdeam plină de resentimente. Le-o reproșam socrilor mei, ca și cum ei ar fi fost cei care le spuseseră numele meu soldaților SS.

— Trebuie să te ascunzi, a spus Joseph, să te refugiezi undeva.

— În pădure, sugeră Herta.

— Unde în pădure? Să mor de frig și de foame?

— Îți vom aduce noi de mâncare.

— Firește, a confirmat Joseph, nu te abandonăm.

— Și dacă vin să mă caute?

Herta s-a uitat la soțul ei.

— Tu crezi că o vor căuta?

— N-o să le pice bine, asta nu va…

Joseph nu se hazarda. Eram un dezertor fără armată. Eram ridicolă.

— Te-ai putea întoarce la Berlin, a propus el.

— Da, te-ai putea întoarce acasă, a repetat Herta, nu te vor urmări până acolo.

— Nu mai am casă la Berlin, ați uitat? Dacă n-aș fi fost constrânsă, n-aș fi venit niciodată aici!

Fața Hertei s-a contractat. Într-o clipă, depășisem limita decenței față de rolul fiecăreia dintre noi, față de puținele lucruri pe care le știam una despre cealaltă.

— Îmi pare rău, nu voiam să spun…

— Las-o baltă! mi-a tăiat-o scurt.

Am fost nepoliticoasă cu ea, dar în același timp deschisesem larg ușa încrederii dintre noi. Am simțit-o atât de aproape, încât aș fi vrut să mă agăț de gâtul ei și să strig: *Țineți-mă cu dumneavoastră, aveți grijă de minei*

— Și voi? am întrebat. Dacă vin și nu mă găsesc, se vor răzbuna pe voi.

— O să ne descurcăm, a răspuns Herta și a plecat.

— Ce putem să facem?

Joseph și-a luat pumnul din bărbie. Soluția nu era acolo. Preferam să mor într-un loc necunoscut decât în orașul meu, unde nu mai aveam pe nimeni.

•

În cea de-a doua zi de când devenisem degustătoare, m-am trezit în zorii zilei. Cocoșul cântase, iar broaștele se opriseră brusc din orăcăit, ca și cum s-ar fi prăbușit toate de somn. Abia atunci m-am simțit singură, după o noapte întreagă în care stătusem trează. În reflecția din geam am văzut cearcăne în jurul ochilor și m-am recunoscut. Nu era din cauza insomniei sau a războiului. Acele dâre întunecate fuseseră mereu acolo, pe fața mea. Mama îmi spunea: mai închide cărțile alea, uită-te la fața ta! tata zicea: credeți că are deficiență de fier, domnule doctor?, iar fratele meu își freca fruntea de a mea, pentru că dezmierdarea aceea mătăsoasă îl făcea să adoarmă. În reflecția din geam am văzut aceiași ochi încercănați ca atunci

când eram copil și am înțeles că erau un semn prevestitor.

Am ieșit să-l caut pe Zart, care moțăia încolăcit lângă gardul cotețului, ca și cum ar fi avut grijă de găini. Nu era înțelept să lași doamnele nesupravegheate. Zart era un bărbat de modă veche, așa că știa asta. Gregor, în schimb, plecase. Voia să fie un bun german, nu un soț bun.

Prima dată când am ieșit împreună, mi-a dat întâlnire la o cafenea din apropierea Domului și a întârziat. Ne-am așezat la o masă afară. Era cam frig, în ciuda soarelui care scălda orașul. M-am delectat descifrând un motiv muzical în corul păsărilor și un spectacol de dans în zborul lor, făcut special pentru mine, pentru acel moment care sosise în sfârșit și semăna cu iubirea pe care o așteptam încă de când eram mică. O pasăre s-a desprins din stol. Mândră și răzleață, cobora în picaj, ca și cum ar fi vrut să plonjeze în râul Spree. Atingea apa cu aripile întinse și imediat se înălța iar. Fusese doar dorința spontană de a evada, un moment de inconștiență, gestul impulsiv al euforiei. Acea euforie mă făcea să-mi sfârâie tălpile. În fața șefului meu, tânărul inginer care stătea cu mine la masă, mi-am dat seama că sunt euforică. Fericirea era abia la început.

Comandasem o felie de plăcintă cu mere și nici măcar nu o gustasem. Gregor a remarcat acest lucru: Nu-ți place? Nu știu, am spus râzând. Am împins farfuria în fața lui, oferindu-i-o, iar când l-am văzut înfulecând primul dumicat, mestecând de zor cu o frenezie naturală, mi s-a făcut poftă și mie. Așa că am luat o bucată, apoi încă una, și ne-am trezit mâncând din aceeași farfurie, discutând fără un subiect anume, fără să ne uităm unul la celălalt, de parcă asta ar fi fost deja prea intim, până când furculițele noastre s-au atins brusc. În acel moment am tăcut, ridicându-ne capetele. Ne-am privit îndelung, în timp ce păsările continuau să zboare sau se odihneau pe ramuri, pe balustrade,

pe felinare, cine știe, poate că își îndreptau ciocul spre râu pentru a plonja în el, fără să mai iasă vreodată. Apoi Gregor mi-a blocat intenționat furculița cu a lui. Era ca și cum m-ar fi atins.

•

Herta a venit să adune ouăle mai târziu decât de obicei. Poate și ea avusese insomnii noaptea trecută, iar în dimineața aceea nu reușise să se trezească. M-a găsit neclintită pe scaunul de metal ruginit, cu Zart ghemuit în poală. S-a așezat lângă mine, uitând de micul dejun.

Ușa a scârțâit.

— Au venit deja? a întrebat Herta.

Joseph, sprijinit de tocul ușii, a făcut semn că nu.

— Ouăle, a spus cu arătătorul în aer.

Zart l-a urmat împleticindu-se. Îmi lipsea căldura lui.

Lumina slabă a răsăritului se retrăsese deja precum refluxul apei, lăsând cerul dimineții gol, palid, fără vlagă. Găinile au început să cotcodăcească, păsările să ciripească, albinele să bâzâie în bătaia luminii care îmi dădea dureri de cap, dar scârțâitul unui vehicul care frâna le-a amuțit.

— Trezește-te, Rosa Sauer! am auzit un strigăt.

Herta și cu mine am sărit în picioare, iar Joseph s-a întors cu ouăle în mână. Nu și-a dat seama că a strâns unul atât de tare încât l-a spart. Gălbenușul i s-a scurs printre degete în picături cleioase, de un portocal iu-strălucitor. Eu nu puteam decât să le urmăresc traseul. Erau pe punctul de a se desprinde de pe pielea lui și aveau să atingă solul fără niciun sunet.

— Grăbește-te, Rosa Sauer! au insistat soldații SS.

Herta m-a bătut pe spate și am plecat.

Aș fi preferat să-l aștept pe Gregor să se întoarcă. Să cred că războiul se va sfârși. Aș fi preferat să mănânc.

•

În autobuz, am aruncat o privire scurtă și m-am așezat pe primul loc liber, departe de celelalte femei. Erau patru, două stăteau împreună, celelalte stăteau singure. Nu îmi aminteam numele lor. Îl știam doar pe al lui Leni, care nu urcase încă.

Niciuna nu mi-a răspuns când am salutat. M-am uitat la Herta și la Joseph pe geamul murdar de dârele lăsate de ploaie. Din pragul ușii, ea îmi făcea cu mâna, în ciuda artrozei, iar el încă ținea în mână oul spart. Am privit casa – șindrilele înnegrite de mușchi, tencuiala roz și florile de valeriană crescute în pâlcuri pe pământul necultivat – până când a dispărut în spatele curbei. Aveam să mă uit la ea în fiecare dimineață, ca și când urma să n-o mai văd niciodată. Apoi a încetat să mai fie un regret.

Cartierul general din Rastenburg era la trei kilometri de Gross-Partsch, ascuns în pădure, invizibil din aer. Joseph mi-a povestit că, atunci când muncitorii au început să-l construiască, localnicii se întrebau ce e cu forfota aceea de furgonete și camioane. Avioanele militare sovietice nu au localizat niciodată acel loc. Dar noi știam că Hitler era acolo, că se ascundea în apropiere și că poate vara se foia în pat, încercând să omoare țânțarii care nu-l lăsau să doarmă. Poate și el își scărpina înțepăturile roșii, doborât de impulsurile contradictorii pe care mâncărimea le generează. Pe cât de mult detești arhipelagul de papule de pe piele, o parte din tine nu vrea să te vindeci. E atât de intensă plăcerea scărpinatului!

I-au spus *Wolfsschanze,* Bârlogul Lupului. „Lupul” era porecla lui. La fel de neajutorată ca Scufița Roșie, ajunsesem în burta lui. O legiune de vânători îl căuta și, ca să pună mâna pe el, m-ar fi ucis și pe mine.

3.

Odată ajunse în Krausendorf, ne-au aliniat și ne-au dus una câte una într-o școală din cărămidă roșie folosită drept cazarmă militară. Am trecut pragul cu docilitatea vacilor. Soldații SS ne-au oprit pe coridor și ne-au percheziționat. Era îngrozitor să le simți mâinile stăruind pe șolduri, la subsuori și să nu poți face nimic altceva decât să-ți ții respirația.

Am răspuns la apel, iar ei consemnau prezența într-un registru. Am aflat că pe bruneta care o înghiontise pe Leni o cheamă Elfriede Kuhn.

Două câte două, ne-au băgat într-o cameră care mirosea a dezinfectant, celelalte așteptându-și rândul afară. Mi-am sprijinit cotul pe banca de școlar, iar un bărbat în halat alb mi-a legat strâns garoul în jurul brațului și mi-a apăsat pe venă cu arătătorul și degetul mijlociu. Odată cu prelevarea sângelui, ne-a fost stabilit oficial statutul de cobai. Dacă în ziua precedentă ar fi putut să pară o inaugurare sau o repetiție generală, începând din acel moment munca noastră de degustătoare începuse în mod oficial.

Când acul mi-a străpuns vena, am întors capul. Elfriede era lângă mine, se uita fix la seringa care îi aspira sângele, umplându-se cu o culoare roșie care devenea din ce în ce mai închisă. N-am putut niciodată să mă uit la propriul meu sânge. Vederea acelui lichid de culoare închisă, ceva care provine din interiorul meu, îmi provoacă amețeli. Așa că mă uitam la ea, la postura ei de axă carteziană, la indiferența ei. Intuiam frumusețea lui Elfriede, dar încă nu o puteam vedea, o teoremă matematică pe cale de a fi demonstrată.

Până să-mi dau seama, profilul său devenise brusc un chip aspru care se holba la mine. Nările îi erau larg deschise, de parcă nu avea aer. Eu am deschis gura ca să respir, fără să spun nimic.

— Țineți apăsat aici, mi-a spus bărbatul în halat alb, presând un tampon de vată pe piele.

Am auzit garoul lui Elfriede desfăcându-se cu o pocnitură și scaunul târât pe podea. M-am ridicat și eu.

•

În sala de mese, am așteptat să se așeze celelalte.

Cele mai multe aveau tendința să se așeze pe același scaun ca în ziua precedentă. Cel din fața lui Leni rămăsese liber, iar din acel moment a devenit al meu.

După micul dejun, lapte și fructe, ne-au servit prânzul. În farfuria mea, plăcintă cu sparanghel. Cu timpul, aveam să înțeleg că administrarea diferitelor combinații de alimente unor grupuri diferite era o procedură de control suplimentar.

Am studiat sala de mese, așa cum studiezi un mediu străin. Ferestrele cu gratii de fier, ieșirea înspre curte păzită în permanență de un soldat, pereții fără tablouri. În prima zi de școală, când mama m-a lăsat în clasă și a plecat, gândul că mi s-ar fi putut întâmpla ceva rău fără ca ea să știe m-a întristat. Ceea ce m-a afectat nu era pericolul lumii din jurul meu, ci neputința mamei mele. Mi se părea inacceptabil ca viața mea să continue fără ca ea să o cunoască. Orice rămânea nedezvăluit, chiar și neintenționat, era deja o trădare. În clasă, am căutat o crăpătură în perete, o pânză de păianjen, ceva care ar fi putut să fie un secret al meu. Ochii mei au rătăcit prin încăperea care părea enormă. Apoi am observat că lipsește o bucată din plintă și m-am liniștit.

În cantina din Krausendorf, plinta era intactă. Gregor nu era acolo, iar eu eram singură. Cizmele soldaților SS dictau ritmul mesei, marcau numărătoarea inversă a potențialei noastre morți. Ce delicatesă acest sparanghel! Dar otrava nu este amară? Înghițeam și îmi stătea inima-n loc.

Elfriede mânca tot sparanghel și mă studia. Beam apă pahar după pahar pentru a dilua angoasa. Poate o intriga rochia mea. Poate avea

dreptate Herta. Poate că acel imprimeu în carouri nu era potrivit, doar nu mergeam la birou, nu mai lucram la Berlin. Renunță la aerul ăla de oraș, mi-a spus soacra mea, altfel toată lumea se va uita la tine chiorâș. Elfriede nu se uita la mine chiorâș, sau poate că da, însă eu mă îmbrăcasem cu rochia cea mai confortabilă, cea pe care am purtat-o cel mai des – uniforma, cum îi spunea Gregor. Cea cu care nu trebuia să-mi fac probleme. Nici dacă îmi stă bine, nici dacă îmi poartă noroc. Era o protecție, chiar și față de Elfriede, care mă studia și nu ascundea asta. Studia carourile cu atâta vehemență, mai să mi le smulgă. Cu atâta vehemență, încât mi-ar fi destrămat tivul, mi-ar fi dezlegat șireturile pantofilor cu toc, mi-ar fi dezumflat bucla formată pe tâmplă, în timp ce eu continuam să beau, simțind vezica umflându-se.

Încă nu se terminase masa de prânz și nu știam dacă aveam voie să ne ridicăm. Mă durea vezica, la fel ca în pivnița din Budengasse, unde eu și cu mama, alături de ceilalți vecini, ne refugiam noaptea, când porneau alarmele. Aici însă nu era nicio găleată în colț, iar eu nu mai puteam să mă țin. Chiar înainte să mă hotărăsc, m-am ridicat și am cerut să merg la baie. Soldații SS au încuviințat din cap. În timp ce un bărbat foarte înalt mă conducea pe coridor, am auzit vocea lui Elfriede:

— Și eu am nevoie la baie.

Faianța era uzată, cu interstițiile înnegrite. Două chiuvete și patru uși. Soldatul SS a rămas de pază pe coridor. Elfriede și cu mine am intrat. M-am retras în una dintre toalete. Nu am auzit nicio altă ușă închizându-se și nici apa curgând. Elfriede dispăruse sau trăgea cu urechea. Clipocitul urinei mele în liniștea băii m-a umilit. Când am deschis ușa, ea a blocat-o cu vârful pantofului. Mi-a pus o mână pe umăr, lipindu-mă de perete. Faianța mirosea a dezinfectant. Și-a apropiat fața de a mea cu tandrețe.

— Ce vrei? mi-a zis.

— Eu?

— De ce te uitai la mine când ne lua sânge?

Am încercat să mă eliberez, dar nu m-a lăsat.

— Te sfătuiesc să îți vezi de treaba ta. Aici, cel mai bine e ca fiecare să-și vadă de treabă.

— Problema e că nu suport să mă uit la sângele meu.

— Și la sângele altora poți să te uiți?

Un sunet de metal pe lemn ne-a făcut să tresărim. Elfriede s-a retras.

— Ce faceți acolo? a întrebat de afară soldatul SS, apoi a intrat.

Faianța era umedă și rece sau poate era doar transpirația de pe spatele meu.

— Complotați?

Purta cizme gigantice, perfecte pentru a zdrobi capete de șarpe.

— Am avut o amețeală, poate din cauza că mi-au recoltat sânge, am bolborosit atingându-mi punctul roșu din scobitura cotului, deasupra venei umflate. Ea m-a ajutat. Acuma mi-e mai bine.

Soldatul ne-a avertizat că, dacă ne mai prinde în ipostaze intime, are să ne dea o lecție. De fapt, nu, avea să profite și el, a spus. Și în acel moment, în mod neașteptat, a râs.

Ne-am întors în sala de mese. Lunganul ne controla mișcările.

Se înșelase. Între mine și Elfriede nu era intimitate, era teamă.

Îi studiam pe ceilalți și spațiul din jurul nostru cu teroarea inconștientă a celui care tocmai a venit pe lume.

Seara, în baia familiei Sauer, aroma sparanghelului pe care îl emana urina mea m-a făcut să mă gândesc la Elfriede. Probabil că și ea, stând pe closet, simțea același miros. Și poate și Hitler, în buncărul său, la Wolfsschanze. În acea seară, urina lui Hitler mirosea la fel ca a mea.

4.

M-am născut pe 27 decembrie 1917, cu unsprezece luni înainte ca Marele Război să se fi încheiat. Un cadou de Crăciun la sfârșitul petrecerii. Mama îmi spunea că Moș Crăciun uitase de mine, apoi m-a auzit țipând pe sanie, înfășurată în atâtea pături, că nici nu mă vedeam, așa că s-a întors la Berlin, fără voia lui. Abia începuse perioada lui de concediu și livrarea aceea neprogramată era o adevărată pacoste. Bine că și-a dat seama, zicea tata, în anul acela ai fost singurul nostru cadou.

Tata era lucrător feroviar, mama era croitoreasă. Podeaua din sufragerie era mereu presărată cu bobine și ață de toate culorile. Mama lingea capătul ței ca s-o introducă mai ușor în urechile acului, iar eu o imitam. Pe ascuns, sugeam capătul firului și îl pipăiam cu limba, verificându-i consistența pe cerul gurii. Apoi, când devenea un grăunte umed, nu puteam rezista ideii de a-l înghiți ca să văd dacă, odată ajuns în corpul meu, m-ar fi ucis. Îmi petreceam următoarele câteva minute intuind semnalele iminentei mele morți, dar, pentru că nu muream, uitam. Păstram secretul oricum, iar noaptea îmi reaminteam, convinsă fiind că a sosit vremea. Jocul de-a moartea a început foarte devreme. Nu povesteam nimănui despre asta.

Seara, tata asculta radioul, în timp ce mama mătura firele de pe jos, după care mergea la culcare cu *Deutsche Allgemeine Zeitung*[3], deschis, nerăbdătoare să citească un nou fragment din foiletonul ei preferat. Asta a fost copilăria mea: aburul de pe ferestrele care dădeau în Budengasse, tabla înmulțirii învățată pe dinafară înainte de vreme, drumul pe jos către școală cu pantofii prea mari, iar mai apoi prea mici, furnicile decapitate cu unghiile, duminicile când mama și tata citeau de la amvon, ea psalmul, el *Epistolele către Corinteni,* iar eu îi ascultam din strană, mândră sau plictisită, cu o monedă de un pfenig ascunsă în gură. Metalul

era sărat, mă pișca, îmi dădeam ochii peste cap de plăcere, împingeam moneda cu limba până înspre faringe, cât mai la limită, pe punctul de a se rostogoli, apoi o scuipam brusc. Copilăria mea erau cărțile sub pernă, cântecele de leagăn pe care le cântam cu tata, baba-oarba pe stradă, Stollen[4] la Crăciun, excursiile la Tiergarten, ziua în care m-am dus lângă pătuțul lui Franz, i-am băgat mânuța între dinții mei și l-am mușcat foarte tare. Fratele meu a urlat așa cum urlă bebelușii când se trezesc. Nimeni nu a aflat ce îi făcusem.

A fost o copilărie plină de greșeli și de secrete, iar eu eram prea preocupată să le păstrez în taină ca să mă gândesc la alții. Nu mă întrebam de unde luau părinții mei laptele, care costa sute, apoi mii de mărci, dacă jefuiau magazinele alimentare sfidând poliția. Nici măcar ani mai târziu nu m-am întrebat dacă și ei s-au simțit umiliți de Tratatul de la Versailles, dacă detestau Statele Unite, ca toți ceilalți, dacă se considerau condamnați pe nedrept, întrucât erau vinovați de un război la care tatăl meu luase parte. Petrecuse o noapte întreagă într-o groapă cu un francez mort și la un moment dat adormise lângă cadavru.

La vremea aceea, când Germania era congestionată de răni, mama lingea capătul firului cu buzele trase spre interior, făcând un bot de țestoasă care îmi stârnea râsul. Tata, după serviciu, asculta postul de radio fumând țigări Juno, iar Franz moțăia în leagăn cu brațul îndoit și cu mâna la ureche, cu degețelele strânse în palmele sale moi.

În dormitor, eu îmi făceam inventarul greșelilor și al secretelor, fără nicio remușcare.

5.

— Nu înțeleg nimic, se văicări Leni.

Stăteam în cantină, la masa deja strânsă după cină, cu cărțile deschise și creioane pe care ni le oferiseră soldații.

— Sunt prea multe cuvinte grele.

— De exemplu?

— Alimză… nu, amilază, stai…

Leni citea un paragraf:

— Amilază salivară, sau celălalt, pepsi… hm, pep-si-no-gen.

La o săptămână de când ne începuserăm munca, bucătarul a venit în sala de mese și ne-a dat câteva cărți despre nutriție, rugându-ne să le citim. Ne-a spus că aveam o sarcină importantă care trebuia tratată cu responsabilitate. S-a prezentat drept Otto Günther, dar noi știam că toată lumea îi spune Krümel – Firmiturică. Soldații SS așa îi spuneau când vorbeau despre el. Poate pentru că era scund și pricăjit. Când am ajuns în cazarmă, el era deja la treabă cu întreg personalul, pregătind micul dejun pe care noi îl luam imediat, în timp ce Hitler mânca pe la zece, după ce primea informații de pe front. Apoi, în jur de unsprezece, mâncam ceea ce el urma să mănânce la prânz. După ora de așteptare, ne duceau acasă, iar la cinci după-amiaza veneau să ne ia înapoi ca să degustăm cina.

În dimineața în care Krümel ne-a dat cărțile, una dintre femei a frunzărit câteva pagini, pufnind și scuturându-și umerii. Avea umerii lați, pătrățoși, disproporționați față de gleznele subțiri descoperite de fusta neagră. O chema Augustine. Leni, în schimb, era palidă, de parcă ar fi fost anunțată că o așteaptă un examen și era convinsă că nu o să-l ia. Pentru mine era un fel de consolare. Nu că aș fi considerat util să memorez etapele procesului de digestie și nici nu țineam să fac o impresie bună. Acele scheme și tabelele erau o formă de recreere. Mă recunoșteam în plăcerea pe care am avut-o dintotdeauna, aceea de a învăța, reușind să mă amăgesc că nu mă voi pierde.

— Nu o să reușesc niciodată, a spus Leni. Crezi că o să ne asculte?

— Soldații să se așeze la catedră și să ne dea note? Fii serioasă! i-am spus zâmbind.

Leni nu mi-a întors zâmbetul.

— Poate medicul, la următoarea recoltare. Poate o să ne pună o întrebare-capcană.

— Ar fi amuzant.

— Ce e atât de amuzant?

— Eu am senzația că sunt spion printre mațele lui Hitler, am spus cu o voioșie inexplicabilă. Dacă facem un calcul aproximativ, chiar putem deduce momentul în care i se va dilata sfincterul.

— Este dezgustător!

Nu era dezgustător, era uman. Adolf Hitler era o ființă umană care digera.

— Doamna profesoară a terminat lecția? Doar ca să știm, să te aplaudăm după ce închei conferința.

Cea care vorbise era Augustine, femeia îmbrăcată în negru, cu umeri pătrățoși. Soldații nu ne-au cerut să facem liniște. La dorința bucătarului, cantina luase din nou forma unei săli de clasă și acea dorință trebuia respectată.

— Îmi pare rău, am spus, lăsând capul în jos, nu voiam să te enervez.

— Știm că ai studiat la oraș.

— Și pe tine ce te interesează studiile ei? a intervenit Ulla. Acuma e aici și mănâncă la fel ca noi, mâncăruri delicioase, Slavă Cerului, condimentate doar cu un strop de otravă, a chicotit ea de una singură.

Cu talia mică și sânii ridicați, Ulla era o bucățică, așa îi spuneau soldații SS. Decupa din reviste fotografii cu actrițe și le lipea pe un caiet, pe care câteodată îl răsfoia, explicându-le una câte una: obrajii de porțelan ai lui Anny Ondra, care s-a căsătorit cu Max Schmeling, boxerul; buzele lui Ilse Werner, moi și cărnoase, cântând la radio refrenul din *Sing ein Lied Wenn Du mal Traurig*

bist[5] – pentru că era suficient să cânți un cântec ca să nu te simți trist și singur, iar cineva trebuia să le spună asta soldaților germani. Însă preferata Ullei era Zarah Leander[6], cu sprâncenele ei în formă de aripi de pescăruș și zulufi pe lângă tâmple, în filmul *Habanera.*

— Faci foarte bine că vii așa elegantă în cazarmă, mi-a spus.

Purtam o rochie vișinie, cu guler franțuzesc și mâneci bufante, pe care mi-o croise mama.

— Dacă mori, măcar ești cu hainele bune. Nu mai trebuie să te aranjeze.

— De ce continuați să vorbiți despre lucruri oribile? s-a plâns Leni.

Avea dreptate Herta, pe fete le deranja aspectul meu. Nu numai pe Elfriede, care a doua zi mi-a studiat carourile rochiei și care în acel moment citea cu spatele lipit de perete, cu creionul între buze ca o țigară stinsă. Părea că nu mai avea chef să stea jos. Părea tot timpul pe picior de plecare.

— Îți place rochia asta?

Ulla a ezitat, apoi mi-a răspuns:

— E puțin conservatoare, dar are o croială oarecum pariziană. Oricum e mai frumoasă decât *Dirndl*-ul cu care ar vrea Frau Goebbels să ne îmbrăcăm. Să-l îmbrace ea, a adăugat în șoaptă, indicând-o cu privirea pe tânăra care stătea lângă mine, cea care în prima zi se ridicase după masa de prânz.

Gertrude nu a auzit-o.

— Dumnezeule, câte tâmpenii!

Augustine a lovit cu palmele în masă ca și cum și-ar fi luat avânt și a plecat. Nu știa cum să încheie acea discuție melodramatică și s-a gândit să se ducă la Elfriede. Ea însă nu și-a ridicat ochii din manual.

— Deci îți place sau nu? am repetat.

Părând că face un efort, Ulla a recunoscut:

— Da.

— Bine, atunci ți-o dau ție.

O bufnitură surdă m-a făcut să ridic capul. Elfriede închisese cartea, încrucișându-și brațele. Creionul era tot în gură.

— Deci ce faci? Te dezbraci ca Sfântul Francisc aici, de față cu toată lumea, și i-o dai?

Augustine a rânjit, căutând sprijin în Elfriede. Ea a rămas impasibilă.

M-am întors către Ulla:

— Ți-o aduc mâine dacă vrei. De fapt, imediat după ce o spăl.

În încăpere s-a propagat un zumzet. Elfriede s-a îndepărtat de perete și s-a așezat în fața mea. A trântit manualul pe masă, așezându-și palma pe el, apoi a bătut odată cu degetele în copertă, uitându-se la mine. Augustine mă privea și ea, convinsă că în clipa următoare îmi voi primi sentința, dar Elfriede tăcea, cu degetele neclintite.

— Vine de la Berlin ca să ne dea de pomană, a spus Augustine, punând sare pe rană. Lecție de biologie și caritate creștină. Chiar vrea să ne demonstreze că ne e superioară.

— O vreau, a răspuns Ulla.

— Va fi a ta, am răspuns.

Augustine scoase limba. Urma să descopăr că așa făcea mereu când era nemulțumită de ceva.

— Dar ce dracu'…

— Alinierea! au ordonat soldații. Timpul a expirat.

Fetele s-au ridicat rapid. Circul Augustinei le fascina, dar dorința de a părăsi sala de mese era mai puternică. Ne întorceam și astăzi tefere acasă.

În timp ce mă așezam în rând, Ulla mi-a dat un cot.

— Mulțumesc, a spus și a alergat în față.

Elfriede era în spatele meu:

— Nu este o școală de fete, berlinezo, este o cazarmă.

— Vezi-ți de treaba ta! m-am surprins răspunzând și deja îmi ardea ceafa. Tu m-ai învățat asta, nu?

Părea mai mult o scuză decât o provocare.

Mi-aș fi dorit să mă înțeleg cu Elfriede, nu să intru în conflict cu ea, și nu înțelegeam de ce se întâmpla asta.

— În orice caz, a spus, are dreptate puștoaica. Nu e nimic amuzant în cărțile alea. Asta dacă nu cumva vrei să afli despre simptomele cauzate de diferitele forme de otrăvire. Îți place să te pregătești pentru moarte?

Am continuat să merg fără să-i răspund.

Chiar în seara aceea am spălat rochia de culoarea vinului pentru Ulla. Decizia de a i-o dărui nu era un act de generozitate și nici măcar un mod de a-mi atrage simpatia. Să o văd purtată de ea era ca și cum mi-aș fi transferat viața din capitală la Gross-Partsch și astfel aș fi trăit în mai multe locuri. Era resemnare.

Trei zile mai târziu i-am dat-o, uscată și călcată, învelită în ziar. Nu aveam s-o văd niciodată purtând-o la masă.

Herta mi-a luat măsurile și a ajustat o parte din hainele ei pentru mine, îngustându-le pe talie și scurtându-le puțin la insistențele mele. E la modă, îi explicam. Moda berlineză, răspundea ea ținând acele între buze la fel ca mama, fără nici măcar un fir de ață pe podeaua casei sale de la țară.

Am păstrat rochia în carouri în șifonierul care fusese al lui Gregor, împreună cu toate hainele mele de serviciu. Pantofii erau aceiași. Unde te duci cu tocurile alea? mă admonesta Herta, dar numai cu acei pantofi îmi recunoșteam pașii, oricât de nesiguri deveniseră. În diminețile cu ceață mi se întâmpla să scot rochia în carouri, apucând umerașul cu furie. Nu aveam niciun motiv să mă pierd printre degustătoare, nu aveam nimic de împărțit cu ele, de ce țineam să fiu acceptată de ele?

Apoi îmi vedeam cearcănele în oglindă și furia se transforma în deznădejde. Puneam rochia în carouri în întunericul șifonierului, închizând ușa.

Acele cearcăne fuseseră un avertisment, iar eu nu reușisem să-l deslușesc, să-mi anticipez destinul, să-i stau în cale. Acum, când acea prosternare de care mi-a fost întotdeauna frică mă ajunsese din urmă, îmi era clar că nu mai era loc pentru fetița care cânta în corul școlii, care patina cu prietenele ei după-amiaza, care le dădea temele la geometrie. Nu mai eram secretara de care se îndrăgostise șeful ei, ci o femeie pe care războiul o îmbătrânise brusc, pentru că soarta îi era pecetluită.

•

În noaptea aceea din martie 43, noaptea în care destinul meu a luat o altă întorsătură, sirena raidului aerian a vuit ca de obicei – un scurt avânt, apoi mugetul prelung, și mama s-a dat jos din pat:

— Trezește-te, Rosa, mi-a strigat. Ne bombardează.

Din ziua în care tatăl meu a murit, am dormit în locul lui, ca să fiu lângă ea. Eram două femei adulte, fiecare cunoscuse viața de zi cu zi a patului conjugal și o pierduse. Mirosul atât de asemănător al trupurilor noastre sub pături avea ceva obscen. Dar voiam să-i țin companie când se trezea noaptea, chiar dacă sirena nu suna. Sau poate că îmi era teamă să dorm singură. De aceea, după plecarea lui Gregor, am renunțat la apartamentul nostru închiriat în Altemesseweg și m-am mutat înapoi cu părinții mei. Încă mai învățam cum să fiu soție și deja trebuia să mă opresc și să redevin fiică.

— Grăbește-te, mi-a spus, văzând că îmi caut ceva de îmbrăcat.

Și-a aruncat haina peste cămașa de noapte și a coborât în papuci.

Sirena nu era diferită de cele anterioare. O jeluire care dura îndelung și tot urca, ca și cum urma să dureze pentru totdeauna, dar după unsprezece secunde cobora tonul, se estompa. Apoi o lua de la capăt.

Toate cele de dinainte fuseseră alarme false. De fiecare dată, alergam pe scări cu lanternele aprinse, deși era în vigoare un ordin de stingere a luminilor pe timp de noapte. În întuneric ne-am fi împiedicat, ne-am fi lovit de ceilalți locatari care se îndreptau tot spre pivniță, purtând cu ei pături, copii și bidoane cu apă, sau nimic, doar groază. De fiecare dată ne găseam un loc foarte îngust și ne întindeam pe jos, sub un bec aprins care atârna gol de tavan. Pământul era rece, oamenii înghesuiți, umezeala ne intra în oase. Îngrămădiți unii peste ceilalți, noi, cei care locuiam în Budengasse nr. 78, plângeam, ne rugam și invocam mântuirea. Urinam într-o găleată, prea aproape de privirea celorlalți, sau ne abțineam, în pofida durerilor de vezică. Un băiețel mușca dintr-un măr, când altul i l-a furat din mână, apucând cu dinții cât de mult a putut, înainte ca primul băiat să-l smulgă înapoi și să-l plesnească. Ne era foame și stăteam acolo tăcuți sau dormeam, iar în zori ieșeam cu fețele schimonosite.

Curând, promisiunea unei noi zile avea să se reverse pe tencuiala albastră a clădirii noastre impunătoare de la periferia Berlinului, făcând-o să strălucească. Ascunși în pivnița clădirii, însă, nu puteam vedea acea lumină, cu atât mai puțin credeam că există.

În noaptea aceea, alergând pe scări cu mama de braț, mă întrebam ce notă era sunetul sirenei de raid aerian. Când eram mică, cântam în corul școlii, iar profesorul îmi lăuda intonația, timbrul vocal, dar nu studiasem muzica, așa că nu știam să disting notele. Și totuși, în timp ce mă cuibăream lângă Frau Reinach cu batista ei maro pe cap, în timp ce mă uitam la pantofii negri ai lui Frau Preiß, deformați de monturile de la degetul mare, la firele de păr care ieșeau din urechile lui Herr Holler și la cei doi incisivi minusculi ai lui Anton, fiul lui Schmidt, în timp ce halena mamei mele, care îmi șoptea: e frig, acoperă-te, devenea

singurul miros obscen, dar familiar, de care puteam să mă agăț, nu mă mai interesa nimic, câtă vreme nu știam cărei note îi corespundea sunetul lung al sirenei de raid aerian.

Zgomotul avioanelor de deasupra noastră mi-a alungat instantaneu toate gândurile. Mama mi-a strâns mâna, unghiile ei străpungându-mi pielea. Pauline, care abia împlinise trei ani, s-a ridicat în picioare. Anne Langhans, mama ei, a încercat să o tragă lângă ea, dar cu încăpățânarea celor sub nouăzeci de centimetri ai săi, fetița s-a smuls. Se uita în sus, dând capul pe spate și rotindu-l, ca și cum ar fi căutat originea acelui sunet sau ar fi urmărit traiectoria avionului.

Apoi plafonul a vibrat. Pauline a căzut, iar pământul s-a unduit. Un șuierat asurzitor a acoperit toate celelalte zgomote, până și urletele noastre, plânsul ei. Becul s-a stins. O explozie masivă a izbucnit în pivniță, suficient de puternică cât să găurească zidurile, iar mișcarea aerului ne-a aruncat în toate direcțiile. În explozie, trupurile noastre au zburat în aer, s-au ciocnit, au alunecat, în timp ce din ziduri țâșnea tencuiala.

După ce bombardamentul a încetat, suspinele și strigătele au ajuns la timpanele noastre rănite, înfundate. Cineva a împins ușa pivniței. Era blocată. Femeile țipau, puținii bărbați care erau acolo loveau încontinuu ușa cu picioarele, până când au reușit să o deschidă.

Eram surzi și orbi, praful ne modificase trăsăturile, ne transformase în străini chiar și față de părinții noștri. Îi tot căutam, repetând mama, tata, incapabili să rostim alte cuvinte. Eu vedeam doar fum. Și apoi Pauline. Îi sângera o tâmplă. Mi-am rupt tivul fustei cu dinții, i-am tamponat rana de la tâmplă și i-am legat bucata de pânză în jurul capului. Am căutat-o pe mama ei, am căutat-o pe a mea, nu recunoșteam pe nimeni.

Soarele a răsărit când deja fuseseră toți târâți afară.

Clădirea noastră nu a fost pusă la pământ, dar în acoperiș era o gaură uriașă. Acoperișul clădirii din fața noastră, în schimb, dispăruse complet. Pe stradă se întindea un șir de răniți și morți. Supraviețuitorii, rezemați de perete, încercau să respire, dar le ardea gâtul de la praf, aveau nasul înfundat. Frau Reinach își pierduse batista, părul i se transformase în cocoloașe de funingine, ca și cum ar fi avut bube în cap. Herr Holler șchiopăta. Pauline nu mai sângera. Eu eram întreagă, nu mă durea nimic. Mama murise.

6.

— Mi-aș da viața pentru Führer, a spus Gertrude, cu ochii pe jumătate închiși pentru a da solemnitate afirmației.

Sora ei, Sabine, a aprobat din cap. Din cauza bărbiei teșite, nu înțelegeam dacă era mai mică sau mai mare decât ea. Masa din cantină era goală, mai era o jumătate de oră până să putem pleca. În picioare, cu spatele la cerul cenușiu încadrat de fereastră, o altă degustătoare, Theodora.

— Și eu mi-aș da viața pentru el, a confirmat Sabine. Pentru mine este ca un frate mai mare. Este ca fratele pe care l-am pierdut, Gerti.

— Mai degrabă cu aș vrea să-mi fie soț, a glumit Theodora.

Sabine s-a încruntat, ca și cum Theodora l-ar fi lipsit de respect pe Führer. Ferestrele au vibrat: Augustine se sprijinise de ele.

— Țineți-l pentru voi pe Marele Consolator, a spus ea. El este cel care vă trimite frații, tații și soții în prima linie pentru a fi sacrificați. Oricum, dacă ei mor, puteți oricând să pretindeți că el este fratele vostru, nu? Sau puteți să visați că se va căsători cu voi.

Augustine și-a dus două degete la colțurile gurii, ștergându-și saliva albă, spumoasă.

— Sunteți ridicole!

— Roagă-te să nu fi auzit nimeni! se răsti Gertrude. Sau vrei să chem soldații SS?

— Dacă ar fi fost posibil, a spus Theodora, Führerul ar fi evitat războiul, dar nu a avut de ales.

— Îmi retrag cuvintele, sunteți mai mult decât ridicole, sunteți fanatice!

Încă nu știam că, din acel moment, *Fanatice* va deveni apelativul pentru Gertrude și micul său grup. Augustine îl inventase în timp ce spumega. Soțul ei căzuse pe front, de aceea era mereu îmbrăcată în negru. Îmi spusese Leni.

Femeile crescuseră în același oraș și, fiind de aceeași vârstă, au mers la școală împreună. Toate se cunoșteau între ele, cel puțin din vedere. Toate, cu excepția lui Elfriede. Ea nu era din Gross-Partsch sau din împrejurimi, iar Leni îmi spusese că n-o mai întâlnise înainte să devină degustătoare. Și Elfriede era din afara orașului, dar nimeni nu-i făcea probleme din cauza asta. Augustine nu îndrăznea să o deranjeze. Augustine era furioasă pe mine, nu atât pentru că veneam din capitală, ci pentru că vedea ceva la mine, nevoia mea de a mă integra, care mă făcea să fiu vulnerabilă. Nici eu, nici celelalte nu am întrebat-o niciodată pe Elfriede din ce oraș era și nici ea nu ne-a spus vreodată. Răceala ei ne intimida.

Mă întrebam dacă și Elfriede fugise la țară pentru a-și găsi liniștea și, la fel ca mine, fusese imediat recrutată. Pe ce criterii ne-au ales? Prima dată când m-am urcat în autobuz mă așteptam să găsesc un cuib de naziste zeloase, care cântau și fluturau steaguri.

Curând mi-am dat seama că nu loialitatea față de Partid fusese criteriul de selecție, poate cu excepția Fanaticelor. Oare le-au recrutat pe cele mai sărace, pe cele mai nevoiașe, pe cele care aveau mai mulți copii de hrănit? Femeile vorbeau

tot timpul despre copiii lor, în afară de Leni și Ulla, care erau cele mai tinere, și de Elfriede. Nu aveau, așa cum nu aveam nici eu. Dar ele nu purtau verighetă, eu în schimb eram căsătorită de patru ani.

•

De îndată ce am intrat în casă, Herta m-a rugat s-o ajut să împăturească lenjeria. Nici măcar nu m-a salutat. Părea nerăbdătoare, de parcă ar fi așteptat ore întregi pentru a pune la loc rufele uscate, și acum, că ajunsesem, nu intenționa să-mi ofere un minut de răgaz.

— Adu-mi coșul, te rog!

De obicei mă întreba despre slujbă, mă îndemna să mă odihnesc, să mă întind puțin sau îmi pregătea un ceai. Această impolitețe m-a făcut să mă simt prost. Am dus coșul în bucătărie și l-am pus pe masă.

— Haide, a spus Herta, să-i dăm zor!

Am tras de capătul cearșafului, fiind atentă să-l desprind de celelalte rufe fără să răstorn coșul, cu mișcări puțin stângace, pentru că mă zorea. Am mai răsucit o dată cearșaful ca să-l întind perfect și un dreptunghi alb a zburat în aer. Părea o batistă. Dacă avea să cadă pe podea, soacra mea s-ar fi supărat. Doar în clipa când a atins podeaua mi-am dat seama că nu era o batistă, ci o scrisoare. M-am uitat la Herta.

— În sfârșit! a spus ea râzând. Credeam că nu o mai găsești odată!

Am râs și eu. De uimire, de recunoștință.

— Ce faci? N-o iei de jos?

Când m-am aplecat, mi-a șoptit:

— Dacă vrei, du-te și citește-o în camera ta, dar întoarce-te repede să-mi spui ce face băiatul meu.

Draga mea Rosa,

În sfârşit, pot să-ți răspund! Am călătorit mult, dormind prin camioane.

Nu ne-am schimbat uniforma de o săptămână. Cu cât traversez străzile și satele acestei țări, cu atât descopăr că aici există doar sărăcie. Oamenii sunt numai piele și os, casele sunt nişte cocioabe, nici vorbă de paradis bolşevic, paradisul muncitorilor… Acum ne-am oprit. Mai jos vei găsi noua adresă la care îmi poți trimite scrisorile. Îți mulțumesc pentru că mi-ai scris atât de des și te rog să mă ierți pentru că eu îți scriu mai rar, dar la sfârșitul zilei sunt epuizat. Ieri mi-am petrecut dimineața scoțând zăpadă cu lopata din tranşee, iar noaptea trecută am fost santinelă timp de patru ore (aveam două pulovere pe sub uniformă), în timp ce tranşeea se umplea cu zăpadă din nou.

Când m-am aruncat apoi pe salteaua de paie, te-am visat. Dormeai în vechiul nostru apartament din Altemesseweg. Adică știam că era apartamentul nostru, deşi camera era puțin diferită. Era ciudat, pentru că pe covor era ghemuit un câine, un câine ciobănesc. Și el dormea. Eu nu-mi puneam problema ce caută un câine în casa noastră sau dacă era al tău, știam doar că trebuie să fiu atent să nu-l trezesc, pentru că era periculos. Am vrut să mă întind lângă tine, așa că m-am apropiat încet, ca să nu deranjez câinele, dar s-a trezit și a început să mârâie. Tu nu ai auzit nimic, dormeai în continuare, iar eu te strigam, de teamă că te va mușca. La un moment dat, a început să latre foarte tare, să sară, și chiar atunci m-am trezit. Am fost mult timp prost dispus. Poate că eram îngrijorat din cauza călătoriei tale. Acum, că ești la Gross-Partsch, sunt mai

liniștit. Părinții mei vor avea grijă de tine.

Mă chinuia gândul să te știu singură la Berlin, cu toate câte ți s-au întâmplat. Mi-am amintit cum ne-am certat acum trei ani, când am decis să mă înrolez. Îți spuneam că nu puteam fi egoist, laș, că a ne apăra era o chestiune de viață și de moarte. Eu îmi amintesc perioada de după Marele Război, tu nu, erai prea mică, dar eu îmi amintesc suferința aceea. Poporul nostru a fost naiv, s-a lăsat umilit. A venit timpul să fie mai puternic. Trebuia să-mi fac și eu datoria, chiar dacă asta însemna să plec departe de tine. Acum însă nu știu ce să mai cred.

Paragrafele următoarele au fost șterse. Liniile care acopereau frazele pentru a le face ilizibile m-au îngrijorat. Am încercat în zadar să le descifrez. *Acum însă nu știu ce să mai cred,* scrisese Gregor. De obicei, evita să spună lucruri compromițătoare, temându-se că plicul va fi deschis și cenzurat. Scrisorile sale erau scurte, atât de scurte, încât uneori păreau reci. Probabil din cauza acelui vis și-a pierdut controlul. Și apoi ștersese în mod brutal, în unele locuri foaia fusese străpunsă.

Gregor nu visa niciodată, așa spunea, și obișnuia să mă tachineze din cauza importanței pe care o dădeam viselor mele, ca și când ar fi avut o putere revelatoare. Fusese îngrijorat pentru mine, de aceea mi-a scris o scrisoare atât de melancolică. Pentru o clipă, m-am gândit că de pe front se va întoarce un alt bărbat și m-am întrebat dacă voi putea suporta. Eram închisă chiar în camera în care el visase când era mic, dar visele lui din copilărie nu le știam, și să fiu înconjurată de ceea ce i-a aparținut cândva nu mă ajuta să-l simt aproape.

Nu era ca atunci când obișnuiam să dormim împreună în apartamentul nostru închiriat, iar el adormea pe o parte, întinzând brațul pentru a mă strânge de mână. Eu, care citeam întotdeauna în pat, răsfoiam cartea cu o singură mână, ca să nu mă dezlipesc de brațul său. Câteodată vorbea în somn, cu degetele strânse în jurul mâinii mele ca într-un mecanism cu arc, din care apoi îmi dădea drumul. De cine se agăța acum?

Într-o noapte, mi-am simțit brațul anchilozat și am vrut să îmi schimb poziția. Cu grijă, încercând să nu-l trezesc, mi-am eliberat mâna. I-am văzut degetele închizându-se ca un clește, strângând aerul. Când am văzut asta, toată dragostea pe care o simțeam pentru el mi se urcase în gât.

> *Mi se pare ciudat să te știu acasă la părinții mei fără să fiu și eu acolo. Nu sunt o persoană care se emoționează ușor, și totuși, zilele astea mi se întâmplă să mi te imaginez plimbându-te prin casă, atingând mobila veche de când mă știu, făcând gem cu mama (mulțumesc mult că mi-ai trimis și mie, sărut-o pe mama din partea mea și salută-l pe tata).*
>
> *Acum o să închei, mâine mă trezesc la cinci. Șuierul ca de orgă al lansatoarelor Katiușa răsună la toate orele, dar ne-am obișnuit. Supraviețuirea, Rosa, este doar rezultatul unei întâmplări. Dar nu-ți face griji! Deja din șuieratul gloanțelor pot să intuiesc dacă vor cădea aproape sau departe. Și apoi e o superstiție pe care am învățat-o în Rusia, care spune că, atât timp cât femeia ta îți este credincioasă, tu, soldatule, nu vei fi ucis. Cu alte cuvinte, nu pot decât să contez pe tine!*

Ca să mă ierți pentru că nu ți-am scris multă vreme, am scris acum mai mult, nu poți să te plângi. Spune-mi cum îți petreci timpul. Nu-mi pot imagina una ca tine trăind la țară. Până la urmă, o să te obișnuiești, o să vezi, o să-ți placă. Spune-mi și despre slujba ta, te rog. Ai zis că îmi vei povesti când ne vom vedea, că este mai bine decât să-mi scrii. Ar trebui să mă îngrijorez?

Am lăsat surpriza la final. Vin în permisie de Crăciun, voi sta zece zile. Vom sărbători împreună pentru prima dată în locul în care am crescut și abia aștept să te sărut.

M-am dat jos din pat cu foaia în mână. Am mai citit-o o dată. Nu mă înșelasem, chiar asta scrisese. Gregor urma să vină la Gross-Partsch!

Mă uit în fiecare zi la fotografia ta. Am ținut-o atât de mult în buzunar, încât e din ce în ce mai mototolită. S-a format o dungă care îți taie obrazul, așa, ca un rid. Când vin, îmi dai alta, pentru că în asta pari mai bătrână. Dar știi ceva? Ești frumoasă și așa bătrână.

Gregor

— Herta!

Am ieșit din cameră fluturând scrisoarea și i-am dat-o soacrei mele.

— Citiți aici!

I-am arătat partea în care Gregor vorbea despre permisie. Doar acea parte, restul ne privea pe mine și pe soțul meu.

— Își va petrece Crăciunul aici, a spus ea neîncrezătoare.

Abia aștepta ca Joseph să se întoarcă și să-i dea vestea. Neliniștea pe care o simțisem cu câteva

minute înainte dispăruse. Fericirea îmi alungase orice alt sentiment. Mă voi ocupa de el, vom dormi din nou împreună și îl voi îmbrățișa atât de puternic, încât nu îi va mai fi teamă de nimic.

7.

Așezați lângă șemineu, visam cu ochii deschiși la sosirea lui Gregor.

Joseph se gândea să taie un cocoș pentru prânzul de Crăciun, iar eu mă întrebam dacă ar fi trebuit să mănânc la cantină în ziua aceea. Ce va face Gregor câtă vreme eu voi fi în cazarmă? Sunt acolo părinții lui, va sta cu ei. Eram geloasă pe timpul pe care Herta și Joseph îl vor petrece împreună cu el, cât timp eu voi fi plecată.

— Poate vine la Krausendorf, la urma urmei este un soldat al Wehrmachtului.

— Nu, mi-a spus Joseph, soldații SS nu l-ar lăsa să intre.

Am ajuns să vorbim despre Gregor când era copil, se întâmpla des. Soacra mea mi-a povestit că până la vârsta de șaisprezece ani fusese un băiețel cam supraponderal.

— Avea obrajii roșii, chiar și când nu alerga. De multe ori părea că ar fi băut.

— De fapt, odată s-a îmbătat, a spus Joseph.

— Așa e! exclamă Herta. Ce amintiri îmi trezești! Fii atentă, Rosa! Cred că avea vreo șapte ani, nu mai mult. Era vară, ne întorceam de la câmp și l-am găsit întins pe canapea – mi-a arătat canapeaua de lemn lipită de perete –, chiar acolo. Era foarte vesel. Mamă, a zis, sucul pe care l-ai făcut este delicios.

Pe masă era o sticlă de vin desfăcută, pe jumătate goală, a explicat Joseph. L-am întrebat: Dumnezeule mare, de ce l-ai băut? Și el a zis: pentru că mi-era sete!

Joseph râdea.

Și Herta a râs cu lacrimi. I-am văzut mâinile deformate de artrită ștergându-și ochii și mi-am imaginat toate momentele în care l-a mângâiat pe Gregor când se trezea, dându-i părul de pe frunte când lua micul dejun, mi-am imaginat toate momentele când îi spăla seara fiecare centimetru al trupului său murdar, când se întorcea epuizat de luptele de gherilă de la marginea mlaștinii, cu praștia care îi atârna din buzunarul pantalonilor scurți. Mi-am imaginat toate momentele în care ea l-a pălmuit și apoi, stând în camera ei, îi venea să-și taie mâna care fusese sursa atrocității: atrocitatea de a lovi pe cineva care odinioară a fost parte din carnea ta, iar acum era o altă ființă umană.

— Apoi a crescut brusc, a zis Joseph. S-a făcut înalt, înalt, aproape peste noapte, de parcă și-ar fi turnat apă la picioare.

Mi-l imaginam pe Gregor ca pe o plantă, un plop foarte înalt, la fel ca cei care creșteau pe marginea drumului înspre Krausendorf, cu trunchiul mare și drept, scoarța de culoare deschisă, presărată cu lenticele, și am simțit nevoia să-l îmbrățișez.

De atunci am început să număr zilele. Le ștergeam cu un X din calendar, fiecare X scurtând puțin așteptarea. Ca să treacă mai ușor, mi-am impus câteva lucruri de rutină.

După-amiaza, înainte de a urca în autobuz, mergeam cu Herta la fântână să scoatem apă, iar la întoarcere dădeam de mâncare la găini. Lăsam uruiala în coteț, iar ele se repezeau să ciugulească nerăbdătoare. Era mereu una care nu reușea să intre în grup și smucea capul în stânga și-n dreapta, indecisă asupra a ce avea de făcut, sau poate era doar speriată. Capul ei minuscul mă impresiona. Scoțând un sunet interior, profund, găina umbla în căutarea unui spațiu doar pentru ea, până când se băga între două dintre camaradele ei,

cu atâta forță, încât reușea să gonească una. Apoi echilibrul de putere se schimba iar. Era mâncare pentru toate, dar găinile nu aveau această convingere.

Le priveam cum depuneau ouă în cuib, hipnotizată de ciocul care vibra, cu gâtul în sus, în jos, înclinat într-o parte, apoi în cealaltă, cu o smucitură. Brusc, gâtul părea să se rupă sub sunetul sugrumat, iar găina își deschidea larg ciocul și ochii rotunzi de smarald. Mă întrebam dacă gemea de durere sau dacă asupra ei atârna condamnarea unei nașteri dureroase și a păcatului ce-l avea de ispășit sau dacă, dimpotrivă, erau urlete de triumf. Găinile asistau în fiecare zi la miracolul lor, eu nu avusesem parte nici măcar de unul.

Odată am prins-o pe cea mai mică ciugulind un ou pe care tocmai îl depusese. Am amenințat-o încercând să-i trag cu un șut, dar nu am fost suficient de rapidă, îl mâncase deja.

— Și-a mâncat propriul copil, i-am spus șocată Hertei.

Ea mi-a explicat că se poate întâmpla ca, din greșeală, găinile să spargă un ou și, din instinct, să-l guste. Și pentru că este gustos, îl mănâncă pe tot.

La masă, Sabine i-a povestit odată surorii sale Gertrude și Theodorei, cum fiul său cel mic, auzind vocea lui Hitler la radio, se speriase. Bărbia îi tremura, dezvăluindu-i gropițele, iar copilul izbucnise în lacrimi. Este Führerul nostru, de ce plângi? l-a întrebat mama lui. Și apoi, Führerului îi plac mult copiii, a adăugat Theodora.

Nemții iubeau copiii. Găinile își mâncau propriii copii. Nu am fost niciodată o nemțoaică adevărată și uneori mă îngrozeau găinile, ființele vii.

•

Într-o duminica, m-am dus cu Joseph în pădure să adunăm lemne de foc. O simfonie de ciripituri răsuna printre copaci. Căram bușteni și ramuri de copaci cu o roabă, ca să-i stivuim în hambarul care

odinioară era folosit pentru furajele animalelor. Bunicii lui Gregor cultivaseră pământul și crescuseră vaci și boi, la fel ca străbunicii săi. La un moment dat, Joseph a vândut tot pentru a plăti studiile lui Gregor, apoi și-a găsit o slujbă de grădinar la castelul Von Mildernhagen. De ce ai făcut asta? l-a întrebat fiul său. Oricum suntem bătrâni, i-a răspuns el, ne ajunge cât să trăim. Gregor nu avea frați sau surori. Mama lui mai născuse doi copii, dar ambii muriseră. El nici măcar nu i-a cunoscut. El a apărut întâmplător, când părinții lui se resemnaseră deja cu gândul că vor îmbătrâni singuri.

În ziua în care le-a spus că va pleca să studieze la Berlin, tatăl său a fost dezamăgit. Nu numai că acel copil la care nici nu visase crescuse peste noapte, de seara până dimineața, dar acum îi intrase în cap ideea să plece.

— Ne-am certat, mi-a mărturisit Joseph. Nu înțelegeam, mă enervam. I-am jurat că nu va pleca, nu i-aș fi permis asta.

— Și? Doar nu a fugit de acasă?

Gregor nu îmi povestise niciodată despre asta.

— N-ar fi făcut asta niciodată.

Joseph a oprit roaba. Și-a contractat fața într-o grimasă, frecționându-și spatele.

— Vă doare? Lăsați, o împing eu!

— Sunt bătrân, dar nici chiar așa! a ripostat el.

Apoi a continuat să meargă.

— A venit un profesor să stea de vorbă cu noi. S-a așezat la masă împreună cu mine și cu Herta și ne-a spus ca Gregor este un băiat inteligent, că merită să-și continue studiile. Faptul că un străin îl cunoștea pe fiul meu mai bine decât mine m-a înfuriat. Aveam o problemă cu profesorul ăla, l-am tratat într-un mod nepoliticos. Apoi, în hambar, Herta mi-a băgat mințile în cap, iar eu m-am simțit un idiot.

După vizita profesorului, Joseph a decis să vândă animalele, în afară de găini, iar Gregor s-a

mutat la Berlin.

— A muncit mult și a obținut ceea ce și-a dorit, o profesie excelentă.

L-am revăzut pe Gregor în biroul său, așezat la planșeta de proiectare, pe muchia scaunului. Muta riglele pe hârtie, iar cu creionul se scărpina la ceafă. Îmi plăcea să mă uit la el când muncea, să privesc ori de câte ori făcea ceva, uitând de tot ce era în jurul lui, de mine. Se comporta la fel și atunci când nu eram prin preajmă?

— Ce bine ar fi fost dacă nu s-ar fi înrolat…

Joseph s-a oprit din nou, dar nu pentru a-și masa spatele. A privit în față, fără să vorbească, de parcă ar fi avut nevoie să reconstituie evenimentele. A făcut ceea ce trebuia pentru fiul său, dar ceea ce trebuia nu fusese de ajuns.

Am stivuit lemnele în hambar fără să spunem nimic. Nu era o liniște dezolantă. Vorbeam adesea despre Gregor, era tot ce aveam în comun, dar, după ce vorbeam despre el, trebuia să tăcem o vreme.

Imediat ce am intrat în casă, Herta ne-a anunțat că nu mai avem lapte. I-am spus că voi merge eu să iau în după-amiaza următoare, doar învățasem drumul.

•

Mirosul de bălegar mi-a confirmat că ajunsesem înainte să văd rândul la care stăteau femeile cu sticle goale în mâini. Adusesem un coș plin de legume, ca să le dau la schimb.

Un muget a răsunat în tot satul ca un strigăt de ajutor. Părea o sirenă de raid aerian. Aceeași disperare. Am fost singura care s-a agitat. Femeile avansau, discutând între ele sau în liniște, ținându-și copiii de mână sau strigându-i pe cei care se îndepărtaseră.

Am văzut ieșind două fete care mi se păreau cunoscute. Când s-au apropiat, mi-am dat seama că erau două degustătoare. Una cu o tunsoare băiețească și fața uscată, pe nume Beate, iar

cealaltă cu sânii și șoldurile late îndesate într-o haină maro și o fustă clopot. Chipul ei era un basorelief, o chema Heike. Instinctiv, am fluturat mâna prin aer pentru a le saluta, dar m-am oprit imediat. Nu știam cât de secretă era sarcina pe care o aveam, dacă trebuia să ne prefacem că nu ne cunoaștem. Eu nu eram din sat și nu le mai întâlnisem în acel loc. În plus, la masă nu avusesem niciodată o conversație reală, poate că nu era cazul să le salut, poate că nu mi-ar fi răspuns. Au trecut pe lângă mine fără măcar să dea din cap. Beate avea ochii roșii, iar Heike i-a spus:

— Hai să împărțim asta, data viitoare îmi dai puțin de la tine.

Îmi era rușine că trăgeam cu urechea. Beate nu-și putea permite să ia lapte? Nu primiserăm încă primul salariu, dar urma să ne plătească pentru munca noastră, așa ne spuseseră soldații SS, deși nu specificaseră suma. Pentru o clipă, am avut îndoiala că acele femei ar fi fost două degustătoare, deși le văzusem de aproape. Cum era posibil să nu mă recunoască? Le-am urmărit cu privirea, sperând să se întoarcă spre mine. Nu s-au întors. S-au îndepărtat și nu le mai puteam vedea, iar în scurt timp mi-a venit rândul la lapte.

În drum spre casă a început să plouă. Aveam părul lipit de tâmple, haina plină de apă și frisoane din cauza frigului. Herta îmi spusese să iau pelerina, dar am uitat. Cu pantofii mei de oraș riscam să cad în noroi. Apa mă împroșca din toate părțile și nu vedeam. M-aș fi putut rătăci. Am început să alerg, deși aveam tocuri. La un moment dat, nu departe de biserică, am observat siluetele a doua femei ținându-se de braț. Le-am recunoscut după fusta în formă de clopot a lui Heike sau poate după spatele lor, pe care ochii mei îl imprimau pe retină în fiecare zi, stând la rând la cantină. Dacă și-ar fi întins pelerinele amândouă, ne-am fi putut adăposti toate trei. Le-am strigat, dar un tunet mi-a acoperit vocea. Le-am strigat din nou. Nu s-au

întors. Poate că mă înșelasem, poate că nu erau ele. Apoi m-am oprit, am rămas neclintită în ploaie.

A doua zi, în sala de mese, am strănutat.

— Sănătate! a spus cineva din dreapta mea.

Fusese Heike. Am fost surprinsă să-i recunosc vocea de după trupul Ullei, care stătea între noi două.

— Și tu ai răcit ieri?

Deci mă văzuseră.

— Da, am răcit, am răspuns.

Nu mă auziseră când le strigasem?

— Lapte cald cu miere, a spus Beate, ca și cum ar fi așteptat permisiunea lui Heike ca să-mi vorbească. Laptele din belșug ar face minuni.

Trecuseră câteva săptămâni, iar suspiciunea față de mâncare se estompase, la fel ca în cazul unui pretendent căruia îi oferi din ce în ce mai multă încredere. Noi, slujitoarele, începuserăm să mâncăm cu lăcomie, dar, curând după aceea, abdomenul umflat scădea entuziasmul. Greutatea pe stomac părea o greutate pe inimă și, din cauza acelei confuzii, ora de așteptare de după masă devenea deprimantă.

Fiecare dintre noi încă trăia cu teama că ar putea fi otrăvită.

Când un nor umbrește brusc soarele amiezii, se întâmplă ca în acele secunde în care dispare să fie precedat de crepuscul. Și totuși, niciuna nu își putea ascunde consolarea pe care ne-o oferea *Griessnockerlsuppe*[7], cu acele găluște din griș care se topeau în gură, și nici devotamentul total față de *Eintopf*[8], chiar dacă era fără carne de porc, de vită sau de pui. Hitler refuza carnea, iar la radio sfătuia cetățenii să mănânce tocană de legume cel puțin o dată pe săptămână. Se gândea probabil că e ușor să găsești legume în oraș, pe timp de război. Sau poate nu îl interesa. Un german nu moare de foame, iar dacă moare, nu este un german adevărat.

Eu mă gândeam la Gregor, atingându-mi burta, acum, că era plină și nu mai era nimic de făcut. Lupta mea cu otrava avea o miză prea mare pentru ca picioarele să nu-mi tremure ori de câte ori sațietatea lăsa garda jos. Cruță-mă până la Crăciun, cel puțin până la Crăciun, îmi spuneam în sinea mea, iar cu arătătorul desenam pe furiș semnul crucii în punctul în care se termina esofagul, sau cel puțin așa credeam, imaginându-mi interiorul corpului ca pe o grămadă de piese gri, așa cum le văzusem descrise în cărțile de la Krümel. Încet-încet, lacrimile începuseră să ni se pară penibile. Până și lui Leni. Dacă intra în panică, o strângeam de mână și îi mângâiam obrajii pătați de cuperoză. Elfriede nu plângea niciodată, în acea oră de așteptare, îi auzeam respirația zgomotoasă. Când era distrasă de ceva, privirea nu-i mai era aspră și devenea frumoasă. Beate mesteca cu o frenezie asemănătoare celei cu care ar fi netezit lenjeria de pat. Heike stătea în fața ei, îi era vecină încă de când erau copii, așa cum îmi spusese Leni, și, pentru că era stângace, când tăia păstrăvul cu unt și pătrunjel, își ridica cotul, lovind-o pe Ulla. Dar Ulla nu se sinchisea, continua să-și lingă colțurile gurii. Probabil că acel gest copilăresc, repetat în mod inconștient, îi amuza pe soldații SS. Eu mă uitam la mâncarea din farfuriile celorlalte, iar fata care avea aceeași mâncare ca mine în acea zi îmi era mai dragă decât o rudă apropiată. Simțeam o afecțiune nebănuită pentru coșul care îi apăruse pe obraz, pentru energia sau indolența cu care se spăla dimineața pe față, pentru scamele de pe lâna șosetelor vechi pe care probabil și le punea înainte să se bage în pat. Îmi făceam griji pentru supraviețuirea ei la fel de mult ca pentru a mea, întrucât împărtășeam aceeași soartă.

Cu timpul, și soldații SS s-au relaxat. Dacă erau bine dispuși, în vreme ce noi mâncam, ei discutau fără să ne acorde prea multă atenție și nici nu ne somau să facem liniște. Dacă în schimb erau cu

capsa pusă, își pironeau ochii pe noi. Se uitau la noi așa cum ne uitam noi la mâncare, ca și cum erau pe punctul de a ne mușca. Se plimbau printre scaune cu arma în toc, evaluând greșit spațiul, iar pistoalele ne atingeau spatele, făcându-ne să tresărim. Uneori se aplecau asupra uneia dintre noi, pe la spate. De obicei, o alegeau pe Ulla, deliciul lor. Își îndreptau un deget spre pieptul său, șoptindu-i: te-ai murdărit, și brusc Ulla nu mai mânca. Ne opream toate.

Însă Leni era preferata lor, pentru că ochii verzi îi străluceau pe pielea aproape translucidă, prea subțire pentru a masca orice fel de ezitare pe care lumea i-ar fi generat-o, și pentru că era atât de neajutorată. Câte un soldat o strângea de obraz, schimonosindu-și vocea: Ochioaso!, iar Leni zâmbea. Nu de jenă. Ea credea că tandrețea pe care o trezea celorlalți o va proteja. Era dispusă să plătească prețul fragilității sale, iar soldații SS intuiau asta.

În cazarma din Krausendorf riscam să murim în fiecare zi, dar nu mai mult decât orice ființă vie. Mama avea dreptate în privința asta, îmi spuneam în timp ce ronțăiam cicoarea între dinți, iar conopida impregna pereții cu mirosul său familiar, reconfortant.

8.

Într-o dimineață, Krümel ne-a anunțat că urma să ne răsfețe. Chiar așa a spus, *să ne răsfețe,* pe noi, care nu credeam că mai aveam dreptul să fim răsfățate. A spus că ne va da să gustăm *Zwieback*[9], abia scoasă din cuptor pentru a-i face o surpriză șefului.

— O adoră, mânca și în tranșee în timpul Marelui Război.

— Da, normal! Pe front era ușor să găsești ingredientele, a spus Augustine. Untul, mierea și drojdia le producea chiar el, cu sudoarea frunții!

Din fericire, soldații SS nu au auzit-o, iar Krümel dispăruse deja în bucătărie cu ucenicii.

Lui Elfriede i-a ieșit un sunet pe nas, ca și cum ar fi râs. Nu o auzisem niciodată pe Elfriede râzând, iar surpriza a fost atât de mare, încât m-a făcut și pe mine să râd. Am încercat să mă abțin, dar am auzit din nou acel murmur scurt și mi-a scăpat un hohot de râs.

— Berlinezo, chiar nu te poți controla? a spus ea.

În acel moment, în sala de mese s-a auzit o combinație de gemete și suspine, din ce în ce mai puternice, până la capitulare. Am izbucnit toate în râs în fața soldaților SS, cărora nu le venea să creadă.

— Ce e de râs? au întrebat cu degetele pe tocurile pistoalelor. Ce aveți?

Un soldat a lovit cu pumnul în masă.

— Vă fac eu să vă treacă cheful?

Ne-am potolit cu greu.

— Liniște! a spus Lunganul, când explozia de râs deja încetase.

Dar se întâmplase, râseserăm împreună pentru prima dată.

Zwieback era crocantă și parfumată. I-am savurat dulceața, eram neîndurătoare, pentru că aveam acest privilegiu. Krümel era mulțumit. Cu timpul, aveam să aflu că așa era mereu. Era mândru. Mândru de profesia sa.

Și el era tot din Berlin, își începuse cariera la Mitropa, compania europeană care se ocupa de administrarea vagoanelor-restaurant și a celor de dormit. În 1937 fusese angajat de Führer să-l *răsfețe* în timpul călătorilor cu trenul special. Trenul era dotat cu tunuri antiaeriene ușoare, pentru a răspunde atacurilor la altitudine joasă, precum și cu apartamente elegante, spunea

Krümel, astfel încât Hitler îi spunea în glumă „hotelul freneticului cancelar al Reichului”. Se numea *Amerika,* cel puțin până când America a intrat în război. Apoi a fost decăzut la numele de *Brandenburg,* ceea ce pentru mine suna mai puțin impresionant, dar nu i-am spus. Acum, Krümel locuia în Wolfsschanze și prepara peste două sute de porții de mâncare pe zi, răsfățându-ne și pe noi, degustătoarele.

•

Nu ni se permitea să intrăm în bucătărie, iar el ieșea numai dacă avea să ne spună ceva sau dacă era chemat de soldați. De exemplu, pentru că Heike semnala un gust ciudat al apei și, prin urmare, observa asta și Beate. Femeile săreau în picioare. Dureri de cap, greață, stări de vomă din cauza anxietății. Dar era Fachingen, apa preferată a Führerului! Îi spuneau „apa prosperității”, cum putea să te otrăvească?

Într-o marți, doi ucenici nu s-au prezentat la slujbă, aveau febră. Krümel a venit în sala de mese și m-a rugat să îl ajut. Nu știu de ce a apelat la mine, poate pentru că eram singura care citise cărțile despre nutriție, celelalte se plictisiseră repede. Sau poate pentru că eram din Berlin, la fel ca el.

Față de alegerea sa, Fanaticele au strâmbat din nas. Dacă cineva trebuia să intre în bucătărie, acelea erau ele, gospodinele perfecte. Într-o zi, am auzit-o pe Gertrude spunându-i surorii sale:

— Ai citit despre tânăra care a intrat în magazinul unui evreu și a fost imediat sechestrată?

— Nu, unde s-a întâmplat? a întrebat Sabine, dar Gertrude a continuat:

— Imaginează-ți că din spatele magazinului se putea ajunge într-un tunel subteran. Trecând prin tunel, comerciantul a dus-o în sinagogă cu ajutorul altor evrei și apoi au violat-o toți.

Sabine și-a pus mâinile la ochi, de parcă ar fi fost martoră la viol:

— Serios, Gerti?

— Desigur, a repetat sora ei, întotdeauna le violau înainte de a le oferi drept jertfe.

— Ai citit în *Der Stürmer*[10], a întrebat Theodora?

— Știu și cu asta basta, a răspuns Gertrude. Deja noi, casnicele, nu mai eram în siguranță nici când mergeam la cumpărături.

— Așa este, a spus Theodora. Din fericire, au închis acele magazine.

Ar fi apărat cu unghiile și dinții idealul german de soție, mamă, gospodină și tocmai pentru că era o vrednică reprezentantă a idealului a cerut să vorbească cu Krümel. I-a povestit despre taverna pe care familia sa o avusese înainte de război, despre experiența ei în bucătărie și dorința ei de a demonstra acest lucru. Bucătarul s-a lăsat convins.

Ne-a dat câte un șorț și o ladă cu legume. Le-am clătit în lavoarul încăpător, în timp ce Theodora le tăia cubulețe sau rondele. În afară de faptul că mi-a reproșat că legumele erau încă pline de pământ sau că am făcut lac de apă pe podea, în prima zi nu mi-a vorbit. Ca un stagiar, și-a petrecut timpul spionând ucenicii, lipită de umărul lor atât de tare, încât se împiedicau de ea.

— Dă-te la o parte, striga Krümel când era pe punctul de a se împiedica de picioarele ei.

Theodora i-a cerut scuze, apoi a adăugat:

— Meseria se fură uitându-te la ce fac ceilalți. Nu-mi vine să cred că lucrez alături de un chef de rangul dumneavoastră!

— Umăr la umăr? Ți-am spus să te dai la o parte!

În zilele următoare însă, convinsă fiind că de acum era un membru al echipei cu drepturi depline, a hotărât conform eticii profesionale să mă bage în seamă. Tot o colaboratoare eram și eu. De fapt, incompetența mea evidentă făcea din mine subalterna ei. Așa mi-a povestit despre

taverna părinților săi, un restaurant mic, cu mai puțin de zece mese.

— Dar încântător, ar fi trebuit să-l vezi.

Războiul i-a constrâns să îl închidă. Ea intenționa să îl redeschidă la sfârșitul războiului, chiar cu mult mai multe mese. Ridurile îi conturau pe marginea ochilor câte o aripioară caudală minusculă, care îi făceau să semene cu doi peștișori. Visurile privind taverna o entuziasmau, vorbea cu înflăcărare și astfel aripile se zbăteau pe chipul ei atât de tare, încât mă așteptam să le văd zburând, trasând o scurtă parabolă, apoi să plonjeze direct în oala cu apă fiartă.

— Dar, dacă vin bolșevicii, nu o să fie posibil, a spus ea. Nu vom deschide nicio tavernă, totul se va termina.

Aripile s-au oprit brusc, ochii nu mai înotau, erau fosile milenare. Câți ani avea Theodora?

— Sper că nu se va termina totul, m-am hazardat să-i răspund, pentru că nu știu dacă vom câștiga acest război.

— Nici să nu te gândești! Dacă rușii vor câștiga, soarta noastră va fi nimicirea și sclavia. Și Führerul a spus asta. Ai auzit despre coloanele de oameni care se îndreaptă spre tundra siberiană?

Nu, nu auzisem.

•

Mi-am amintit de Gregor stând în sufrageria noastră din Alternesseweg. Se ridicase din fotoliul pe care îl cumpăraserăm de la un magazin de vechituri și s-a apropiat de fereastră, oftând:

— Vreme de ruși.

Între soldați se folosea această expresie, mi-a explicat el, pentru că rușii atacau și în cele mai nefavorabile condiții meteorologice.

— Nu pățesc nimic.

Era în permisie și îmi povestea despre front – se întâmpla uneori. Despre *Morgenkonzert,* de exemplu, așa îi spuneau concertului de explozii pe care Armata Roșie îl ținea la răsărit.

Într-o seară, în pat, mi-a spus:

— Dacă vin rușii, nu vor avea milă.

— De ce ești convins de asta?

— Pentru că nemții îi tratează pe prizonierii ruși altfel decât pe ceilalți. Englezii și francezii primesc ajutor de la Crucea Roșie, iar după-amiaza joacă până și fotbal, în timp ce rușii trebuie să sape tranșee sub supravegherea soldaților din propria lor armată.

— Din armata lor?

— Da, oameni atrași de promisiunea unei felii de pâine sau a unui polonic de zeamă în plus, mi-a răspuns, stingând lumina. Dacă o să ne facă ceea ce le-am făcut noi, va fi înfiorător.

M-am perpelit mult timp în pat, nu reușeam să adorm, și la un moment dat Gregor m-a îmbrățișat.

— Iartă-mă, nu trebuia să-ți spun lucrurile astea, nu trebuie să le știi. La ce bun să le știi?

Am rămas trează chiar și după ce el a adormit.

•

— O să meritățm ceea ce o să ne facă, am zis.

Theodora m-a privit cu dispreț și a început iar să mă ignore. Ostilitatea ei m-a întristat. Nu aveam niciun motiv să fiu tristă, nu era o persoană cu care aveam ceva de împărțit, și adevărul este că nu aveam nimic de împărțit nici cu celelalte. Nici măcar cu Augustine – care mă înțepa: ți-ai făcut o nouă prietenă? –, nici cu Leni, care comenta despre mâncare ca și când aș fi gătit-o eu. Nu aveam nimic de împărțit cu acele femei, decât o slujbă pe care n-aș fi crezut vreodată că o voi avea. Ce vrei să te faci când o să fii mare? Degustătoarea lui Hitler.

Și totuși ostilitatea Fanaticei mă făcea să mă simt prost. Mă învârteam prin bucătărie mai stângace decât de obicei și, din greșeală, m-am ars. Am țipat.

Asistând la spectacolul pielii mele care se încrețea în jurul arsurii, Theodora a abdicat în fața

intenției sale de a nu-mi vorbi, m-a apucat de mână și a dat drumul la robinet.

— Lasă să curgă apă rece.

Apoi a curățat un cartof, în timp ce ucenicii își continuau treaba. M-a uscat cu un prosop de vase și mi-a pus o felie de cartof crud pe rană.

— Va calma iritația, o să vezi.

Grija aceea maternă m-a înduioșat.

•

Stând în picioare, într-un colț, cu felia de cartof pe mână, l-am văzut pe Krümel aruncând un ingredient în supă, iar imediat după aceea chicotind de unul singur. Observând că l-am surprins, a dus arătătorul la gură:

— Nu este sănătos să te privezi complet de carne, a spus el. Ai învățat și tu asta din cărțile pe care ți le-am dat, nu-i așa? Încăpățânatul ăla nu vrea să înțeleagă, așa că îi pun niște slănină în supă fără să știe. Nici nu știi cât se enervează când observă. Dar nu prea observă, a adăugat, râzând în hohote. Dacă își bagă în cap că s-a îngrășat, nu-l conving să mănânce nimic.

Theodora, care turnase făină într-un castron, s-a apropiat.

— Vă rog să mă credeți, nici nu vrea să audă, a spus bucătarul, uitându-se la ea. Spaghetele din griș cu brânză quark? Le digeră atât de bine… și totuși, nu vrea. Preferata lui este plăcinta cu mere bavareză. O servesc mereu la ceaiul de seară, după ultima conferință, dar jur că, dacă e la dietă, nu se atinge nici măcar de o felie. În două săptămâni poate să slăbească și șapte kilograme.

— Ce este ceaiul de seară? a întrebat Fanatica.

— O întâlnire cu prietenii. Șeful bea ceai sau ciocolată caldă. E înnebunit după ciocolată. Ceilalți dau pe gât *Schnapps* până nu mai pot. Nu că lui i-ar face plăcere, să spunem că tolerează acest lucru. Doar cu Hoffmann, fotograful, s-a enervat odată. Ăla e un alcoolic. În general însă pe șef nu îl deranjează, ascultă *Tristan și Isolda* cu

ochii închiși. Spune mereu: dacă aș fi pe patul de moarte, aș vrea să fie ultimul lucru pe care să-l audă urechile mele.

Theodora era în extaz. Mi-am îndepărtat felia de cartof, ulcerația se întinsese. Voiam să i-o arăt, mă așteptam să mă mustruluiască, să vină la mine și să-mi pună felia de cartof la loc: ține-o acolo și nu mai comenta! Dintr-odată mi s-a făcut dor de mama.

Dar Fanatica îi sorbea cuvintele lui Krümel, nu îi mai păsa de mine. Din modul în care bucătarul vorbea despre Hitler, era clar că îl avea la suflet și era convins că și noi îl aveam la suflet, chiar și eu. În fond, eram dispusă să mor pentru Führer. În fiecare zi, farfuria mea, cele zece farfurii aliniate, îi evocau prezența ca într-o transsubstanțiere. Fără promisiunea eternității: două sute de mărci pe lună, acesta era salariul nostru.

Ni-l dăduseră cu câteva seri înainte, într-un plic, la plecare. L-am îndesat pe furiș în buzunar sau în geantă, niciuna dintre noi nu a îndrăznit să-l deschidă în autobuz. Am frunzărit uimită bancnotele, închisă în camera mea. Suma era mai mare decât salariul pe care îl avusesem la Berlin.

Am aruncat felia de cartof la coșul de gunoi.

— Șeful spune că, dacă mănâncă carne sau bea vin, transpiră. Dar eu zic că transpiră pentru că e prea agitat.

Krümel nu se putea opri când vorbea despre el.

— Mi-a spus odată: uită-te la cai, uită-te la tauri! Sunt animale erbivore și sunt puternice și rezistente. Uită-te la câini, în schimb, e de ajuns să alerge puțin și deja sunt cu limba pe afară.

— Așa este, a spus Theodora. Nu m-am gândit la asta, are dreptate.

— Păi, nu știu dacă are dreptate. În orice caz, spune că nu suportă nici cruzimea sacrificării animalelor.

Krümel deja vorbea doar cu ea. Am luat o bucată de pâine dintr-un coș mare, separând coaja

de miez.

— Odată, la cină, le-a povestit oaspeților săi că fusese într-un abator și încă își amintea cum îi bălteau galoșii în sânge proaspăt. Bietul Dietrich nu a mai mâncat… E un tip pe care îl impresionează orice.

Fanatica a râs cu poftă. Eu am rulat miezul de pâine, făcând tot felul de forme: cercuri, împletituri, petale. Krümel m-a mustrat pentru acea risipă.

— Sunt pentru dumneavoastră, am spus. Sunt la fel ca dumneavoastră, Firmiturică.

A mestecat în supă fără să mă asculte, rugând-o pe Theodora să verifice dacă sunt gata ridichile la cuptor.

— Aici totul e o risipă, am continuat. Noi, fetele, suntem o risipă. Nimeni nu ar putea să-l otrăvească vreodată cu acest sistem de control. Este absurd.

— De când ai devenit expertă în controale, a întrebat Fanatica. Probabil ești expertă și în strategii militare?

— Încetați, ne admonestă Krümel ca un tată ce intervine între fiicele care se ciorovăiesc…

— Și cum proceda înainte să ne angajeze pe noi? am provocat-o. Înainte nu îi era teamă că o să fie otrăvit?

Chiar în acei moment, un soldat a intrat în bucătărie pentru a ne duce la masă. Miezul de pâine a rămas pe blatul de marmură. Sigur avea să se usuce.

A doua zi, în timp ce pendulam între coordonarea impecabilă a ucenicilor care munceau și zelul Fanaticei, Krümel ne-a făcut un cadou neașteptat. Pe furiș, ne-a dat mie și Theodorei fructe și brânză. Chiar el mi le-a îndesat în geantă, în geanta de piele cu care la Berlin mă duceam la birou.

— De ce? am întrebat.

— Pentru că meritați, a spus.

Le-am dus pe toate acasă. Hertei nu îi venea să creadă când am scos pachetele pe care mi le dăduse Krümel. Dacă aveam acele delicatese la cină, era meritul meu. Era meritul lui Hitler.

9.

Augustine a traversat culoarul autobuzului atât de repede, încât tivul fustei sale de culoare închisă părea că va exploda. A pus mâna pe spătarul banchetei, atingându-i părul lui Leni, și a spus:

— Facem schimb? Doar azi.

Afară era întuneric. Leni s-a uitat la mine confuză, apoi s-a ridicat și s-a aruncat pe un scaun gol. Augustine i-a luat locul, așezându-se lângă mine.

— Ai geanta plină, a spus.

Toate se uitau la noi, nu doar la Leni. Și Beate, și Elfriede. Fanaticele, nu, ele stăteau în partea din față, chiar în spatele șoferului.

Brusc, ne împărțiserăm în grupuri. Nu că în cadrul acestui grup ne-am fi așteptat la afecțiune. Se creaseră pur și simplu fracturi și apropieri cu aceeași inflexibilitate cu care se mișcă plăcile tectonice. În ceea ce mă privea, nevoia de protecție pe care o transmitea fiecare clipit din ochi al lui Leni mi-a atribuit o responsabilitate. Apoi era Elfriede, care mă împinsese în baie. În acel gest am simțit aceeași frică pe care o simțeam și eu. Era o încercare de a ne apropia. Intimă, da. Poate că Lunganul nu se înșelase. Elfriede căutase o încăierare, ca acei copii care numai după o bătaie reușesc să înțeleagă în cine să aibă încredere. Încăierarea fusese împiedicată de soldat și astfel am rămas cu niște conturi de reglat, și ea, și eu, o datorie reciprocă de apropiere corporală care genera între noi un câmp magnetic.

— E plină? Răspunde!

Theodora s-a întors. O reacție automată la vocea răgușită a Augustinei.

Cu câteva săptămâni în urmă, spusese că Führerul acționa din impuls, că era un om instinctiv. Da, da, e foarte deștept, comentase Gertrude, strângând două agrafe între dinți, fără să-și dea seama că tocmai își contrazisese prietena. Dar știi câte lucruri nu i se raportează? a continuat după ce și-a prins agrafele foarte strâns în codița răsucită într-o parte. Nici nu știe tot ce se întâmplă, nu e întotdeauna vina lui. Augustine a mimat că scuipă pe cineva.

Acum stătea lângă mine, cu picioarele încrucișate, cu un genunchi înfipt în scaunul din față.

— De câteva zile, bucătarul îți dă mâncare pentru acasă.

— Da.

— Foarte bine, vrem și noi.

Noi, cine? Nu știam ce să răspund. Solidaritatea nu era prevăzută printre degustătoare. Eram bulgări de pământ care pluteau și se ciocneau, rostogolindu-se unul lângă celălalt sau îndepărtându-se.

— Nu poți fi egoistă! Îi place de tine, cere-i mai mult!

— La de aici tot ce vrei, i-am spus, întinzându-i geanta.

— Nu ne ajunge. Vrem lapte, cel puțin două sticle. Avem copii și ne trebuie lapte.

Dar aveau și un salariu mai mare decât cel al unui muncitor mediu, nu despre nevoie era vorba. E vorba de dreptate, ar fi răspuns Augustine, dacă i-aș fi subliniat asta. Tu de ce trebuie să primești mai mult decât noi? Aș fi putut să o sfidez spunându-i să-i ceară Theodorei. Știa că Theodora ar fi refuzat. De ce în schimb se aștepta ca eu să accept? Nu eram prietena ei. Dar ea îmi simțea dorința de a fi acceptată, o simțise încă de la început.

Cum te împrietenești cu cineva? Acum, că le recunoșteam expresiile, pe care chiar le anticipam, fețele camaradelor mele păreau diferite de cele pe care le văzusem în prima zi.

Se întâmplă la școală sau la locul de muncă, în locurile în care ești obligat să-ți petreci multe ore din existența ta. Te împrietenești din constrângere.

— Bine, Augustine. Mâine o să întreb.

•

În dimineața următoare, Krümel ne-a informat că ucenicii se întorseseră, nu mai avea nevoie de noi două. I-am explicat Augustinei și celorlalte care o aleseseră purtătoare de cuvânt, dar Heike și Beate nu s-au resemnat. Nu este corect că tu te-ai bucurat de mâncare în plus, și noi nu. Noi avem copii. Tu pe cine ai?

Eu nu aveam copii. Ori de câte ori vorbeam despre asta cu soțul, îmi spunea că nu era momentul, că el era pe front, iar eu eram singură. Plecase în 1940, la un an după nuntă. Mă trezisem fără Gregor în apartamentul nostru cu mobilier la mâna a doua, dintr-un magazin unde ne plăcea să mergem sâmbăta dimineața, chiar și numai pentru a lua micul dejun la brutăria din apropiere, *Schnecke*[11] cu scorțișoară sau ștrudel cu mac, pe care le mâncam direct din pungă, o mușcătură fiecare, plimbându-ne. M-am trezit fără el și fără un copil, într-un apartament plin de vechituri.

Nemții iubeau copiii. În timpul paradelor, Führerul îi mângâia pe obraji și le îndemna pe femei să facă mulți copii. Gregor dorea să fie un german adevărat, și totuși, nu se lăsa molipsit. Spunea că a da naștere unui copil însemna să îl condamni la moarte. Dar războiul se va termina, susțineam eu. Nu este vorba despre război, răspundea, este viața însăși, toți murim oricum. Ești bolnav, îl acuzam, de când ești pe front, ești deprimat, iar el se înfuria.

Poate la Crăciun, cu ajutorul Hertei și a lui Joseph, voi reuși să-l conving.

Dacă aș fi rămas însărcinată, mi-aș fi hrănit copilul din pântec cu mâncarea de la cantină. O femeie însărcinată nu este un cobai bun, poate vicia experimentul, dar soldații SS nu ar fi aflat – cel puțin până când analizele sau burta nu ar fi dat sarcina la iveală.

Aș fi riscat să-mi otrăvesc copilul, am fi murit amândoi.

Sau am fi supraviețuit. Oasele lui mălăiețe și mușchii săi moi, crescuți cu hrana lui Hitler. Ar fi fost un fiu al Reichului, chiar înainte de a fi al meu. Pe de altă parte, nimeni nu se naște fără păcat.

— Fură-l! mi-a spus Augustine. Intră în bucătărie, distrage bucătarul făcând conversație, vorbește-i despre Berlin, despre când mergeai la operă, inventează ceva! Și imediat ce se întoarce cu spatele, ia laptele!

— Ești nebună? Nu pot să fac asta.

— Nu e mâncarea lui, nu o iei de la el.

— Dar nu este corect, nu merită așa ceva!

— Dar noi meritățm asta, Rosa?

Lumina făcea să strălucească blaturile de marmură pe care ucenicii le degresaseră.

— Mai devreme sau mai târziu, rușii vor renunța, o să vezi, a spus Krümel!

Eram singuri. Trimisese ucenicii să descarce proviziile care soseau cu trenul la gara din Wolfsschanze, spunând că li se va alătura la scurt timp după aceea, pentru că îi cerusem lămuriri cu privire la un capitol din cartea pe care o citeam, o carte pe care mi-o dăduse el. Nu găsisem o scuză mai bună ca să-l rețin. După ce îmi va explica – rolul de profesor îl făcea să se umfle în pene –, îi voi cere două sticle cu lapte. Deși Krümel nu mi-a dat niciodată lapte. Cu toate că ar fi fost nepoliticos și grosolan. Una este să primești un cadou, alta este să îți iei singur. Și apoi, pentru cine? Eu nu aveam copii, nu alăptasem niciodată. Krümel s-a așezat să vorbească cu mine. În câteva

minute, era entuziasmat și mă copleșise cu sporovăială, ca de obicei. Dezastrul de la Stalingrad, din luna februarie a acelui an, îi demoralizase pe toți.

— Au murit pentru ca Germania să poată continua să trăiască.

— Asta spune Führerul.

— Iar eu îl cred. Tu nu?

Nu voiam să-l irit, altfel n-aș fi putut aspira la un tratament special. Am dat din cap ezitant.

— Noi vom câștiga, a spus. Pentru că așa e corect.

Mi-a povestit că seara Hitler mânca în fața unui perete pe care atârna un steag sovietic capturat la începutul Operațiunii Barbarossa. În acea cameră le arăta oaspeților pericolele bolșevismului. Celelalte națiuni europene le subestimau. Nu își dădeau seama că URSS era de neînțeles, obscură, sinistră la fel ca vasul-fantomă din opera lui Wagner? Doar un om încăpățânat ca el ar fi putut să o învingă, cu prețul de a o vâna până în Ziua Judecății.

— Doar el poate să facă asta, a spus Krümel, uitându-se la ceas. Oh, trebuie să plec! Mai ai nevoie de ceva?

Am nevoie de lapte proaspăt. Lapte pentru copii care nu sunt ai mei.

— Nu, mulțumesc. Dimpotrivă, pot să mă revanșez în vreun fel? Ați fost foarte amabil.

— Ai putea să-mi faci o favoare: sunt câteva kilograme de fasole de curățat. Vrei să începi tu, măcar până când mă întorc eu? Le spun eu soldaților că trebuie să rămâi aici.

M-a lăsat singură în bucătăria lui. Aș fi putut contamina proviziile, dar Krümel chiar nu se gândise la asta. Eram o degustătoare a lui Hitler, făceam parte din echipa lui, eram din Berlin, la fel ca el. Avea încredere în mine.

•

Stând la rând spre autobuz, cu geanta pe burtă, mi se părea că aud sticlele zornăind. Încercam să le blochez cu mâinile, să merg încet, dar nu foarte, ca să nu trezesc suspiciunea soldaților SS. Elfriede era în spatele meu. Adesea, când eram aliniate, stătea în spatele meu. Eram ultimele care ne mișcăm. Nu era indolență, era incapacitate de adaptare. Indiferent cât de mult eram dispuse să respectăm procedura, procedura ne integra cu greu. Ca două bucăți din materiale incompatibile sau de mărimi necorespunzătoare – dar n-ai nimic altceva ca să-ți construiești fortăreața, așa că vei găsi o modalitate să le adaptezi.

Respirația ei îmi gâdila ceafa.

— Berlinezo, te-ai lăsat îmbrobodită?

— Liniște, a zis fără vlagă un soldat.

Strângeam tare sticlele prin pielea genții. Mergeam încet, ca să evit orice impact.

— Credeam că ai înțeles că aici e mai bine ca fiecare să-și vadă de treaba lui.

Respirația lui Elfriede era o tortură. L-am văzut pe Lungan venind către mine, fără să se grăbească. Când a ajuns lângă mine, m-a cântărit din priviri. Am continuat să merg în spatele celorlalte până când m-a înșfăcat de braț, desprinzându-mi-l de geantă. Așteptam zgomotul inevitabil al sticlelor care se ciocnesc, dar sticlele nu s-au clătinat. Le îndesasem în așa fel încât să nu se miște în ascunzătoarea întunecată a genții, fusesem genială.

— Voi două iar complotați?

Elfriede s-a oprit.

Soldatul a apucat-o de braț și pe ea.

— V-am spus că dacă vă prind din nou, o să profit.

Simțeam sticla rece pe șold. Era suficient ca soldatul să-mi atingă geanta din greșeală și le-ar fi descoperit. Mi-a dat drumul la braț, mi-a prins bărbia între degetul arătător și degetul mare și s-a aplecat peste mine. Îmi tremura bărbia. O căutam din priviri pe Elfriede.

— Azi miroși nițel a broccoli. Cred că trebuie să o lăsăm pe altă dată.

Lunganul a început să se hlizească, puțin cam prea mult, pentru ca ceilalți soldați să îl poată imita. Depășiseră deja limita amuzamentului când a spus:

— Nu face fața asta, glumeam. Aici în cazarmă vă mai și distrați cu noi. Ce vreți mai mult?

•

Schimbul a avut loc pe sub scaun. Augustine adusese o sacoșă mică de pânză. Încă îmi tremura bărbia; sub obraz, îmi zvâcnea un nerv.

— Ai fost curajoasă și generoasă.

Zâmbetul cu care mi-a mulțumit părea sincer.

Cum te împrietenești cu cineva?

Noi și ei. Asta îmi propunea Augustine. Noi, victimele, femei tinere care nu au de ales. Ei, inamicii. Prepotenții. Krümel nu era de-al nostru, asta voia să spună Augustine. Krümel era un nazist. Iar noi nu am fost niciodată naziste.

Singura care evita să-mi zâmbească era Elfriede. Era concentrată la câmpurile întinse și la hambarele care se vedeau pe fereastră. În fiecare zi mergeam cu acel autobuz opt kilometri până la curba de la Gross-Partsch, exilul meu.

10.

Din patul lui Gregor, revedeam contururile unei fotografii cu el, înfiptă în rama oglinzii de deasupra comodei. Să fi avut patru sau cinci ani, nu îmi dădeam seama. Era încălțat cu ghete de iarnă și ținea ochii mijiți din cauza soarelui.

Nu reușeam să dorm de când venisem la Gross-Partsch. Nu mai puteam. Nici la Berlin nu puteam să dorm, pentru că stăteam baricadați în pivniță împreună cu șobolanii. Herr Holler spunea că o să ajungem să-i mâncăm și pe ei când se vor termina

pisicile și vrăbiile, exterminate și ele fără gloria unui monument al eroilor căzuți. Tocmai Holler spunea asta, el căruia din cauza panicii îi fierbeau intestinele și, dacă se retrăgea în colțul în care țineam găleata, lăsa în urmă un miros insuportabil.

Valizele erau pregătite ca să putem fugi dacă ar fi fost nevoie.

După bombardamentul de la Budengasse, am urcat în casă. Era inundată, țevile se spărseseră. Cu apa până la genunchi, am deschis valiza pe salteaua patului. Printre haine, am căutat albumul de fotografii. Nu se udase. Apoi am deschis valiza mamei și i-am mirosit îmbrăcămintea. Avea un miros prea asemănător cu al meu. Acum, că ea murise, iar eu nu, acel miros pentru care eram singura responsabilă, singura moștenitoare, mi se părea și mai obscen. În valiza ei am găsit o fotografie a lui Franz, trimisă în 1938 din America, la câteva luni după ce se îmbarcase. De atunci nu l-am mai văzut pe fratele meu. Fotografii cu mine nu erau. Dacă am fi fost nevoite să fugim, am fi fugit împreună, așa credea mama. În schimb, ea a murit.

După bombardament, am îngropat-o, apoi am intrat în casele părăsite, cotrobăind printre dulapurile bucătăriilor. M-am îndopat cu tot ce am putut și am furat cești și ceainice, ca să le vând apoi pe piața neagră, în Alexanderplatz, împreună cu serviciul de porțelan pe care ea îl păstra în vitrină.

Anne Langhans m-a primit la ea. Dormeam în același pat, cu micuța Pauline între noi. Uneori, mă prefăceam că este fetița pe care nu am avut-o niciodată. Respirația ei mă consola, acum era mai familiară decât cea a mamei mele. Speram ca într-o zi Gregor să se întoarcă de pe front, să reparăm țevile din casa familiei mele și să avem un copil. Ba nu, doi. În somn, ei vor respira ușor, cu gura deschisă, la fel ca Pauline.

•

Gregor era atât de înalt când ne plimbam împreună pe Unter den Linden, unde teii dispăruseră: oamenii trebuiau să-l vadă bine pe Führer defilând la paradă, și atunci au tăiat copacii. Abia îi ajungeam la umăr. Pe bulevard, m-a luat de mână, iar eu l-am întrebat:

— Nu e puțin demodată povestea asta cu secretara și șeful?

Mi-a răspuns:

— Dacă te concediez, am dreptul să te sărut?

Mă făcea să râd. S-a oprit, s-a sprijinit de geamul unui magazin, m-a tras încet spre el, iar eu mi-am înăbușit râsul în lâna puloverului său. Apoi am ridicat ochii și i-am văzut chipul în geamul magazinului. Aureola pictată în jurul capului era galbenă, iar privirea îi era sumbră, de parcă tocmai alungase negustorii din Templu. Ne-am sărutat sub ochii lui – Adolf Hitler a fost cel care a ne-a binecuvântat iubirea.

•

Am deschis sertarul comodei, am scos toate scrisorile lui Gregor, le-am recitit una câte una. Era ca și cum îi auzeam vocea, prefăcându-mă că e lângă mine. X-urile marcate cu stiloul pe calendar îmi aminteau că foarte curând acest lucru se va adeveri.

În dimineața în care a plecat, m-a văzut chircită pe pragul ușii de la dormitor, cu fruntea sprijinită de tocul ușii. Ce ai? Nu i-am răspuns.

Mi se părea că am cunoscut fericirea abia după ce l-am întâlnit. Înainte, nu mă gândisem niciodată că aș avea acest drept. Acele cearcăne din jurul ochilor erau un semn al destinului. Dar era atât de radiantă și sățioasă, și era a mea, o fericire pe care Gregor mi-o adusese în dar, ca și cum ar fi fost cel mai simplu lucru din lume. Era vocația lui.

Apoi însă a abandonat această misiune, avea una mai importantă. Mă întorc curând, mi-a spus, și mi-a mângâiat tâmplele, obrajii, buzele, a încercat să-mi strecoare degetele în gură, așa cum obișnuia,

pactul nostru tacit: ai încredere în mine, am încredere, iubește-mă, te iubesc, fă dragoste cu mine – dar eu am strâns dinții și el și-a tras mâna.

Mi-l imaginam alergând prin tranșee, cu respirația transformată de ger în norișori de abur. Acum sunt doi care nu au înțeles că în Rusia e frig, mi-a scris. Unul este Napoleon. Pe celălalt nu l-a menționat din precauție. Când l-am întrebat despre acțiunile de pe front, a invocat obligația secretului militar. Poate că era doar un pretext ca să nu mă sperie. Poate că în acel moment lua cina în jurul focului, cu soldații mâncând pe genunchi din gamela plină cu carne din conserve, cu uniforma tot mai largă pentru că slăbiseră, dar eu știam că Gregor mânca fără să se plângă, pentru ca niciunul dintre tovarășii săi să nu-l considere o povară. Întotdeauna și-a dorit ca ceilalți să se bazeze pe el, pentru a se simți puternic.

La început, îmi scria că se simțea ciudat să doarmă cu persoane necunoscute, fiecare având la dispoziție o armă. Oricine, în orice moment, l-ar fi putut împușca, din cauza unei dispute ivite în timpul unui joc de cărți, a unui coșmar mult prea real, a unei neînțelegeri în timp ce mărșăluiau. Nu avea încredere în ei. Gregor avea încredere doar în mine. I-a fost rușine pentru acele gânduri, când a început să se atașeze de tovarășii lui.

Era pictorul care în timpul războiului își pierduse două degete și nu știa dacă va mai picta vreodată. Îi ura în egală măsură pe naziști și pe evrei. Pe naziștii înfocați, în schimb, nu-i interesa prea tare de evrei și era convins că nici măcar Hitler nu avea insomnii din acest motiv. Spunea că Berlinul nu va fi niciodată bombardat, pentru că Führerul nu ar permite acest lucru. Apoi casa părinților mei a fost bombardată și nu știu dacă acest lucru a fost suficient pentru a-i nărui convingerea. Hitler a calculat fiecare lucru, spunea camaradul său. Soțul meu îl asculta pentru că era din același detașament, iar în război, spunea el,

ajungi să devii un singur trup. Ei erau trupul de care simțea că aparține, o oglindă care îl reflecta la infinit pe al său. Ei, nu eu, erau carne din carnea lui.

Apoi era Reinhard, cel căruia îi era frică de tot, chiar și de păduchi, și se agăța de Gregor ca de tatăl său, deși era mai mic cu trei ani. Papă-lapte, îi spuneam eu. În ultima scrisoare pe care am primit-o la Berlin, Gregor îmi spusese că excrementele erau dovada că Dumnezeu nu există. Uneori îi plăcea să provoace, știam asta toți cei de la birou. Dar așa ceva nu mai spusese niciodată. *Aici avem tot timpul diaree,* scrisese el, *din cauza hranei, a frigului și a fricii.* Reinhard făcuse pe el în misiune. Neprevăzutul era la ordinea zilei, dar pentru el fusese degradant.

Dacă omul chiar a fost creat de Dumnezeu, spunea soțul meu, *crezi că Dumnezeu ar fi inventat ceva atât de scârbos precum rahatul? N-ar fi găsit altă modalitate, una care să nu fi implicat efectele hidoase ale digestiei? Rahatul este un tertip atât de pervers, încât fie Dumnezeu este un pervers, fie nu există.*

•

Și Führerul, la rândul său, lupta împotriva efectelor digestiei. Pentru Krümel era un calvar. Regimul alimentar pe care i-l stabilise era foarte sănătos, și totuși, șeful continua să ia Mutaflor. I-l dăduse profesorul Morell, dar în ultima vreme nici măcar el, medicul său personal, nu mai știa ce să facă. Tergiversa și îi prescria medicamente împotriva flatulenței. Pacientul înghițea până la șaisprezece pe zi. Hitler elaborase un sistem complex pentru a nu fi otrăvit de inamic, dar între timp se intoxica.

„Ar fi mai bine să nu-ți mai povestesc toate astea. Sunt o gură-spartă, a chicotit Krümel. Dar tu le ții pentru tine, da?”

După prânz, eram încă în bucătărie terminând de curățat grămada de fasole pe care mi-o dăduse.

Theodora s-a oferit să mă ajute, bucătăria era teritoriul ei și detesta faptul că stăteam acolo fără ea. I-am spus că nu era nevoie, iar Krümel era prea ocupat ca să îi dea atenție. Plecase la gară cu ucenicii și mă lăsase din nou singură.

M-am ridicat foarte încet de pe scaun, ca să nu scârțâie pe podea, și, amortizând fiecare pas, pentru ca nici cel mai mic foșnet să nu atragă atenția soldatului care stătea la ușă, am scos două sticle de lapte din frigider. Mă înțepa pielea în timp ce le luam. Și totuși, eram foarte încântată de îndrăzneala mea. Suficient cât să nu mă gândesc că Krümel ar fi observat că lipseau două, de fapt, patru sticle; sau suficient încât să cred că nu și-ar fi dat seama. Cu siguranță tot ce era în bucătărie fusese numărat, cu siguranță el completa o listă cu tot ce intra și ieșea din bucătărie. Dar de ce s-ar fi gândit la mine? Mai erau și ucenicii, ar fi putut să-l ia ei.

•

Stând la rând, Lunganul a venit la mine și mi-a deschis geanta. Nu a fost un gest spectaculos, pur și simplu închizătoarea a cedat, iar gâturile sticlelor au ieșit din ea. Lunganul s-a întors către Theodora, care a spus:

— Ia te uită!

— Să n-aud nici musca! a strigat, reducând-o la tăcere.

Camaradele mele aveau fețele înspăimântate, năucite. Cineva s-a dus la gara din Wolfsschanze să-l cheme pe bucătar. Ne-au obligat să rămânem pe coridor, în picioare, până când a sosit bucătarul. Când a ajuns în fața mea, mi s-a părut și mai firav, mi s-a părut sfărâmicios.

— Eu i le-am dat, a spus.

Un junghi în stomac. Nu era piciorul unui bebeluș, ci perversiunea lui Dumnezeu.

— Sunt o mică răsplată pentru munca pe care a depus-o în bucătărie. Rosa Sauer nu este plătită pentru asta, este plătită să deguste, deci mi se

părea corect să o răsplătesc, cu atât mai mult cu cât a continuat să lucreze și după ce ucenicii s-au întors la lucru. Sper că nu este o problemă.

Alt junghi. Nimeni nu a primit vreodată ceea ce merita, nici măcar eu.

— Nu este nicio problemă, dacă așa ai considerat. Însă data viitoare să ne spui!

Lunganul s-a uitat din nou la Theodora, ea s-a uitat la mine. Nu își cerea iertare, își declara disprețul.

— Hai să terminăm cu asta! a spus un alt soldat SS.

Ce voia să spună? Să încetăm să-i mai oferim mâncare Rosei Sauer? Să încetăm să o mai spionăm pe Rosa Sauer? Sau încetează cu tremuratul Rosa Sauer, pentru numele lui de Dumnezeu!

— Haide, dați-i drumul!

Îmi ardeau urechile și aveam privirea încețoșată de lacrimile care ieșiseră la suprafață ca apa din pământul forat. Era suficient să nu clipesc și lacrimile ar fi stagnat în globul ocular, s-ar fi evaporat. Nici măcar în autobuz nu le-am lăsat să curgă.

Augustine nu mi-a dat sacoșa de pânză, sticlele au mers cu mine până la curba casei. De îndată ce autobuzul a plecat, am vărsat laptele pe pământ.

Era pentru copiii ei, ba nu, era pentru Hitler. Cum am putut să risipesc un astfel de concentrat de calciu, fier, vitamine, proteine, zaharuri și aminoacizi? Grăsimea din lapte este diferită de celelalte grăsimi, scria în cărțile pe care mi le dăduse Krümel, este mai ușor de asimilat, iar corpul o folosește imediat și în mod eficient. Aș fi putut să păstrez sticlele la rece, în pivniță, să le invit pe Augustine, Heike și Beate și să le spun: iată laptele pentru copiii voștri, Pete, Ursula, Mathias și gemenii; sunt ultimii doi litri, îmi pare rău că nu s-a putut mai mult, oricum a meritat. Aș fi putut să le invit în bucătăria Hertei și să le

servesc cu ceai. Cum te împrietenești cu cineva? Mi-au cerut să fur pentru ele.

Aș fi putut să îi dau sticlele Hertei și lui Joseph, mințind despre modul în care le procurasem. Krümel este atât de generos, îmi poartă de grijă. Poftim, beți lapte proaspăt și hrănitor, și asta datorită mie.

În schimb, stăteam acolo, nemișcată, aplecată, uitându-mă la laptele împroșcat pe pietriș. Voiam să-l irosesc, nu trebuia să-l bea nimeni. Nu voiam să-l aibă copiii lui Heike, Beate și Augustine, nu voiam să-l aibă niciun copil care nu era al meu, fără să am remușcări.

Am ridicat capul doar când sticlele s-au golit. Am văzut-o pe Herta la fereastră. Mi-am șters fața cu dosul palmei.

•

A doua zi, mi-am făcut curaj să deschid ușa de la bucătărie.

— Am venit să te ajut cu fasolea, am spus.

Studiasem fraza, mai ales tonul vocii, vesel, dar nu prea mult, în spatele căruia, dacă remarca, imploram. Sunetele însă au ieșit trunchiate.

Krümel nu s-a întors.

— Mulțumesc, nu mai este nevoie.

În colț, lăzile de lemn erau așezate una peste alta, goale. Frigiderul era în partea opusă, nu am îndrăznit să mă uit la el. Mi-am privit unghiile, erau îngălbenite, dar acum, că îmi terminasem treaba, vor redeveni ca înainte, unghii de secretară.

M-am apropiat de Krümel.

— Eu vă mulțumesc. Vă cer iertare.

Vocea nu mai era trunchiată, era sacadată.

— Nu vreau să te mai văd în bucătăria mea, a spus și în acel moment s-a întors.

Nu i-am susținut privirea.

Am dat din cap de mai multe ori, cu ochii în pământ, vrând să spun că îi voi da ascultare, și am ieșit uitând să salut.

11.

Era sfârșitul lunii decembrie. De când începuse războiul, mai ales după plecarea lui Gregor, Crăciunul pentru mine își pierduse atmosfera festivă. Anul acesta, în schimb, îl așteptam cu aceeași nerăbdare ca atunci când eram copil, pentru că urma să-mi aducă soțul în dar.

Dimineața îmi puneam pe cap o căciulă de lână împletită de Herta, înainte să urc în autobuzul cu care traversam întinderi de zăpadă, printre coloane de fagi și mesteceni, ducându-mă spre Krausendorf, unde, împreună cu alte tinere nemțoaice, urma să particip la liturghie. O armată de credincioase gata să primească pe limbă împărtășania care nu ne va mântui.

Dar oare cine ar fi preferat viața veșnică în locul vieții sale aici pe pământ? Eu, sigur nu. Înghițeam mâncarea care m-ar fi putut ucide ca și cum ar fi fost o jertfă. Trei jertfe pe zi pentru fiecare zi a slujbei de Crăciun. Îi oferi lui Dumnezeu efortul de a face temele, tristețea patinelor care s-au rupt sau gripa ta, spunea tata seara, când ne rugam împreună. Atunci uită-te la ofranda asta, uită-te! Îi ofer spaima de a muri, întâlnirea mea cu moartea amânată de luni întregi, pe care nu o pot anula, le ofer în schimbul venirii lui, tată, în schimbul venirii lui Gregor. Frica intră în mine de trei ori pe zi, fără să bată vreodată la ușă, se așază lângă mine și, dacă mă ridic, mă urmărește, deja aproape că îmi ține de urât.

Te obișnuiești cu toate, să extragi cărbunele din mină, dozându-ți cantitatea de oxigen, să mergi cu ochii minții pe grinda unui șantier suspendat în aer, înfruntând vertijul hăului, te obișnuiești cu sirenele raidurilor aeriene, să dormi îmbrăcată ca să poți fugi repede atunci când sună, te obișnuiești cu foamea, cu setea. Sigur, mă obișnuisem să fiu plătită ca să mănânc. Ar fi putut părea un

privilegiu, dar era un loc de muncă la fel ca oricare altul.

•

În Ajunul Crăciunului, Joseph a prins un cocoș de picioare, l-a întors cu capul în jos și, cu o apăsare ușoară a mâinii, i-a rupt gâtul. Un sunet slab, scurt. Herta a pus o oală pe foc, iar când apa fierbea, a cufundat cocoșul de trei, patru ori, ținându-l mai întâi de cap, apoi de picioare. După aceea l-a jumulit, smulgându-i penele cu mâinile. Toată acea ferocitate, numai pentru Gregor, care trebuia să sosească. Din fericire, Hitler era plecat, iar eu eram liberă, puteam să mănânc împreună cu soțul meu și familia lui.

Ultima dată când Gregor a venit în permisie la Berlin, în timp ce asculta radioul în sufrageria din Budengasse, m-am apropiat și l-am mângâiat. S-a lăsat mângâiat fără să reacționeze. Părea o provocare, era o distragere a atenției. N-am spus nimic, nu voiam să stric puținele ore care ne rămâneau să le petrecem împreună. M-a surprins în timp ce dormeam, fără niciun cuvânt. M-am trezit cu trupul său peste al meu, cu furia lui. În starea aceea de somnolență, nu m-am împotrivit, dar nici nu i-am cântat în strună. Apoi m-am gândit că avea nevoie de întuneric. Avea nevoie să nu mă vadă ca să poată face dragoste cu mine. Asta m-a speriat.

•

Am primit scrisoarea cu o zi înainte de Ajun. Era foarte scurtă. Gregor spunea că era internat într-un spital de campanie. Nu spunea ce i s-a întâmplat și nici unde era rănit, spunea doar să stăm liniștiți. I-am răspuns imediat, rugându-l să ne dea mai multe informații.

— Dacă a putut să ne scrie, înseamnă că nu este nimic grav, a spus Joseph.

Dar Herta și-a cuprins fața în mâinile deformate de artroză și a refuzat să mănânce din cocoșul pe care îl pregătise.

În noaptea de 25, având insomnii ca de obicei, nu reușeam nici măcar să stau în camera lui. Fotografia lui Gregor de când avea cinci ani mă sfâșia. M-am dat jos din pat și am început să umblu prin casă, în întuneric.

M-am lovit de cineva.

— Scuzați-mă, am spus, recunoscând-o pe Herta. Nu pot să dorm.

— Scuză-mă tu, a răspuns ea. În noaptea asta suntem amândouă somnambule.

•

Îmi urmez instinctul cu precizia și siguranța unui somnambul, spusese Hitler, ocupând Renania.

E o biată somnambulă, spunea fratele meu, pentru că atunci când eram mică obișnuiam să vorbesc în somn.

Mama obișnuia să spună: trăncănește mult, nu tace nici măcar în somn. Franz se ridica de la masă: cu brațele întinse și cu limba scoasă, se mișca precum o marionetă, scoțând sunete guturale. Tata îi spunea: potolește-te și mănâncă!

Visam că zbor. O forță mă ridica de la pământ și mă trăgea tot mai sus, simțeam un gol sub picioare, apoi era vântul care vuia și mă arunca în copaci, pereții clădirilor pe care îi evitam la limită, zgomotul puternic care mă asurzea. Știam că era un vis și că, dacă aș fi vorbit, vraja s-ar fi rupt și m-aș fi întors în patul meu. Dar nu aveam voce, doar o bulă de aer comprimat în gât, care se spărgea cu o clipă înainte de impact, explodând într-un strigăt: Franz! Ajutor!

La început, fratele meu mă întreba cu gura uscată: Ce este? Ce ți-am făcut? Apoi se trezea morocănos doar pentru a spune: Pot să știu cine te-a supărat?

Spuneam: *răpirea.* Nu lui Franz și nici părinților mei. Spuneam așa, pentru mine. Și odată lui Gregor, care mă îmbrățișase în somn, iar eu eram toată transpirată. Am murmurat: E răpirea, nu mi s-

a mai întâmplat de ani buni. Nu mi-a cerut explicații, a murmurat și el: A fost doar un vis.

Gdanskul tocmai fusese ocupat.

După bombardament, m-am gândit că răpirea fusese întotdeauna un vis premonitoriu. Dar până la urmă fiecare viață este o presiune, un risc continuu de prăbușire.

•

Pe 27 decembrie era ziua mea de naștere. Nu mai ningea, iar eu îmi doream ca răpirea să mă absoarbă din nou. Ar fi fost o eliberare, un șuvoi de neliniști expulzate laolaltă, fără obligația de a le păstra, pentru a nu o deranja pe Herta, care era deja devastată, pentru a nu-l face pe Joseph să se îngrijoreze.

Răpirea nu a revenit. Soțul meu nu venise și nici nu ne mai scrisese.

Două luni și jumătate mai târziu, am primit o altă scrisoare de la biroul central pentru informarea familiilor militarilor. Spunea că Gregor Sauer, în vârstă de 34 de ani, 1,82 înălțime, 75 de kilograme, 101 cm dimensiunea toracelui, părul blond, nas și bărbie normale, ochi albaștri, tenul deschis, dantură sănătoasă, de profesie inginer, era dat dispărut.

Dispărut. Pe foaie nu scria că bărbatul acela, pe numele lui Gregor Sauer, avea gambele subțiri, două degete de la picior separate ca de un golf, și că tocea pantofii spre interior, că îi plăcea muzica, dar nu cânta niciodată, dimpotrivă implora: Taci, te rog!, pentru că eu fredonam încontinuu, cel puțin înainte de război, și că se bărbierea în fiecare zi, cel puțin pe timp de pace, iar albul spumei de bărbierit întins cu pămătuf contrasta cu buzele cele mai roșii și mai cărnoase – nu, nu erau așa –, iar pe acele buze subțiri își trecea arătătorul când conducea mașina lui, o NSU veche, și pe mine mă irita pentru că mi se părea un gest de ezitare. Nu îl iubeam dacă era vulnerabil, dacă interpreta lumea ca pe o amenințare, dacă nu voia să-mi dăruiască

un copil. Acel deget dus la gură mi se părea o protecție, o distanță față de mine. Pe foaie nu scria că dimineața prefera să se trezească devreme și să ia micul dejun singur, să ia o pauză de la discursurile mele, deși eram căsătoriți doar de un an și a trebuit să plece pe front, dar dacă mă prefăceam că dorm, imediat după ce își bea ceaiul, se așeza pe marginea patului și îmi săruta mâinile cu devoțiunea cu care sunt sărutați copiii.

Credeau că l-au identificat prin acea serie de cifre, dar dacă nu spuneau că este soțul meu, atunci nu era el cel despre care vorbeau.

•

Herta a leșinat pe scaun. Herta, am strigat-o.

Nu a răspuns.

— Herta! am zgâlțâit-o.

Era rigidă și moale în același timp. I-am dat apă, nu a băut.

— Herta, te rog!

Și-a arcuit gâtul, am mutat paharul. Cu fața spre tavan, a spus:

— Nu-l voi mai vedea niciodată.

— Nu a murit, am țipat, iar corpul său s-a lovit de spătar.

M-a privit, în sfârșit.

— Nu a murit, e dispărut. Scrie *dispărut.* Ați înțeles?

Încet-încet, trăsăturile ei și-au revenit și imediat după aceea a început să se agite.

— Unde este Joseph?

— Îl chem acum, dar trebuie să beți apă, i-am spus, apropiindu-i paharul de buze.

— Unde este Joseph? a întrebat din nou.

Am alergat în sat, spre castelul Von Mildernhagen. Bușteni mici, filiformi, crengi putrezite, țiglă plină de mucegai, gâște perplexe în spatele gardului de plasă, femei la ferestre și un bărbat pe bicicletă, care și-a scos pălăria să mă salute continuând să pedaleze, în timp ce eu alergam ignorându-l. Pe un stâlp, un cuib. Barza

își îndrepta ciocul spre cer ca și cum se ruga. Nu se ruga pentru mine.

Leoarcă, m-am agățat de poartă și l-am strigat pe Joseph. Se întorseseră deja berzele. Atât de devreme? În curând vine primăvara, iar Gregor nu se va mai întoarce. Era soțul meu. Era fericirea mea. Nu mă voi mai juca cu lobii urechilor lui, nu-și va mai împinge fruntea în sânii mei, încolăcindu-se în jurul meu ca să-i mângâi spatele. Nu își va mai lipi obrazul de burta mea, nu voi avea niciodată un copil cu el, nu îl va ține niciodată în brațe, nu îi va povesti despre aventurile sale de copil de la țară, cu zile întregi prin copaci, sărituri bombă în lac, apa sloi și buzele vinete. Aș fi vrut să-i bag din nou degetele în gură pentru a mă simți în siguranță.

Cu nasul între gratii, am strigat. A venit un bărbat, m-a întrebat cine sunt, am bâlbâit că îl căutam pe grădinar, că sunt nora lui, dar înainte ca el să deschidă, intrasem deja și alergam nu știu încotro, apoi i-am auzit vocea lui Joseph și m-am dus către el. I-am dat foaia. A despăturit-o și a citit-o.

— Veniți acasă, vă rog! Mutti are nevoie de dumneavoastră.

Clinchetul pașilor pe trepte ne-a obligat să ne întoarcem.

— Joseph!

Îl striga o femeie cu părul roșcat și fața rotundă, mieroasă, ținând de un colț al rochiei ca și cum ar fi alergat să ne prindă din urmă. Haina așezată pe umeri alunecase într-o parte, descoperind mâneca de culoare vișinie.

— Doamnă baroană!

Socrul meu i-a cerut scuze pentru vâlva creată, i-a explicat ce s-a întâmplat și a cerut permisiunea să plece. Ea s-a apropiat, i-a luat mâinile într-ale ei și le-a ținut cu grijă, de teamă să nu cadă, așa mi s-a părut.

— Îmi pare foarte rău, i-a spus ea cu ochii umezi.

În acel moment, Joseph a izbucnit în lacrimi.

Nu văzusem niciodată un bărbat plângând, un bătrân. Era un plâns înfundat, care îi făcea articulațiile să scârțâie, ceva care avea de-a face mai mult cu osteoporoza, cu șchiopătatul, cu pierderea controlului muscular. O disperare senilă.

Baroana a încercat să-l consoleze, apoi a renunțat, așteptând să se liniștească.

— Dumneavoastră sunteți Rosa, nu-i așa?

Am dat din cap. Ce știa ea despre mine?

— Păcat că ne întâlnim într-o ocazie atât de tristă. Îmi doream foarte mult să vă cunosc. Joseph mi-a vorbit despre dumneavoastră.

Nu aveam timp să o întreb de ce voia să mă cunoască, de ce el i-a povestit despre mine, de ce ea, o baroană, discuta cu un grădinar. Socrul meu și-a desprins mâinile colțuroase din mâinile femeii, și-a șters genele rare și mi-a zis să plecăm. I-a cerut scuze baroanei de nu știu câte ori, iar pe drum mi-a cerut scuze și mie.

•

Eram văduvă. Nu, nu eram. Gregor nu murise. Doar că nu știam unde era și dacă se va mai întoarce vreodată. Câți dispăruți se întorseseră din Rusia? Nu aveam nici măcar o cruce unde să pun flori proaspete în fiecare săptămână. Aveam o fotografie de când era copil, cu ochii mijiți din cauza soarelui, fără să zâmbească.

Mi-l imaginam lungit pe o parte în zăpadă, cu brațul întins, și îmi simțeam pulsul îndepărtat, absent. Mâna lui strângea aerul. Mi-l imaginam adormit, pentru că nu rezistase oboselii, iar camarazii săi nu voiseră să-l aștepte. Nici măcar papă-lapte nu l-a așteptat. Câtă lipsă de recunoștință! Iar el a degerat. Când va veni căldura, lespedea de gheață care odată fusese soțul meu, se va topi și poate o fată cu obrajii roșii ca o Matrioșcă îl va trezi sărutându-l. Cu ea va începe o

viață nouă și va avea copii, pe nume Iuri și Irina, vor îmbătrâni într-o dacea[12]. și, uneori, în fața șemineului, va avea un sentiment vag pe care nu va putea să și-l explice. La ce te gândești? îl va întreba Matrioșca. Mi se pare că am uitat ceva, de fapt pe cineva, dar nu știu pe cine, va răspunde el.

Sau, ani mai târziu, va sosi o scrisoare din Rusia. Corpul lui Gregor Sauer a fost găsit într-o groapă comună. De unde știau că este el? De unde vom ști că nu s-au înșelat? Îi vom crede, pentru că nu vom avea de ales.

12.

Când autobuzul soldaților SS a frânat, mi-am tras cearșaful pe față.

— Trezește-te, Rosa Sauer! au urlat de afară.

În după-amiaza dinainte, în Krausendorf, nu s-a aflat nimic. Eram paralizată de vestea pe care organismul meu a respins-o în loc să o metabolizeze. Doar Elfriede a spus:

— Berlinezo, ce ai?

— Nimic, am răspuns.

Cu o față serioasă, mi-a pus mâna pe umăr:

— Rosa, ești bine?

Am plecat de lângă ea. Contactul cu mâna ei dărâmase bariera.

— Rosa Sauer! au strigat din nou de afară.

Am auzit turbina motorului până când s-a oprit. Am rămas nemișcată. Găinile nu cotcodăceau, încetaseră de luni bune, Zart le impusese tăcerea. Era suficientă prezența lui pentru a le calma. Se obișnuiseră să audă cauciucurile pe pietriș. Cu toții ne obișnuiserăm.

Am auzit câteva bătăi în ușa camerei mele și vocea Hertei care mă striga. Nu am răspuns.

— Joseph, vino! a spus ea.

Apoi am auzit-o apropiindu-se, dând cearșaful la o parte, zgâlțâindu-mă. S-a asigurat că trăiesc, că eram eu.

— Ce ai de gând, Rosa?

Corpul meu era acolo, nu era dat dispărut, dar nu reacționa.

A venit și Joseph după ea:

— Ce este?

Și în acel moment au bătut la ușă.

Socrul meu s-a îndreptat spre ușa de la intrare.

— Nu îi lăsa să intre! am cerșit.

— Ce vrei să spui? a protestat Herta.

— Să îmi facă ce vor, nu-mi pasă! Sunt obosită.

Herta avea o crestătură între sprâncene, o tăietură mică verticală pe care nu o observasem niciodată. Nu era frică, era resentiment. Mă jucam de-a moarta când poate fiul ei chiar era mort. Mă puneam în pericol pe mine și pe ei doi.

— Ridică-te! a spus.

Le prindeau bine cele două sute de mărci pe care le câștigam lunar.

— Te rog!

Mi-a căutat mâna palpând pătura, mi-a mângâiat-o prin cearșaf și în acel moment un soldat SS a dat năvală în cameră.

— Sauer!

Am tresărit amândouă.

— Heil Hitler! a declamat Herta.

Apoi a spus:

— Noaptea trecută, nora mea nu s-a simțit bine, vă rugăm să ne scuzați. Acum se pregătește și vine.

Nu m-am ridicat. Nu era sfidare, nu aveam putere. Joseph mă privea îngrijorat din spatele soldaților SS. Herta s-a întors către oaspetele în uniformă:

— Între timp, pot să vă ofer ceva de băut?

De data asta și-a amintit să respecte regulile politeții.

— Hai, Rosa, grăbește-te!

Mă uitam în tavan.

— Rosa! m-a implorat Herta.

— Nu pot, jur! Joseph, explicați-i dumneavoastră.

— Rosa! a insistat și Joseph.

— Sunt obosită, m-am săturat.

Am întors capul, privind către soldatul SS:

— Mai ales de voi.

Bărbatul a ocolit-o pe Herta, a dat cearșaful la o parte, m-a apucat de braț, m-a tras jos din pat, apoi m-a târât pe podea, iar cu cealaltă mână strângea ferm tocul pistolului. Găinile nu respirau, nu simțeau niciun pericol.

— Încalță-te, dacă nu vrei să vii desculță! a ordonat soldatul SS, dându-mi drumul la braț.

— Iertați-o, nu s-a simțit bine, a încercat Joseph.

— Gura! Altfel, vă aranjez pe toți trei!

Ce făcusem? Voiam să mor, acum că Gregor nu mai era. Dispărut, i-am spus Hertei, nu e mort, înțelegeți? Dar peste noapte am avut convingerea că și el mă abandonase, la fel ca mama. Nu mă gândisem să mă revolt. Oare mă revoltam? Doar nu eram un soldat, doar nu eram o armată. Nu eram carnea de tun a Germaniei, cum spunea Gregor. Lupt pentru Germania nu pentru că mai cred în ea, nu pentru că o mai iubesc, trag cu arma doar pentru că mi-e frică.

Nu mă gândisem la consecințe: un proces ultrarapid, o execuție scurtă? Voiam doar să dispar și eu, atât.

— Vă rog, a gângăvit Herta, crispându-se toată, îmi luați nora de lângă mine, fiul meu tocmai a fost dat dispărut, vin eu în locul ei astăzi. Degust eu în locul ei…

— V-am spus să tăceți!

Soldatul SS a lovit-o pe Herta cu cotul sau poate cu țeava pistolului, nu știu, nu am văzut. Am văzut-o doar pe soacra mea crispându-se și mai mult. Și-a dus o mână la coastă. Joseph a prins-o, eu mi-am înăbușit un țipăt și mi-am luat pantofii tremurând. M-am încălțat, cu inima bubuindu-mi

în gât. M-am ridicat, soldatul m-a împins înspre cuier, mi-am luat haina, m-am îmbrăcat, Herta nu a ridicat capul. Am strigat-o, voiam să-i cer scuze. Joseph o îmbrățișa în tăcere. Așteptau să ies, ca să poată să geamă, să leșine de durere sau să se întoarcă în pat, să schimbe broasca de la ușă și să nu mai deschidă niciodată. Nu merit nimic în afară de ceea ce fac: să mănânc mâncarea lui Hitler, să mănânc pentru Germania, nu pentru că o iubesc și nici măcar de frică. Mănânc mâncarea lui Hitler pentru că asta merit, asta sunt.

•

— Fetița a făcut nazuri? a rânjit șoferul când colegul său m-a aruncat într-un scaun.

Theodora stătea în primul rând ca de obicei și a evitat să mă salute. Nici Beate, nici Heike nu au îndrăznit s-o facă în acea dimineață. Apoi, în timp ce toate celelalte se prefăceau că dorm, Augustine, stând pe partea stângă la două scaune distanță de mine, m-a strigat în șoaptă, îi vedeam profilul în mișcare, nervos, ca o pată tulbure. Nu i-am răspuns.

A urcat și Leni, care a venit direct la mine. A ezitat. Haina peste cămașa de noapte probabil că a speriat-o. Nu știa că mama așa a murit îmbrăcată, că acea îmbrăcăminte pentru mine coincidea cu sfârșitul. Îmi pusesem pantofii fără ciorapi și îmi era frig la picioare. Degetele îmi amorțiseră în pielea pantofilor. Erau pantofii pe care-i purtam la Berlin, la biroul unde Gregor era șeful meu, iar eu eram bucuria lui. Unde te duci cu tocurile alea? îmi spunea Herta, dar în dimineața asta avea o coastă ruptă sau fracturată, nu reușea să vorbească. Unde te duci cu tocurile alea? se gândea cu siguranță Leni. Tocuri și cămașă de noapte, ce tâmpenie! A clipit de câteva ori din ochii ei verzi, apoi s-a așezat.

Sigur o să fac bătături pe care le voi înțepa cu unghia ca să le sparg. O putere exercitată asupra corpului meu doar de mine. Leni m-a luat de mână

și doar atunci mi-am dat seama că o țineam inertă pe picior.

— Rosa, ce s-a întâmplat? a spus ea.

Augustine s-a întors. O pată, o tulburare vizuală. Gregor spunea: văd fluturi, muște care zboară, pânze de păianjen, iar eu îi spuneam: uită-te la mine, iubitule, concentrează-te!

— Rosa!

Leni mă ținea de mână cu blândețe. Căuta răspunsuri la Augustine, care își legăna capul. Pata dansa, vederea ceda. Nu aveam putere.

Poți înceta să mai trăiești și atunci când ești viu. Gregor poate era viu, dar nu mai trăia. Nu pentru mine. Reichul continua să lupte, făcea planuri pentru *Wunderwaffen*[13], credea în miracole. Eu nu am crezut niciodată în ele. Războiul va continua până când Göring va reuși să-i ia locul lui Goebbels, spunea Joseph. Războiul părea că va dura o veșnicie, dar eu mă hotărâsem să nu mai lupt. Mă răzvrăteam, nu împotriva soldaților SS, ci împotriva vieții, încetam să mai trăiesc, stând pe scaun în autobuzul care mă ducea la Krausendorf, cantina Regatului.

*

Șoferul a frânat din nou. Pe geam am văzut-o pe Elfriede așteptând pe marginea drumului, cu o mână în buzunarul paltonului și cu țigara în cealaltă. Și-a intersectat privirea cu a mea. Pomeții păreau să-i țâșnească de sub piele. A strivit chiștocul cu pantoful și a urcat, continuând să mă privească.

Venea spre noi și nu știu dacă Leni îi făcuse semn sau dacă Augustine i-a spus ceva sau fusese din cauza privirii mele. S-a așezat lângă Leni, pe cealaltă parte a culoarului îngust, și a spus:

— Bună dimineața!

Leni a bâlbâit sfioasă:

— Bună!

Nu era o zi bună. Elfriede nu-și dăduse seama?

— Ce are?

— Nu știu, a răspuns Leni.

— Ce i-au făcut?

Leni nu a răspuns. Și apoi, Elfriede nu i se adresa ei. Cu mine vorbea, dar eu nu mai existam.

Elfriede și-a dres vocea:

— Berlinezo, în dimineața asta te-ai pieptănat când s-a oprit alarma?

Fetele chicoteau, numai Leni se abținea. Mă gândeam: Nu pot, Elfriede, jur că nu pot!

— Ulla, ce zici de coafura asta? Îți place?

— E mai bine decât cu codițe, a răspuns timid Ulla.

— Poate așa e moda la Berlin.

— Elfriede! i-a reproșat Leni.

— Și hainele sunt destul de îndrăznețe, berlinezo. Nici măcar Zarah Leander n-ar fi îndrăznit o asemenea combinație.

Augustine a tușit puternic. Poate era un semnal pentru Elfriede, să nu mai insiste, să nu exagereze, poate că ea înțelesese. Ea care își pierduse soțul pe front și se hotărâse să poarte negru, în semn de doliu pentru totdeauna.

— Ce știi tu, Augustine? Tu ești o fată de la țară. Berlineza asta sfidează până și frigul în numele modei. Învață-le ceva, berlinezo!

Fixam plafonul autobuzului și speram să se prăbușească peste mine.

— Se pare că nu suntem demne nici măcar să ne răspundă.

De ce se purta așa? De ce mă chinuia? Și, în plus, iar cu povestea asta cu hainele. Îți sugerez să-ți vezi de treaba ta, spusese. De ce în ziua aia nu mă lăsa în pace?

— Leni, tu ai citit *Încăpățânata*?

— Da… când eram mică.

— E o carte frumoasă, nu-i așa? Cred că așa o să-i spunem Rosei de acum încolo, Încăpățânata.

— Încetează! o imploră Leni, strângându-mă de mână.

Mi-am tras mâna, am apăsat cu degetele pe picior până când am simțit că mă doare.

— Corect, inamicul ne ascultă, cum spune Goebbels.

Am întors capul spre Elfriede.

— Pot să știu ce vrei?

Leni și-a astupat nasul cu degetul mare și arătătorul, ca și cum urma să se arunce în apă. Era modul ei de a-și controla anxietatea.

— Dă-te la o parte! i-am spus.

Mi-a făcut loc. M-am ridicat de pe scaun, m-am dus în fața lui Elfriede și m-am aplecat peste ea:

— Ce dracu' vrei?

Elfriede mi-a atins genunchiul.

— Ți s-a făcut pielea de găină.

I-am tras o palmă. Brusc, s-a ridicat, m-a împins, am trântit-o la pământ și într-o secundă am fost peste ea. Pe gât i-au apărut mai multe vene ca niște coarde întinse pe care îmi venea să le smulg. Nu știam ce voiam să-i fac acelei femei. Să urăști, spunea profesoara mea de istorie din liceu. O nemțoaică trebuie să știe să urască. Elfriede scrâșnea din dinți, încerca să se elibereze, să mă dea jos de pe ea. Gâfâiam nas în nas cu ea.

— Te-ai descărcat suficient? mi-a spus la un moment dat.

Slăbisem strânsoarea fără să-mi dau seama.

Înainte să-i pot răspunde, soldatul m-a apucat de guler și m-a târât pe culoarul autobuzului așa cum făcuse mai devreme, acasă. M-a lovit cu cizmele în șolduri, peste picioarele goale, m-a obligat să mă ridic și să stau în față, pe locul din spatele șoferului, lângă Theodora, pe același rând cu Gertrude și Sabine. Theodora își astupase urechile. Nu se aștepta ca soldații SS să ne bată, pe noi, degustătoarele lui Hitler, care aveam o sarcină atât de importantă, o chestiune de viață și de moarte, domnule caporal, puțin respect! Sau poate era obișnuită. Poate că soțul ei o bătea în mod regulat și nu numai când exagera cu berea. Cu cât bărbatul

este mai important, cu atât mai nesemnificativă trebuie să fie femeia. Chiar și Hitler spunea asta. Și atunci, Fanatico, stai în banca ta, nu ți-o lua în cap!

După mine, i-a venit rândul lui Elfriede. Am auzit cizma lovindu-i oasele, fără niciun scâncet.

•

La masă nu am reușit să înghit aproape nimic, m-am forțat. Nu era din cauza fricii de soldații SS. Măcar de-aș fi înghițit otravă! Doar un dumicat dacă aș fi înghițit și aș fi fost dată pe mâna morții fără să fiu nevoită să mi-o procur singură. Aș fi fost exonerată măcar de această responsabilitate. Dar mâncarea era sănătoasă, nu am murit.

Camaradele mele nu-și văzuseră soții sau iubiții de câteva luni. Dacă Augustine era oficial singura văduvă, noi toate celelalte eram singure de mult timp. Nu aveam exclusivitate la durere, ele nu mi-ar fi permis-o. Poate de aceea nu am spus nimic, nici măcar lui Leni, nici măcar lui Elfriede, care oricum nu aveau soț sau iubit.

Leni vorbea despre iubire cu ingeniozitatea visătorilor, a celor care au citit despre ea în foiletoane, dar nu știu clar despre ce este vorba. Nu cunoștea dependența emoțională de o altă ființă umană – alta decât cea care ți-a dat naștere –, care nu era acolo atunci când te-ai născut. Nu-și părăsise niciodată tatăl și mama pentru a se apropia de un străin.

Odată, Augustine a spus: Leni vrea ca războiul să se termine, pentru că îi e teamă că nu va mai apuca să se căsătorească. Ea căuta marea iubire, se păstra în așteptarea ei.

Nu râde de mine! s-a plâns Leni.

Apoi însă a izbucnit războiul, a continuat Augustine, iar bărbații s-au evaporat.

Leni s-a apărat: Nu sunt singura fată bătrână.

Dar nu ești o fată bătrână, am liniștit-o, tu ești foarte tânără!

Nici Elfriede nu este căsătorită, a spus Leni, și este tot timpul singură.

Elfriede a auzit-o. Și-a dus o mână la gură ca și când voia să oprească cuvintele să iasă. Buzele i-au atins inelarul gol.

Singură pe lume, fără să aibă pe cine să aștepte sau să piardă, Elfriede mânca cu capul în jos, fără pauză. Când a terminat, a cerut voie să meargă la baie. Nu era Lunganul și nici soldatul SS care ne bătuse în autobuz. În timp ce un soldat o însoțea, am spus:

— Și eu am nevoie la baie.

Elfriede a iuțit pasul. S-a închis în toaletă, eu m-am sprijinit de ușă.

— E numai vina mea.

Mi-am lipit fruntea de lemnul vopsit în alb.

— Iartă-mă!

Nu am auzit-o urinând, nu am auzit-o mișcându-se, nimic.

— Gregor a fost declarat dispărut, asta s-a întâmplat. Poate că e mort, Elfriede.

Cheia s-a întors în broască, ușa s-a deschis către exterior, m-am dat înapoi. Am rămas nemișcată, așteptând să se deschidă complet. Elfriede a ieșit, avea privirea aspră, cu pomeții ieșiți în afară. S-a repezit spre mine, eu nu m-am mișcat. M-a îmbrățișat.

Nu făcuse asta niciodată. M-a strâns puternic, lipindu-mă de corpul ei osos. Nu aștepta pe nimeni acel corp și putea să ofere adăpost corpului meu. Era atât de cald, atât de primitor, iar suspinele îi dospeau în piept până când se revărsau. De când primisem scrisoarea, încă nu plânsesem. Nu mai îmbrățișasem pe nimeni de luni întregi.

•

Herta nu mai frământa pâine, nu mai aduna ouăle dimineața ca să ia micul dejun cu Joseph, nu mai sporovăia seara cu noi, nu mai tricota. A deșirat fularul pe care îl tricotase pentru Gregor și a aruncat ghemul. Zart l-a găsit scotocind în

tomberonul din curtea din spate și s-a jucat cu el prin toată casa, deșirând ața printre picioarele scaunelor și ale mesei. Scamele de lână pluteau în aer, se lipeau peste tot. Poate în alte împrejurări acea trăsnaie ne-ar fi amuzat. Poate că Herta și-a amintit de trăsnăile fiului său și tocmai ca să alunge acea amintire a gonit pisica afară cu un șut fără vlagă.

Joseph a continuat să asculte radioul după cină, fumându-și pipa. Ba mai mult, căuta posturi străine cu și mai multă tenacitate decât înainte, de parcă ar fi așteptat să intercepteze vocea lui Gregor: Sunt în viață, sunt în Rusia, vino să mă iei! Dar nu era o vânătoare de comori. Nu avea hartă, iar drept indicii, doar vești din ce în ce mai îngrijorătoare.

Eu nu am mai făcut gem cu Herta și nu am mai mers în grădina de legume cu Joseph. De când ajunsesem acolo, atunci când culegeam legume, îmi puneam galoșii lui Gregor de când era mic. Tatăl lui îi găsise în pivniță. Evident, mă strângeau. Gingășia picioarelor de copil ale soțului meu, picioare pe care nu le văzusem niciodată, nu le atinsesem niciodată, m-a emoționat. Acum însă mă devasta.

Am hotărât să-i scriu în fiecare zi tot ce-mi trecea prin cap. Un jurnal al absenței sale. Când se va întoarce, îl vom reciti împreună, el mă va tachina subliniind pasajele cele mai triste sau prea sentimentale, iar eu, în glumă, îi voi trage un pumn în piept. Am încercat. Nu am reușit să scriu, nu aveam ce să-i povestesc.

Nu mai mergeam în pădure, nu mai eram atentă la cuiburile goale ale berzelor, nu mai ajungeam la lacul Moy să cânt ghemuită pe marginea apei. De fapt, nu mai aveam chef să cânt.

Leni încerca cu stângăcie să aibă grijă de mine. Era singura care făcea asta. Sunt convinsă că e în viață, susținea cu un optimism insuportabil. Poate a dezertat și acum e în drum spre casă.

Nu mă consola faptul că văduvia, efectivă sau potențială, era o condiție comună. N-am crezut niciodată că mi se poate întâmpla mie. Gregor a intrat în viața mea pentru a mă face fericită, acesta era rolul lui. Orice alt rol scotea în evidență o farsă. Mă simțeam păcălită.

Elfriede probabil că intuia asta și poate de aceea nu încerca nici măcar să mă consoleze.

— Vrei o țigară? m-a întrebat odată.

— Știi că nu fumez.

— Vezi? Ești mai puternică decât mine, și a zâmbit.

Pentru o clipă, acel zâmbet, la care doar eu aveam dreptul, a restabilit ordinea. Pentru o clipă, indulgența s-a răspândit prin corp. Nici măcar nu se uitase la vânătăile de pe picioare. În zilele care au urmat altercației, Elfriede și-a arhivat mental toate vânătăile înainte ca ele să se estompeze. Eram sigură de asta.

Eu, în schimb, mi le-am studiat în fiecare dimineață. Dacă apăsam cu degetul pe ele, zvâcneau, și asta mă ajuta să sper că Gregor nu dispăruse definitiv. Vânătăile trădau o rebeliune care persista. Când și acea durere fizică avea să dispară de pe pielea mea, nu avea să mai existe niciun semn al existenței soțului meu pe pământ.

•

Într-o zi, Herta s-a trezit cu ochii mai puțin umflați decât de obicei și a decis că Gregor este bine, că va intra pe ușă într-o dimineață în zori, că va arăta la fel ca atunci când s-a înrolat, dar mult mai înfometat. Imitând-o, am încercat să mă autosugestionez și eu.

Îl căutam în ultima fotografie a albumului, cea în care era în uniformă. Îi vorbeam mereu și devenise rugăciunea mea de seară. Faptul că el trăia era un pariu. Faptul că eu credeam era un obicei. Primii ani ai relației noastre, capitularea fiecărui organ al meu care se lăsase cucerit de dovada existenței trupului și sângelui său mă făcea

să adorm ca un copil. Însă acum somnul meu era haotic și convulsiv. Gregor era dat dispărut sau poate mort, iar eu continuam să-l iubesc. Cu dragoste adolescentină, fără echivoc, care nu are nevoie de reciprocitate, ci doar de încăpățânare, de așteptări pline de speranță.

•

I-am scris lui Franz o scrisoare lungă pe care am trimis-o la vechea sa adresă din America. Era prea puternică nevoia de a vorbi cu cineva din familie, cineva care alergase cu bicicleta după mine, care se îmbăia cu mine duminica înainte de slujbă, cineva pe care îl cunoșteam încă de la naștere, de când dormea în pătuț și plângea până se învinețea pentru că îl mușcam de mână. Era fratele meu.

I-am scris că nu mai știam nimic despre Gregor, la fel cum nu mai știam nimic despre el. Era o scrisoare fără sens și doar în timp ce scriam am realizat că nu-mi mai puteam imagina trăsăturile lui Franz. Îi vedeam umerii lați acoperiți de haina din postav, picioarele strâmbe care îl duceau departe, dar nu reușeam să-mi imaginez fața. Avea mustață acum? Mai avea herpes la buză? A trebuit să-și pună ochelari? Nu îl cunoșteam pe Franz ca adult. Când mă gândeam la fratele meu, când citeam cuvântul *frate* într-o carte sau îl auzeam pronunțat, îi revedeam genunchii proeminenți plini de julituri și picioarele în formă de X pline de zgârieturi. Vânătăile au fost cele care mi-au provocat dorința de a-l îmbrățișa din nou.

Luni la rând am sperat să primesc un răspuns, dar Franz pesemne nu primise nicio scrisoare. Nu mi-a mai scris nimeni.

Nu-mi amintesc nimic din lunile acelea, cu excepția zilei în care purpuriul trifoiului de pe pajiști, pe care îl vedeam de pe geamul autobuzului spre Krausendorf, m-a trezit din cotidianul meu monahal. Venise primăvara și mă lovise o nostalgie fără sens. Nu era doar lipsa lui Gregor, era lipsa de viață.

PARTEA A DOUA

13.

Într-o după-amiază de la sfârșitul lui aprilie, stăteam pe o bancă împreună cu Heike și Augustine în curtea cu o singură poartă a cazărmii. De când se mai încălzise, în ora de așteptare de după masă, soldații SS ne permiteau să ieșim, sub supravegherea lor. Unul păzea ușa dinspre curte, iar celălalt se plimba cu bărbia ridicată și cu mâinile la spate.

Heike avea grețuri, dar nimeni nu se mai gândea la otravă.

— Poate încă ți-e foame, a spus Elfriede, stând în picioare în fața noastră.

— Poate că îți vine ciclul, a sugerat Leni, care își petrecea ora de așteptare sărind pe ce mai rămăsese dintr-un șotron desenat cu vopsea albă pe ciment.

Figurile geometrice aproape că nu se mai puteau distinge și poate din acest motiv, nu pentru că ar fi părut excesiv, Leni nu sărea în căsuțe. Dar îi plăcea să pășească în interiorul desenului, ca și cum a sta în mijlocul acelui perimetru ar fi făcut-o imună la orice atac.

— Mie tocmai mi-a venit, și se știe că femeile care stau mult împreună își sincronizează ciclul menstrual.

— Aiureli!

Augustine scoase limba pentru a sublinia cât de ridicole erau discursurile lui Leni.

— Așa este!

Ulla stătea pe jos, dând din cap atât de categoric, încât buclele ei șatene aduceau cu niște arcuri.

— Și eu știam asta.

Eu eram cu ele, dar era ca și cum nu aș fi fost acolo. Nu aveam nimic de spus. Uneori, camaradele mele încercau să mă scoată din acea letargie, câteodată într-un mod stângaci. Mai ales că se obișnuiseră cu tăcerea mea.

— Spuneți numai tâmpenii! s-a enervat Augustine. Femeile își sincronizează ciclul menstrual! Altă superstiție! Una din multe altele pe care le folosesc bărbații ca să ne supună! Acum credem și în magie?

— Eu cred, da.

Beate s-a dat jos din leagăn. Avântul ei a făcut scaunul să vibreze, corzile s-au răsucit și s-au desfăcut imediat la loc, înfășurându-se între ele.

M-am întrebat, încă din primul moment în care ne-au lăsat să ieșim în curte, cum de soldații SS nu desființaseră leagănul. Poate că nu au avut timp, erau lucruri mai importante de făcut. Poate sperau că într-o zi cazarma va găzdui din nou elevi, după ce Estul va fi cucerit și pericolul comunist, eradicat. Poate că acei bărbați l-au păstrat fiindcă le amintea de copiii pe care-i părăsiseră pe undeva, într-un oraș al Reichului, și care aveau să crească atât de mult, încât nu aveau să-i mai recunoască odată întorși acasă în permisie.

— Sunt o vrăjitoare, nu știți? a spus Beate. Știu să fac horoscopul, să citesc în palmă și să dau în cărți.

— Confirm, a zis Heike. Mie mi-a citit de câteva ori. Leni a trecut de granița ștearsă a șotronului și s-a oprit în fața lui Beate.

— Poți să prezici viitorul?

— Cum să nu? Știe exact și când se va termina războiul, a spus Augustine. Întreab-o dacă soțul tău este încă în viață, Rosa.

Pulsul meu a luat-o razna, a deraiat.

— Încetează! a admonestat-o Elfriede. De ce ești mereu atât de insensibilă?

Apoi a plecat. Aș fi putut să merg după ea, să-i spun un *mulțumesc* care îmi stătea în gât, dar am

rămas pe loc, lângă Augustine, numai pentru că asta nu implica niciun efort.

— Ai putea să-ți oferi serviciile lui Hitler, a încercat Ulla să schimbe subiectul.

Femeile au început să râdă pentru a atenua tensiunea. Eu, nu.

— Auzi, spune-mi dacă după ce se termină războiul o să mă logodesc.

Leni deja se aprinsese.

— Ce noutate! a comentat Augustine.

— Da, haide! a bătut Ulla din palme.

Beate a dat la iveală un săculeț de catifea neagră strâns cu șnur, pe care îl avea în buzunar, l-a deschis și a scos din el un pachet de cărți de tarot.

— Dar le ai mereu la tine? a întrebat Leni.

— Altfel ce vrăjitoare aș mai fi? a spus Beate.

Apoi a îngenuncheat și a împrăștiat cărțile pe jos. Le-a aranjat conform unui criteriu necunoscut pentru noi, încet, concentrată. Le extrăgea din pachet și le muta, amestecându-le din nou pe toate, întorcând apoi alte cărți. Augustine privea cu scepticism.

— Deci?

Ulla era nerăbdătoare. Leni nu mai îndrăznea să vorbească. Celelalte stăteau toate în cerc, aplecate peste spatele ei, în afară de Elfriede, care fuma plimbându-se, și de Fanatice, care după masa de prânz nu ieșeau aproape niciodată, rămânând sârguincioase la locurile lor de muncă. Și în afară de mine, care eram tot pe bancă.

— Adevărul e că văd un bărbat.

— Oh, Doamne!

Leni își acoperi fața cu mâinile.

— Haide, Leni!

Fetele o trăgeau de braț, o îmboldeau în glumă.

— Măcar întreabă cum e. E drăguț?

Era vorba despre supraviețuire, toată energia era dedicată acestui unic scop. Asta făceau fetele. Eu nu mai eram în stare.

— Nu văd dacă e frumos, a încercat Beate să se scuze, dar văd că o să apără în curând.

— Și de ce o spui pe tonul ăsta posomorât? a întrebat Heike.

— E urât și nu vrea să-mi spună, s-a smiorcăit Leni, și din nou toate celelalte izbucniră în râs.

Beate a continuat:

— Uite…

Dar o voce a răsunat în curte:

— În picioare!

Venea către noi. Era un bărbat în uniformă pe care nu-l mai văzusem. Femeile și-au îndreptat spatele, eu m-am ridicat de pe bancă, Beate și-a adunat cărțile încercând să le bage în săculețul de catifea, dar s-au agățat și au căzut. Bărbatul a strigat la ea:

— În picioare am spus!

Când s-a apropiat, Leni încă avea mâinile pe față.

— Ce sunt chestiile astea?

Bărbatul s-a uitat la Beate.

— Și tu, uită-te la mine, a zis trăgând de Leni, care își încrucișase brațele la piept, strângându-și umerii cu degetele, ca să se calmeze sau poate să se pedepsească.

Soldații s-au apropiat.

— Domnule locotenent Ziegler, ce se întâmplă?

— Și voi unde erați?

Soldații stăteau în poziție de drepți. Ne-au aruncat o privire dușmănoasă. Din cauza noastră aveau necazuri. Nu au răspuns, era clar pentru toată lumea că cel mai bine era să tacă.

— Sunt doar niște cărți de joc. Nu ne-a spus nimeni că este interzis, și nu făceam nimic rău.

Eu eram cea care vorbise. Am simțit uimirea în priviri, nu doar în ale tovarășelor mele.

Locotenentul se uita la mine. Avea un nas mic, de copil. Ochii ușor apropiați, căprui. Asta era limita lui, acei ochi nu mă speriau.

Elfriede era lipită de zid. Soldații SS nu au chemat-o. Așteptau, la fel ca noi, verdictul locotenentului. În acel moment, curtea fostei școli, cazarma, casele rurale din Krausendorf, stejarii și brazii de pe drum până la Gross-Partsch, cartierul general ascuns în pădure, Prusia de Est, întreaga Germanie, al Treilea Reich au hotărât să se extindă până la marginea planetei și cei opt metri de intestin iritabil al lui Adolf Hitler s-au unit în singurul loc din lume ocupat de locotenentul Ziegler, bărbatul care avea putere de viață și de moarte asupra mea.

— Îți interzic acum eu, Obersturmführer[14] Ziegler! Ține minte numele meu, pentru că de acum înainte vei face ceea ce îți spun eu! La fel ca toată lumea. Până una-alta, salută cum te-au învățat.

În timp ce întindeam mâna în mod mecanic, Ziegler i-a smuls săculețul lui Beate, dar, mișcarea fiind bruscă, săculețul a căzut, cărțile s-au împrăștiat și o adiere de vânt a împrăștiat câteva, care au zburat la un metru distanță. S-a adresat soldaților:

— Urcați-le în autobuz!

— La ordinele dumneavoastră, domnule locotenent! Haideți!

Beate a plecat prima, Leni a urmat-o și, încet-încet, li s-au alăturat și celelalte. Obersturmführerul a călcat săculețul în picioare, ordonând subalternilor săi:

— Aruncați-le!

Apoi a plecat. În pragul ușii a observat-o pe Elfriede:

— Și tu ce faci, te ascunzi? i-a spus intrând. Treci în rând!

M-am îndreptat spre ea. Când am ajuns acolo, mi-a pus mâna pe brațul pe care nu apucasem să-l ridic. Era îngrijorare în acel gest. Îmi asumasem un risc fără niciun motiv. Pe de altă parte, nu aveam nevoie de un motiv ca să mor, dacă până la urmă

moartea era în joc, așa cum nu aveam niciun motiv să trăiesc. Iată de ce nu îmi era teamă de Ziegler.

El a văzut înclinația mea către moarte și a trebuit să-și îndrepte privirea în altă parte.

14.

Ridicarea brațului pentru salutul nazist nu era o chestiune neglijabilă. Cu siguranță, Obersturmführerul Ziegler participase la numeroase prelegeri la care i se explicase: pentru ca brațul să fie ridicat într-un mod clar și indubitabil, este necesar să fie contractat fiecare mușchi al corpului. Mușchii fesieri strânși, burta trasă, pieptul în față, picioarele lipite, genunchii încordați și diafragma umflată, pentru a putea expira: Heil Hitler! Fiecare fibră, tendon, nerv, trebuie să îndeplinească sarcina solemnă de a întinde brațul.

Sunt însă aceia care îl întind ușor, rigidizând umărul, care trebuie să rămână jos, îndepărtat de ureche, pentru a evita cea mai mică asimetrie și pentru a proslăvi poziția atletică a celor care nu pot fi uciși, sau cel puțin speră. Prin urmare, se bazează pe un bărbat invincibil, care în plus are stofă de Mesia. Alții, în loc să îl întindă la patruzeci și cinci de grade, îl întind aproape pe verticală. Dar nu îți exprimi opinia prin ridicarea mâinii! Aici opiniile le exprimă un singur om, așa că adaptează-te și gândește-te să-ți faci treaba așa cum trebuie! Degetele, de exemplu, nu trebuie să le deschizi ca și cum ți-ai aplica ojă pe unghii. Strânge-le, întinde-le! Ridică bărbia, descrețește-ți fruntea, transmite liniei brațului toată puterea, toată hotărârea ta, imaginează-ți că zdrobești cu palma capul celor care nu au prestanța învingătorilor. Oamenii nu sunt toți la fel, rasa este sufletul văzut din afară: pune sufletul în braț,

oferă-i-l Führerului. El nu o să ți-l dea înapoi, iar tu vei trăi eliberat de această greutate.

Cu siguranță Obersturmführerul Ziegler era un expert în salutul nazist, îl practica de mulți ani. Sau poate avea talent. Și eu aveam, dar nu m-am implicat îndeajuns. Salutul meu trecea testul și cu toate astea era o execuție cu care nu mă puteam lăuda, dar nici nu îmi era rușine. Și totuși, când eram mică îmi controlam destul de bine corpul când patinam. Astfel că, la începutul anului școlar, când ne strângeau în amfiteatru pentru o prelegere despre salutul nazist, eu ieșeam în evidență prin atitudinea mea. Eram prea mândră ca să dau cuiva motive de reproș. În timp însă regresam treptat spre mediocritate, iar dezaprobarea profesorilor care mă priveau strâmb în timpul ceremoniei de ridicare a steagului cu svastica nu avea nicio valoare.

La parada care sărbătorea sosirea torței olimpice la Berlin, după o ștafetă care pornea din Grecia, trecea prin Sofia, Belgrad, Budapesta, Viena și Praga, i-am văzut pe micii *Pimpfe* încolonați în uniforma *Jungvolk*[15]. După douăzeci de minute, deja nu mai stăteau cuminți. Se legănau de pe un picior pe celălalt, își țineau brațul drept în aer, susținându-l cu brațul stâng, fiind prea obosiți ca să evite pedeapsa care-i aștepta.

La radio se transmiteau în direct rezumatele întrecerilor. Vocea Führerului se auzea cu gâjâituri din cauza calității slabe a transmisiei, dar era răsunătoare și, amestecată cu mulțimea care aclama invocându-l la unison, traversa undele pentru a ajunge până la mine. Iar acea națiune care i se punea la dispoziție și declara asta fără zăbavă, scandându-i numele, o formulă magică și rituală, un cuvânt cu o putere exacerbată, era însetată de simțul apartenenței care inversa singurătatea în care e izolat oricine se naște pe acest pământ. Era o iluzie în care nu mi-a plăcut să cred, aș fi vrut doar să o simt în interiorul meu ca pe o apatie, nu

ca pe un sentiment de victorie, ci de corespondență.

Tata stingea radioul furios. Considerase național-socialismul un fenomen tranzitoriu, o formă de deviație a minorilor neconformiști, un virus transmis din Italia. Dar apoi la slujbă fuseseră avansați cei înscriși în Partidul Nazist. El întotdeauna a votat cu Zentrum[16], ca un bun catolic, și apoi a văzut neputincios cum Zentrum a promovat legea care îi dădea puteri depline lui Hitler, promovând de altfel propria dizolvare. Tata ignora acea dorință spontană, trădătoare, care se năștea în mine, în timp ce îmi imaginam șuvoiul de oameni care înghițeau crenvurști și beau limonadă în entuziasmul zilei de sărbătoare, convinși fiind că fiecare dintre infailibilele existențe umane s-ar putea uni într-un singur gând, într-un singur destin. Aveam optsprezece ani.

Câți ani avea Ziegler atunci? Douăzeci și trei, douăzeci și cinci? Tata a murit din cauza unui infarct la un an și jumătate după începutul războiului. Ziegler cu siguranță era deja la datorie, se pregătea pentru un salut nazist impecabil, cunoștea regulile și cerea să fie respectate, pregătit să calce în picioare cărțile de tarot ale lui Beate și impertinența mea. Ar fi călcat în picioare orice persoană care s-ar fi interpus între Germania și realizarea proiectului său grandios.

La asta mă gândeam în acea după-amiază, la câteva minute după ce l-am cunoscut. Tocmai fusese trimis la Krausendorf și ne promisese deja că în acel loc nimic nu va mai fi ca înainte. Ce se întâmplase cu ofițerul care condusese cazarma până atunci? De câteva ori l-am întâlnit pe coridor, nu s-a sinchisit niciodată să ne salute. Nu ar fi venit niciodată în curte să urle la noi. Noi eram zece tuburi digestive, iar el cu siguranță nu s-ar fi deranjat să se adreseze unor tuburi digestive.

•

Pe scaunul din autobuz, mă gândeam la Gregor, care poate călcase în picioare cadavre, și nu cărți de joc, și mă întrebam câți oameni ucisese înainte să dispară. Ziegler era un neamț în fața unei nemțoaice. Gregor, un neamț în fața unui străin. Avea nevoie de mai multă ură pentru a abdica în fața vieții. Sau poate de indiferență. Nu Ziegler m-a înfuriat în ziua aceea, ci soțul meu dispărut.

De fapt, eram furioasă pe mine. În cei care o recunosc, slăbiciunea trezește sentimentul de vinovăție, iar eu știam asta. Când eram mică, îl mușcasem pe Franz de mână.

15.

— Aia o să sfârșească rău, a spus Augustine, arătând spre Ulla, retrasă într-un colț al cantinei împreună cu Lunganul și un alt soldat, așteptând ca prânzul să fie servit.

Krümel întârziase în ziua aceea. Se tot întâmpla asta de la o vreme. Mă întrebam dacă sunt probleme cu aprovizionarea, dacă nu cumva consecințele războiului ajungeau până și acolo, în paradisul nostru mortal.

Ulla își răsucea o șuviță de păr între degete, apoi se juca cu un pandantiv suficient de lung cât să-i atingă adâncitura dintre sâni. Cine ar fi putut să o învinovățească? Eram de prea mult timp femei fără bărbați. Nu sexul ne lipsea, ci sentimentul că suntem privite.

— Femeile care salivează în fața puterii sunt o pacoste! o condamna, în schimb, Augustine.

Râzând în hohote, Ulla și-a înclinat capul într-o parte, iar multitudinea de bucle a alunecat pe un singur umăr, descoperindu-i o parte a gâtului. Lunganul se holba la pielea albă a acelui gât, fără intenția de a ascunde asta.

— Războiul este o pacoste.

Augustine nu a fost deloc surprinsă că i-am răspuns, în ciuda apatiei mele, cu care se obișnuiseră toate deja. În plus, îi răspunsesem lui Ziegler, atunci când până și ea tăcuse.

— Nu, Rosa. Știi ce a spus Hitler? A spus că masele sunt ca femeile. Nu vor un protector, ci un dominator. La fel ca femeile – așa a zis. Pentru că există femei ca Ulla.

— Ulla vrea doar să se distreze. Frivolitatea este un medicament uneori.

— Un medicament care otrăvește.

— Că tot vorbim despre otravă, masa este gata, a spus Elfriede și s-a așezat, despăturind șervetul pe picioare. Poftă bună, doamnelor! Ca de obicei, să sperăm că nu este ultima noastră masă.

— Termină cu asta! a zis Augustine, așezându-se și ea.

Ulla s-a așezat în fața ei.

— Care e problema? a întrebat-o, simțindu-se urmărită.

— Liniște! a strigat Lunganul, care cu doar o clipă în urmă îi admirase pandantivul. Mâncați!

•

— Heike, nu te simți bine? a întrebat Beate în șoaptă.

Heike se uita țintă la terciul de ovăz încă intact.

— Așa-i, ești palidă, a spus Leni.

— Le-ai deocheat cumva, vrăjitoareo?

— Augustine, astăzi chiar ai o problemă cu toată lumea? a zis Beate.

— Îmi vine să vomit, a recunoscut Heike.

— Iar? Doar nu ai febră?

Leni s-a întins peste masă, în diagonală, încercând să-i atingă fruntea, dar Heike nu s-a apropiat ca să-i permită asta, a rămas lipită de spătar.

— Înseamnă că nu era de la ciclu. Nu avem ciclul sincronizat, a mormăit Leni, dezamăgită că ideea surorii sale nu s-a confirmat.

Heike nu a răspuns, iar Leni își rodea o unghie, deja baricadată în sine, devenind copilul care joacă șotronul singură, continuând să facă asta și ca adult, chiar și fără șotron.

— M-am înșelat, a spus după cel puțin cinci minute.

Augustine a pus jos lingura, care a căzut zornăind pe porțelanul de Aachen.

— Liniște! a strigat soldatul.

Au sosit crochetele de cartofi împreună cu un Heil Hitler căruia nu i-am acordat atenție. Soldații SS intrau și ieșeau încontinuu din încăpere, iau eu, văzând crochetele, aveam apă în gură, nu mă puteam controla. Am luat imediat una din farfurie, m-am fript, mi-am suflat în vârful degetelor.

— Tu nu mănânci?

L-am recunoscut după tonul inflexibil al vocii. Am ridicat capul.

— Nu mă simt bine, cred că am febră, a răspuns Heike.

Leni părea că revine printre noi. Mi-a făcut semn cu piciorul pe sub masă.

— Gustă terciul de ovăz! Pentru asta ești aici!

Ziegler era din nou în cazarmă.

După mustruluiala din curte, nu l-am mai văzut câteva săptămâni. Poate că se închisese în fostul cabinet pentru a discuta cu alți ofițeri, simțind nevoia unui birou pe care să-și pună cizmele. Sau poate fusese acasă, la familia sa. Sau cine știe ce misiune importantă primise, departe de Krausendorf.

Heike a înfipt lingura în farfurie, a luat un gram de supă și, cu o încetineală enervantă, a dus-o la buze, deși buzele ei erau închise. Se concentra asupra lingurii, dar nu putea să o bage în gură.

Degetele lui Ziegler s-au strâns pe obrajii ei ca un clește, deschizându-i gura.

— Mănâncă!

Heike avea lacrimi în ochi în timp ce înghițea. Eu aveam tahicardie.

— Perfect! Nu avem nevoie de o degustătoare care nu degustă. O să stabilească medicul dacă ai febră. Mâine o să te consulte un doctor.

— Nu e necesar, a răspuns în grabă. Am doar puțină febră, nimic grav.

Elfriede se uita la mine îngrijorată.

— Atunci mănâncă ceea ce ți-a fost servit și mâine vom vedea! a spus Ziegler.

A aruncat o privire în jur, a ordonat soldaților SS să nu o scape din ochi pe Heike și a plecat.

A doua zi, Heike a mâncat ca toate celelalte, apoi a cerut să fie însoțită la baie. A făcut așa o vreme, știind ca soldații nu vor fi mereu aceiași. Vomita repede, încercând să nu facă zgomot. Mâncarea trebuia să rămână în stomacul nostru tot timpul necesar pentru a confirma că nu este contaminată. Nu aveai voie să vomiți intenționat. Dar noi știam că ea vomita. Ochii înfundați în orbitele învinețite, fața palidă. Nimeni nu îndrăznea să întrebe nimic. Cât mai era până la următoarea recoltare?

— Are doi copii de hrănit, a spus Beate. Nu-și permite să piardă slujba.

— Și cât durează această gripă? am întrebat oftând.

— Este însărcinată, mi-a șoptit Elfriede la ureche când stăteam la rând. Nu ți-ai dat seama?

Nu, nu îmi dădusem seama. Soțul lui Heike era pe front, nu-l mai văzuse de aproape un an.

Eram femei fără bărbați. Bărbații luptau pentru patrie: *Mai întâi poporul meu, apoi toți ceilalți! Mai întâi patria mea, apoi lumea!* Și din când în când veneau în permisie, și din când în când mureau. Sau erau dați dispăruți.

Toate aveam nevoie să ne simțim dorite, pentru că dorința bărbaților te ajută să trăiești mai mult. Fiecare femeie învață asta de tânără, la treisprezece, paisprezece ani. Îți dai seama de acea putere când e prea devreme ca să o poți mânui. Nu o stăpânești încă, așa că poate deveni o capcană.

Izvorăște din trupul tău, încă necunoscut ție. Nu te-ai privit niciodată goală în oglindă, și totuși, este ca și cum ceilalți te-au văzut deja. Puterea trebuie să ți-o exersezi, altfel te devorează. Și apoi, dacă are de-a face cu intimitatea ta, se poate transforma în slăbiciune. Supunerea e mai simplă decât subjugarea. Nu masele sunt ca femeile, ci invers.

Cine era tatăl copilului pe care Heike îl purta în pântec nu puteam să-mi imaginez. Mi-o imaginam în schimb pe Heike cu capul pe pernă, ceilalți copii dormind lângă ea, iar ea trează, cu mâna mângâindu-și burta, greșeala ei. Poate că era îndrăgostită.

Noaptea o invidiam. Mi-o imaginam în pat, înspăimântată de semnalele corpului ei, epuizată de grețuri și incapabilă să se odihnească. Dar îmi imaginam organele sale care începeau să pulseze din nou, viața care se lumina, bătaia unei inimi chiar sub buric.

16.

Invitația Mariei Freifrau von Mildernhagen a venit printr-o felicitare pe care era tipărit blazonul familiei. A adus-o un curier când eu eram la serviciu. Deja așa spuneam, că mă duc la serviciu. Văzându-l pe acel băiat în uniformă, Herta s-a simțit stânjenită din cauza șorțului pătat și pentru că Zart se dusese să i se gudure la picioare. Curierul s-a eliberat de răzgâiala motanului și s-a străduit să-și îndeplinească sarcina repede, fără să neglijeze politețea. Herta a pus plicul sigilat pe blatul mobilei de bucătărie, curioasă să afle ce conținea, dar era pentru mine și a trebuit să aștepte să mă întorc.

Am aflat că baroana dădea o recepție la sfârșitul săptămânii și ar fi fost încântată să particip și eu.

— Ce-o fi vrând asta de la Rosa? a pufnit soacra mea. Pe noi nu ne-a invitat niciodată. Nici măcar nu o cunoaște!

— O cunoaște, a corectat-o socrul meu, evitând să-i amintească cu ce ocazie am întâlnit-o.

Poate că Herta a dedus singură.

— Eu, în schimb, cred că Rosei i-ar face bine să se destindă puțin.

— Nu-i o idee bună, am spus.

Orice distracție ar fi fost o insultă adusă lui Gregor. Dar amintirea baroanei, acea față mieroasă, felul în care îi ținuse mâinile lui Joseph, îmi lăsa senzația unei cârpe aruncate pe scaunul de lângă șemineu și apoi lipită de obraz. Aceeași căldură. M-am gândit că aș putea să port una dintre puținele rochii de seară pe care mi le adusesem de la Berlin.

— Ce faci cu astea? m-a întrebat Herta, văzându-mă că-mi agăț rochiile în șifonierul în care făcuse loc pentru mine.

— Nimic, ai dreptate, am răspuns apucând un umeraș.

— Întotdeauna ai fost vanitoasă, mi-a zis.

Așa era, acele rochii de seară le băgasem în valiză pentru că le primisem în dar de la Gregor sau pentru că îmi aminteau de un moment petrecut împreună cu el. Petrecerea de la sfârșitul anului, de exemplu, la care s-a uitat la mine tot timpul, fără să-i pese de bârfele care ar fi urmat a doua zi la birou. Atunci am înțeles că mă place.

— Asta ne mai lipsea! a mormăit Herta, ștergând vasele.

Le-a băgat în bufet, trântindu-le. Era luna mai.

•

I-am mărturisit lui Leni că am primit o invitație de la baronii Von Mildernhagen, iar ea a scos un chiuit care a atras atenția celorlalte, așa că am fost nevoită să le dau și lor vestea.

— Oricum nu mă duc, am spus.

Camaradele mele au insistat:

— Nu vrei să vizitezi castelul? Când o să mai ai ocazia asta?

Beate spunea că rareori a văzut-o pe baroană plimbându-se pe stradă împreună cu copiii și guvernantele lor, pentru că stătea mereu cocoțată în castelul său. Unii spuneau că ar fi deprimată.

— Aiurea, a ripostat Augustine, cum să fie deprimată? Aia dă mereu petreceri, doar că tu nu ești invitată.

— Eu cred că nu o vedem niciodată pentru că este mai mereu plecată, a spus Leni. Cine știe în ce călătorii minunate merge!

Joseph mi-a povestit că baroana își petrecea după-amiezi întregi în grădină, respirând parfumul plantelor sale, și nu doar vara sau primăvara. Îi plăceau și mirosul pământului moale după ploaie, dar și culorile toamnei. Era atașată de el, grădinarul ei, tocmai pentru că le ajuta să crească și pentru că avea grijă de florile ei preferate. Când Joseph îmi povestea despre asta, nu mi-o imaginam deloc deprimată, mai degrabă puțin visătoare, o femeie minionă, protejată de edenul ei privat. Nimeni nu ar fi izgonit-o de acolo.

— Este o persoană amabilă, mai ales cu socrul meu, am spus.

— Aiurea! a stabilit cu certitudine Augustine. Este doar o snoabă! Nu-și face apariția pentru că se crede mai brează ca noi.

— Nu contează ce crede baroana, a întrerupt-o Ulla. Singurul lucru important este ca tu să mergi la recepție, Rosa. Fă-o pentru mine, te rog, așa poți să-mi povestești cum e.

— Cum e ea?

— Da, dar și castelul, și cum e o petrecere de genul ăsta, cum se îmbracă lumea la astfel de ocazii… Apropo, tu cu ce te îmbraci? Părul ți-l aranjez eu, mi-a propus, așezându-mi o șuviță în spatele urechii.

Leni i-a spus Ullei că o va ajuta și ea. O incita acel joc nou.

— De ce ți-a trimis invitația? Ce ai tu de-a face cu ea? a întrebat Augustine. Acum o să începi iar să te dai mare.

— Nu m-am dat mare niciodată.

Dar ea deja nu mă mai asculta.

Ținând cont că nu aveam un partener, Joseph s-a oferit să mă însoțească. După părerea Hertei, ar fi trebuit să renunțăm amândoi. El a insistat că aveam dreptul să mă distrez, eu însă nu voiam să mă distrez, nu îmi făceam griji pentru drepturile mele. De luni întregi eram devotată unei dureri care mă distrăgea de la orice, o durere atât de mare, încât devenise o trăsătură a personalității.

•

Sâmbătă, pe la șapte și jumătate, Ulla a dat buzna în casa familiei Sauer. Purta rochia pe care i-o dăruisem, iar în geantă avea bigudiurile.

— Până la urmă ai îmbrăcat-o!

A fost singura frază pe care am reușit să o pronunț.

— Azi este o zi de sărbătoare, nu-i așa? mi-a spus zâmbind.

Leni și Elfriede veniseră și ele. Ne salutaserăm cu puțin timp în urmă, în autobuz. Probabil că Leni a făcut pe dracu-n patru ca să vină. Dar Elfriede ce legătură avea cu bucătăria pe care Ulla își băgase în cap să o transforme într-un salon de înfrumusețare? Nu a spus nimic despre invitația mea la recepție, iar acum, pentru prima dată, se afla în casa mea. Nu eram pregătită să o primesc. Intimitatea noastră se rezuma la locuri ascunse, neînsemnate, cum ar fi toaletele cazărmii. Era o fisură, o breșă, ceva ce nu știam să recunoaștem nici măcar față de noi însene. În afara programului nostru de degustătoare nu avea sens. Mă deruta.

Le-am invitat pe fete să ia loc. Ezitau. Îmi era teamă că Hertei nu îi va face plăcere să primească vizite. Apăsarea cu care ne petreceam zilele devenise o formă de devotament față de Gregor. Ea trăia în cultul acelui fiu, care mai devreme sau

mai târziu urma să reînvie. Cea mai mică abatere era un sacrilegiu. Deja nu tolera faptul că mă duceam la castel, cine știe cât ar fi enervat-o veselia Ullei.

Până la urmă, soacra mea s-a arătat doar ușor stânjenită, și asta din cauza excesului de curtoazie. Voia să fie amabilă cu oaspeții și avea îndoieli că va reuși.

Eram dezorientată. Rochia pe care o purta Ulla o purtasem eu într-o eră deja apusă. Materialul, prea gros pentru acel anotimp, aluneca pe șoldurile altei femei. Și totuși, povestea pe care o depăna era a mea.

Herta a pus apă la fiert pentru ceai și a scos din dulap cești bune.

— Nu am fursecuri, s-a scuzat. Dacă aș fi știut că veniți, aș fi pregătit ceva.

— Avem marmeladă, i-a sărit Joseph în ajutor. Și pâine. Herta face o pâine foarte bună.

Am mâncat pâine cu marmeladă, așa cum fac copiii când iau o gustare. Nu mâncaserăm niciodată împreună într-un alt loc din afara cantinei. Oare și camaradele mele se gândeau la otravă de fiecare dată când duceau mâncarea la gură? Când mănânci, te lupți cu moartea, spunea mama, dar numai la Krausendorf mi se părea real.

După ce a terminat prima felie, Leni și-a lins un deget și a mai luat o felie.

— Chiar ți-a plăcut, nu? a chicotit Elfriede.

Leni a roșit, Herta râdea și ea. Nu mai răsese de luni de zile. Ulla, în schimb, abia aștepta să îmi aranjeze părul. S-a ridicat când încă ieșeau aburi din ceașcă, i-a cerut Hertei un lighean cu puțină apă, s-a așezat în picioare în spatele meu și mi-a umezit părul cu mâinile.

— E rece, m-am văicărit eu.

— Haide, nu începe, te rog! mi-a spus.

Apoi, cu agrafele de păr strânse între buze, a început să prindă șuvițele una câte una în formă de cilindri, unii mai mari, alții mai subțiri. Din când

în când, își trăgea gâtul în spate ca să mă studieze mai bine. Era foarte serioasă și îmi împingea capul.

— Lasă-mă să lucrez!

În perioada cât am fost logodită cu Gregor, mergeam la coafor o dată pe săptămână, țineam să fiu impecabilă dacă ieșeam la cină. Discutam cu celelalte femei captive în oglinda din fața mea, în timp ce coafezele meștereau cu perii și ondulatoare prin părul nostru. Când te vedeai așa, desfigurată de clești și agrafe, cu fruntea întinsă de pieptene sau cu o jumătate a feței ascunsă după o perdea de smocuri de păr aruncate în față, puteai vorbi despre orice. Despre câte compromisuri trebuie să faci într-o căsnicie, așa cum făceau cele care erau deja măritate. Sau despre cât de mult reușește să te surprindă iubirea, așa cum povesteam eu. Auzindu-mă, o doamnă care stătea puțin mai departe de mine mi-a spus: Draga mea, nu vreau să joc rolul Casandrei, dar să știi că nu va dura pentru totdeauna.

Era dureros să-mi amintesc asta în bucătăria socrilor mei. Poate din cauza găștii absurde adunate în casa în care copilărise Gregor: Leni, Elfriede, Ulla și părinții lui. Împreună cu ei, eram și eu, cea care pe vremuri locuiam în capitală și îmi cheltuiam banii în fiecare săptămână la coafor și eram atât de naivă, încât pe femeile mai în vârstă le lovea o dorință nebună să mă dezamăgească în doze mici, și asta numai spre binele meu.

Am încercat să-mi abat mintea de la teama aceea subtilă, fără motiv, care îmi făcea palmele să transpire.

— Joseph, am spus, ce-ar fi să-i descrieți Ullei grădina castelului?

— Da, da, vă rog! l-a încurajat ea. Mi-ar plăcea mult să-l văd și eu. Cât de mare este? Are băncuțe, fântâni, foișor?

Joseph nici n-a reușit să răspundă, că Leni îl presa:

— Are și un labirint? Ador labirinturile de tufișuri.

Socrul meu a zâmbit.

— Nu, nu au așa ceva.

— Asta mică își închipuie că trăiește în basme, a glumit Elfriede.

— Și ce e rău în asta? a spus Leni.

— Dacă de când te-ai născut locuiești atât de aproape de un castel, poate e inevitabil, nu? a răspuns Ulla.

— Tu unde te-ai născut, Elfriede? a întrebat Herta.

Ea a ezitat înainte să răspundă:

— În Gdansk.

Deci și ea crescuse la oraș. Cum era posibil ca după atâtea luni să nu știu încă de unde era? Pentru ea, fiecare întrebare părea inoportună, așa că n-am întrebat-o nimic.

În ’38, eu și Gregor trecuserăm prin Gdansk, înainte ca el să se îmbarce la Sopot. Mă întreb dacă Elfriede era acolo, în timp ce mă plimbam pe străzile orașului său, dacă ne intersectaserăm fără să ne putem imagina că ani mai târziu aveam să împărțim aceeași masă, aceeași soartă.

— Trebuie să fi fost greu, a comentat Joseph.

Elfriede a dat din cap.

— Și cu cine locuiești aici?

— Locuiesc singură. Leni, îmi mai torni puțin ceai, te rog?

— De cât timp?

Herta voia să pară grijulie, nu indiscretă, dar Elfriede a pufnit ușor pe nas. Părea că este răcită, dar era felul ei de a respira și în unele după-amiezi de iarnă mi se pare că încă mai aud acel sunet.

— Gata, exclamă Ulla, după ce mi-a aranjat o plasă verde pe cap. Acum, te rog să nu pui mâna.

— Dar mă strânge…

Voiam să mă scarpin.

— Nu pune mâna!

Ulla mi-a dat o palmă și toată lumea a râs. Chiar și Elfriede. Întrebările Hertei, din fericire, nu o deranjaseră prea mult.

Discreția ei avea ceva granitic, ba chiar nepoliticos. Parcă îți îngăduia să ai acces la ea doar când hotăra ea. Și totuși, eu nu mă simțeam respinsă.

Frica dispăruse. Pentru o clipă, eram din nou patru femei tinere preocupate de frumusețe. Apoi, ca și cum ar fi fost momentul potrivit, ca și când ar exista un moment potrivit pentru o astfel de întrebare, Leni a spus:

— Mi-l arăți pe Gregor?

Herta a înlemnit, s-a așternut tăcerea. M-am ridicat fără să spun nimic și m-am dus în camera mea.

— Îmi pare rău, a mormăit Leni, nu trebuia să…

— Ce-a fost în capul tău? am auzit-o pe Elfriede reproșându-i.

Toate celelalte tăceau.

După câteva minute m-am întors în bucătărie, am dat la o parte ceștile de ceai și am început să răsfoiesc albumul pe masă. Herta își ținea respirația, iar Joseph a pus pipa jos, părând un gest de respect față de Gregor, la fel ca atunci când îți scoți pălăria.

Am dat repede fiecare filă acoperită de o foaie de hârtie transparentă, până când l-am găsit. În prima fotografie era pe un șezlong în curtea din spate, cu cravată, dar fără sacou. În alta era întins pe iarbă, cu pantaloni de golf și primii nasturi ai cămășii desfăcuți. Eu eram lângă el, cu o batistă cu dungi pe cap. Erau făcute chiar aici, în prima noastră călătorie împreună.

— El este? m-a întrebat Ulla.

— Da, a răspuns Herta cu o voce slabă, apoi și-a supt buza de sus, întinzându-și pielea de sub nas.

Părea o țestoasă, seamănă cu mama.

— Sunteți un cuplu foarte frumos, a spus Ulla.

— Și fotografia de la nuntă? a continuat Leni avidă.

Am întors pagina:

— Uite-o!

Uite ochii lui Gregor, ochii care m-au răvășit în ziua în care am fost la interviu, la birou, ca și cum ar fi vrut să cotrobăie înăuntrul meu, să găsească esența, să o izoleze, să pătrundă în tot, să ajungă direct la ceea ce conta, la ceea ce eram eu.

Eu țineam stângace buchetul de flori, cu petalele în unghiul cotului și tulpinile pe burtă, de parcă aș fi legănat florile. Un an mai târziu, el a plecat pe front, iar următoarea fotografie era în uniformă. Apoi dispărea din album.

Joseph l-a dat jos de pe genunchi pe Zart și a ieșit pe ușa din spate fără să spună nimic. Pisica l-a urmat, dar el i-a trântit ușa în nas.

•

Ulla mi-a scos bigudiurile și m-a pieptănat cu peria, abandonând-o apoi pe masă.

— Deci, Frau Sauer, am făcut treabă bună?

Herta a dat din cap fără entuziasm.

— Trebuie să te îmbraci, mi-a zis imediat după aceea.

Tristețea pusese din nou stăpânire pe ea. Era o stare care deja îi devenise familiară, o stare mai confortabilă. Să se elibereze era obositor. Eu o înțelegeam. În fața prietenelor mele, fotografiile lui Gregor nu mai erau atât de diferite față de cele pe care Ulla le decupa din reviste, cu chipurile unor oameni pe care nu-i atingeai, cu care nu vorbeai. Ar fi putut să nici nu existe.

M-am îmbrăcat în tăcere. Herta stătea pe pat, cu gândurile în altă parte. Se uita la fotografia lui Gregor la vârsta de cinci ani. Era fiul ei, se născuse din ea, cum putuse să-l piardă?

— Herta, mă ajutați, vă rog?

Herta s-a ridicat, a băgat nasturii în butoniere unul câte unul, încet.

— Decolteul e cam mare, a spus, atingându-mi spatele. O să răcești.

Am ieșit din cameră, pregătită să merg la petrecere și cu senzația că nu eu am luat decizia. Poate că și Herta se simțea păcălită. Camaradele mele fremătau ca niște domnișoare de onoare, dar eu eram deja căsătorită, nu mă aștepta niciun bărbat la altar. Atunci de ce îmi era frică, de ce anume?

— Verdele-închis al rochiei se potrivește cu părul tău blond. Și coafura, nu ca să mă laud, dar îți scoate în evidență fața rotundă, a spus Ulla.

Era atât de fericită, încât părea că ea era invitata.

— Să te distrezi! a spus Leni în pragul casei.

— Chiar dacă nu te distrezi, să reții tot! m-a rugat Ulla. Nu vreau să pierd niciun detaliu, ne-am înțeles?

Elfriede ieșise deja.

— Tu nu zici nimic?

— Berlinezo, ce să-ți spun? Este riscant să te amesteci cu cei care nu sunt ca tine. Dar uneori nu ai de ales.

Să o salut pe baroană a fost singurul obiectiv pe care reușisem să mi-l stabilesc pentru seara aceea, dar nu știam cum să-l ating. De îndată ce am intrat în salon, am acceptat un pahar cu vin oferit de un chelner. Mi se părea o modalitate foarte bună pentru a mă integra. Sorbeam vinul cumpătat, plimbându-mă printre invitații vorbăreți. Erau împărțiți în grupuri atât de compacte, încât era imposibil să îi desparți, așa că m-am așezat pe o canapea lângă un grup de doamne în vârstă. Poate că erau mai obosite sau mai plictisite decât ceilalți și au considerat că era o alternativă conversația cu mine. Am primit complimente pentru rochia mea din satin.

— Decolteul pe spate vă prinde foarte bine, a spus una dintre ele.

— Ador broderia de pe umăr, a adăugat alta.

— Am văzut multe de genul ăsta, a continuat o a treia.

— Am făcut-o la o croitorie din Berlin, am răspuns, și chiar în acel moment au intrat alți invitați.

Doamnele s-au ridicat în picioare ca să salute și au uitat de mine. Am plecat de acolo și am terminat paharul cu vin sprijinită de un perete tapetat.

Am studiat frescele de pe tavan, imaginându-mi că desenez pe o hârtie anatomia personajelor reprezentate. Desenam cu unghia arătătorului pe buricul degetului mare. Când mi-am dat seama ce făceam, m-am potolit. M-am oprit în fața unuia dintre vitraliile din salon, verificând din nou dacă baroana putea fi în sfârșit abordată. Continua să fie înconjurată de oameni nerăbdători să o salute. Ar fi trebuit să mă apropii, să intru în discuții deja începute, dar nu eram în stare. Trăncănești prea mult! îmi spunea mama. În Prusia de Est, devenisem laconică.

Ea a fost cea care m-a observat. Eram în picioare, pe jumătate ascunsă de o draperie lungă. A venit spre mine, părând bucuroasă să mă vadă.

— Mulțumesc pentru invitație, doamnă baroană Von Mildernhagen! Este o onoare pentru mine să mă aflu aici!

— Sunteți bine-venită, Rosa, a zâmbit ea. Pot să vă spun Rosa?

— Desigur, doamnă baroană.

— Veniți, vreau să vi-l prezint pe soțul meu!

•

Clemens Freiherr von Mildernhagen își fuma trabucul discutând cu doi bărbați. Privindu-i din spate, dacă n-ar fi fost uniforma, nu aș fi zis că sunt ofițeri. Postura relaxată și greutatea trecută de pe un picior pe celălalt sfidau comportamentul marțial. Unul dintre cei doi gesticula cu furia celui care încearcă să convingă interlocutorul de validitatea opiniilor sale.

— Domnilor, pot să v-o prezint pe prietena mea de la Berlin, Frau Sauer?

Ofițerii s-au întors și m-am trezit în fața ochilor cu locotenentul Ziegler. Și-a încruntat sprâncenele ca și cum ar fi calculat rădăcina pătrată a unui număr foarte lung, când, de fapt se uita la mine. Poate că citea în ochii mei surprinderea, teama survenită cu o ușoară întârziere, ca atunci când te lovești de colțul mobilei și nu te doare genunchiul, apoi, o clipă mai târziu, se dezlănțuie o durere puternică, care se intensifică.

— Soțul meu, baronul Clemens von Mildernhagen, colonelul Claus von Stauffenberg și locotenentul Albert Ziegler, mi i-a prezentat baroana.

Albert, deci așa îl chema!

— Bună seara! am spus, încercând să am o voce fermă.

— Este o plăcere să vă avem aici!

Baronul mi-a sărutat mâna.

— Sper că petrecerea este pe placul dumneavoastră.

— Vă mulțumesc, este magnifică!

Stauffenberg a făcut o reverență. Nu am observat imediat că era ciung, pentru că mi-a atras atenția peticul de pe ochiul stâng, care îi dădea un aer de pirat, deloc amenințător, mai degrabă simpatic. Și poate pentru că mă așteptam ca Ziegler să facă și el la rândul său o reverență, în schimb, a făcut doar un semn din bărbie.

— V-am văzut destul de agitați în seara asta, despre ce vorbeați? a întrebat Maria cu impertinența care, am înțeles după ce am început să o vizitez, o caracteriza.

Ziegler avea ochii întredeschiși și mă fixa. Altcineva a răspuns în locul lui, poate baronul sau poate colonelul, dar nu am auzit nimic. Simțeam doar fumul care îmi încețoșa privirea și se așeza pe spatele meu gol. N-ar fi trebuit să-mi pun rochia asta! N-ar fi trebuit să vin aici!

Baroana nu știe? Ziegler va lăsa să se înțeleagă că nu mă cunoaște? Trebuie să spun adevărul sau să mă prefac? Este un secret faptul că sunt o degustătoare sau e o problemă să ascund acest lucru?

Ochii lui Ziegler – Albert, acesta era numele lui – erau prea apropiați unul de altul. A tras aer în piept, lărgindu-și nările de felină și schimonosindu-și fața ca un copil ofensat că tocmai a pierdut un meci de fotbal. De fapt, ca un copil nerăbdător să joace fotbal, dar care nu are minge și nu-și găsește locul.

— Nu faceți altceva decât să vorbiți despre strategii militare!

Serios, în mijlocul unui război care secera victime în fiecare zi, ea le sugera să abordeze subiecte mai frivole, mai potrivite pentru o seară mondenă? Cine era acea femeie? O deprimată, se spunea. Mie nu mi se părea deloc așa.

— Să mergem, Rosa!

Maria m-a luat de mână. Ziegler s-a uitat la acel gest ca și cum ar fi fost unul periculos.

— S-a întâmplat ceva, domnule locotenent?

Tăcea.

— Pesemne că v-am deranjat.

— Nici măcar în glumă să nu spuneți asta, doamnă baroană, a răspuns Ziegler.

Avea o voce calmă, relaxată, o voce pe care nu o mai auzisem. Trebuie să-i povestesc lui Elfriede, m-am gândit, dar n-aveam s-o fac.

— Permiteți-mi să mă retrag.

Maria m-a târât de la un oaspete la altul, prezentându-mă drept prietena sa de la Berlin. Nu era genul de gazdă care discuta cu invitații doar ca să înceapă o conversație și apoi pleca pentru a se asigura că și în cealaltă parte a salonului totul merge ca pe roate. Nu făcea altceva decât să pună întrebări, voia să vorbească despre orice, despre ultima oară când a fost la operă și a văzut *Cavalleria rusticana,* despre starea de spirit bună a

soldaților noștri, în ciuda adversităților, despre croiala bie a rochiei mele pe care o lăuda în fața tuturor, anunțând că își va face una identică, dar de culoarea piersicii și nu atât de decoltată, iar materialul va fi organza.

— Deci nu va fi identică, am spus, iar ea a râs.

La un moment dat, s-a așezat la pian și, apăsând cu degetele pe clape, a început să cânte: *Vor der Kaserme, vor dem großen Tor, stand eine Lanterne, und steht sie noch davor.*[17] Din când în când, se întorcea spre mine cu o asemenea insistență, încât nu puteam să nu-i fac pe plac. Am început să fredonez încet, mecanic, dar aveam gâtul uscat. Încet-încet, ni s-au alăturat și ceilalți, și cu toții regretam vremea când Lili Marlene era mistuită de iubire. Pe de altă parte, soldatul știa – o știam și noi – că foarte curând ea îl va da uitării.

Ziegler unde era? Cânta și el? Acum cine va urma, o întrebam în cor pe Lili Marlene, cine va fi cu tine lângă felinar? Dar lângă locotenent cine va fi? mă întrebam eu. Acea femeie care s-a îndepărtat de Partidul Național Socialist, care a părăsit Germania, acea femeie albă și senzuală? Locotenentului îi plăcea de Marlene Dietrich? De ce ar fi trebuit să-mi pese?

Maria s-a oprit puțin, m-a tras de braț și m-a obligat să stau lângă ea, pe banca de la pian, spunând:

— Să vedem dacă o știți pe asta.

A început să cânte acordurile inconfundabile din *Veronika, der Lenz ist da*[18]. Prima dată când am participat la un concert al ansamblului Comedian Harmonists eram puștoaică. Încă nu-l cunoscusem pe Gregor. Teatrul Grosses Schauspielhaus era plin ochi. Publicul i-a aclamat fără oprire pe cei șase tineri în smoching. Se întâmpla înainte de legile rasiale. Curând după aceea, a ieșit la iveală faptul că în grup erau trei evrei care nu aveau ce să caute acolo și li s-a interzis să mai cânte.

— Acum este rândul dumneavoastră, Rosa, a spus Maria. Aveți o voce minunată.

Nici nu am avut timp să mă opun. După primele două versuri s-a oprit, obligându-mă să continui singură. Mi-am auzit vocea răsunând în salonul cu tavane înalte de parcă nu ar fi fost a mea. Mi se întâmpla asta de luni întregi. O detașare între mine și acțiunile mele. Nu puteam să-mi percep propria prezență.

Dar Maria era încântată, vedeam asta și am înțeles că mă alesese să fiu prietena ei. În imensul salon de recepții al unui castel, cu ochii închiși, cântam cu acompaniamentul nesigur al unei tinere baroane care abia mă cunoscuse și deja făceam ceea ce voia ea.

Gregor îmi spunea: Cânți toată ziua, Rosa, nu mai pot! Pentru mine, Gregor, cântatul este ca plonjatul în apă. Imaginează-ți că ai un bolovan pe piept. Cântatul este ca și cum vine cineva și dă acel bolovan la o parte. De când nu mai respirasem atât de profund!

Cântam complet izolată de cei din jur despre iubirea care vine și iubirea care pleacă, până când m-au trezit aplauzele. Deschizând ochii, l-am văzut pe Albert Ziegler. Era în cealaltă parte a salonului, departe de ceilalți, punctul unei linii drepte care ajungea până la mine. Încă mă privea cu atitudinea contrariată a copilului rămas fără minge. Acum, copilul își pierduse aroganța, se întorcea acasă, dându-se bătut.

17.

În mai 1933 a fost focul. M-am temut că străzile Berlinului se vor lichefia și ne vor înghiți ca lava. Dar Berlinul era ocupat să sărbătorească și nu a ars, bătea din picior pe ritmul dictat de orchestră.

Până și ploaia s-a oprit, făcând loc carelor cu boi și oamenilor care alergau în Piața Operei.

Odată ce treceai de cordoane, se simțea o căldură în piept, un miros de fum care îți usca gâtul. Pagină cu pagină, cărțile aruncate în foc se încrețeau și se transformau în cenușă și, deși Goebbels era un bărbat sfrijit, cu voce slabă, știa cum să o folosească la maximum ca să aducă elogii, să privească în ochi cruzimea vieții, să alunge frica de moarte. Douăzeci și cinci de mii de cărți furate din biblioteci și o ligă de studenți care sărbătorește, aspiră să fie oameni de caracter, nicidecum intelectuali fără coloană vertebrală. Epoca intelectualismului evreiesc s-a încheiat, spunea Goebbels, trebuie să redescoperim respectul pentru moarte, iar eu, oricât îmi spărgeam capul cu asta, tot nu îmi dădeam seama ce voia să spună.

Un an mai târziu, în timpul orelor de matematică, urmăream de la fereastră frunzele minuscule ale copacilor cărora nu le știam numele, aripile agitate ale păsărilor necunoscute, în timp ce profesorul Wortmann preda. Capul chel, umerii aplecați și mustața deasă reechilibrau un ușor prognatism. Wortmann cu siguranță nu arăta ca o stea de cinema, și totuși, noi, elevele, îl adoram. Avea ochii profunzi și o ironie invincibilă care elimina orice urmă de oboseală în timpul orei.

Când ușa s-a deschis, încă eram cu gândul în altă parte. Apoi închiderea cătușelor m-a readus brusc în clasă. Încheieturile mâinilor erau ale lui Wortmann. Soldații din Sturmabteilung[19] îl târau. Formula de pe tablă rămăsese incompletă și era inexactă, creta căzuse pe podea și se fărâmițase. Era luna mai.

Saltul din banca mea până la ușă a fost tardiv. Wortmann era deja pe coridor, mergând alături de soldați. L-am strigat: Adam! Profesorul a încercat să se oprească, să se întoarcă, dar soldații au mărit pasul, l-au împiedicat să facă asta. Am strigat din

nou, până când ceilalți profesori au avut grijă să mă reducă la tăcere cu tot felul de amenințări sau consolări. Wortmann a fost dus la muncă forțată într-o fabrică. Era un evreu sau un disident sau doar un intelectual. Noi, germanii, însă avem nevoie de oameni de caracter și fără frică, oameni care să respecte moartea. Adică oameni care se lasă înjunghiați fără să scoată un cuvânt.

•

La sfârșitul sărbătorii publice de ardere a cărților, în 10 mai 1933, Goebbels s-a declarat satisfăcut. Mulțimea era obosită, terminase cântecele. Radioul nu mai transmitea nimic. Pompierii parcaseră mașinile și stinseseră flăcările. Dar focul continuase să se târască pe sub cenușă, mulți kilometri, ajunsese până aici. Gross-Partsch, 1944. Luna mai e o lună neiertătoare.

18.

Nu știu de cât timp era acolo. Broaștele parcă înnebuniseră în noaptea aceea. Orăcăitul lor neîncetat acompania zarva vecinilor treziți din somn, care coborau pe scări cu o viteză ametitoare, cu mătănii în mână, recitând Ave Maria, bătrânele nu mai știau cărui sfânt să se roage, mama nu știa cum să-l convingă pe tata să se refugieze în pivniță când suna sirena, iar el se întorcea pe cealaltă parte, își umfla perna și își cufunda obrazul în moliciunea ei. Fusese o alarmă falsă, urcam treptele adormite. Tata spunea că nu merită. Dacă trebuie să mor, o să mor în patul meu. Nu merg în pivniță, nu vreau să mor ca un șobolan! Visam Berlinul, clădirea în care am crescut, refugiul și oamenii înghesuiți, iar vacarmul se amplifica din cauza broaștelor care, la Gross-Partsch, se lamentau toată noaptea și îmi invadau somnul. Cine știe, poate că el era deja acolo.

Visam ieremiadele bătrânelor, mărgelele mătăniilor numărate la nesfârșit, în timp ce copiii dormeau, iar un bărbat sforăia, și la nu știu a câta rugăminte din partea noastră se ridică și arunca un blestem: Lăsați-mă să mă odihnesc! Bătrânele păleau. Visam un gramofon, tinerii îl aduseseră în pivniță și invitaseră fetele la dans, cântau *Das wird ein Frühling ohne Ende*[20], iar eu stăteam deoparte. Mama îmi spunea să cânt pentru ea. O mână mă îndemna să mă ridic, mă făcea să plutesc, iar eu cântam din toți rărunchii: O, primăvară fără de sfârșit, când te vei întoarce, cântam peste gramofon, mă învârteam, nu reușeam să o văd pe mama. Apoi un vânt mă ridica, mă împingea cu putere. E răpirea, mă gândeam. Sosise, iar mama nu era acolo, tata era sus, dormea, sau se prefăcea, gramofonul se oprise, la fel și vocea mea. Nu puteam să vorbesc, nu puteam să mă trezesc, brusc, un vuiet, apoi bomba exploda.

Am deschis ochii și, transpirată, am stat în pat, așteptând să dispară furnicătura din brațe. Abia după aceea am fost în stare să mă mișc. Am aprins lampa cu petrol, pentru că întunericul mă sufoca și, în timp ce broaștele orăcăiau neperturbate, m-am ridicat și m-am dus la fereastră.

El era acolo, în lumina slabă a lunii, nu știu de cât timp. Era o siluetă întunecată, un coșmar, o fantomă. Putea fi Gregor, care s-a întors de pe front, în schimb era Ziegler, în picioare, pe stradă.

Îmi era frică. Imediat ce m-a văzut, a făcut un pas înainte. O frică subită, fără întârziere. A mai făcut un pas. Sute de colțuri de mobilă de care să-mi zdrobesc genunchii. M-am retras, iar el s-a oprit. Am stins lumina, m-am ascuns în spatele perdelei.

Era o intimidare. Ce i-ai spus baroanei, i-ai mărturisit totul? Nu, domnule locotenent, vă jur! Nu ați văzut că atunci când ne-a prezentat m-am prefăcut că nu vă cunosc?

Cu pumnii strânși, am așteptat să-i aud bătând la ușă. Trebuia să mă grăbesc să-i avertizez pe Joseph și Herta. Era un Obersturmführer SS în fața casei lor, în toiul nopții, și era vina mea că mă dusesem la petrecere. Avea dreptate Elfriede. Pentru cei ca noi, unii oameni înseamnă doar probleme. Ziegler va intra în casă, ne va târî în bucătărie, cu urme de somn pe obraji, Herta cu părul fără agrafe, acoperit cu plasă. Soacra mea își va lua tâmplele în mâini, socrul meu, simțindu-se prost, o va lua de braț, Ziegler îl va lovi puternic cu cotul în coaste, Joseph va cădea la pământ, iar el îi va ordona să se ridice, așa cum făcuse cu Beate. Ne va obliga să stăm în picioare în fața șemineului stins, aliniați în liniște. Apoi, plimbându-și mâna pe teacă, mă va pune să jur că nu voi spune nimic, că voi sta în banca mea.

Va țipa la Herta și la Joseph, chiar dacă nu aveau nimic de-a face cu asta, pentru că așa procedau soldații SS.

Minutele au trecut, Ziegler nu a bătut la ușă.

Nu a dat buzna, nu ne-a dat ordine, stătea acolo nemișcat, așteptând nu știu pe cine, așteptându-mă pe mine. Am rămas și eu nemișcată și, în mod inexplicabil, nu am cerut ajutor, întrucât, chiar dacă inima îmi bătea foarte tare, înțelesesem deja că era ceva între mine și el, că nu avea legătură cu nimeni altcineva. Îmi era rușine față de Herta și de Joseph, ca și cum eu l-aș fi invitat. Am înțeles imediat că trebuia să fie un secret. Unul nou, de adăugat la inventar.

Am dat perdeaua la o parte și m-am uitat pe geam.

Încă era acolo. Nu era un ofițer SS, era un copil care își revendica mingea. Încă un pas spre mine. Nu m-am mișcat. M-am uitat la el în întuneric. Ziegler s-a apropiat mai mult. Am dispărut din nou în spatele perdelei. Mi-am ținut respirația, nu era nimic altceva decât liniște. Toată lumea dormea.

M-am dus din nou la fereastră, dar strada era goală.

•

Dimineață, la micul dejun, Herta a vrut detalii despre recepție. Eram distrată, năucită.

— S-a întâmplat ceva? a spus Joseph.

— Nu am dormit bine.

— E primăvară, a spus, mi se întâmplă și mie, dar eram atât de obosit aseară, că nici nu am auzit când te-ai întors.

— Baronul a rugat pe cineva să mă însoțească.

— Deci, a întrebat Herta, ștergându-se cu un prosop, cum era îmbrăcată baroana?

•

În sala de mese am mâncat cu ochii-n patru. La fiecare cizmă pe care o auzeam călcând, mă uitam spre ușă. Niciodată nu intra el. Ar fi trebuit să cer o audiență, să mă prezint în biroul său, cel al fostului director al școlii și să-l avertizez să nu-l mai prind la fereastra mea noaptea, că altfel… Altfel ce? Socrul meu are pușcă de vânătoare și o să te facă să-ți treacă cheful? Soacra mea cheamă poliția? Care poliție? Ziegler avea puterea asupra oricărei persoane din sat, avea putere asupra mea.

Și ce-ar fi spus camaradele mele dacă aș fi mers să vorbesc cu el? Nu reușeam nici măcar să le povestesc despre petrecerea de la castel, în ciuda cicălelilor lui Leni: Și candelabrele, și pardoseala, și șemineul, și perdelele?, dar Ulla a insistat: A fost vreo celebritate, ce fel de pantofi purta baroana, măcar te-ai dat cu ruj?, nu, am uitat să-l aduc. Dacă m-aș fi dus să vorbesc cu Ziegler, Elfriede ar fi spus: Mereu cauți probleme, berlinezo, iar Augustine: întâi mergi la petrecerile bogaților și apoi stai la palavre cu inamicul. Dar Ziegler nu era inamic, era un german la fel ca noi.

Am auzit sunetul călcâielor pe gresie, salutul nazist pronunțat perfect și pe Augustine informându-ne:

— Vine nenorocitul!

M-am întors.

Ziegler discuta cu câțiva subalterni. Nu rămăsese nimic din bărbatul care discutase cu baronul Von Mildernhagen cu o seară înainte, la recepție, nimic din bărbatul care apăruse la fereastra mea.

Poate că era doar o măsură de control. Poate trece în fiecare seară pe la fiecare casă, ține sub observație degustătoarele. Ce idei nebunești îți trec prin cap! Poate că l-ai visat, poate e un efect al răpirii, ești doar o somnambulă, cum bine zicea Franz.

Ziegler s-a întors spre noi. Inspecta de la distanță masa plină, pentru a se asigura că toate mâncam. Am lăsat repede capul în pământ, i-am simțit privirea în ceafă. Apoi am răsuflat și l-am căutat iar, însă era cu spatele, nu se uita la mine.

•

M-am culcat devreme. Primăvara mă obosește, Joseph. Moțăiam. Imediat ce închideam ochii, vocile înăbușite în timpan se amestecau, mama bătea cu pumnul în fața de masă: Chiar vrei să te concedieze? Tata dădea farfuria încă plină la o parte și se ridica de la masă: N-o să iau legitimația! Împacă-te cu ideea! Afară, un sat taciturn, iar în capul meu, zgomotul radioului cu volumul la maxim, semnalul era foarte prost, nu făcea decât să cârâie, sau poate erau iar broaștele. Eram trează și oftam, vocile îmi răsunau în cap.

M-am dus la fereastră, dar am văzut doar întunericul. M-am holbat la el până când lumina lunii a scos la iveală siluetele copacilor. La ce te așteptai și de ce?

Mă perpeleam în pat, împingând cearșafurile, trează, și totuși ametită, mă ridicam, mă întorceam iar la fereastră. Ziegler nu era acolo. De ce nu eram liniștită?

Întinsă pe spate, mă uitam la grinzile din lemn ale tavanului. Trasam cu degetul forme geometrice pe cearșaf, apoi m-am trezit desenând conturul

feței lui Ziegler, nările sale cât urechile acului în cartilajul nasului său în miniatură, spațiul îngust dintre ochi și în acel moment mă opream, mă întorceam pe o parte, mă ridicam din nou.

•

Mi-am turnat puțină apă din carafă, am băut o gură, am zăbovit în fața măsuței cu paharul în mână. O umbră a întunecat paloarea lunii. Un junghi provocat de neliniște. M-am rotit și l-am văzut. Era mai aproape decât în seara de dinainte. Mi-a tresărit inima. Am pus paharul jos, am acoperit carafa cu un prosop de vase împăturit, am mers la fereastră. Nu m-am ascuns. Cu degetele tremurând, am dat mai tare lumina lămpii, iar Ziegler m-a văzut în picioare în fața lui, cu cămașa de noapte din bumbac alb pe sub halat, cu părul ciufulit. A dat din cap. Apoi nu a făcut altceva decât să mă privească. Ca și cum ar fost o activitate în sine, fără alt scop decât acela de a fi desfășurată.

19.

— Știu eu un doctor, a spus Elfriede cu o expresie indignată, mai ceva decât dacă ar fi fost forțată să divulge un nume la interogatoriu.

Soldații se plimbau prin curte cu mâinile la spatele, atingând uneori circumferința spațiului nostru ca o tangentă, altădată, în schimb, traversând-o, clipe în care cuvintele ne rămâneau în gât.

M-am uitat la Augustine, care stătea pe banca de lângă mine, s-o rog să-mi confirme că nu mai sunt și alte soluții. Leni era puțin mai departe, o puteam auzi vorbind cu Ulla și Beate. Ulla voia să o convingă să-i schimbe coafura. Jocul de-a coafeza o fascina, prinsese gustul. Beate povestea că în urmă cu două seri făcuse harta astrală a Führerului.

Nu reușise să găsească alte cărți de tarot, așa că s-a dat pe horoscop și a descoperit că stelele îi erau potrivnice. Lucrurile urmau să meargă rău pentru el foarte curând, poate chiar din vară. Leni nu o credea, clătina din cap.

Un soldat a deschis gura larg. Probabil a auzit totul și ne va băga înăuntru și ne va forța să vorbim. M-am agățat de bancă. Strănutul ce părea un răget a împins soldatul în față. Apoi bărbatul s-a îndreptat, a luat o batistă din buzunar și și-a suflat nasul.

— Nu mai e nimic de făcut, a spus Heike.

•

Elfriede o dusese la un ginecolog și nu permisese nimănui să le însoțească.

— Câte subterfugii, nu înțeleg! bombăni Augustine. Este o situație delicată, Heike poate are nevoie de ajutor.

— Eu zic să avem grijă de Mathias și Ursula, câtă vreme ea lipsește, am spus ca s-o liniștesc.

Am așteptat-o pe Heike acasă la ea cu copiii, împreună cu Leni. Am încercat să o țin departe de povestea asta, dar ea voia să înțeleagă, punea întrebări. Îmi era teamă să nu o șochez, în schimb, acceptase răspunsurile fără să clipească. La urma urmei, milă mi-e de tine, dar de mine mi se rupe inima.

Beate nu era acolo. Heike nu o implicase, pentru că era cea mai veche prietenă a ei și îi era rușine de ea. Poate că Beate se simțea jignită sau, dimpotrivă, era recunoscătoare că nu trebuia să se ocupe de această problemă.

Mathias și-a petrecut seara certându-se și împăcându-se cu Pete, fiul Augustinei.

— Să zicem că tu ești Franța și Ursula e Anglia, a spus atunci când toate celelalte jocuri l-au plictisit. Să zicem că îmi declarați război.

— Unde este Anglia? a întrebat surioara.

— Nu, a spus Pete, eu vreau să fiu Germania.

Avea cam aceeași vârstă ca Mathias, șapte, opt ani; umeri lați și brațe osoase. Dacă aș fi avut un fiu, așa aș fi vrut să fie, cu umeri proeminenți, lucind de transpirație, că ai fratelui meu, care când era copil alerga printre coniferele roșii din Grunewald și se bălăcea în Schlachtensee.

Mi-ar fi plăcut ca fiul meu să aibă ochi albaștri, mijiți în lumina soarelui.

— De ce Germania? a întrebat Augustine.

— Vreau să fiu puternic, a răspuns Pete, la fel ca Führerul nostru.

Ea scoase limba.

— Nu știi nimic despre putere! Tatăl tău era puternic și acum e mort.

Copilul s-a înroșit, plecând capul în pământ. Ce legătură avea asta cu tatăl său? De ce trebuia să-l facă să se simtă așa trist dintr-odată?

— Augustine… am început, dar nu am putut continua.

Mă uitam la umerii lați, pătrățoși și la acele glezne subțiri. Pentru prima dată, m-am gândit că s-ar fi putut rupe.

Pete a fugit în cealaltă cameră. Am mers după el, în timp ce Ursula venea după mine. S-a aruncat pe pat cu fața-n jos.

— Dacă vrei, poți fi Anglia, i-a spus Ursula. Eu oricum nu vreau să fiu Anglia.

Pete nu a reacționat.

— Și ce vrei să fii? l-am întrebat, mângâindu-i obrazul.

Acum avea patru ani, aceeași vârstă ca Pauline. Brusc, mi s-a făcut dor de Pauline, de respirația ei când dormea. Nu mă mai gândisem la ea. Cum e posibil să uităm oameni, copii?

— Vreau la mama. Unde e?

— O să vină în curând, l-am liniștit. Auzi, vrei să facem ceva frumos împreună?

— Ce?

— Să cântăm un cântec.

Aprobă din cap fără entuziasm.

— Du-te și cheamă-l pe Mathias!

M-a ascultat, iar eu m-am așezat pe pat.

— Te-ai supărat, Pete?

Nu a răspuns.

— Ești supărat?

A mișcat capul spre dreapta și spre stânga, împingând perna.

— Deci nu ești supărat. Atunci ești trist?

S-a întors să tragă cu ochiul.

— Și tatăl meu a murit, știi? am spus. Te înțeleg.

S-a ridicat, încrucișându-și picioarele.

— Și soțul tău?

Ultima zvâcnire a soarelui înainte de apus i-a luminat chipul, îngălbenindu-l. În loc de răspuns, am cântat *Fuchs du hast die Gans gestohlen,* înclinând capul într-o parte și-n alta, ținând ritmul cu arătătorul. *Gib sie wieder her*[21]. De unde îmi procurasem acea voioșie?

Ursula a intrat împreună cu Mathias și Augustine, s-au așezat pe pat cu noi, iar eu am continuat cântecelul până la capăt. Tata mă învățase acel cântec de leagăn. Apoi fetița m-a rugat să o iau de la capăt și m-a pus să-l repet la infinit, până când l-a învățat și ea.

•

Era întuneric când s-au auzit pași pe drum. Copiii, încă treji, au alergat la ușă. Elfriede o susținea pe Heike, deși ea mergea fără niciun efort. Ursula și Mathias s-au năpustit peste ea, agățându-se de picioarele ei.

— Încet, am zis, mai încet!

— Ești obosită, mamă? a șoptit Ursula.

— De ce nu sunteți în pat? a spus Heike. E târziu.

— Lăsați-o să se odihnească, a spus Elfriede, dând acea unică indicație înainte să plece.

— Nu vrei nici măcar o cană cu ceai?

— S-a dat stingerea, Rosa, am depășit deja cu mult timpul.

— Dormi și tu aici!

— Nu, plec.

Părea supărată. Ca și cum făcuse eforturi pentru Heike împotriva voinței sale. Nu își văzuse de treaba ei, așa cum îmi predicase mie.

Heike nu a spus unde locuia doctorul, nici nu i-a zis pe nume. A povestit doar că i-a dat să bea un amestec ale cărui ingrediente nu le specificase și i-a spus să stea la ușă, avertizând-o că în curând vor începe contracțiile. Pe drum înapoi, s-au oprit în pădure, transpirând și gemând. Heike expulzase un boț de carne pe care l-a îngropat la poalele unui mesteacăn, în timp ce încerca să-și calmeze suflarea.

— Nu o să-mi amintesc niciodată care este copacul, a spus. Nu o să pot merge niciodată să-l văd.

•

Fusese o greșeală. Nu este nimic divin în a da viață sau a o lua, este o chestiune umană. Gregor nu dorea să fie originea niciunui destin și se fixase pe o problemă de sens, ca și cum a da viață trebuia să aibă un sens. Dar nici măcar Dumnezeu nu și-a pus o astfel de problemă.

Bătaia unei inimi chiar sub buric pe care Heike o înăbușise a fost o greșeală. Eram furioasă pe ea și îmi stârnea milă. Simțeam un gol în stomac, suma tuturor lucrurilor care îmi lipseau. Inclusiv fiul pe care eu și Gregor nu l-am avut.

Când eram la Berlin, de fiecare dată când vedeam o femeie însărcinată, mă gândeam la încredere. Coloana curbată, picioarele puțin depărtate, palmele abandonate pe burtică mă făceau să mă gândesc la încrederea dintre soț și soție. Nu este încrederea iubirii, a iubiților. Mă gândeam la areolele care se dilată și se închid la culoare, la gleznele care se umflă. Mă întrebam dacă Gregor s-ar fi înspăimântat de metamorfoza corpului meu, dacă ar fi încetat să mă placă, dacă ar fi respins această imagine.

Un intrus ocupă spațiu în corpul femeii tale și îl deformează, îl transformă pentru uzul și consumul propriu, apoi iese din aceeași gaură pe care tu ai penetrat-o, o traversează cu o aroganță care ție nu îți va fi permisă niciodată. El a fost într-un loc unde tu nu vei fi niciodată, care va fi proprietatea lui pentru totdeauna.

Și totuși, acel intrus este al tău. Înăuntrul femeii tale, între stomac, ficat și rinichi, a crescut ceva care îți aparține. O parte a ei atât de intimă, atât de lăuntrică.

Mă întrebam dacă soțul meu ar fi tolerat grețurile, nevoia acută de a urina, organismul redus la funcțiile sale primordiale, dictate de natură, ceea ce el nu accepta.

Noi nu avuseserăm acea încredere, ne-am despărțit prea devreme. Poate că nu îmi voi pune niciodată corpul în slujba altcuiva, a vieții altcuiva. Gregor îmi luase această șansă, mă trădase. Ca un câine îmblânzit care, pe neașteptate, se întoarce împotriva ta. De când nu-i mai simțisem degetele pe limbă!

Heike avortase, iar eu continuam să-mi doresc un copil de la un bărbat dispărut în Rusia.

•

Nu venea înainte de miezul nopții, probabil ca să fie sigur că nu era nimeni treaz, cu excepția mea. Știa că îl aștept. Ce mă făcea să mă apropii de fereastră? Ce îl împingea pe el să vină la mine, să-mi vadă cu greu silueta în întuneric? La ce nu putea Ziegler să renunțe?

Geamul mă proteja, îl făcea mai puțin real pe locotenentul care nu spunea nimic, nu făcea nimic altceva decât să stea, să persiste, să-și impună prezența pe care nu o puteam atinge. Mă uitam la el pentru că nu aveam altceva de făcut, de vreme ce venise, de vreme ce se întâmplase. Chiar dacă aș fi stins lumina, aș fi știut că era acolo. Nu aș fi reușit să dorm. Îl priveam incapabilă să anticipez

consecințele. Viitorul în sfârșit mutilat. Plăcerea inerției.

•

De unde știa că, în noaptea în care a avut loc recepția, mă voi trezi? Credea că nu m-am culcat încă sau umbla și el cu siguranța unui somnambul?

La Krausendorf era complet indiferent față de mine. Dacă îi auzeam vocea din întâmplare, mă paraliza teroarea. Fetele observau asta, dar credeau că era aceeași teroare pe care o simțeau și ele. Teroarea față de el, care oprima soldații și degustătoarele, iar într-o dimineață l-a exasperat până și pe Krümel. Bucătarul a ieșit trântind ușa și urlând că fiecare trebuie să-și vadă de treaba lui, în bucătărie știa el ce are de făcut. Teroarea războiului, pe măsură ce lucrurile se înrăutățeau și chiar și proviziile ajungeau cu mai mare dificultate. Dacă până și la țară, la Wolfsschanze, se preconiza penurie de hrană, eram condamnați. Aș fi vrut să-l întreb pe Krümel ce știa despre asta, de ce nu mai mâncam kiwi, pere Williams, banane, de ce gătea mereu aceleași feluri de mâncare și cu mai puțină ardoare decât înainte, dar după episodul cu laptele nu a mai vorbit cu mine.

Când, în zorii zilei, Ziegler pleca, la început fără niciun gest, apoi ridicând ușor mâna în semn de salut sau scuturându-și umerii, mă simțeam pierdută. Lipsa lui se instala în camera lui Gregor, extinzându-se atât de mult, încât mobila se comprima între pereți și mă împingea în zid. La micul dejun, mă întorceam la viața mea reală și abia atunci, în timp ce Joseph sorbea ceaiul și soția îi atrăgea atenția cu o palmă peste braț, iar cana se înclina și fața de masă se păta, abia atunci mă gândeam la Gregor. Voi bate în cuie perdeaua de la geam, mă voi lega de pat și, mai devreme sau mai târziu, Ziegler va renunța. Dar noaptea Gregor dispărea pentru că lumea însăși dispărea, viața începea și se sfârșea pe traiectoria privirii mele asupra lui Ziegler.

•

În săptămânile care au urmat avortului, m-am apropiat de Elfriede cu grijă.

Adesea, împărtășirea unui secret nu unește, ci separă. Dacă vinovăția este comună, este o misiune în care trebuie să te arunci cu capul înainte, oricum se evaporă imediat. Vina colectivă este amorfă, rușinea este un sentiment individual.

Nu am vorbit cu prietenele mele despre vizitele lui Ziegler la fereastră, tocmai pentru a nu împărtăși povara rușinii. Intenționam să duc singură această povară. Sau poate voiam să evit să fiu judecată de Elfriede, să evit lipsa de înțelegere a lui Leni, cicăleala celorlalte. Sau pur și simplu pentru că ceea ce era între mine și Ziegler trebuia să rămână intact.

Nici măcar cu Heike nu vorbisem despre asta, în ciuda faptului că, în noaptea avortului, în timp ce Augustine îi adormea pe cei mici în dormitor, iar Leni ațipise într-un fotoliu vechi, îmi spusese: Era băiat.

Simțeai că va fi băiat?

Nu, nu cel pe care l-am avut înăuntru până acum câteva ore.

Am înghițit în sec. Nu înțelegeam.

Tatăl lui, a spus. E un băiat, un puști… Băiatul care ne ajută la treburi. Când soțul meu a plecat, el s-a ocupat de munca la câmp. E priceput, știi? Este foarte responsabil, chiar dacă nu are nici măcar șaptesprezece ani. Nu știu cum am putut să fac asta…

Și el ce-a spus despre sarcină?

Nimic. N-a știut nimic. Iar acum nu mai are ce să știe, pentru că sarcina nu mai există.

Am lăsat-o să mi se destăinuie, fără ca eu să-i fac mărturisiri la rândul meu.

Șaptesprezece ani. Cu unsprezece mai mic decât ea.

Păsările ciripeau pe cerul de mai, iar ușurința cu care fiul lui Heike alunecase printre picioarele ei,

ușurința cu care se lăsase ucis îmi strivea pieptul.

Era o primăvară doar pe jumătate, compromisă. O dezolare fără scăpare, fără catharsis.

Elfriede fuma sprijinită de perete, studiindu-și pantofii. Am mers la ea, traversând curtea.

— Ce-i? a spus.

— Ce faci?

— Dar tu?

— Vii mâine după-amiază la lacul Moy?

Scrumul de țigară creștea, până s-a înclinat, iar apoi a cedat, scuturându-se.

— Da.

Am luat-o și pe Leni, în costumul ei negru pe trupul alb. Elfriede avea un corp subțire și elastic, aspru ca o pânză. Când Leni s-a aruncat în apă, am rămas înmărmurite. Apa era înghețată, încă nu era vreme de scăldat, dar noi ne grăbeam să ne spălăm păcatele. Sau poate doar eu. Gesturile sale nu mai păreau stângace. Udă, pielea ei nu mai era pământeană. Nu o văzusem niciodată așa de sigură de ea.

— Veniți sau nu?

Pe obrajii lucioși, capilarele dilatate păreau aripi de fluturi. Ar fi fost suficientă o adiere, și s-ar fi ridicat în zbor.

— Unde a fost Leni până acum? i-am spus lui Elfriede în glumă.

— A stat ascunsă.

Se uita spre un punct care nu era nici Leni, nici lacul, era un punct pe care nu-l vedeam. Mi se părea o acuzație.

— Lucrurile nu sunt aproape niciodată ceea ce par.

— E valabil și pentru oameni, a spus, aruncându-se în apă.

20.

Într-o seară, m-am dezbrăcat.

Am deschis șifonierul și mi-am ales una dintre rochiile de seară pe care Herta le criticase, alta decât cea pe care o purtasem la recepție. M-am pieptănat și m-am machiat și, chiar dacă în întuneric Ziegler nu ar fi observat, nu conta. În timp ce mă pieptănam sau îmi fardam obrajii, am redescoperit emoția așteptării de dinaintea unei întâlniri. Pentru el erau acele pregătiri, pentru el, cel care zăbovea la fereastra mea ca în fața altarului, ca și cum i-ar fi fost prea frică să-l pângărească. Sau faptul că se prezenta în fața mea era modul său de a înfrunta Sfinxul. Eu nu știam ghicitori și nici nu aveam răspunsuri. Dar, dacă le-aș fi avut, i le-aș fi dezvăluit.

M-am așezat la fereastră cu lampa aprinsă și, când a ajuns, m-am ridicat. Mi s-a părut că îl văd zâmbind. Nu făcuse asta niciodată.

De obicei, dacă auzeam un zgomot în casă, stingeam lumina, iar el se ascundea. De îndată ce o aprindeam iar, ieșea la iveală. Lumina era slabă, acopeream lampa cu o cârpă, pentru că aveam ordin de stingere a luminii, și oricine ne-ar fi putut observa. Mă băgăm în pat de teamă că Herta ar fi putut intra. De ce ar fi făcut-o? Odată am adormit, tensiunea mă epuizase. Cine știe cât timp a așteptat el înainte să plece. Tenacitatea lui era o formă de slăbiciune, puterea lui asupra mea.

Exact la o lună după petrecere, am stins lampa, deși nu auzisem niciun zgomot. În vârful picioarelor, desculță, ca să atenuez zgomotul pașilor, am deschis ușa, m-am asigurat că Herta și Joseph dormeau, am mers în bucătărie și am ieșit pe ușa din spate. Am traversat perimetrul casei în direcția ferestrei mele și l-am găsit ghemuit, în așteptarea unui semn. Mi s-a părut atât de mic!

Am făcut un pas înapoi și mi-a trosnit genunchiul drept. Ziegler s-a ridicat brusc. În picioare, în fața mea, în uniformă, fără geamul ferestrei care să ne despartă, m-a speriat la fel cum

o făcuse în cazarmă. Vraja se spulbera, realitatea ieșea la iveală în toată splendoarea ei. Eram fără apărare în fața călăului și fusesem eu cea care se dusese la el.

Ziegler s-a ridicat și m-a apucat de brațe. Și-a cufundat nasul în părul meu, inspirând adânc. În acel moment i-am simțit și eu mirosul.

•

Am intrat în hambar, iar el m-a urmat. Nicio rază de lumină. Nu îl vedeam pe Ziegler, doar îi auzeam respirația. Mirosul spongios și familiar al lemnului m-a liniștit. M-am așezat, s-a așezat și el.

Fără nicio coordonare, orbi, conduși doar de miros, ne-am împletit corpurile cu stângăcie, măsurându-ni-le pentru prima dată.

După aceea nu ne-am spus că nu trebuia să afle nimeni, dar ne-am comportat ca și cum am fi stabilit asta. Eram amândoi căsătoriți, chiar dacă eu eram deja singură. El era locotenent SS. Ce s-ar fi întâmplat dacă s-ar fi aflat că are o relație cu o degustătoare? Poate nimic, sau poate că era interzis.

Nu m-a întrebat de ce l-am dus la hambar, nu l-am întrebat de ce eu. Ochii se obișnuiseră deja cu întunericul când m-a rugat să-i cânt ceva. Au fost primele cuvinte pe care mi le-a adresat. Cu gura lipită de urechea lui, în șoaptă, am început să cânt. Cântecul pentru copii pe care îl cântasem pentru fiica lui Heike în seara avortului. Tata mă învățase acel cântec de leagăn.

Goală în hambar, m-am gândit la mecanicul de tren, bărbatul care nu a îngenuncheat. Căposul, cum îi spunea mama, un inconștient. Cum ar fi fost dacă ar fi știut că acum lucram pentru Hitler. Nu puteam refuza, i-aș fi spus, în cazul în care s-ar fi întors din lumea de dincolo ca să-mi ceară socoteală pentru faptele mele. Și pentru că încălcasem regulile lui, mi-ar fi tras o palmă. Nu am fost niciodată naziști, ar fi spus. Eu m-aș fi ținut de obraz cu o mână, consternată, și printre

smiorcăieli i-aș fi spus că nu-i vorba despre a fi nazist, politica nu are nicio legătură, nu m-a preocupat niciodată, și apoi în ’33 aveam doar șaisprezece ani, nu eu l-am votat. Ești responsabilă pentru regimul pe care îl tolerezi, ar fi urlat tata la mine. Existența unui om este permisă de constituția statului în care trăiește. Până și cea a unui eremit, înțelegi sau nu? Nu ești imună la nicio vină politică, Rosa. Las-o în pace! l-ar fi implorat mama. S-ar întoarce și ea din lumea de dincolo, cu halatul peste cămașa de noapte. De-ar avea măcar decența să se schimbe! Las-o să fiarbă în suc propriu! i-ar fi tăiat-o ea scurt. Ești furioasă pe mine pentru că m-am culcat cu altul, nu-i așa? Aș fi provocat-o. Tu, mamă, n-ai fi făcut niciodată așa ceva! Nu ești imună la nicio vină, Rosa, ar fi repetat tata.

•

Am trăit doisprezece ani sub dictatură și abia dacă am sesizat. Ce le permite oamenilor să trăiască sub dictatură?

Nu aveam nicio alternativă, acesta a fost alibiul nostru. Eram responsabilă doar pentru mâncarea pe care o înghițeam. Un gest inofensiv, a mânca. Cum poate fi asta o vină?

Celorlalte le era rușine să se vândă pentru un salariu excelent de două sute de mărci pe lună și mâncare fără termen de comparație? Să crezi, așa cum am crezut eu, că este imoral să-ți sacrifici viața, dacă sacrificiul nu servea la nimic? Mie îmi era rușine de tata, deși tata murise, pentru că rușinea, ca să existe, are nevoie de un judecător. Nu aveam nicio alternativă, spuneam. Dar față de Ziegler, da, aș fi avut. În schimb, eu m-am dus spre el pentru că eram o persoană care putea să meargă până acolo, până la acea rușine făcută din tendoane, oase și salivă. Îmi ținusem rușinea în brațe. Avea cel puțin un metru optzeci înălțime, cântărea cel mult șaptezeci și opt de kilograme, nu

aveam niciun alibi și nici justificări. Consolarea unei certitudini.

— De ce te-ai oprit?

— Nu știu.

— Ce ai?

— Cântecul ăsta mă întristează.

— Poți să cânți altul. Sau nu, dacă nu vrei. Putem să stăm în liniște și să ne uităm la întuneric. Știm să facem asta.

După ce m-am întors în cameră, în liniștea somnului Hertei și a lui Joseph, mi-am luat capul în mâini, incapabilă să accept că s-a întâmplat. O euforie interioară îmi dădea șocuri intermitente. Nimic nu mă făcea să mă simt mai singură, dar în acea singurătate descopeream că sunt puternică. Stând pe patul în care dormea Gregor când era mic, am făcut o nouă listă cu greșeli și secrete, așa cum făceam la Berlin, înainte să-l cunosc, și eram eu, și eram de necontestat.

21.

În lumina dimineții, oglinda mi-a restituit un chip epuizat. Nu era din cauza puținelor ore de somn; ochii mei încercănați înainte de vreme fuseseră preludiul acelei noi angoase, adânci, care apărea când mă trezeam ca o profeție care în sfârșit se adeverea. În fotografia înfiptă în rama oglinzii, copilul care nu zâmbea era supărat pe mine.

Herta și Joseph nu au sesizat nimic. Cât de obtuză este încrederea oamenilor. Gregor o moștenise de la acei părinți atât de naivi. Nora lor ieșea noaptea din casă, iar ei continuau să doarmă. De fapt, asta a aruncat asupra mea o responsabilitate prea greu de suportat dacă nu s-ar mai fi întors.

Claxonul autobuzului m-a eliberat. Abia așteptam să plec. Îmi era teamă să mă întâlnesc cu Ziegler, o așchie sub unghie. Dar aveam nevoie de asta.

•

La masă am primit chiar și desert. Prăjitura avea deasupra o lingură de iaurt. Părea foarte moale, dar nu-mi era poftă. Am mâncat cu greu supa de roșii.

— Berlinezo, nu-ți place?

Am tresărit.

— Nu am gustat-o încă.

Elfriede a înfipt furculița în ceea ce rămăsese din felia ei de prăjitură.

— E foarte bună, mănâncă!

— De parcă ar avea de ales, a spus Augustine.

— Ce ghinion să nu poți alege dacă mănânci sau nu prăjitura în timp ce toată lumea moare de foame, a răspuns Elfriede.

— Dă-mi și mie să gust, a șușotit Ulla.

Ea nu avea desert în ziua aceea. Dar avea ouă și piure de cartofi. Ouăle erau printre alimentele preferate ale Führerului. Îi plăceau presărate cu chimen. Mirosul dulceag ajunsese până la mine.

— Nu, că dup-aia ne toarnă alea, a încercat Augustine s-o descurajeze.

Ulla s-a întors către Fanatice de două, trei ori. Cu capul aplecat deasupra farfuriei, mâncau urdă și brânză de vaci. Unele înmuiau brânza în miere.

— Acum! a spus Ulla.

I-am dat o bucățică de prăjitură, pe care a ascuns-o în pumn; a băgat-o în gură doar când a fost sigură că nu o vede niciun soldat. Am mâncat și eu.

•

În curte, soarele amiezii desena contururile caselor din apropierea cazărmii, amuțea păsările, epuiza câinii maidanezi. Cineva a spus să mergem înăuntru, pentru că era prea cald. O căldură neobișnuită pentru luna iunie, a spus altcineva. Am văzut cum camaradele mele pășeau agale în aerul

tulbure. Am început să mă plimb și eu, și la fiecare pas piciorul atingea solul ca și cum ar fi coborât treptele unei scări. Am amețit. Am mijit ochii ca să mă concentrez. Era cald, o căldură nefirească, și era doar iunie. Brusc, mi-a scăzut tensiunea. M-am sprijinit de leagăn, lanțurile ardeau. Greața mi-a acaparat stomacul ca o ventuză. Am simțit cum urca rapid până la frunte. Curtea era pustie, camaradele mele intraseră. Încremenită în ușă, am văzut o siluetă în lumina soarelui. Curtea s-a înclinat, o pasăre a pierdut din altitudine, dând cu putere din aripi. În ușă era Ziegler. Apoi n-am mai văzut nimic.

•

Când mi-am revenit, eram întinsă pe podeaua din sala de mese. Fața unui soldat obtura tavanul. Senzația de vomă era în gât. Am avut timp să mă ridic în coate și să-mi rotesc gâtul. În timp ce transpirația îmi înghețа, presiunea unei noi vărsături mi-a ajuns în urechi, apoi încă un val acid care îmi ardea traheea.

Le auzeam pe celelalte plângând, dar nu le recunoșteam plânsul. Râsul îl poți distinge. Cel grosolan al Augustinei, râsul sacadat al lui Leni, râsul nazal al lui Elfriede, râsul tumultuos al Ullei. Dar plânsul nu. Toți plângem la fel. Sunetul este același.

Mi se învârtea capul. Am văzut un alt corp întins și câteva femei în picioare, lipite de perete. Le-am recunoscut după pantofi. Platformele Ullei, cuiele din saboții lui Heike, vârfurile uzate ale pantofilor lui Leni.

— Rosa!

Leni s-a dezlipit de perete și a venit la mine.

Un soldat a ridicat brațul:

— Treci la locul tău!

— Ce facem? a spus Lunganul, agitându-se confuz prin încăpere.

— Locotenentul a dat ordin să le ținem pe toate aici, nu trebuie să iasă niciuna, a răspuns soldatul.

Nici măcar cele care nu au prezentat încă simptome.

— Tocmai a mai leșinat una, a avertizat Lunganul.

M-am întors să văd al cui era corpul prăbușit.

Era Theodora.

— Găsește pe cineva să curețe podeaua.

— Astea mor, a spus Lunganul.

— Dumnezeule, nu, a spus Leni. Chemați un doctor, vă rog!

— N-ai vrea totuși să taci? i-a spus soldatul Lunganului.

Ulla și-a pus un braț pe umărul lui Leni:

— Calmează-te.

— Murim, n-ai auzit? a țipat Leni.

M-am uitat după Elfriede. Era pe jos, în cealaltă parte a încăperii, cu pantofii într-o băltoacă gălbuie.

Celelalte fete, în schimb, nu erau departe de mine. Vocile lor tumultuoase și suspinele îmi amplificau starea de rău. Nu știu cine mă adusese din curte și mă abandonase în acel loc, pe podea – poate Ziegler? Chiar se întâmplase în pragul ușii sau doar îmi imaginasem? Dar acum ne aflam toate în zona cantinei. Din instinct, camaradele mele se strânseseră laolaltă. E groaznic să fii singur când ești pe moarte. Elfriede însă se retrăsese într-un colț, cu capul între genunchi. Am strigat-o. Nu știam dacă mă aude în acel vacarm: Lăsați-ne să plecăm! Chemați un doctor! Vreau să mor în patul meu! Nu vreau să mor!

Am strigat-o din nou, dar nu a răspuns.

— Verificați dacă trăiește, vă rog! am spus, dar nu știam cui.

Poate soldaților, care oricum nu m-au ascultat.

— Augustine, am mormăit, du-te și verifică, te rog, adu-o lângă mine!

De ce se purta așa Elfriede? Voia să moară ascunsă, precum câinii.

Ușa de sticlă care dădea înspre curte era închisă. Un soldat o supraveghea. De afară se auzea vocea lui Ziegler. Între pleiada de suspine din sala de mese și hărmălaia creată de pașii care străbăteau cazarma în sus și-n jos, nu reușeam să înțeleg ce spunea. Dar era vocea lui, și nu mă consola. Frica de moarte era o colonie de insecte care mă furnica pe sub piele. Am căzut iar.

Ucenicii lui Krümel au venit cu cârpe ca să curețe. Umiditatea cârpelor a intensificat duhoarea. Curățau podeaua, nu și fețele noastre, hainele noastre. Au lăsat o găleată, au aruncat niște ziare pe jos, apoi au plecat. Soldații au încuiat ușa cu cheia.

Augustine s-a năpustit la mânerul ușii și a încercat în zadar s-o deschidă.

— De ce ne închideți aici? Ce vreți să ne faceți?

Cu fețele deja palide, cu buzele vinete, camaradele mele s-au apropiat de ușă cu grijă.

— De ce ne izolează aici?

Am încercat să mă ridic și eu, să mă alătur lor, dar nu aveam putere.

Augustine a tras un picior în ușă, celelalte loveau cu palmele sau cu pumnii. Heike dădea cu capul încet, în mod repetat, un gest care arăta disperarea, un gest la care nu mă așteptam de la ea. De afară se răsteau amenințările soldaților. Fetele îi înfruntau, cu excepția Augustinei.

Leni a îngenuncheat lângă mine. Eu nu reușeam să vorbesc, dar ea era cea care căuta consolare.

— Până la urmă au reușit, ne-au otrăvit.

— *Le-a* otrăvit, a corectat-o Sabine.

Era ghemuită peste corpul întins al Theodorei.

— Tu nu ai niciun simptom și nici eu.

— Nu e adevărat! a țipat Leni, îmi vine să vomit.

— De ce crezi că ne dă să mâncăm diferit, ai? De ce crezi că ne împart în grupuri, tâmpito? a spus Sabine.

Augustine s-a îndepărtat pentru o clipă de ușă, întorcându-se înspre ea.

— Da, dar prietena ta – și a indicat-o cu bărbia pe Theodora – a mâncat salată de fenicul și niște brânză, în schimb Rosa, să zicem, a mâncat supă de roșii și prăjitură. Și totuși, amândouă au leșinat.

M-am strâns covrig după o altă eructație. Leni îmi ținea fruntea. Mi-am văzut rochia mânjită, apoi am ridicat capul.

Heike stătea la masă cu fața în palme.

— Vreau să mă întorc la copiii mei! se tânguia. Vreau să-i văd!

— Atunci ajută-mă! Hai să spargem ușa! a spus Augustine. Ajutați-mă!

— Ne vor ucide, a oftat Beate.

Și ea voia să se întoarcă la gemenii ei.

Heike s-a ridicat din nou, mergând lângă Augustine, dar în loc să lovească în ușa de lemn, a început să urle:

— Eu sunt bine, nu am fost otrăvită, mă auziți? Vreau să plec!

Mi-a înghețat sângele în vene. Exprima cu voce tare un gând care tocmai își croise drum în mintea tuturor. Nu mâncam toate aceeași mâncare, nu aveam o soartă identică. Oricare ar fi fost mâncarea otrăvită, unele dintre noi urmau să moară, altele, nu.

— Poate ne vor trimite un doctor, ne putem salva, a spus Leni, deloc convinsă că este în afara oricărui pericol.

Mă întrebam dacă un doctor chiar ne-ar fi putut salva.

— Nu le pasă să ne salveze.

Elfriede se ridicase. Chipul ei osos părea că se prăbușește, în timp ce adăuga:

— Nu le pasă de nimic, îi interesează doar să afle ce ne-a otrăvit. E suficient ca mâine să-i facă autopsia uneia dintre noi și vor afla.

— Dacă e suficientă doar una, de ce trebuie să rămânem toate aici? a spus Leni.

Nici măcar nu și-a dat seama ce monstruozitate rostise. Propunea s-o sacrificăm pe una dintre noi, cu condiția să le salvăm pe celelalte. Dar oare ea cum ar fi ales-o? Pe cea mai slabă, pe cea cu simptomele cele mai acute? Pe una care nu avea copii de crescut? Pe una care nu era din sat? Sau doar pe una care nu era prietena ei? Ar fi dat cu banul? Ar fi cântat *Backe, backe Kuchen, der Bäcker hat gerufen*[22], lăsând soarta să aleagă?

Eu nu aveam copii și eram din Berlin, mă culcasem cu Ziegler – acest lucru Leni nu îl știa. Nu credea că eu eram cea care merita să moară.

Aș fi vrut să mă rog, dar nu mai aveam dreptul, nu mai făceam asta de luni întregi, de când îmi fusese luat soțul. Poate că într-o zi, stând în fața șemineului în dacea lui, Gregor și-ar fi holbat ochii: Aha, i-ar fi spus Matrioșcăi lui, acuma îmi amintesc! Undeva, departe, există o femeie pe care o iubesc și trebuie să mă întorc la ea!

Nu voiam să mor dacă el trăia.

•

Soldații SS nu au răspuns la strigătele lui Heike, iar ea s-a îndepărtat de ușă.

— Care sunt intențiile lor, ce vor să facă cu noi? a întrebat Beate, ca și cum Heike ar fi știut.

Prietena ei nu i-a răspuns. Încercase să-și salveze pielea. Pielea ei și atât. Și, pentru că nu reușise, nu mai vorbea. Leni s-a ghemuit sub masă, repetând că îi este greață, și-a băgat două degete pe gât, a icnit de câteva ori, dar n-a reușit să vomite. Theodora continua să se legene pe podea în poziție fetală, iar Sabine o sprijinea, în timp ce sora ei, Gertrude, respira greoi. Pe Ulla o durerea capul, iar Augustine avea nevoie la baie. A încercat s-o convingă pe Elfriede să se întindă lângă mine.

— Te ajut eu.

S-a opus cu o mișcare violentă. Izolată în colț, vomita iar. Și-a șters bărbia cu dosul palmei, ghemuindu-se pe o parte. Eu eram foarte obosită, bătăile inimii se domoliseră.

Nu știu câte ore trecuseră, știu că la un moment dat, ușa s-a deschis.

A apărut Ziegler. În spatele lui, un bărbat și o fată în halat. Priviri foarte serioase și serviete de culoare închisă. Ce era în ele? Chemați un doctor! spusese Leni. Iată-l, a venit. Nici ei nu-i venea să creadă că a venit să ne salveze. Au pus servietele pe masă, am auzit clicul închizătorilor. Elfriede avea dreptate, nu intenționau să ne administreze un tratament, nu s-au deranjat să ne hidrateze, să ne măsoare temperatura. Ne-au izolat acolo pur și simplu, așteptând să ne vadă evoluția. Voiau să înțeleagă cauza acelei stări de rău care ne ucidea pe unele dintre noi. Poate o descoperiseră deja, și noi, cele contaminate, nu mai eram de folos.

Am rămas nemișcate, animale în fața prădătorilor. Nu avem nevoie de degustătoare care nu degustă, spusese Ziegler. Dacă trebuia să murim, mai bine ne grăbeam. Apoi ar fi curățat încăperea, ar fi dezinfectat-o, ar fi deschis ferestrele, ar fi aerisit. Oprirea agoniei este un act de îndurare. Se procedează așa cu animalele, de ce nu și cu oamenii?

Doctorul stătea în fața mea. Am tresărit.

— Ce vreți?

Ziegler s-a întors.

— Nu mă atingeți! am strigat la doctor.

Aplecat peste mine, Ziegler m-a apucat de braț. Era la câțiva centimetri de fața mea, la fel ca în noaptea dinainte. Putea să simtă cât de urât miros. Nu mă va mai săruta niciodată.

— Taci și fă ce ți se spune!

Apoi, ridicându-se, a țipat:

— Tăceți toate din gură!

Sub masă, Leni se ghemuise toată, ca și cum, încovoindu-se și mai mult, s-ar fi putut transforma în ceva mai mic decât o batistă, s-ar fi putut ascunde într-un buzunar. Doctorul mi-a atins mâna, mi-a deschis pleoapele, mi-a ascultat respirația, punându-mi stetoscopul pe spate,

mergând apoi să o consulte pe Theodora. Asistenta mi-a șters fruntea cu o cârpă umedă și mi-a dat un pahar cu apă.

— Cum spuneam, am nevoie de o listă cu ce a mâncat fiecare, a explicat medicul.

Fata și Ziegler l-au urmat. Ușa a fost încuiată cu cheia.

Mâncărimea insectelor de sub piele devenise o insurecție. Eu și Elfriede primisem supă și prăjitura aceea dulce. Noi două aveam același destin. Eu fusesem pedepsită pentru ceea ce făcusem cu Ziegler, dar Elfriede ce vină avea?

Dumnezeu nu există sau, dacă există, e un pervers, spusese Gregor.

M-a sfâșiat încă o rundă de vărsături. Am vomitat hrana lui Hitler, hrana pe care Hitler nu avea s-o mănânce niciodată. Ale mele erau acele gemete guturale, indecente, care nu păreau umane. Ce-mi mai rămăsese uman?

Dintr-odată mi-am amintit, și a fost ca o izbitură. Superstiția rusească despre care Gregor îmi scrisese în ultima lui scrisoare era valabilă și pentru soldații germani? Atâta timp cât femeia ta îți este credincioasă, spunea, nu vei fi ucis. Nu pot decât să contez pe tine, scrisese. Dar eu nu eram una pe care să poți conta. El nu înțelesese asta, a avut încredere în mine și a murit.

Gregor murise din vina mea. Bătăile inimii s-au domolit din nou. Apnee, urechi înfundate, liniște. Apoi inima s-a oprit.

22.

Am fost trezită de un val de bubuituri în ușă.

— Trebuie să mergem la baie! Deschideți-ne!

Augustine lovea cu pumnii în ușă, nimeni nu o ajutase să o spargă. Ieșirea spre curte era închisă,

soarele apusese, cine știe dacă Joseph venise să mă caute, dacă Herta aștepta la fereastră.

Augustine a luat găleata de lângă mine.

— Unde o duci?

— Ești trează? a spus surprinsă. Cum te simți, Rosa?

— Cât este ceasul?

— A trecut de mult ora cinei, dar nu ne-au adus nimic să degustăm. Nu mai avem nici măcar ce să bem. Ăștia au dispărut. Leni mă scoate din sărite. Atâta a plâns, încât s-a deshidratat, deși ea nu are nimic, e sănătoasă tun. La fel și eu, a adăugat, ca și când s-ar fi scuzat.

— Unde e Elfriede?

— Doarme, acolo jos.

Am văzut-o. Era încă întinsă pe o parte, paloarea pe tenul ei închis o făcea să pară din cremene.

— Rosa, a spus Leni, ți-e mai bine?

Augustine stătea pe găleată, epuizată. După ea, celelalte femei au renunțat să o folosească. Nu ar fi fost suficient de încăpătoare pentru toate. Sigur vreuna a făcut pe ea sau a urinat pe podeaua deja murdară și urât mirositoare. De ce nu deschideau? Ne-au abandonat în cazarmă, evacuând-o? Îmi zvâcneau tâmplele. Visam să sparg ușa, să fug, să nu mă mai întorc niciodată. Dar cu siguranță soldații erau acolo, afară. Sigur primiseră instrucțiuni precise, nu ar fi deschis sub nicio formă, nu știau cum să gestioneze problema unor femei în agonie. Au lăsat-o deoparte până la noi ordine.

M-am ridicat, gleznele mi se împleticeau. Augustine m-a ajutat să folosesc găleata. Ea și Beate au trebuit să mă țină de subsuori. Nu era umilitor, era doar corpul meu care ceda. Mi-am amintit de refugiul din Budengasse și de mama.

Urina era fierbinte, iar pielea, atât de sensibilă încât, dacă o mângâiam, mă durea. Mama mi-ar fi

spus: Acoperă-te, Rosa, să nu răcești!, dar era vară, un anotimp nepotrivit ca să mori.

Să urinez a fost plăcut, ca o ultimă dorință îndeplinită. M-am gândit la tata. A fost un om integru, ar fi putut să intervină pentru mine. Așa că m-am rugat, deși nu aveam dreptul. M-am rugat să mor prima, nu voiam să asist la moartea lui Elfriede, nu mai voiam să pierd pe nimeni. Tata însă nu mă ierta, iar Dumnezeu deja se distrase cu noi.

•

Primul lucru pe care l-am simțit a fost frig în tot corpul, apoi ușurătatea și colapsul.

Am deschis ochii spre tavan. Era în zorii zilei.

Ușa s-a dat într-o parte, iar corpul meu s-a trezit. Poate soldații SS își închipuiau că vor găsi două cadavre sau mai multe, pe care să le care afară. În schimb, au găsit zece femei pe care zgomotul cheii băgate în broască le-a smuls dintr-un somn intermitent. Zece femei cu genele lipite și gâtul uscat, dar care erau în viață. Toate.

Lunganul se uita la noi tăcut din pragul ușii, înspăimântat ca și cum ar fi avut în fața ochilor niște fantome, în timp ce un alt soldat se ținea de nas, făcând un pas înapoi. Tocurile cizmelor răsunau pe gresia coridorului. Nici măcar noi nu eram sigure că nu suntem fantome. Ne verificam circumspect mobilitatea mâinilor și picioarelor, fără să vorbim, ne verificam respirația. Ieșea printre buze, prin nări. Eram în viață!

Doar când a venit Ziegler și ne-a ordonat să ne ridicăm, Leni a ieșit de sub masă, Heike a mutat un scaun absentă, Elfriede s-a rostogolit încet pe spate căutând forța să se ridice, Ullei i-a scăpat un căscat, iar eu, clătinându-mă, m-am ridicat în picioare împreună cu ele.

— Alinierea! a zis Ziegler.

Moleșite din pricina greții sau pur și simplu domesticite din cauza fricii, am format un rând de trupuri istovite.

Unde fusese în tot acel timp Obersturmführerul, iubitul meu? Nu m-a dus la baie, nu mi-a umezit tâmplele, nu m-a spălat pe față. Nu era soțul meu, nu avea nicio vocație pentru fericirea mea. În timp ce eu eram pe moarte, el era ocupat să protejeze viața lui Adolf Hitler, numai pe a lui, pentru a găsi vinovații, interogându-i pe Krümel, pe ucenici, pe soldați, întregul corp al SS-ului cazat în cartierul general, precum și pe furnizorii din zonă și pe cei mai îndepărtați, chiar și pe mecanicii de locomotivă i-ar fi interogat, ar fi mers până la capătul lumii pentru a găsi vinovatul.

— Putem merge acasă?

Voiam să-mi audă vocea, să-și amintească de mine. M-a privit cu ochii aceia mici, două alune râncede, frecându-i cu pumnii ca să și-i maseze, sau poate pentru că nu voia mă vadă.

— În curând va sosi bucătarul, a răspuns. Trebuie să vă reluați munca.

Mi s-a strâns stomacul. Am văzut mâini apăsate pe gură, degete peste burtă, expresii dezgustate. Niciuna dintre noi însă nu a spus nimic.

Ziegler a plecat, iar soldații ne-au însoțit la baie, două câte două, ca să ne înviorăm. Sala de mese a fost curățată, ușa din sticlă care dădea spre curte a rămas deschisă pentru o vreme, iar micul dejun a fost gata mai devreme decât de obicei. Führerului cu siguranță îi era foame, nu trebuia să aștepte niciun minut în plus. Își petrecuse noaptea rozându-și unghiile, doar ca să bage ceva între dinți. Sau poate că acel inconvenient îi tăiase pofta de mâncare. Îi ghiorțăiau mațele, dar era gastrita, meteorismul, o reacție nervoasă. Nu mâncase ore întregi, sau a avut o rezervă de mană cerească, picată din cer într-o noapte, exclusiv pentru el și lăsată în buncăr pentru urgențe. Sau pur și simplu rezistase foamei, pentru că știa să reziste oricărui lucru. Mângâiase părul moale al lui Blondi, o ținuse înfometată și pe ea.

Ne-am așezat la masă cu hainele murdare. O duhoare de nesuportat. Ne țineam respirația și așteptam să ne servească. Apoi, cu docilitatea obișnuită, am început din nou să degustăm, la fel ca în ziua anterioară. Soarele ne lumina farfuriile și fețele vlăguite.

Mestecam mecanic, obligându-mă să înghit.

•

Nu ne-au explicat nimic, apoi, în cele din urmă, ne-au dus acasă.

Herta a ieșit să mă îmbrățișeze, apoi, așezată pe patul meu, mi-a spus:

— Soldații SS au răscolit toate fermele la rând, au strâns furnizorii cu ușa. Pastorul a crezut că îl vor omorî acolo, în hambar, atât erau de înfuriați. În sat au fost recent și alte cazuri de intoxicație, și nu este clar de la ce. Noi nu, noi suntem bine. De fapt, nu ne-a fost bine, am fost îngrijorați pentru tine.

— Din fericire, nu a murit nimeni, a spus Joseph.

— El a venit după tine, a spus Herta.

— Joseph a fost acolo?

— Și mama lui Leni a fost, a răspuns socrul meu parcă pentru a-mi diminua îngrijorarea. Era și băiatul care lucrează pentru Heike, surorile și cumnatele și alți bătrâni ca mine. Ne-am așezat în fața cazărmii cerând informații, dar nimeni nu voia să ne spună nimic, ne-au amenințat în toate felurile, până când ne-au obligat să plecăm.

Herta și Joseph nu dormiseră în noaptea aceea. Nu știu câți închiseseră ochii, de fapt. Nici copiii nu adormiseră decât foarte târziu, epuizați de suspine, sub supravegherea atentă a bunicilor și mătușilor. Fiii lui Heike întrebaseră întruna de mama lor: Mi-e dor de ea, unde e?, iar micuța Ursula cântase cântecul meu ca să se liniștească, dar nu-și mai amintea versurile. Gâscă deja furată și vulpea ucisă, iar vânătorul o pedepsise. De ce tata îmi cânta astfel de lucruri triste?

Până și Zart, mi-a spus Joseph, stând în picioare lângă Herta, se uitase la ușa de la intrare, ca și cum ar fi așteptat să mă întorc dintr-un moment în altul sau ca și cum ar fi pândit un inamic. Și chiar îl pândea: de unsprezece ani.

23.

Nu se va întoarce. Nu ar îndrăzni să vină la fereastră după ceea ce făcuse. Sau ar veni doar pentru a-și demonstra puterea. Dar eu eram cea care îl condusese în hambar. Chiar mă așteptam la un tratament special? Privilegiata! Curva locotenentului!

Am închis fereastra, deși era o seară călduroasă. Îmi era teamă că Ziegler s-ar putea strecura în cameră. Îmi era teamă că îl voi găsi lângă pat sau deasupra mea. Simțeam o iritație în gât gândindu-mă la asta.

Dădeam așternuturile la o parte, le înfășuram sub saltea, căutam insule răcoroase pe care să îmi reazem picioarele. Dacă va îndrăzni să vină, îi voi trânti în față un refuz.

Am aprins lampa tot cu prosopul deasupra și m-am așezat la fereastră. Mă înfuria ideea că el m-ar putea refuza după ce m-a văzut îmbâcsită de vomă și lipsită de demnitate. El se putea descotorosi de mine, eu în schimb îl așteptam, zgâindu-mă la satul întunecat, imaginându-mi în beznă drumul prăfuit până la curbă, apoi până la ocolul care ducea la castelul unde începuse totul.

Pe la unu noaptea am stins lumina, un act de mândrie, o recunoaștere a înfrângerii. Ziegler câștigase. De altfel, era mai puternic. M-am întins iar în pat. Mușchii erau atât de rigizi, încât mă durea spatele. Ceasul ticăia, mă enerva. Apoi un zgomot slab m-a îngrozit.

Unghii pe geam. Un val de frică mi-a reamintit de greața din ziua precedentă. În acea liniște, erau doar unghiile care zgâriau geamul și bătăile inimii mele care bubuia.

Când zgomotul s-a oprit, m-am ridicat instantaneu. Geamul mut, strada pustie.

•

— Ce faceți, doamnelor? Mă bucur că v-ați revenit!

Am înghițit cu greu. Nici celelalte nu mai mâncau. Se uitau la Ziegler fără să scoată un cuvânt, ca și cum ar fi fost interzis, dar nu aveau cum să evite asta. Apoi ne-am uitat una la cealaltă. Fețele boțite.

După intoxicare, după ce mâncarea s-a dovedit a fi ceea ce era de fapt, o capcană, de fiecare dată când un SS ni se adresa, făceam atac de panică. Dacă la mijloc mai era și Ziegler, simțeam un pericol iminent.

Ziegler a ocolit masa și, apropiindu-se de Heike, a spus:

— Sper că te bucuri că s-a terminat.

Pentru o fracțiune de secundă m-am gândit că face aluzie la avort. Poate și Heike s-a gândit tot la asta: aprobă cu mișcări scurte din cap, prea rapide ca să-și poată ascunde nervozitatea. Stătea în spatele ei și s-a aplecat, întinzându-și brațul spre farfuria ei. Și-a luat un măr ca și cum s-ar fi aflat la un picnic pe iarbă. A mușcat din el. Zgomotul produs de mușcătură era limpede, sinistru. Mesteca plimbându-se, cu pieptul în față, brațele la spate, ca și cum fiecare pas ar fi fost startul pentru un plonjon. Era atât de ciudat mersul lui! Și atunci de ce îmi era dor de el?

— Voiam să vă mulțumesc pentru că ați cooperat în timpul situației de urgență.

Augustine, cu o nară tremurândă, se uita la mărul din mâna locotenentului. Nasul lui Elfriede era înfundat, ca de obicei. Respira greu. Un reticul de sânge îmbujora obrajii lui Leni. Mă simțeam

expusă. Ziegler se plimba și mesteca atât de flegmatic, încât mă gândeam că va schimba tonul dintr-un moment în altul. Ne așteptam la o lovitură de teatru. Eram pregătite pentru ce e mai rău, nerăbdătoare să se întâmple.

Dar Ziegler și-a încheiat rondul, oprindu-se în spatele meu.

— Nu puteam să procedăm altfel, dar până la urmă, ați văzut, situația de urgență a luat sfârșit. Totul este sub control, a spus, deci poftă bună!

A lăsat cotorul pe farfuria mea și a plecat.

Beate s-a întins peste masă și a apucat codița cu degetele. Eram atât de tulburată că nici nu m-am întrebat de ce a făcut asta. Pulpa din jurul semințelor deja se înnegrea, mușcată de incisivii lui Ziegler, udată de saliva lui.

•

Voia să mă șantajeze. Toți vor afla cine ești! Să mă tortureze. Sau poate doar să mă vadă – un strop de nostalgie. Făcuserăm dragoste. Nu trebuia să se mai întâmple. Dacă nu afla nimeni, acea noapte nu existase niciodată. trecuse, nu era tangibilă, era ca și cum nu s-ar fi întâmplat. Poate cu timpul aveam să mă întreb dacă se întâmplase cu adevărat. Nu aș fi știut să răspund, și aș fi fost sinceră.

Am început din nou să mănânc, am băut laptele, am pus cana pe masă cu o impulsivitate involuntară. Clătinându-se, s-a vărsat.

— Iartă-mă! am spus.

Cana se rostogolise până la Elfriede, care a ridicat-o.

— Iartă-mă! am repetat.

— Nu s-a întâmplat nimic, berlinezo, a spus ridicând-o. Apoi a întins un prosop peste laptele vărsat.

M-am culcat devreme. Am căutat în zadar un somn mântuitor. Cu ochii larg deschiși, îmi imaginam că Ziegler va veni. Îmi era teamă că se va apropia, că va zgâria geamul cu unghiile, la fel ca noaptea trecută, că îl va sparge cu o piatră, că

mă va apuca de gât. Herta și Joseph își vor da seama, nu vor înțelege, eu voi mărturisi sau voi dezminți până la moarte. Lumina era stinsă, eu tremuram.

•

A doua zi, după cină, Obersturmführerul a ieșit în curte. Stăteam de vorbă cu Elfriede, care fuma. A venit direct spre mine. Eu am tăcut brusc, iar Elfriede a întrebat:

— Ce s-a întâmplat?

— Aruncă țigara!

I-a întors spatele.

— Arunc-o imediat! a repetat Ziegler.

Ea i-a dat drumul ezitând, de parcă ar fi vrut să mai tragă un fum, ca să nu o irosească de tot.

— Nu știam că e interzis fumatul, s-a justificat.

— De acum înainte este interzis! În cazarma mea nu se fumează! Adolf Hitler detestă fumatul.

Ziegler era supărat pe mine. Se răzbuna pe Elfriede, dar era supărat pe mine.

— O nemțoaică nu trebuie să fumeze!

Și-a înclinat gâtul, m-a mirosit, așa cum o făcuse cu patru nopți în urmă, sub fereastra mea. Am tresărit.

— Sau cel puțin nu trebuie să miroasă.

— Nu am fumat niciodată, am spus.

Din priviri, Elfriede mă implora să tac.

— Ești sigură? a spus Ziegler.

•

Cotorul era deja maro. Beate îl pusese pe masă, lângă o cutiuță și un suport de lumânări negru. A aprins lumânarea cu un chibrit. Era după-amiaza târziu, înainte de ora stingerii. Era încă lumină, dar gemenii săi erau deja la culcare, în dormitor. Ulla, Leni, Elfriede și cu mine stăteam așezate în jurul ei.

Heike nu era acolo. De când avortase, ea și prietena ei din copilărie se distanțaseră puțin, fără să-și propună asta. Heike i-a ascuns pur și simplu unul dintre cele mai importante evenimente din

viața ei, iar asta a însemnat o îndepărtare implicită. De fapt, ne evita pe toate, ca și cum o împovăra faptul că ne împărtășise un astfel de secret. Nu putea să ne ierte că știam ceva ce ea ar fi preferat să uite.

Augustine, în schimb, afișa același scepticism față de aiurelile micii vrăjitoare și, folosind drept scuză copiii, rămăsese acasă.

— Să-l pedepsim pe Ziegler! a spus Beate. Dacă funcționează, bine, dacă nu, măcar o să ne distrăm.

A deschis cutiuța care avea înăuntru ace de croitoreasă.

— Ce vrei să faci? a întrebat Leni, puțin îngrijorată.

Nu o deranja să-i provoace durere lui Ziegler, doar că răul pe care îl dorești altuia ți s-ar putea întoarce. Suferea pentru ea însăși.

— Folosesc un lucru care a stat aproape de locotenent, a explicat Beate. Îl înțep cu acele. Dacă ne concentrăm toate, imaginându-ne că acest cotor este el, foarte curând locotenentul se va simți rău.

— Ce prostie, a spus Elfriede. Am venit până aici pentru tâmpenia asta.

— Hai nu fi urâcioasă în locul Augustinei! a spus Beate. Ce ai de pierdut? Ia-o ca pe o distracție! Ai altceva mai bun de făcut în seara asta?

— Și la sfârșit arzi cotorul cu lumânarea?

Leni era cea mai interesată.

— Nu, lumânarea e pentru a crea atmosferă.

Micuța vrăjitoare chiar se distra.

— N-am mai auzit așa ceva, să înfigi ace într-un cotor de măr, a spus Elfriede.

— Nu avem altceva care să fi fost în contact cu Ziegler, a spus Beate. Trebuie să ne mulțumim cu ce avem.

— Grăbește-te, că se face noapte! a spus Elfriede. Nici nu știu de ce te ascult.

Beate a scos un ac din cutiuță, l-a îndreptat spre partea superioară a cotorului, înfigându-l în pulpa

deja stricată.

— Un ac în gură, a spus.

Eu sărutasem acea gură.

— Așa, nu o să-l mai auzim lătrând la noi.

— Corect, a chicotit Leni.

— Nu, fetelor, trebuie să fim serioase, altfel nu va funcționa.

— Beate, hai mai repede! a insistat Elfriede.

În lumina lumânării, degetele proiectau o umbră lungă și tremurătoare, iar când se apropia de cotor, îl eclipsa, îl transformau într-un obiect sinistru, lua forma aproximativă a unei ființe umane, trupul lui Ziegler, pe care eu îl cunoscusem.

Beate înfigea ace, pronunțând termeni anatomici. Umerii, pe care eu îi atinsesem. Burta, de care eu mă frecasem, picioarele, pe care le cuprinsesem cu ale mele.

Eu am fost în contact cu Ziegler. Ar fi putut să înfigă acele în carnea mea, ar fi fost mai eficient. Beate s-a concentrat pe ce rămăsese din coaja roșie prinsă de codiță.

— Capul, a spus.

Am simțit cum mă înțeapă ceva în ceafă.

— Acum e mort? a întrebat Leni în șoaptă.

— Nu, mai trebuie unul în inimă.

Degetele se apropiau cu o încetineală ostentativă. Aveam senzația că nu am aer. Acul se pregătea să penetreze fructul, când am băgat mâna sub el.

— Ce faci?

— Au!

Mă înțepasem. Din arătătorul meu ieșea o picătură de sânge, iar lumânarea o făcea să strălucească.

— Te-ai rănit? a întrebat Beate.

Elfriede a stins lumânarea, ridicându-se.

— De ce? s-a plâns stăpâna casei.

— Hai să terminăm cu asta, gata! a răspuns ea.

Eu eram hipnotizată de sângele de pe vârful degetului meu.

— Rosa, dar ce te-a apucat? a zis Leni, deja agitată.

Elfriede m-a ajutat, iar celelalte ne priveau înmărmurite, în timp ce ea mă împingea spre dormitor.

— Berlinezo, tot cu frica asta față de sângele tău? Nu vezi că e o înțepătură minusculă?

Gemenii dormeau pe o parte, cu obrazul strivit de braț, cu gura deschisă ca o compresă, deformată.

— Nu-i vorba de asta, am bolborosit.

— Fii atentă!

Mi-a apucat mâna, și-a băgat vârful degetului meu între buze și a supt. Apoi a verificat dacă încă mai sângera. A supt din nou.

O gură care nu mușcă. Sau posibilitatea de a mușca prin surprindere.

— Uite, a spus, dând drumul la deget. Acum poți fi sigură că n-o să mori.

— Nu îmi era teamă c-o să mor, nu râde de mine!

— Și atunci? Te-ai autosugestionat? Ești o fată de la oraș, mă dezamăgești.

— Iartă-mă.

— Îmi ceri scuze pentru că m-ai dezamăgit?

— Nu sunt așa cum crezi.

— Și de unde știi tu ce cred eu?

Și-a ridicat bărbia într-un gest de provocare amuzant.

— Încrezuto!

M-a umflat râsul.

Apoi, ca să mă justific, am spus:

— Noaptea trecută, în cazarmă, a fost groaznic.

— A fost groaznic, da, și se poate întâmpla din nou. Nu există nicio modalitate pentru a evita acest lucru. Oricât ne-am ascunde, mai devreme sau mai târziu moartea ne va găsi oricum, a zis și fața i s-a înăsprit.

Expresia mi se părea identică celei cu care m-a privit a doua zi după ce ne-au recoltat sânge. Apoi

însă trăsăturile i s-au destins, resemnate, iar ochii ei m-au consolat.

— Și mie mi-e frică, mai mult decât îți e ție.

M-am uitat la rana minusculă de la deget. Sângele se uscase deja și mi-a scăpat un:

— Te iubesc.

Surpriza a amuțit-o. Unul dintre gemeni a scos un sunet de popândău, a strâmbat din nas ca și cum ar fi avut o senzație bruscă de mâncărime, s-a foit în așternuturi și s-a întins pe spate, cu brațele în sus, deschise. Părea pruncul Iisus deja pregătit de răstignire.

— E o prostie, am spus, ai dreptate.

— Ce? Că mă iubești?

— Nu, pantomima asta cu acele.

— Ah, Slavă Domnului!

Mi-a luat mâna, a strâns-o:

— Hai să ne întoarcem la celelalte!

Abia înainte să intrăm în bucătărie, doar atunci mi-a dat drumul la mână.

•

Nici în noaptea aceea nu m-am dus la fereastră și nici în nopțile care au urmat. M-am gândit că scăpasem, se terminase. El nu va mai veni sau, dacă va veni, nu își va mai freca unghiile de geam. Poate că nici nu venise, iar scârțâitul fusese de la oasele mele.

Îmi era dor de el. Dar nu așa cum îmi era dor de Gregor. Destinul care luase altă întorsătură și anularea tuturor promisiunilor nu erau ceva atât de grav. Era o obsesie. Am strâns perna, bumbacul era aspru, inflamabil. Nu Albert Ziegler era problema, ci eu. Obnubilarea pe care el o străpunsese. Am mușcat fața de pernă, iar textura aspră între dinți m-a făcut să tresar. În locul lui Ziegler ar fi putut fi oricine, la asta mă gândeam. Am făcut dragoste cu el pentru că nu făcusem asta de prea mult timp. Am rupt o bucată de pânză, am mestecat-o, un fir de ață mi-a rămas între canini, l-am supt, l-am făcut ghem cu limba, l-am înghițit, așa cum

făceam când eram mică. Nu m-a omorât nici de data asta. Nu Albert Ziegler îmi lipsea, îmi spuneam. Corpul meu este problema. Acum din nou abandonat, din nou autarhic.

•

Nu știu câte zile trecuseră, când Lunganul a apărut în sala de mese și m-a obligat să mă ridic.

— Iar ai furat.

— Cum adică? Ba nu, n-am furat nimic.

Krümel își asumase responsabilitatea pentru sticlele de lapte din geanta mea. Nu am fost niciodată declarată vinovată.

— Mișcă-te!

Le-am căutat cu privirea pe Theodora, Gertrude, Sabine. Erau la fel de surprinse ca mine. Nu mă pârâseră Fanaticele.

— Și cam ce aș fi furat? am întrebat gâfâind.

— Știi foarte bine, a spus Lunganul.

— Berlinezo!

Elfriede a scuturat din cap ca o mamă care își pierduse răbdarea.

— Jur că nu-i adevărat! am strigat, ridicându-mă.

Am stat departe de necazuri, trebuia să mă creadă.

— Vino cu mine!

Lunganul m-a tras de braț.

Leni se ținea de nas cu ochii strânși.

— Haide, treci în fața mea!

Am ieșit din sala de mese însoțită de soldat.

Pe coridor, m-am întors către el, am încercat din nou să întreb de ce furt eram acuzată.

— V-a spus Krümel? E supărat pe mine?

— E supărat pe tine pentru că furi din bucătărie, Sauer. Dar acum o să regreți.

— Unde mergem?

— Gura și mișcă-te!

Mi-am pus mâinile pe pieptul lui:

— Te rog, mă știi de atâtea luni, știi că n-aș face…

— De când îți permiți?

M-a împins. Am mers înainte gâfâind, până am ajuns în fața biroului lui Ziegler.

Lunganul a bătut la ușă, a fost primit, m-a băgat înăuntru, a fost scutit să asiste la masacrul meu, chiar dacă se vedea că îl rodea curiozitatea; m-am întrebat dacă trăgea cu urechea.

Ziegler nu s-a întrebat, evident. A venit către mine, m-a apucat de un braț cu atâta putere, încât m-a durut. Articulațiile păreau să mi se fărâmițeze, mi-am simțit oasele prăbușindu-se pe jos. Apoi m-a strâns la piept, eram întreagă, nu mă fărâmițasem.

— Ți-a spus Krümel?

— Dacă diseară nu ieși, sparg geamul.

— El ți-a spus despre lapte? El a fost cel care ți-a dat ideea cu furtul?

— Tu auzi?

— Cum rezolvăm acum cu povestea pe care ai inventat-o? Ce le voi spune camaradelor mele?

— Dacă nu vrei să mărturisești că ai furat, în ciuda faptului că ai fost deja iertată o dată, camaradelor tale le vei spune că a fost o greșeală și acum este totul în regulă.

— Nu e credibil.

Se uita la mine. A trebuit să închid ochii pentru o clipă.

I-am inspirat mirosul uniformei, care rămânea lipit de el și când era dezbrăcat.

— Ați vrut să ne omorâți, am spus.

Nu a răspuns.

— Ai fost gata să mă ucizi.

Continua să mă privească cu seriozitate, ca de obicei.

— Spune ceva, Dumnezeule!

— Ți-am spus: dacă nu ieși, sparg geamul.

O durere puternică mi-a străpuns fruntea, mi-am dus o mână la tâmplă.

— Ce ai, Rosa?

Era prima dată când îmi spunea pe nume.

— Mă amenințI, am spus, și durerea a dispărut dintr-odată.

În corp mi s-a răspândit o dulce alinare.

24.

Câteva ore mai târziu eram întinși unul lângă celălalt, ca doi oameni care privesc cerul pe o pajiște, chiar dacă cerul nu era acolo. Stringența cu care Ziegler mă îmbrățișase după-amiază în biroul lui dispăruse. I-a fost suficient să știe că încă mă mai poate avea, ca să se liniștească. Imediat după ce am intrat în hambar s-a întins fără să mă atingă. Avea uniforma pe el, tăcea. Poate că dormea, nu știam cum respiră în somn. Poate că se gândea, dar nu la mine. Stăteam întinsă lângă el, în cămașa de noapte. Umerii noștri erau lipiți și faptul că această atingere îl lăsa indiferent mă umilea. Eram deja dependentă de poftele lui. I-a fost de ajuns atât de puțin, doar să vină într-o noapte la fereastră, să hotărască ce vrea și se întâmplase. Am răspuns la această dorință ca la o convocare, iar acum indiferența lui mă umilea. De ce mă dusese acolo dacă nici măcar nu-mi vorbea?

Umărul lui s-a dezlipit de al meu, ca și cum ar fi fost împins de o rafală de vânt. Ziegler s-a ridicat. Credeam că va pleca fără nicio explicație. De altfel, tot fără nicio explicație venise și prima dată. În plus, eu nu l-am întrebat niciodată nimic, nu i-am cerut nicio lămurire.

— A fost de la miere, a spus.

N-am înțeles.

— A fost un lot de miere alterată. De la asta v-ați intoxicat.

Prăjitura aceea dulce care lui Elfriede îi plăcuse atât de mult.

— V-au vândut miere toxică?

M-am ridicat și eu.

— Nu intenționat.

I-am atins brațul.

— Lămurește-mă!

Ziegler s-a întors, vocea lui îmi răsuna în față.

— Se mai întâmplă. Albinele polenizează o plantă dăunătoare din vecinătatea stupilor și otrăvesc mierea, atâta tot.

— Ce plantă? Cine a stabilit asta? Și ce i-ați făcut producătorului?

— Nu se moare de la miere. Sau, mă rog, se întâmplă foarte rar.

Căldura bruscă pe care o simțeam pe obrazul meu era mâna lui.

— Dar tu nu știai că nu e letală. În timp ce vomitam, aveam frisoane și leșinam, tu nu știai. M-ai fi lăsat să mor.

Mi-am pus palma pe mâna lui, ca să o îndepărtez. Am strâns-o.

Ziegler m-a împins, capul mi-a atins pământul cu un sunet moale, alunecos. Mi-a acoperit fața cu toate cele cinci degete, palma mi-a închis gura, iar vârful degetelor îmi apăsau fruntea. Mi-a strivit nasul, pleoapele, ca și cum ar fi vrut să le zdrobească, să le transforme în pulbere.

— Nu ai murit!

S-a lungit peste mine, eliberându-mi fața, și-a strecurat degetele pe sub coastele mele, strângându-mi-o pe ultima ca și cum ar fi vrut s-o smulgă, revendicându-și în sfârșit proprietatea furată în vremuri imemoriale, în numele întregii rase bărbătești.

— Am crezut că o să mor, am spus. Și tu ai crezut asta și nu ai făcut nimic.

Mi-a scos cămașa de noapte și a mușcat coasta pe care nu reușea s-o smulgă. Credeam că se va rupe între dinții lui sau că dinții i se vor sparge. Dar coasta părea că se rostogolește între dinții săi, moale, masticabilă.

— Nu ai murit, a zis Ziegler pe pieptul meu.

M-a sărutat pe gură spunând:

— Trăiești!

Avea un nod în gât, un fel de tuse. L-am mângâiat, așa cum mângâi un copil, ca atunci când spui că totul o să fie bine, că nu s-a întâmplat nimic. Apoi am început să-l dezbrac.

25.

Ieșeam în fiecare noapte să fac dragoste cu el. Mă îndreptam în grabă spre hambar, cu hotărârea unui om care se îndreaptă spre ceva inevitabil. Era marșul unui soldat. Întrebările mi se amestecau în cap, dar le treceam sub tăcere. A doua zi mă torturau din nou, însă când intram în hambar deveneau cârpe agățate pe sârmă. Nu săreau gardul voinței mele.

În acel gest de a ieși, pe care oricine îl ignora, era o revoltă. În solitudinea secretului meu, simțeam o libertate completă, sustrasă oricărui control asupra vieții mele. Mă abandonam hazardului evenimentelor.

Eram amanți. Este o prostie să cauți un motiv pentru care doi oameni devin amanți. A fost suficient ca Ziegler să mă privească, de fapt să mă vadă, în acel loc, în acel moment.

Poate că într-o noapte Joseph avea să deschidă ușa, să ne găsească înveliți cu o uniformă nazistă, unul peste celălalt. Cum de nu se întâmplase încă? Dimineața, mă gândeam că așa ar fi fost corect, voiam să fiu târâtă pe eșafod, supusă oprobriului public. Deci asta era povestea cu furtul, ar fi spus camaradele mele. Care echivoc? Acum este totul foarte clar! O secretară berlineză, ar fi spus Herta, știam că nu trebuie să avem încredere în ea.

În întuneric, mă agățam de corpul amantului meu ca să nu cad. Și brusc îmi simțeam viața accelerând, dăinuind în corpul meu până când avea

să-l mistuie cu totul; îmi cădea părul, mi se rupeau unghiile.

•

— Unde ai învățat să cânți? Încă din seara petrecerii voiam să te întreb.

Albert nu îmi pusese niciodată o întrebare personală. Chiar îi păsa de mine?

— La Berlin, la școală. Cântam într-un cor. Ne vedeam de două ori pe săptămână, iar la sfârșitul anului dădeam un spectacol pentru părinții noștri… Ce tortură pentru ei!

— Dar cânți foarte bine!

A spus-o pe un ton atât de familiar, ca și cum am fi vorbit așa ani de-a rândul, deși, din câte îmi aminteam, se întâmpla prima oară.

— Am avut o profesoară foarte bună, știa să ne motiveze. Îmi plăcea să cânt și îmi dădea doar piese de solistă. Întotdeauna m-am distrat la școală.

— Eu, deloc. Învățătoarea noastră ne ducea la cimitir.

— La cimitir?

— Da, ca să ne învețe să citim. Citeam de pe pietrele funerare. Scrisul era mare și cu litere de tipar. Erau litere și numere, i se părea o metodă eficace.

— O femeie practică!

Chiar era posibil să glumesc cu el?

— Dimineața ne alinia câte doi și ne ducea la cimitir. Trebuia să tăcem din gură ca să îi respectăm pe „bieții defuncți” și să citim fiecare câte o piatră funerară. Câteodată mă înspăimânta atât de tare ideea că sub pământ era un om mort, încât nu reușeam să citesc nimic.

— Pretexte, am zis râzând.

Da, era posibil, râdea și el.

— Seara, a continuat, îmi reveneau în minte acei morți și mi-i imaginam pe părinții mei în pământ și nu mai puteam să adorm.

Ce ni se întâmpla? Eram doi străini care stăteau la povești, intimitatea fizică poate genera bunătate? Simțeam pentru trupul lui un instinct protector de neînțeles.

Aveam nevoie de precizia cu care degetele lui îmi apăsau sfârcurile, pironindu-mă de perete. Odată descărcată însă, impetuozitatea dispărea. Devenea tandrețe. Tandrețea nesigură a amanților. Mă gândeam la Ziegler când era mic, asta mi se întâmpla.

— Și apoi învățătoarea ne punea să numărăm bătăile inimii. Ne zicea: „Nu există plictiseală. Dacă te plictisești, poți să te apuci de încheietura mâinii – Ziegler își apucă încheietura – și numeri. Unu. Doi. Trei. Fiecare bătaie a inimii este o secundă, șaizeci de secunde înseamnă un minut. Puteți ști cât timp a trecut chiar și fără ceas”.

— Și ăsta i se părea un remediu pentru plictiseală?

— Eu făceam asta seară, când nu puteam să adorm pentru că mă gândeam la morți. Mi se părea lipsă de respect să mergem acolo să le violăm spațiul. Mai devreme sau mai târziu, aveau să se răzbune.

Am simulat vocea căpcăunului cel rău:

— Și te-ar fi dus pe lumea cealaltă?

I-am apucat încheietura mâinii.

— Hai să-ți numărăm bătăile inimii așa cum ți-a explicat învățătoarea!

Nu s-a împotrivit.

— Ești destul de viu, domnule locotenent Ziegler.

Trebuie să fii foarte curios ca să-ți poți imagina oamenii când erau mici. Copilul Ziegler era aceeași persoană de acum, dar mai ales era altul. Punctul de plecare al unui destin care mă includea și pe mine. Cu acel copil încheiam o alianță, el nu mă va răni. Iată de ce mă puteam juca cu Albert, iată de ce râdeam cu mâna la gură, ca să nu fac

gălăgie, în felul banal în care râd amanții, fără motiv.

— Morții se răzbună, a spus.

Aș fi vrut să-l iau în brațe pe acel copil care se temea de moarte, să-l adorm istovit de mângâieri.

Am tăcut timp de șaizeci de bătăi consecutive ale inimii lui, apoi am încercat să revin la discuție:

— Eu am avut profesori excelenți. Eram îndrăgostită de profesorul de matematică din liceu. Îl chema Adam Wortmann. Adesea mă întreb ce mai face.

— Ah, învățătoarea mea a murit. Și la scurt timp a murit și sora ei, cea cu care locuia în aceeași casă. Sora ei avea mereu o coafură ciudată.

— Pe profesorul Wortmann l-au arestat. Au venit în clasă și l-au luat. Era evreu.

Albert nu a spus nimic, nici eu. Apoi mi-a dat mâna la o parte, luându-și haina lăsată pe lemne.

— Pleci deja?

— Trebuie, a răspuns ridicându-se.

Toracele i se înfunda în partea din mijloc. Adoram să-mi plimb arătătorul prin acea depresiune, dar nu mi-a dat timp. S-a încheiat la uniformă, s-a încălțat și a verificat tocul pistolului cu un gest mecanic.

— Pa, a spus aranjându-și șapca, fără să aștepte să ies și eu.

26.

De când venise vara, baroana mă invita adesea la castel. Mergeam la ea după-amiaza, după serviciu, înainte ca autobuzul să se întoarcă să mă ia. Stăteam în grădină, doar eu cu ea, ca două adolescente care au nevoie de exclusivitate ca să simtă că sunt prietene. La umbra stejarilor, printre garoafe, bujori și albăstrele, pe care Joseph le plantase grupat, în loc să le alinieze pe un singur

rând – pentru că natura nu e deloc ordonată, spunea Maria. Vorbeam despre muzică, teatru, cinema și cărți, îmi împrumuta romane și i le duceam înapoi după ce îmi formam o părere despre ele, de vreme ce ea dorea să discutăm ore întregi pe marginea lor. Mă întreba despre viața mea de la Berlin, iar eu o întrebam ce i se părea interesant în fosta mea cotidianitate mic-burgheză, dar ea părea interesată de orice. Totul îi provoca curiozitatea.

Deja servitorii mă întâmpinau ca pe un oaspete obișnuit, îmi deschideau poarta: Bine ați veni, Frau Sauer! Mă însoțeau până la foișor și mergeau să o cheme pe Maria, dacă nu era deja acolo, savurând o băutură răcoritoare, citind și agitând evantaiul. Spunea că în casă e prea multă mobilă, o sufocă. Mi se părea excesivă, ieșind în afara tiparelor în mod ostentativ, dar slăbiciunea ei pentru natură era sinceră.

— Când o să fiu mare, a glumit odată, vreau să mă fac grădinăreasă, ca să plantez tot ce vreau eu, a spus râzând. Să nu mă înțelegeți greșit, a adăugat, Joseph e grozav, sunt norocoasă că îl am aici cu mine, dar l-am rugat să încerce să planteze un măslin, iar el a spus că nu este clima potrivită pentru așa ceva. Ah, dar eu nu renunț. De când am fost în Italia, visez la măslini în spatele casei. Rosa, nu credeți că măslinii sunt arbori magnifici?

Dar eu nu credeam nimic, mă lăsam copleșită de entuziasmul ei.

•

Într-o după-amiază, deschizându-mi poarta, o cameristă m-a informat că baroana era la grajduri, cu copiii. Tocmai se întorseseră de la o plimbare călare și voia să merg la ea.

I-am văzut de pe drumul de pământ din fața grajdului, erau toți trei în picioare, fiecare lângă un cal. Maria mângâia coama calului său, vesta îi strângea bustul subțire, o făcea mai înaltă. Era o femeie minionă, dar acei pantaloni îi făceau

șoldurile mai rotunde, deși, uitându-te la ea, nu ai fi zis că a născut doi copii.

— Rosa! strigau Michael și Jörg, alergând către mine.

Am îngenuncheat ca să-i îmbrățișez.

— Ce frumoși sunteți cu șepcile astea!

— Am și cravașă, a spus Michael și mi-o arătă.

— Și eu am, dar nu o folosesc, a spus fratele mai mare, pentru că unui cal îi e suficient să o vadă ca să te asculte.

Jörg avea nouă ani, iar regulile supunerii se învață devreme. Umbra Mariei s-a întins până când ne-a acoperit pe toți.

— Uite-o pe mama! am spus ridicându-mă.

— Bună dimineața!

— Bună dimineața, draga mea. Ce faceți?

Pe fața ei caldă, zâmbetul s-a lărgit ca amprenta unui deget.

— Ne scuzați, am întârziat, a spus cu amabilitate. Am crezut că va fi mai rău. Să călărești pe căldura asta… însă copiii au insistat, iar eu le-am făcut pe plac. Până la urmă, ei au avut dreptate. Ne-am simțit bine, nu-i așa?

Copiii au aprobat, țopăind în jurul ei.

— Dar acum nu sunt prezentabilă deloc, a continuat ea, trecându-și o mână prin păr.

Îl avea strâns, cu șuvițe arămii care îi ieșeau din agrafe.

— Vreți să faceți o plimbare călare, Rosa?

Ideea i s-a părut brusc irezistibilă, și se vedea asta în ochii ei.

— Da, da! au spus copiii înflăcărați.

— Mulțumesc, am răspuns, dar nu am călărit niciodată.

— Încalecă, Rosa, e atât de frumos!

Michael și Jörg au început să țopăie în jurul meu.

— Sunt sigură că este frumos, dar nu pot.

În lumea lor, probabil că era absurd să nu știi să călărești.

— Vă rog, Rosa, copiii își doresc foarte mult. Vă ajută grăjdarul nostru.

Așa se întâmpla cu ea: posibilitatea de a o refuza devenea inadmisibilă.

Am intrat în grajd, așa cum am început să cânt la petrecere, doar pentru că baroana își dorea asta. Mirosul de bălegar, de copite de cal și sudoare era reconfortant. Am descoperit asta la Gross-Partsch. Mirosul animalelor este reconfortant.

Când m-am apropiat, calul a nechezat, ridicându-și capul. Maria l-a mângâiat pe gât.

— Fii blând, a spus.

Grăjdarul mi-a arătat scărița.

— Băgați piciorul, Frau Sauer. Nu, stângul. Așa, acum luați-vă avânt ușor. Sprijiniți-vă de mine.

Am încercat, dar am căzut înapoi. M-a prins el. Michael și Jörg au pufnit în râs. Maria i-a certat:

— Vi se pare politicos față de prietena noastră?

Cuprins de remușcări, Michael a spus:

— Vrei să încaleci poneiul meu? E mai mic.

Imediat după aceea, Jörg a plusat.

— Te ajutăm noi să încaleci, a zis, venind să mă împingă de picioare.

— Haide!

Fratele lui l-a imitat, împingând și el.

Acum era Maria cea care râdea, un râs copilăresc, cu dinții ei minusculi. Eram deja transpirată, și totuși nu m-am sustras divertismentului lor. Calul continua să necheze.

Grăjdarul m-a ridicat, prinzându-mă de talie, și astfel am aterizat în șa. Mi-a spus să stau dreaptă și să nu strâng hățurile, pentru că va conduce el animalul. Am ieșit din grajd, cu calul mergând la trap. Eu mă balansam puțin, folosindu-mi picioarele pentru a-mi menține echilibrul.

A fost o plimbare scurtă, am ieșit imediat din grajd, calul a fost tras de căpăstru, iar eu deasupra lui, târâtă la rândul meu.

— Vă place, Rosa? a întrebat baroana.

Mă simțeam ridicolă. Un sentiment disproporționat pe care nu reușeam să-l evit. Să mi se ceară să încalec fusese un gest de ospitalitate, însă arăta clar diferența dintre mine și acei oameni.

— Mulțumesc, am răspuns, copiii au avut dreptate, este foarte frumos.

— Stai! a țipat Michael la grăjdar.

Băiatul a gonit către mine și mi-a dat cravașa lui. Ce ar fi trebuit să fac cu ea? Calul nu avea nevoie de amenințări, era docil, era la fel ca mine. Am luat-o oricum, apoi i-am spus grăjdarului că vreau să cobor.

•

În foișor am băut limonadă proaspătă. Copiii fuseseră încredințați guvernantei, s-au schimbat și au venit să-și salute mama, care în schimb rămăsese în ținuta de călărie. Părul ciufulit nu-i știrbea din eleganță, iar Maria știa asta.

— Mergeți să vă jucați, hai! i-a îndemnat ea pe copii.

Eram tăcută, iar baroana nu înțelegea de ce. Mi-a luat mâinile într-ale ei, așa cum făcuse cu Joseph.

— Este dat dispărut, a spus, nu e mort. Nu vă descurajați!

Era convinsă că Gregor era motivul neliniștii mele. Ori de câte ori ea sau oricine altcineva îmi amintea care era starea în care toată lumea se aștepta să fiu, cea a unei soții îndurerate, mi se făcea teamă de mine însămi.

Nu-l șterseseem pe Gregor din minte, nu despre asta era vorba. El îmi aparținea, la fel cum îmi aparțineau propriile picioare sau brațe. Pur și simplu, nu mergi gândindu-te în permanență la mișcarea picioarelor, cum nu speli rufe concentrându-te asupra brațelor care le spală. Viața mea continua, iar el nu o cunoștea, la fel ca mama, când mă lăsa la școală și se întorcea acasă fără mine, la fel ca mama, când am pierdut stiloul cel nou pe care ea mi-l făcuse cadou. Poate că cineva mi-l furase, poate că cineva îl pusese în penarul

său din greșeală, nu puteam să scotocesc prin ghiozdanele colegilor mei. Un stilou nou de alamă pe care mi-l cumpărase mama, eu îl pierdusem, iar ea nu știa asta. Îmi făcea patul și îmi împăturea puloverele fără să știe absolut nimic. Pedeapsa pentru greșeala mea trebuia să fie atât de mare, încât singurul mod în care o puteam suporta era să o iubesc mai puțin. Să nu spun nimic, să păstrez secretul. Singura modalitate de a supraviețui iubirii pentru mama era aceea de a trăda dragostea față de ea.

— Lucrurile se vor așeza, să știți. Chiar și când cineva nu mai speră, a spus Maria. Gândește-te la bietul Stauffenberg. Credeam că o să rămână orb anul trecut când a ajuns cu mașina pe un teren minat în Tunisia. În schimb, Slavă Domnului, și-a pierdut un ochi, dar e bine.

— Nu doar un ochi…

— Da, și-a pierdut și mâna dreaptă. Și degetul mic și inelarul de la mâna stângă, dar nu și-a pierdut farmecul, întotdeauna i-am spus soției sale, Nina: „Pe cel mai frumos l-ai luat tu de bărbat”.

M-a impresionat libertatea de a vorbi așa despre un bărbat care nu era soțul ei. Nu era vorba despre impertinență, Maria nu era malițioasă, ci doar plină de entuziasm.

— Cu Claus pot vorbi despre muzică și literatură la fel cum vorbesc cu dumneavoastră, a spus. Când era mic, își dorea să fie muzician sau arhitect, dar la vârsta de 19 ani s-a înrolat în armată. Ce păcat, avea talent! De multe ori l-am auzit opunându-se acestui lung război. În opinia lui, vom pierde. Și totuși, a luptat întotdeauna cu un simț al datoriei foarte puternic. Poate și pentru că este foarte devotat. Într-o zi l-a citat pe Ștefan George, poetul lui preferat: „Doar un făurar tăcut ce-și dă toată silința / Îngândurat așteptând ajutor pogorât din Ceruri”. Acestea sunt versurile finale ale poeziei *Cavalerul din Bamberg.* Dar Claus nu

așteaptă ajutorul nimănui. Se descurcă singur, crede-mă, nu se teme de nimic.

Mi-a dat drumul la mâini și a băut până a golit paharul. Acea rafală de cuvinte îi provocase sete. Camerista a venit cu o prăjitură cu fructe și frișcă, iar Maria s-a bătut ușor cu palma pe piept.

— Sunt atât de pofticioasă, vai de mine! Mănânc dulciuri în fiecare zi. Pe de altă parte, nu mănânc deloc carne. Ăsta e în avantajul meu, nu-i așa?

Era un obicei insolit. La vremea aceea nu știam pe nimeni care să fi renunțat de bunăvoie la carne, cu excepția Führerului. Nici măcar nu îl cunoșteam personal pe Führer. Lucram pentru el, dar nu îl întâlnisem niciodată.

Maria a interpretat din nou greșit tăcerea mea.

— Rosa, astăzi chiar nu sunteți în apele dumneavoastră.

Nu a ajutat la nimic faptul că am negat.

— Trebuie să facem ceva să vă înveselim.

M-a invitat în camera ei – nu mai fusesem acolo. Printr-o enormă fereastră deschisă, care ocupa aproape un perete întreg, se răspândea o lumină caldă. În centru era o masă circulară de lemn de culoare închisă pe care zăceau mai multe cărți stivuite neglijent. Peste tot erau vaze cu flori. Într-un colț se vedea pianul, cu partiturile împrăștiate pe băncuță și pe covor. Maria le-a adunat și s-a așezat.

— Haide, veniți!

Stăteam nemișcată în spatele ei. Deasupra pianului atârna un portret al lui Hitler. Poziția trei sferturi, privirea frontală. Ochii indignați, îngreunați de pungile de sub ei, obrajii fleșcăiți. Purta un palton lung de culoare gri, deschis suficient de mult pentru a-și etala Crucile de Fier

câștigate în timpul Marelui Război. Avea un braț îndoit, cu pumnul pe șold. Părea o mamă care își mustruluiește fiul sau o soție care se odihnește o clipă după ce a frecat podelele cu leșie, nicidecum

un luptător. Avea ceva atât de feminin, încât mustața părea falsă, lipită pentru un număr de cabaret care stătea să înceapă. Nu remarcasem asta până acum.

Văzând că mă holbez la tablou, Maria s-a întors.

— Bărbatul acesta va salva Germania.

Dacă ar fi auzit-o tata!

— De fiecare dată când l-am întâlnit, am avut senzația că stau de vorbă cu un profet. Are niște ochi magnetici, aproape violet, iar când vorbește, este ca și cum ar dirija aerul. Nu am întâlnit niciodată o persoană mai charismatică.

Ce aveam de împărțit cu femeia aia? De ce eram în camera ei? De ce de la o vreme mă aflam în locuri în care nu voiam să fiu, și totuși consimțeam și nu mă revoltam și continuam să supraviețuiesc de fiecare dată când cineva îmi era luat? Capacitatea de adaptare este cea mai mare resursă a ființei umane, dar cu cât mă adaptam mai mult, cu atât mă simțeam mai puțin umană.

— Nu-mi vine să cred că primește în fiecare zi avalanșe de scrisori de la admiratoarele sale. Când am mers cu el la cină, am fost atât de emoționată, că nici nu m-am atins de mâncare. Iar când ne-am luat rămas-bun, mi-a sărutat mâna.

A încercat să-i imite vocea:

— Copilă, vă rog să mâncați mai mult! Nu vedeți cât sunteți de slabă?

— Nu sunteți prea slabă, am obiectat, de parcă asta ar fi fost problema.

— Așa zic și eu! Cel puțin nu sunt mai slabă decât Eva Braun. Și sunt chiar mai înaltă decât ea.

Și Ziegler vorbise despre ea, logodnica secretă a Führerului. Era ciudat să mă gândesc la el în fața baroanei. Oare observase ceva, se vedea că, gândindu-mă la Ziegler, mă schimbasem la față?

— Dar Hitler m-a făcut să râd, să știți. La un moment dat, am scos o oglinjoară din poșetă, el a observat și mi-a spus că, atunci când era mic, avea și el o oglinjoară identică. Am înghețat. Mein

Führer, dar ce făceați cu o oglinjoară de femeie? l-a întrebat Clemens. Ce impertinent! Și Hitler i-a răspuns: O foloseam ca să captez lumina soarelui și să-l orbesc pe profesor. Și toți s-au tăvălit de râs.

Chiar și atunci Maria râdea, crezând că o să mă molipsesc.

— Într-o zi însă, profesorul și-a notat ceva. Atunci, în timpul pauzei, el și colegii săi au tras cu ochiul la ce scrisese profesorul în catalog. Imediat după ce a sunat clopoțelul, s-au întors toți în bancă și au început să cânte în cor: „Hitler face pe ștrengarul jucându-se cu oglinjoara". Era mențiunea scrisă în catalog… Părea un cântec de leagăn. La urma urmei, profesorul avea dreptate, Hitler era un ștrengar, și în anumite privințe încă este.

— Și de aceea va salva Germania?

Maria s-a încruntat.

— Nu mă luați drept proastă, Rosa! Nu permit asta nimănui!

— Nu voiam să vă jignesc, am spus, și eram sinceră.

— Avem nevoie de el, să știți. Este vorba despre a alege între Hitler și Stalin, și oricine l-ar alege pe Hitler. Dumneavoastră nu?

Nu știam nimic despre Stalin sau despre Uniunea Sovietică în afară de ceea ce îmi spusese Gregor: paradisul bolșevic era un morman de barăci locuite de oameni zdrențăroși. Furia mea față de Hitler era una personală. El îmi luase soțul și pentru el riscam să mor în fiecare zi. Detestam faptul că existența mea era în mâinile lui. Hitler mă hrănea, iar acea hrană mă putea ucide. Dar, până la urmă, a da viață este totdeauna o condamnare la moarte, spunea Gregor. În fața creației, Dumnezeu contemplă exterminarea.

— Dumneavoastră nu, Rosa? a repetat Maria.

Simțeam nevoia să-i povestesc despre cazarma din Krausendorf, despre cum se comportaseră soldații SS când au crezut că am fost otrăvite, în

schimb, am încuviințat din cap cu un gest mecanic. De ce ar fi înduioșat-o poveștile mele de degustătoare? Poate că le știa deja. Baroana lua masa cu Führerul și îl invita pe Ziegler la petrecerile ei. Oare ea și locotenentul erau prieteni? Dintr-odată, am vrut să vorbesc despre el în loc să vorbesc despre Hitler, voiam să-l văd prin ochii ei. Nici măcar eu nu mai eram interesată de poveștile mele de degustătoare.

— Din păcate, orice schimbare implică niște consecințe. Noua Germanie va fi însă un loc în care vom trăi cu toții mai bine. Chiar și dumneavoastră.

A ridicat capacul claviaturii, iar cauza germană a fost dată uitării pentru moment, avea alte lucruri de făcut. Pentru că Maria era fascinată de orice în egală măsură. Puteam să discutăm despre Führer sau despre prăjitura cu fructe și frișcă, putea să recite o poezie a lui Ștefan George sau să cânte o piesă din repertoriul ansamblului Comedian Harmonists, pe care adoratul său Führer l-a obligat să se desființeze. Fiecare lucru pentru ea avea aceeași valoare.

Nu o învinovățeam, nu mai eram în stare să învinovățesc pe nimeni. Dimpotrivă, îmi plăcea modul în care își mișca capul în ritmul muzicii, cu sprâncenele arcuite, în timp ce mă îndemna să cânt.

27.

L-am întrebat pe Albert dacă l-a întâlnit pe Adolf Hitler personal.

— Da, bineînțeles că l-am întâlnit, ce întrebare!

L-am rugat să îmi descrie ce simțea când stătea lângă el, și chiar și el mi-a vorbit despre ochii lui magnetici.

— Dar de ce toată lumea vorbește despre ochi? Restul e dezagreabil?

Mi-a tras o palmă peste picior.

— Ești insolentă!

— Ah, câtă considerație! Deci cum este?

— Nu vreau să vorbesc despre aspectul fizic al Führerului.

— Atunci ajută-mă să-l văd! Du-mă la Wolfsschanze!

— Da, cum să nu!

— Mă ascunzi în mașină, în portbagaj.

— Chiar nu l-ai văzut niciodată? Nici măcar la o defilare?

— Mă duci?

— Dar unde crezi că te duci, la o petrecere? Sunt baricade din sârmă ghimpată, dacă nu știai. Prin ele trece curent electric. Și e plin de mine. Nici n-ai idee câți iepuri au sărit în aer.

— Ce oribil!

— Acum ți-e clar?

— Dar eu intru cu tine.

— Nu, nu ți-e clar. Ca să ajungi la ultimul inel, acolo unde stă Hitler, ai nevoie de un permis de liberă trecere, dar trebuie să fii invitată de el, și în orice caz te percheziționează. Nu toată lumea e binevenită acasă la Führer.

— Ce om neospitalier!

— Încetează!

Îl deranja faptul că glumeam, era ca și cum i-aș fi minimalizat rolul.

— Nu a construit un cartier general în pădure ca să lase pe oricine să intre.

— Mi-ai spus că acolo locuiesc două mii de oameni și alți patru mii lucrează acolo! Practic, e un întreg oraș, cine să observe dacă intru și eu?

— Nu înțeleg de ce îți dorești atât de mult. Chiar nu e nimic de văzut în acel loc în care soarele nu strălucește niciodată.

— De ce nu strălucește soarele niciodată?

A oftat, părând că-și pierde răbdarea.

— Pentru că e sârmă ghimpată întinsă între copaci, deasupra sunt coroane uriașe de frunze, iar pe acoperișurile buncărelor cresc copaci și boscheți. Dacă te uiți de sus, vezi doar pădure. Nu ne poate găsi nimeni.

— Câtă ingeniozitate! m-am încăpățânat să glumesc.

De ce făceam asta? Poate mă deranja că fusese consumată atâta energie ca să se baricadeze, să se apere.

— Mă calci pe nervi!

— Vreau doar să știu unde îți petreci timpul. Sunt și femei acolo?

S-a prefăcut că se uită la mine strâmb.

— Deci?

— Din păcate, nu suficiente, a spus zâmbind.

L-am ciupit de braț. M-a prins de sfârc, strângându-l. Nu m-a făcut să renunț.

— Adu-mi măcar un fir de păr al Führerului, o să-l pun în ramă.

— Ce?

S-a ridicat și s-a lungit pe mine.

Era aproape dimineață. Primele raze de lumină pătrundeau prin fantele hambarului. I-am mângâiat ușor tatuajul de sub brațul stâng. Scria *AB Rh negativ* și numărul său matricol. L-am gâdilat și a tresărit. Am continuat până când, pentru a se apăra, m-a prins de încheieturile mâinilor.

— Ce vrei să faci cu el?

— Îl atârn deasupra patului… Dar e bun și unul din blana lui Blondi, dacă lui nu reușești să-i smulgi unul pentru mine.

Râdeam, în timp ce Albert mă mușca de clavicule, de umeri.

— Adică tu ai vrea relicva unuia care face mereu așa?

A strâmbat colțurile buzelor în sus de mai multe ori. Faptul că imita ticul Führerului m-a făcut să râd în hohote înăbușite în căușul palmelor sale.

Albert râdea pentru că îl molipsisem. Râdea încet, pe ascuns.

— Mai întâi îi ții partea și apoi îl denigrezi?

— Dar chiar așa face, nu e vina mea!

— Eu cred că inventezi. Crezi în legendele adversarilor lui, le faci jocul inamicilor!

Mi-a răsucit mâinile până când au trosnit.

— Repetă ce ai spus! m-a provocat.

Se crăpa de ziuă, urma să ne despărțim, dar nu îmi puteam lua ochii de la el, acum că reușeam să-i văd fața. Era ceva în ridurile de pe fruntea lui, în curbura bărbiei, ceva care mă speria. Mă uitam la el și nu reușeam să înțeleg esența chipului său, ci doar rigiditatea maxilarului proeminent, tăietura profundă de deasupra sprâncenelor, grinzi care supraviețuiseră dintr-o schelă prăbușită. Duritatea este vulgară, tocmai pentru că implică această pierdere a coeziunii. Dar, la fel ca alte lucruri vulgare, poate fi incitantă.

— Ar fi trebuit să te faci actor, nu ofițer SS.

— Încetează, deja exagerezi!

M-a strâns de gât cu o mână, iar cu cealaltă continua să îmi strângă încheieturile mâinilor. A strâns pentru câteva secunde, nu știu câte, durerea a iradiat spre tâmple. Am deschis ochii larg și abia atunci a slăbit strânsoarea.

Mi-a mângâiat pieptul, apoi a început să mă tortureze gâdilându-mă cu degetele, nasul și părul. Râzând, continua să-mi fie frică.

•

Albert mi-a povestit câteva lucruri despre Führer. Se pare că și lui îi plăcea să imite oamenii. Adesea la cină, Hitler povestea întâmplări din trecut despre câte unul dintre colaboratorii săi. Avea o memorie prodigioasă, pentru că nu omitea niciun detaliu. Colaboratorul de serviciu accepta bucuros batjocura publică, ba chiar era onorat.

Hitler era înnebunit după Blondi – cățeaua lui din rasa ciobănesc german –, pe care în fiecare dimineață o scotea afară să-și facă nevoile și să

alerge, deși Eva Braun nu o suporta. Poate că era geloasă. Cățeaua avea voie să intre în dormitorul amantului ei, în timp ce ea nu fusese niciodată invitată în cartierul general din Rastenburg. Pe de altă parte, Eva nu era logodnica oficială. Ea îi spunea că Blondi e cât o viţică, iar Hitler detesta câinii de talie mică, nepotriviți pentru un om de stat important, și le spunea „perii de vece” lui Negus și Stasi, terierii scoțieni ai Evei.

— Cântă mai bine decât tine, să știi, a spus Albert.

— Braun?

— Nu, Blondi. Jur! El îi spune să cânte și ea începe să latre din ce în ce mai tare. Cu cât el o incită mai mult și îi face complimente, cu atât ea latră mai tare, aproape că urlă. Apoi el îi spune: Nu așa, Blondi, trebuie să cânți o tonalitate mai jos, ca Zarah Leander. Iar ea îl ascultă, jur.

— Ai văzut-o tu sau ți-au povestit alții?

— S-a întâmplat să fiu acolo la ceaiul de seară. Nu mă invită mereu. De altfel, prefer să nu particip, pentru că mereu se lungesc, nu se culcă niciodată mai devreme de cinci dimineața.

— De parcă ai dormi mai mult de obicei, i-am răspuns, iar el mi-a atins vârful nasului cu un deget.

— Și poți să te întorci la Wolfsschanze când ai tu chef? În toiul nopții, cu ordinul de stingere a luminilor în vigoare?

— Nu mă întorc, a spus. Mă duc să dorm în Krausendorf, în cazarmă, pe fotoliu.

— Ești nebun!

— Crezi că salteaua mea e mai confortabilă? Și apoi, camera aia e o văgăună. Acum mai e și cald și nu pot să dau drumul la ventilatorul din tavan. Mă înnebunește zgomotul.

— Bietul locotenent Ziegler, care doarme iepurește. Și tu când recuperezi orele de somn pe care le pierzi cu mine? Eu de când m-am mutat în locul ăsta, sufăr de insomnie.

— Toți suferim de insomnie, chiar și el. Odată, colaboratorii Führerului au folosit benzină ca să stârpească insectele care infestaseră zona și, fără să vrea, au omorât și toate broaștele. Hitler nu reușea să adoarmă fără orăcăitul lor strident, așa că a trimis oameni în expediție în toată pădurea, ca să caute broaște.

Îmi imaginam soldații SS, care noaptea se cufundau în noroiul mlaștinilor, unde musculițele și țânțarii, nefiind stârpiți și înmulțindu-se liniștiți, erau uimiți cât de mult sânge proaspăt au de ingerat, cât de multe vlăstare germane au de înțepat. Acei germani erau terorizați de ideea că se pot întoarce fără niciun trofeu. Își aprindeau lanternele și alergau după broaște săltărețe, nereușind să le prindă. Le chemau cu blândețe, așa cum l-aș chema eu pe Zart al meu, cu o vibrație ușoară din buze, ca și cum ar fi vrut să le sărute, scoțând pe gură Feți-Frumoși cu care ele să se căsătorească. Apoi, în sfârșit, luau broasca în mâini bucurându-se, dar o clipă mai târziu broasca scăpa și, ca s-o prindă iar, se aruncau la pământ, împroșcându-și fețele cu noroi.

La urma urmei, fusese o noapte norocoasă. Hitler le dăduse voie să redevină băieți, lucru care nu avea să se mai întâmple. Broaștele fuseseră aduse înapoi și îmi imaginam cum le îmbiau soldații SS să-și reia gălăgia: Hai, orăcăitoare, te rog, hai broscuță frumoasă! Führerul dăduse încă o dată dovadă de clemență, apoi se dusese la culcare.

Și Albert adormise, cu fața stâlcită pe burta mea. Eu am rămas trează, atentă la fiecare foșnet. Hambarul era bârlogul nostru. Toți infractorii au un bârlog.

28.

În noaptea asta, Lupul nu poate să doarmă. Poate să vorbească neîntrerupt până în zori. Pe rând, soldații SS încep să aţipească. Capul se bălăngăne, apoi cade în palmă, cotul sprijinit de masă se clatină, dar continuă să-l susțină. Important este ca cineva, măcar unul, să rămână de pază. În noaptea asta, Lupul nu vrea să adoarmă. Pur și simplu, nu vrea să se lase dus. Somnul te poate păcăli. Câți au închis ochii convinși că-i vor redeschide, în schimb i-a înghițit pământul? Seamănă prea mult cu moartea, nu poți avea încredere în el. Dormi, îi spunea mama, făcându-i cu ochiul. Cu ochiul sănătos, pentru că spre seară unul i se umflase. Soțul ei o plăcea cu pometii vineți. Cu atât mai mult atunci când era băut. *Șșș,* îi spunea mama, acum dormi, pui de lup! Dar Lupul știa deja că trebuie să fie mereu vigilent, că nu poate lăsa garda jos, trădători sunt peste tot. Peste tot există un inamic gata să te anihileze. Ține-mă de mână, rămâi aici cu mine, spunea, iar mama îl strângea de mână. Soldatul SS a încuviințat din cap. A așteptat ca prafurile să-și facă efectul, ca Führerul să adoarmă. A stat lângă el până când a cedat, supraveghindu-i respirația: are gura deschisă, doarme ca un bebeluș. Acum soldatul SS poate să plece, lăsându-l să se odihnească.

Führerul a rămas singur, iar moartea stătea la pândă, un fenomen ce nu poate fi controlat, un adversar care nu poate fi dominat. Mi-e frică! De cine, pui de lup? De olandeza grasă care a încercat să mă sărute în fața tuturor la Jocurile Olimpice de la Berlin. Prostuțule! Mi-e frică de trădători, de Gestapo, de cancer la stomac. Vino aici, puiule! O să te masez pe burtică și o să vezi, colicile o să-ți treacă. Ai mâncat prea multă ciocolată. De otravă, mi-e frică de otravă. Dar eu sunt aici, nu trebuie să-ți fie frică! Degust eu mâncarea ta, la fel ca o mamă care toarnă laptele din biberon mai întâi pe mâna ei, la fel ca o mamă care gustă înainte hrana

bebelușului și, dacă e prea fierbinte, suflă în ea, o încearcă pe cerul gurii înainte să te hrănească pe tine. Mă ai pe mine, pui de lup. Obligația mea este să te fac să te simți nemuritor.

29.

Am întins prosoapele pe iarbă. Lacul era doar puțin agitat, iar temperatura era ideală pentru scăldat. Ursula și Mathias nu mai voiau să iasă din apă, Heike dormea întinsă pe o parte, iar Ulla se așezase pe o bărcuță ancorată la țărm, picior peste picior, și din când în când își aranja bretelele de la costumul de baie. Leni, în schimb, se aruncase în apă imediat și de atunci continua să înoate, ca și cum ar fi trebuit să treacă o linie de sosire. Eu citeam o carte pe care mi-o împrumutase Maria și, între două pagini, îi supravegheam și pe copiii lui Heike.

Nu departe de locul în care ne așezaserăm prosoapele, ceva mi-a atras atenția. Două bețe, unul înfipt în pământ, iar celălalt prins de primul, formau o cruce. Pe una dintre marginile crucii era atârnată o cască militară.

Când murise acel soldat? În care război? Și, mai ales, murise chiar acolo? Sau un părinte, o soție, o soră, a decis să-l comemoreze cu o cruce lângă lac, pentru că era un loc odihnitor, ce inspira compasiune, pentru că era locul unde fiul, soțul sau fratele se întrecuse, când era copil, cu prietenii la sărituri în apă?

Și Gregor ar merita să aibă, mai devreme sau mai târziu, o cruce într-un loc pe care îl îndrăgea. Eu însă nu aveam dreptul să-l comemorez.

Vocea Ursulei m-a făcut să mă întorc.

— Mama!

Heike s-a trezit speriată.

— Mama, Mathias s-a dus în larg și acum se înecă! a strigat Ursula.

Am alergat la mal, iar Heike m-a urmat.

— Nu știu să înot! a spus. Du-te tu după el! Te rog!

Am sărit în apă. Am încercat să o strig pe Leni, dar era foarte departe și nu mă auzea. Ea știa să înoate cel mai bine, eu nu aveam tehnică, mă mișcam încet și oboseam repede. Ulla unde dispăruse?

Dădeam din brațe încontinuu.

— Stai liniștit! striga Heike la fiul său, iar Ursula făcea la fel.

Am înotat cât de repede am putut, îi vedeam capul lui Mathias scufundându-se și ieșind iar la suprafață. Se zbătea și înghițea apă. Nu voiam să-mi iau singură o astfel de responsabilitate. De ce nu se mai întorcea odată neîndemânatica aia de Leni? Și Ulla cu cine flirta de nu observa nimic? Nu mai puteam să respir și capul lui Mathias încă era departe. M-am odihnit o clipă, doar o clipă, apoi am pornit iarăși, însă capul lui Mathias s-a scufundat din nou și nu a mai ieșit la suprafață. Am înotat cu toată puterea pe care o aveam și, pe măsură ce avansam, am văzut un bărbat înotând rapid, scufundându-se și, imediat după aceea, reapărând cu copilul pe spate. În doar câteva minute l-a adus la mal.

Am încetat să mai gâfâi abia când am ajuns și eu înapoi la mal. Mathias era întins pe jos și deja îi revenise culoarea în obraji.

— De ce ai plecat în larg? zbiera Heike. Ți-am spus să nu te îndepărtezi!

— Voiam să ajung la Leni.

— Ești un inconștient!

— Haide, calmează-te, acuma e-n siguranță, a spus Ulla.

Lângă ei, doi băieți în picioare, cu brațele încrucișate, priveau scena. Unul cred că era cel care îl scosese pe Mathias din apă.

— Îți mulțumesc că ai ajuns înaintea mea, am spus.

Eram deja foarte obosită.

— Nu aveți pentru ce, mi-a răspuns băiatul mai înalt.

Apoi s-a întors spre copil:

— Dacă vrei, te învăț eu să înoți așa cum trebuie. Dar condiția este să nu mai mergi în larg până nu înveți.

Mathias a dat din cap și s-a ridicat brusc revigorat.

— Eu sunt Heiner, a spus băiatul, întinzându-i mâna.

Copilul s-a prezentat și el.

— Iar eu sunt Ernst, a spus celălalt, lovindu-l apoi cu pumnul în umăr pe Heiner. Ești tare, domnule sergent!

Erau doi tineri soldați din Heer[23]. Heiner era pasionat de cinematografie, iar pe front fusese mai mult în spatele camerei de filmat, dar în același timp fusese și proiecționist.

— Adevărata artă cinematografică de astăzi este filmul documentar, ne-a explicat imediat după aceea, stând pe prosopul lui Heike.

Ne strânseserăm toți, chiar și Leni, care se întorsese după ce înotase îndelung, timp în care nu observase ce se întâmpla în spatele ei.

— Când se va termina războiul, o să devin regizor, a spus Heiner.

Ernst, în schimb, visase dintotdeauna să lupte în Luftwaffe[24]. Desena și construia avioane încă de când era la școala elementară, dar, pentru că avea un defect congenital, a trebuit să se mulțumească cu armata terestră.

Amenajaseră o sală de cinema nu departe de Wolfsschanze, un cort unde proiectau filmele permise de conducere. Erau puține, de altfel. Ernst ne-a spus că printre ele erau și adevărate bijuterii. Uitându-se apoi la pielea albă ca laptele a lui Leni, în contrast cu costumul de baie negru, a spus:

— Mi-ar plăcea să veniți odată să vedem un film împreună.

Ulla a înșirat o serie de titluri în care juca Zarah Leander:

— Aveți *Prizoniera lui Sidney*? Sau *Casa paternă*? E filmul meu preferat!

Am devenit prieteni, mai ales datorită lui Leni, care a acceptat fără să se opună interesul lui Ernst față de ea, fără să-și pună problema dacă își dorea asta. Aderase la dorința lui ca și cum ar fi acceptat o misiune pe care nu o putea refuza. Leni era victima exemplară. Dacă nu i-ar fi fost atât de frică, dintre toate, ea ar fi fost degustătoarea perfectă.

•

Nici eu nu mă comportasem cu Ziegler altfel decât ea.

Dimineața, privirea Hertei părea că mă spionează, iar tăcerea lui Joseph masca dezamăgirea. În Krausendorf, soldatul SS mă percheziționa cu exces de zel, iar eu mă gândeam că propriul meu corp îi spunea să facă asta, pentru că era un corp obscen. Apoi, la masă, Elfriede mă ancheta ca în ziua în care purtasem rochia în carouri – ce mult trecuse de când n-o mai scosesem din șifonier –, până când, în cele din urmă, a intuit ceea ce știam să ascund atât de bine. Sau poate că era doar gândul că nu voi reuși să scap basma curată.

După-amiaza, căutam adesea urmele lui Albert în hambar. Nu aveam niciun motiv să intru acolo și speram ca Herta să nu mă observe în timp ce scotea pâinea din cuptor, în căldura apăsătoare de afară. Joseph era la castel ocupându-se de grădina în care Maria se juca cu Michael și Jörg, când nu se ocupa de ei guvernanta.

Deschideam ușa veche a hambarului, iar mirosul uscat dinăuntru îmi pișcă nările. Pentru tot restul vieții, voi asocia acel miros cu Ziegler și de fiecare dată îmi voi simți șoldurile fărâmițându-se.

Șubrede, chiar rupându-se. Nu știu cum aș putea descrie altfel iubirea.

Nici urmă de Albert, de noi. Uneltele, mobila abandonată, nu fusese mutat nimic. Totul arăta identic, întâlnirile noastre nu poluau lumea în niciun fel. Ne întâlneam într-un timp suspendat, o binecuvântare scandaloasă.

30.

— Albert, ai auzit?

Adormise. L-am zgâlțâit. Avea gura uscată. A înghițit în sec înainte să șoptească:

— Nu, ce-i?

— Zgomote. Ca și cum cineva ar împinge ușa.

— Poate e vântul.

— Care vânt? Nu se mișcă nicio frunză.

E Joseph, m-am gândit. A aflat. A aflat de câteva săptămâni și nu vrea să se mai prefacă. Herta l-a instigat. Mi-am permis să o jignesc chiar în casa ei: Chiar în casa mea, Joseph, înțelegi?

Mi-am pus cămașa de noapte și m-am ridicat.

— Ce faci? a întrebat Albert.

— Îmbracă-te! i-am spus, împingându-l cu piciorul desculț, întrucât nu puteam să concep ca, deschizând ușa, socrii mei să dea buzna în mijlocul indecenței.

Când Albert s-a ridicat, am căutat instinctiv un mod în care să-l ascund, să ne ascundem. Dar unde? Se auzeau în continuare zgârieturi pe ușă. De ce nu o deschideau?

Ajunseseră în acel punct mânați de furie, apoi, în fața hambarului, încremeniseră. Nu doreau să ia parte la acel spectacol: Poate ar fi mai bine să se întoarcă la culcare. Pentru ei, eram persoana care seamănă cel mai mult cu propriul copil. Puteau să mă ierte sau să nutrească față de mine un resentiment permanent, fără scandal, fără să-mi

ceară socoteală – ranchiuna mocnită din orice familie.

Zgomotele continuau.

— Le auzi acum?

— Da, a spus, și vocea îi părea sugrumată de teamă.

Eu voiam să se termine odată, așa că m-am avântat către ușă. Am deschis-o.

Văzându-mă, Zart a mieunat. Prinsese un șoarece. Îl ținea strâns, aproape decapitat, între caninii ascuțiți. Am făcut un pas înapoi, dezgustată. Herta și Joseph nu erau acolo.

— Un cadou neașteptat? a șoptit Albert.

A înțeles că îmi ieșisem din minți, încerca să mă liniștească.

— Pisica știa că eram aici.

Cineva în sfârșit își dăduse seama, deci nu puteam să scăpăm basma curată. Zart știa secretul nostru. Omorâse un șoarece și ni-l adusese. Părea mai degrabă un avertisment decât un cadou.

Albert m-a tras înăuntru, a închis ușa, m-a strâns în brațe ușor, apoi cu putere. Se speriase. Nu pentru el – de ce ar fi putut să-i fie lui frică? –, ci pentru mine. Nu voia să sufăr din cauza relației noastre, nu voia să sufăr, atât. L-am strâns și eu în brațe, voiam să am grijă de el, să-i demonstrez că pot. În clipa aceea m-am gândit că iubirea noastră era demnă, că nu valora mai puțin decât alte iubiri, decât orice alt sentiment pe care-l adăpostea Pământul, că nu era nimic greșit, condamnabil, dacă, îmbrățișându-l, simțeam că pot să respir din nou. Ușor, la fel ca Pauline la Berlin, când era cu mine în pat.

31.

Ascultate cu ochii închiși, sunetele din sala de mese erau plăcute. Zornăitul furculițelor pe

farfurii, foșnetul apei vărsate, sunetul sticlei pe lemn, mestecatul gurilor, tocănitul pașilor pe podea, suprapunerea vocilor peste trilurile păsărilor și lătratul câinilor, răcnetul îndepărtat al unui tractor captat de ferestrele deschise. Nu părea altceva decât ora mesei. E înduioșătoare nevoia omului de a se hrăni ca să nu moară.

Dar, dacă deschideam ochii, vedeam soldații în uniformă, armele încărcate, granița coliviei noastre și zgomotul veselei ce răsuna anemic, un sunet comprimat a ceva care urmează să explodeze. Mă gândeam la noaptea trecută, la teroarea pe care am simțit-o crezând că m-au descoperit, la șoarecele decapitat. Nu mai puteam să susțin minciuna, era ca o zestre pe care o purtam cu mine de fiecare dată când mă întâlneam cu cineva și mă miram că ceilalți n-o observau. Dar nu mă simțeam ușurată – mai devreme sau mai târziu, minciuna avea să fie descoperită. Trăiam într-o stare de alertă.

În acea dimineață, când am ieșit să aștept autobuzul, pisica se freca de gleznele mele, dar m-am îndepărtat brusc de ea. Îți știu secretul, mă amenința, nu mai ești în siguranță. Ce ai cu pisica? m-a întrebat Herta, iar eu simțeam că mor.

•

Celelalte au ieșit afară, eu am rămas pe loc. Zgomotul din sala de mese se oprise, în schimb, cel al ușii pe care zgâriau ghearele lui Zart continua să mă chinuiască.

— Berlinezo!

Elfriede a venit și s-a așezat lângă mine, cu cotul sprijinit pe masă, cu mâna susținându-i bărbia.

— Nu ai digerat?

— Știi, otrava îmi provoacă arsuri la stomac, am spus, încercând să zâmbesc.

— În cazul ăsta, laptele ajută. Dar să nu te apuci să-l furi, te rog!

Am râs. Elfriede a întors scaunul într-o parte, ca să vadă curtea. Heike era în leagăn, iar Beate o

împingea. Păreau două școlărițe în recreație. Poate așa se jucau când erau mici.

— Sunt foarte bune prietene, am spus, observând că Elfriede se uita la ele.

— Și totuși, Beate nu a fost acolo când Heike a avut problema aia.

Era prima dată când vorbea despre avort, deși a evitat să-i spună pe nume.

— Dar Heike a fost cea care nu a vrut să o implice, am obiectat. Cine știe de ce.

— Pentru că nu voia să-i spună despre tânărul de șaptesprezece ani.

Deci știa și Elfriede. Probabil că Heike i-a mărturisit când erau în pădure.

— Sunt încă împreună, a adăugat. Oamenii justifică prin iubire orice comportament.

Acea frază a fost ca un pumnal. Am revăzut ușa hambarului, pe Albert agitându-se, apoi șoarecele mort între caninii lui Zart.

Am găsit puterea să spun:

— Și crezi că e ceva rău în asta?

— Berlinezo, ideea este că oricine poate justifica orice gest. Poți găsi mereu o scuză.

S-a întors cu fața la mine.

— Dacă chiar crede că are dreptate, Heike ar vorbi deschis cu prietena ei cea mai bună. Știi de ce nu îi este rușine de noi? Pentru că nu ne consideră la fel de importante.

A ridicat privirea spre stânga, ca și cum încă ar fi reflectat asupra problemei.

— Sau poate Heike se gândește că Beate nu este pregătită să afle. Că nu vrea să știe. Câteodată, faptul că știi un lucru este o povară, iar ea preferă să nu o pună pe umerii prietenei sale. În orice caz, a avut norocul că n-a fost nevoită să păstreze secretul.

Mă demascase, ea despre mine vorbea, îmi cerea să mărturisesc. Nu trebuia să păstrez secretul, puteam împărtăși acea povară cu ea. Ea nu era Beate, ar fi înțeles.

Sau poate ar fi spus că mă comportam mai rău decât Heike? Nu-mi mai păsa, cel puțin cu Elfriede voiam să fiu sinceră, să mă amăgesc că sunt mai bună decât eram de fapt. Ea mi-ar fi spus că șoarecele ucis nu e de rău augur, iar eu aș fi crezut-o.

S-a ridicat, a mers la soldat și a cerut să fie însoțită la baie. Era un semnal, voia s-o urmez, se mai întâmplase asta. Sau poate că încerca să-mi sugereze contrariul? Să nu mărturisești niciodată, nu vreau să fiu complicea ta.

Fusta îi acoperea picioarele până la jumătate, mușchii se încordau și se relaxau, în ritmul călcâielor. Mersul ei drept, trufaș, mă fascina. Încă de la început, Elfriede m-a impresionat: dacă privirea mea o întâlnea, rămânea fixată asupra ei. Poate că de aceea m-am trezit alergând în urma pașilor ei, ajungând la soldat și spunându-i:

— Și eu am nevoie la baie.

•

În baie, Elfriede a încercat să închidă ușa în urma ei, dar am oprit-o.

— Nu faci pe tine? a întrebat.

— Nu, pot să aștept. Trebuie să vorbesc cu tine.

— Dar eu nu pot să aștept.

— Elfriede…

— Ascultă, berlinezo, nu avem mult timp. Poți păstra un secret?

Toate organele mi-au ajuns în gât.

Elfriede a băgat mâna într-un buzunar și a scos ușor o țigară și o cutie cu chibrituri.

— Vin aici ca să fumez pe ascuns. Secret dezvăluit!

S-a ghemuit în colțul unei toalete, și-a aprins țigara și a tras. Zâmbind, mi-a suflat fumul în față. Mă sprijineam de tocul ușii, iar acea frivolitate pe care Elfriede o demonstra uneori, în loc să mă descurajeze, mă făcea să-mi doresc și mai mult să vorbesc cu ea. Ea ar înțelege, m-ar liniști.

De afară s-a auzit o voce de femeie. Elfriede m-a tras lângă ea și a închis ușa în grabă. A tras un ultim fum, a stins țigara pe faianță și a dus un deget la buze:

— *Șșș*.

A intrat o femeie și s-a închis într-una din toaletele libere.

Eram la fel de aproape ca prima dată, dar acum Elfriede nu voia să mă intimideze, se uita la mine cu ochi vicleni pe care nu-i mai văzusem niciodată, cu țigara între degete și cu mâna stângă fluturând în aer pentru a risipi fumul de țigară. Senzația de sfidare o amuza. Chicotea și se ținea de nas, cu gâtul înfundat între umeri. Eram atât de aproape, una în fața celeilalte. Din reflex, îmi venea și mie să râd. O clipă, am uitat unde o întâlnisem, ce m-a apropiat de ea, o clipă, sentimentul că mă primea în spațiul ei mi-a dat o euforie de școlăriță. Elfriede și cu mine eram două fetițe ascunse într-o toaletă, împărtășind un secret inofensiv, unul care nu merita să fie adăugat la inventar.

Imediat ce femeia a ieșit din baie, Elfriede și-a lipit fața de a mea, fruntea ei atingând fruntea mea.

— S-o aprind din nou sau crezi că e periculos? a spus încet.

— Probabil că soldatul se întreabă ce-i cu noi, am răspuns. Dintr-o clipă în alta va veni să ne caute…

— Ai dreptate.

Ochii ei vicleni străluceau. A scos cutia cu chibrituri.

— Dar, dacă vrei să o aprinzi, eu o să aștept aici cu tine până termini.

— Serios?

— Măcar două fumuri.

Chibritul a sfârâit și flacăra a ars hârtia.

— Atunci un fum îl tragi tu, a spus, băgându-mi țigara în gură.

Am tras fumul cu neîndemânare, mai mult am înghițit decât am tras. Asta mi-a provocat o ușoară greață.

— Nici măcar nu ai tușit. Bravo, a zâmbit Elfriede, luând țigara înapoi.

A tras puternic, cu pleoapele întredeschise. Era liniștită, sau așa părea.

— Berlinezo, și dacă întâmplător ne descoperă, ce faci?

— Rămân lângă tine, am răspuns, punându-mi emfatic o mână pe piept.

— Oricum, dacă ne descoperă, mă vor pedepsi pe mine. Ce legătură ai tu?

În acel moment, soldatul a decis să bată la ușă.

— Ieșiți?

Elfriede a aruncat țigara în closet, a tras apa, a deschis ușa cabinei în care ne ascunseserăm, apoi pe cea de la baie și a ieșit.

Ne-am întors în liniște. Elfriede era brusc concentrată asupra a ceva ce nu reușeam să ghicesc. Ochii nu-i mai străluceau, nu mai râdea, intimitatea de dinainte se evaporase. Aveam un sentiment asemănător rușinii. Nu mai eram două școlărițe care se jucau și nu reușeam s-o înțeleg pe acea femeie.

În sala de mese și-a amintit:

— Ah, berlinezo! Despre ce voiai să vorbești cu mine?

Dacă eu nu o înțelegeam, ea de ce m-ar fi înțeles?

— Nimic important.

— Ah, nu, te rog! N-am vrut să te întrerup, îmi pare rău.

Era prea periculos să povestesc despre Ziegler. Ce prostie să cred că puteam face asta!

— Nimic important, serios.

— Bine, cum vrei tu.

Părea dezamăgită. S-a îndreptat spre curte și, ca să o rețin, să o mai am puțin lângă mine, am spus:

— Când eram mică, în timp ce fratele meu dormea, m-am dus la pătuțul lui și i-am mușcat mâna foarte tare.

Elfriede nu a răspuns, a așteptat să termin.

— Uneori, cred că ăsta e motivul pentru care nu-mi mai scrie.

32.

Știam că Albert avea soție și copii, dar când mi-a spus că se va întoarce acasă, în Bavaria, în a doua săptămână a lunii iulie, a fost ca și cum nu aș fi știut niciodată. În lunile în care ne întâlniserăm, nu fusese plecat niciodată în permisie. Familia lui era un concept abstract. Nu era mai reală decât un soț dat dispărut, mort sau doar hotărât să nu se mai întoarcă la mine.

M-am ghemuit pe o parte, izolându-mă în întuneric. Albert m-a atins, spatele meu a încercat să-l respingă, dar el n-a renunțat. Ce credeam? Că nu va mai pleca ca să nu mă lase singură să mi-l imaginez cum își învelește copiii seara și apoi se duce în pat cu ea?

La început, era ușor să mă gândesc cu detașare la el, ba mai mult, era o necesitate. Mi-l imaginam cu alte femei. O vedeam pe Ulla aplecându-se peste el, Albert apucând-o de șolduri atât de tare, încât ea îi lăsa pe piele urme de unghii, mi-o imaginam pe ea întinzându-și gâtul pentru ca el să-i sugă sânii proeminenți, mi-o imaginam pe Leni răvășită de degetele lui coborâte între picioarele ei, un păienjeniș de capilare pe fața ei, în timp ce el o deflora. Îmi imaginam că Albert era cel care o lăsase însărcinată pe Heike. Și nu simțeam nicio durere, ci ușurare. Un fel de exuberanță: puteam să-l pierd pe acel bărbat.

Noaptea în care m-a anunțat că va pleca în permisie, în schimb, a fost ca o ușă trântită în nas.

Albert mă lovea cu ea în nas și se închidea în cameră cu soția lui, cu viața lui separată de mine, și nu-i păsa că eu rămâneam acolo, afară, așteptându-l.

— Ce ar trebui să fac? a întrebat el cu palma încă pe spatele meu.

— Ce vrei tu, am răspuns, fără să mă întorc. Când se va termina războiul, eu voi pleca la Berlin. Deci, dacă vrei, poți să mă uiți de pe-acum.

— Dar nu pot.

Îmi venea să râd. Nu mai era râsul stupid al amanților. Declinul începuse, iar râsul meu era plin de resentimente otrăvitoare.

— De ce te porți așa?

— Pentru că ești ridicol. Suntem exilați aici și abia așteptăm să plecăm. Iar tu mai ești și ofițer SS și te culci cu una care nu are de ales.

Și-a luat palma de pe spatele meu. Pierderea acelui contact m-a făcut să mă simt în pericol. Nu mi-a răspuns, nici măcar nu s-a îmbrăcat, nu a adormit, a rămas neclintit, extenuat. Speram că mă va atinge iar, că mă va îmbrățișa. Nu voiam să dorm și nici să văd răsăritul soarelui.

M-am gândit din nou că noi nu aveam dreptul să vorbim despre iubire. Trăiam într-o epocă amputată, care distrugea orice certitudine și destrăma familii, neutraliza orice instinct de supraviețuire.

După tot ce îi spusesem, ar fi putut să creadă că l-am lăsat să intre în hambar de frică, nu pentru acea intimitate dintre noi, care părea din alte vremuri.

Între corpurile noastre exista un fel de fraternitate, ca și cum ne-am fi jucat împreună când eram copii. Ca și cum, la vârsta de opt ani, ne-am fi mușcat mâna unul celuilalt ca să ne gravăm „un ceas”, însemnele arcadelor dentare strălucind de salivă. Era ca și cum am fi dormit în același pătuț, suficient încât să credem că respirația caldă a celuilalt este mirosul întregii lumi.

Și totuși, acea intimitate nu era o formă de familiaritate, era punctul de unde începea catastrofa. Mi-am trecut un deget prin strâmtoarea din mijlocul toracelui său, iar povestea mea personală era rasă de pe fața pământului, timpul se contorsiona, o perioadă fără evoluție. Îi puneam mâna pe abdomen, iar Albert, închizând ochii, își arcuia coloana.

Niciodată nu m-am gândit că pot avea încredere în ceea ce spunea, pentru că spunea puțin sau nu spunea totul. Din vorbele sale reieșea un sentiment de marginalizare. El nu lupta în prima linie, îl scutise un murmur cardiac, însă rigoarea și devotamentul cu care servise Germania îl făcuseră să urce mai multe grade în Waffen-SS. Apoi, într-o zi, el a cerut să îi fie atribuite sarcini diferite. Diferite de ce? l-am întrebat odată. Nu mi-a răspuns.

În acea noapte, după ce l-am refuzat stând cu spatele la el, a spus în șoaptă:

— Se sinucideau. Eram în Crimeea.

M-am întors cu fața la el.

— Cine se sinucidea?

— Ofițerii SS, ofițerii Wehrmachtului, toți. Se împărțeau în mai multe categorii: deprimații, alcoolicii, impotenții…

Un rânjet i-a transformat chipul într-unul de nerecunoscut.

— … și sinucigașii.

— Ce făceați acolo?

— Unele femei erau foarte frumoase, stăteau în picioare, toate dezbrăcate. Trebuiau să se dezbrace. Hainele erau spălate și puse în valize, urmau să fie refolosite. Le făceau fotografii.

— Cine? Care femei?

Stătea nemișcat, se uita la grinzi, ca și cum nu ar fi vorbit cu mine.

— Oamenii veneau să caște gura, aduceau chiar și copii, și făceau poze. Unele erau foarte frumoase, era imposibil să nu te uiți la ele. Unul

dintre oamenii mei nu a rezistat, iar într-o dimineață l-am găsit căzut la pământ, deasupra puștii. Leșinase. Altul mi-a mărturisit că nu putea să doarmă… Trebuie să-ți îndeplinești datoria cu bucurie! a spus, ridicând glasul.

I-am pus mâna la gură.

— Este ceea ce se așteaptă de la noi, a continuat, cu gura astupată de mâna mea.

Nu mi-a dat-o la o parte, am luat-o eu.

— Ce altceva puteam să le spun? Știam că le-au futut.

Le futeau pe toate, chiar dacă era interzis, dar oricum ele nu ar mai fi putut vorbi. Aveau rație dublă de hrană: să scapi de cincizeci de oameni pe zi e o treabă grea, chiar și pentru noi.

Albert s-a încruntat. Cincizeci de oameni pe zi – mi s-a făcut frică.

— Apoi, într-o dimineață, unul a înnebunit. În loc să îndrepte arma spre ele, a întors pușca spre noi și a tras. Am tras și noi.

Aș fi putut să aflu în acel moment despre gropile comune, despre evreii care zăceau întinși, lipiți unul de celălalt, așteptând glonțul în cap, despre pământul, cenușa și hipocloritul de calciu aruncat peste ei, ca să nu miroasă, despre noul strat de evrei care se așezau peste cadavre, așteptând la rândul lor, cu capul în dreptul puștii. Aș fi putut să aflu despre copiii ridicați de păr și împușcați, despre cozile lungi de un kilometru de evrei și ruși – *sunt asiatici, nu sunt ca noi* –, pregătiți să fie aruncați în gropi sau să urce în camioane pentru a fi gazați cu monoxid de carbon. Aș fi putut să aflu înainte de sfârșitul războiului. Aș fi putut să întreb. Dar îmi era frică și nu reușeam să vorbesc și nu voiam să știu.

•

Ce știam la vremea aceea?

În martie 1933, a fost anunțată în ziar deschiderea lagărului de concentrare din Dachau cu cele cinci mii de locuri ale sale. Lagăr de

muncă, spuneau oamenii. Nu că ar fi vorbit despre asta cu plăcere. Unul care s-a întors de acolo, trăncănea portăreasa, spune că deținuții trebuiau să cânte *Horst Wessel Lied*[25] în timp ce erau biciuiți. Ah, de aceea îi spun *lagăr de concertare,* glumea gunoierul, continuând să mătură; ar fi putut foarte bine să joace cartea propagandei, să spună că erau dușmanii poporului – toată lumea o juca, ce s-o mai lungim –, dar nu fusese suficient de conformist. Și totuși cei care se întorceau de acolo spuneau doar: Te rog, nu mă întreba, nu pot să-ți povestesc, și în acel moment oamenii erau puși pe gânduri. Farmacistul îi asigura: este un loc pentru criminali, mai ales dacă erau clienți care să-l asculte. Un loc pentru disidenți, pentru comuniști, pentru cei care nu știu să-și țină gura. *Dumnezeule, nu mă pune să-ți zic ce cred, că nu vreau să ajung la Dachau,* devenise o rugăciune. Prizonierii erau puși să se încalțe cu cizmele noi ale soldaților, zicea lumea, și mergeau o vreme cu ele, ca să se lase, astfel încât soldații care urmau să le poarte să nu facă bătături la picioare. Măcar riscul ăla era eliminat! Un institut de reeducare, explica fierarul. Ajungi acolo și te spală pe creier. Când ieși de acolo, îți trece sigur cheful să mai critici. Cum era cântecul? *Zece critici mici.* Îl știau până și copiii. Dacă nu te comporți cum trebuie, te trimit la Dachau, le făgăduiau părinții. Dachau în loc de omul negru; Dachau, *locul* omului negru.

Eu trăiam terorizată cu gândul că îmi vor lua tatăl, care nu știa să tacă din gură. Gestapoul e cu ochii pe tine, îl avertizase un coleg, iar mama urla: calomnierea statului național-socialist îți zice ceva? Tata nu îi răspundea, doar trântea ușa. Ce știa el, un simplu mecanic de tren? Văzuse el trenurile burdușite de oameni? Bărbați, femei și copii înghesuiți în vagoane de animale? Oare și el credea că operațiunea era doar pentru a muta evreii în est, așa cum se spunea? Iar Ziegler știa tot?

Despre lagărele de exterminare? Despre cum urma să se termine?

•

Am căutat cu mâna cămașa de noapte, pentru că eram dezbrăcată și mă simțeam amenințată. Îmi era teamă că va observa și se va supăra. S-a întors cu fața la mine.

— Spuneau că nu era nicio problemă, ne puteau da alte sarcini. Iar eu am fost printre cei care au plecat. Numărul de oameni disponibili era foarte mare, așa că am primit transferul. Oricum, nu era nicio diferență. Puteam să nu mă ocup eu de oamenii mei, pentru că ar fi făcut-o alții în locul meu.

Am alunecat tiptil, ca și când n-aș fi avut voie să mă mișc.

— E dimineață, am spus, ridicându-mă.

A încuviințat din bărbie, așa cum făcea mereu.

— Bine, a spus, du-te la culcare!

— Drum bun!

— Ne vedem peste douăzeci de zile.

Nu am răspuns. Cuvintele lui erau un strigăt de ajutor, dar eu nu am înțeles asta. De fapt, am refuzat să i-l ofer.

Puteam să fac dragoste cu Ziegler ignorând cine era. În hambar erau numai trupurile noastre, glumele noastre și acel copil cu care formasem o alianță, nimic altceva. Nimeni altcineva. Puteam să fac dragoste cu Ziegler chiar dacă îmi pierdusem soțul pe front, care ucisese la rândul lui soldați și civili și poate că și el avea insomnii sau devenise impotent sau futuse rusoaice – *sunt asiatici, nu sunt ca noi* –, pentru că învățase să ducă un război și știa că în război așa se face.

•

Câțiva ani mai târziu, mi l-am imaginat pe Ziegler stând pe pat, în Crimeea, cu coatele pe genunchi, cu fruntea sprijinită în pumni. Nu știe ce să facă. Vrea să plece, să ceară un transfer. Îi e teamă că asta i-ar putea compromite cariera. Dacă

pleacă din Einsatzgruppen[26], probabil că nu va mai fi promovat. Nu este o chestiune de moralitate. Nu i-a păsat niciodată de ruși. De evrei, de țigani. Nu îi urăște, dar nici nu iubește rasa umană, și cu siguranță nu crede în valoarea vieții.

Cum poți da valoare unui lucru care se poate termina în orice moment, un lucru atât de fragil? Dai valoare unui lucru care are putere, iar viața nu are. Dai valoare unui lucru care este indestructibil, iar viața nu este. Ți se poate cere să-ți sacrifici viața pentru ceva care are mai multă putere. Patria, de exemplu. Gregor se hotărâse să o facă, înrolându-se.

Nu e vorba de credință. Ziegler a văzut cu ochii săi miracolul Germaniei. Și-a auzit adesea oamenii spunând: dacă Hitler ar muri, aș vrea să mor și eu. La urma urmei, viața contează atât de puțin, să o pui în mâinile cuiva o umple de sens. Chiar și după Stalingrad, bărbații au continuat să aibă încredere în Führer, iar femeile îi trimiteau de ziua lui de naștere perne pe care brodaseră vulturi și svastici. Hitler a spus că viața lui nu se va sfârși când va muri, ci tocmai atunci va începe. Ziegler știe că are dreptate.

E mândru să fie de partea celor care au dreptate. Nimeni nu iubește perdanții. Și nimeni nu iubește întreaga specie umană. Nu poți deplânge viețile frânte ale miliardelor de oameni, începând cu șase milioane de ani în urmă. Nu asta a fost înțelegerea de la început? Orice ființă de pe pământ va muri mai devreme sau mai târziu. Să auzi cu urechile tale nechezatul îngrozit al unui cal te sfâșie mai mult decât gândul la un necunoscut care a murit. A murit, pentru că istoria este făcută din morți.

Nu există milă universală, îți poate stârni milă soarta unei singure ființe umane. Rabinul bătrân care se roagă cu mâinile pe piept, pentru că a înțeles că va muri, evreica atât de frumoasă, pe cale să fie desfigurată, rusoaica ce și-a prins

picioarele în jurul coapselor tale și pentru o clipă te-a făcut să te simți în siguranță.

Sau Adam Wortmann, profesorul de matematică, pe care l-au arestat sub ochii mei. Victima care, în acel moment, le întruchipa pentru mine pe toate celelalte, toate victimele Reichului, ale planetei, ale păcatului lui Dumnezeu.

•

Lui Ziegler îi e teamă că nu va putea să se obișnuiască cu oroarea, așa că își petrece nopțile întins în pat, fără să închidă ochii. Îi este frică să se obișnuiască cu oroarea, și astfel încetează să simtă milă, chiar și față de fiii săi. Îi este teamă să nu înnebunească, trebuie să ceară transferul.

Hauptsturmführerul[327] său va fi dezamăgit. Tocmai Ziegler, care nu a dat niciodată înapoi, care a mers înainte în ciuda problemelor de sănătate! Cine o să i-o spună lui Himmler? Îi făcuseși o impresie excelentă, nu va accepta că s-a înșelat.

Sângele lui Ziegler șuieră, în loc să circule în liniște, fără să deranjeze pe nimeni: i se pare că îl aude vuind, când stă în pat și nu reușește să adoarmă. Așa că cere transferul și abandonează tot, dar inima lui continuă să șuiere. S-a stricat, nu poate fi reparată, nu există niciun remediu pentru lucrurile care se nasc defecte. Viața, de exemplu, nu are niciun remediu, destinația sa este moartea, de ce să nu profite oamenii de ea?

Când ajunge în Krausendorf, Obersturmführerul Albert Ziegler știe că va rămâne Obersturmführer pentru totdeauna, nu va mai avansa în grad. Vrea răzbunarea ratatului, impune în jur aceeași rigoare care l-a ajutat pe el să avanseze, și totuși simte că cedează. Apoi, într-o seară, vine la fereastra mea și începe să mă privească.

•

Ani la rând, am crezut că secretele lui – secrete pe care nu le putea mărturisi, pe care nu voiam să le aud – sunt cele care mă împiedică să-l iubesc cu adevărat. Era o prostie. Nu știam mai multe nici

despre soțul meu. Am trăit cu el sub același acoperiș doar un an, apoi a plecat pe front. Nu, nu îl cunoșteam. De altfel, dragostea se înfiripă tocmai între necunoscuți, între străini nerăbdători să treacă granița. Se înfiripă între oameni care se tem unul de celălalt. Nu secretelor, ci căderii celui de-al Treilea Reich nu i-a supraviețuit iubirea.

33.

Vara, mirosul mlaștinilor devenise atât de puternic, încât totul în jurul meu părea să fie supus unui proces de descompunere. Mă întrebam dacă nu cumva în curând voi putrezi și eu. Nu Gross-Partsch mă defectase, eram defectă de la început.

Luna iulie a anului 1944 ne-a copleșit cu zile înăbușitoare – ni se lipeau hainele de piele – și plutoane de țânțari ne asediau, se înverșunau împotriva noastră.

Nu aveam vești de la Albert de când plecase. Toți dispăreau fără să-mi mai scrie.

Într-o joi, imediat după serviciu, Ulla, Leni și cu mine am mers să vedem un film împreună cu Heiner și Ernst. Căldura era insuportabilă: închiși în cort, fără nicio fereastră care să filtreze aerul, simțeam că ne sufocăm. Dar Ulla a insistat. Ideea de a merge la film după prânz o entuziasma, iar Leni voia să fie cu Ernst, îmi repeta încontinuu: Hai să mergem, te rog!

Filmul era vechi de aproape zece ani și avusese un succes incredibil. Regizorul era o femeie. Una care a făcut întotdeauna numai ce a vrut ea. Cel puțin așa spunea Ulla, care știa multe despre industria filmului. Poate că citise în revistele pe care le răsfoia chiar și în cazarmă sau poate era doar ideea ei, dar era convinsă că între regizoare și Führer existase ceva. La urma urmei, era destul de drăguță.

— O cheamă ca pe tine, i-a spus Ernst lui Leni, deschizând cortul ca să o lase să treacă. Leni Riefenstahl.

Leni a zâmbit, aruncând un ochi în sală după locuri libere. Spre deosebire de mine, ea nu mai văzuse acel film.

Băncuțele din lemn erau aproape toate ocupate. Soldații își puseseră bocancii plini de noroi pe locurile din față. Când ne-au văzut intrând, unii au început să se aranjeze și să curețe lemnul cu dosul palmei, alții au rămas tolăniți, cu un umăr lipit de perete, spatele încovoiat, brațele încrucișate. Nu aveau nici cea mai mică intenție să combată acea toropeală care provoca un căscat continuu. Sabine și Gertrude erau și ele acolo. Le-am recunoscut după cozile spiralate de la tâmple. S-au întors și, deși ne-au observat, nu s-au sinchisit să ne salute.

Ne-am așezat pe locuri găsite de însoțitorii noștri. Ernst și Leni pe rândul din dreapta; Heiner, Ulla și cu mine, în stânga.

Fascinat de orice tip de inovație tehnologică, Heiner spunea că *Triumful voinței* era un film avangardist. Îl entuziasmau filmările de sus, avionul care tăia norii penetrând masa albă și plină de fum, fără teama de a se împotmoli.

Citeam scrisul suprapus peste imagini: „La 20 de ani după izbucnirea războiului mondial", „La 16 ani de la începutul suferinței germane", „La 19 luni de la renașterea Germaniei" – iar norii păreau că vin peste mine, că mă orbesc. De acolo de sus, cu turlele bisericilor foarte înalte, Nürnberg era foarte frumos, umbra avionului care se proiecta pe străzile sale, casele sale, oamenii săi erau o binecuvântare, nu un pericol.

Mă uitam la Leni, avea buzele întredeschise, limba între dinți, se chinuia să înțeleagă tot ce era de înțeles. Poate înainte ca filmul să se termine, Ernst o va cuprinde de talie. Poate bărbia proeminentă a lui Leni era semnul unei așteptări, al unei oferte.

Eu îmi făceam vânt cu mâinile, iar când Heiner a anunțat: Uite, acum aterizează!, ca să ne îndemne pe mine și pe Ulla să fim atente, am oftat. Pe ecran, ceafa Führerului era prea goală, la fel de mizerabilă ca orice ceafă descoperită, iar jubilația wagneriană din fundal nu reușea s-o salveze. Führerul răspundea la salutul simultan al miilor de brațe ridicate, dar ținea cotul îndoit, iar palma i se legăna pe încheietura mâinii, ca și cum s-ar fi scuzat: eu n-am nimic de-a face cu toate astea.

Nu aveam de unde să știu, abia după aceea am aflat că în acel moment, nu foarte departe de cortul pe care soldații îl transformaseră într-un cinematograf, o altă mână se lupta cu o geantă. Deși îi lipseau două degete, mâna a apucat frenetic un clește și a spart o fiolă de sticlă pentru a scoate acidul care urma să corodeze firul. Un fir subțire de metal, care în zece minute s-ar fi topit.

Colonelul și-a încleștat dinții, deschizând larg nările. Trebuia să împăturească totul în cămașă și să bage dispozitivul înapoi în geantă, ascuns bine printre documente, și ca să facă asta avea doar o mână. De fapt, doar trei degete. Pe frunte i se prelingea transpirația, și nu din cauza căldurii.

Nu mai avea timp. Ședința fusese devansată pentru ora douăsprezece și jumătate din cauza vizitei iminente a lui Mussolini și a feldmareșalului Keitel, care aștepta chiar în fața locuinței sale din Wolfsschanze, locuință în care colonelul intrase sub un pretext fals. Feldmareșalul urla la el să se grăbească. Își pierduse răbdarea. Și mai devreme își permisese să-l îndemne să se grăbească, dar cu respectul cuvenit unui invalid de război, așa cum era Claus Schenk Graf von Stauffenberg, fascinantul colonel de care Mariei îi plăcea atât de mult.

Stauffenberg a ieșit cu geanta în mână. Keitel s-a uitat atent la ea. Nimic mai normal decât să te prezinți la o ședință cu o geantă plină de hârtii, dar

probabil că Stauffenberg o ținea prea strâns, iar asta pentru Keitel era elementul distonant.

— Le am pe toate aici, a spus colonelul. Documentele privind noile divizii Volksgrenadier[28], pe care i le vor prezenta Führerului.

Feldmareșalul a dat din cap, îndreptându-se spre mașină. Orice element distonant trecea acum pe locul doi, având în vedere urgența de a ajunge la ședința din Lagebaracke.

Eu transpiram în cortul ăla blestemat. Am mers acolo doar de dragul lui Leni, care discuta intens și chicotea cu Ernst, cu obrajii roșii, la fel și urechile, și gâtul, ca și cum cuperoza i-ar fi invadat fiecare centimetru de piele. Ulla, în loc să se uite la film, îi spiona, iar Heiner bătea cu degetul în bancă.

Discursurile liderilor îl plictiseau, nu pentru ceea ce spuneau, ci pentru că imaginile se repetau. Tocănea cu arătătorul pe lemnul băncii ca și cum ar fi amenințat vorbitorii, dar la Congresul Partidului Național Socialist din 5 septembrie 1934 toți voiau să-și spună părerea. Rudolf Hess, care în acea zi încă nu fusese declarat nebun de către Hitler, țipa de pe ecran: „Dumneavoastră ne-ați dat victoria, dumneavoastră ne veți da pacea!”

Cine știe dacă generalul Heusinger ar fi fost de acord cu această previziune. Nu aveam de unde să știu, doar mai târziu am aflat că, atunci când Stauffenberg a intrat în sala de conferințe, adjunctul Statului Major, Heusinger, mâna dreaptă a lui Hitler, citea un raport descurajant. Din raport rezulta că după ultima spargere a frontului central rus, poziția armatei germane devenise foarte riscantă. Keitel i-a aruncat o privire urâtă lui Stauffenberg: ședința începuse deja. Este 12:36, s-a gândit colonelul, în șase minute acidul va topi firul.

Hitler, cu spatele la ușă, așezat la o masă solidă din stejar, se juca cu lupa de care avea nevoie ca să studieze hărțile întinse în fața lui. Keitel stătea în

stânga lui, iar Stauffenberg a luat loc lângă Heinz Brandt. În timp ce în cortul nostru vocea înregistrată de Dietrich cerea ca presa străină să spună adevărul despre Germania, colonelul Stauffenberg deschidea iar larg nările ca să inspire. Oricine l-ar fi privit în ochi, ar fi înțeles. Dar el avea un petic pe ochiul stâng și ținea capul aplecat. Ușor tremurând, a împins geanta cu piciorul pe sub masă, făcând-o să alunece pe podea pentru a fi cât mai aproape de picioarele Führerului. A înghițit o picătură de transpirație care-i căzuse pe buză și, încet, făcând câțiva pași, a ieșit. Nu a observat nimeni. Toți erau concentrați asupra hărților pe care Heusinger le prezenta sumbru. Patru minute, număra Stauffenberg, și firul se va topi complet.

În cinematograful rudimentar improvizat de soldații Wehrmachtului, Ernst a luat-o de mână pe Leni, iar ea nu s-a împotrivit, ba chiar și-a pus capul pe umărul lui. Ulla și-a întors privirea, și-a mușcat o unghie, iar Heiner mi-a tras un cot, dar nu pentru a comenta idila.

— A doua parte este nemaipomenită! Știi cadrul când vulturul umple tot ecranul, fără sunet? m-a întrebat, ca și cum calitatea filmului ar fi fost o chestiune de onoare – onoarea lui.

De pe ecran, vocea lui Streichen avertiza:

— Un popor căruia nu-i pasă de puritatea rasei sale se duce de râpă.

În geanta lui Stauffenberg, firul devenea din ce în ce mai scurt. Colonelul continua să meargă impasibil, părăsind clădirea. Simțea o ușoară amorțeală în piept. Desigur, nu putea să alerge, dar inima îi bătea ca și cum ar fi alergat.

În Lagebaracke, Heinz Brandt s-a aplecat peste hartă ca să vadă mai bine – scrisul era foarte mic și nu avea nici lupă – și s-a împiedicat cu cizma de acea geantă abandonată. A dat-o la o parte cu un gest mecanic, ca să nu deranjeze, atât era de absorbit de raportul lui Heusinger. Este 12:40.

Stauffenberg nu s-a oprit. Cu amorțeala în piept, continuă să meargă. Mai sunt două minute.

— Să-i facem pe muncitorii germani conaționali liberi, mândri și cu drepturi egale, răsuna vocea lui Robert Ley în cort.

În acel moment, Ernst o strângea deja la piept pe Leni și părea hotărât s-o sărute, chiar și Heiner a observat. Ulla a încercat să se ridice și să plece, dar el i-a șoptit la ureche, blocând-o:

— Ai văzut porumbeii?

Eu mă gândeam la tata, când spunea că nazismul a anulat lupta de clasă prin lupta între rase.

În picioare pe ecran, Adolf Hitler saluta personal armata celor cincizeci și două de mii de muncitori prezenți la apel, toți aliniați.

— Lopețile în aer! a strigat.

Lopețile acționau ca niște arme. În acel moment, o explozie asurzitoare a răsunat în cort, aruncându-ne de pe bancă. Am simțit cum mă lovesc cu capul de pământ, iar apoi nimic, nicio durere.

În timp ce muream, mă gândeam că și Hitler murea.

34.

Câteva ore după explozie nu am auzit cu o ureche.

Un șuierat puternic îmi perfora timpanul, monoton, obsesiv, la fel ca alarmele la Berlin. Oricare ar fi fost nota, îmi răsuna în cap, izolându-mă de lumea exterioară, de confuzia care se crease.

Bomba explodase în Wolfsschanze.

— Hitler a murit, spuneau soldații, alergând în toate direcțiile.

Proiectorul, înclinat din cauza impactului, mai împroșca doar beznă și un bâzâit continuu, iar Leni tremura cu aceeași disperare ca în prima zi la

masă. Nu o mai interesa de Ernst, care, cuprins de agitație, l-a întrebat pe Heiner:

— Ce facem?

Heiner n-a răspuns.

— A murit, a spus Ulla, și era surprinsă, pentru că nimeni nu ar fi crezut vreodată că Hitler va muri.

S-a ridicat în picioare înaintea tuturor, s-a uitat în jur ca o somnambulă și a spus abia murmurând:

— S-a terminat.

Cu fața la pământ, eu revedeam chipul mamei, cu cămașa de noapte pe sub palton. A murit îmbrăcată într-un mod ridicol. Am îmbrățișat-o și încă mirosea frumos. O revedeam pe mama moartă în timpul bombardamentului, iar o notă pe care nu reușeam să o recunosc îmi răsuna în timpan ca un ecou. Credeam că este o pedeapsă gândită special pentru mine.

Dar și Führerul îndura aceeași pedeapsă, și nu doar pe aceea. Ca să iasă de sub dărâmăturile din Lagebaracke, a cerut ajutorul unui ofițer nevătămat și, cu fața aia de coșar, capul afumat, brațul de marionetă și pantalonii sfâșiați ca o fustiță de rafie, era și mai ridicol decât mama.

Doar că el era în viață. Și intenționa să se răzbune.

•

Au anunțat evenimentul la radio în jurul orei unu noaptea. Herta, Joseph și cu mine ascultam așezați la masa din bucătărie, extenuați, și totuși treji. Nu am făcut nimic altceva decât să rămânem lipiți de aparatul radio, uitând până și de cină. În acea zi, tura de după-amiază de la Krausendorf a fost anulată. Autobuzul nu venise să mă ia și oricum nu m-ar fi găsit. Reușisem să mă întorc doar multe ore mai târziu, pe jos și fără cuvinte, lăsându-le să vorbească pe Leni și Ulla, care nu se mai opreau din supoziții: Ce se va întâmpla acum, că Hitler a murit?

Dar Hitler trăia și a transmis asta națiunii și întregii Europe prin microfoanele stației de radiodifuziune Deutschlandsender: faptul că scăpase de moarte era un semn că va duce la bun sfârșit sarcina pe care Providența i-o încredințase.

La fel a spus și Mussolini, care a ajuns la ora patru după-amiază din cauza unei întârzieri a trenului – deși ședința fusese devansată pentru a-l întâmpina –, s-a plimbat printre ruine cu prietenul său rănit, care, cu un an în urmă trimisese trupe naziste în Gran Sasso ca să-l elibereze din închisoarea în care era ținut. Până și ginerele lui, Galeazzo Ciano, votase împotriva lui în luna iulie a anului trecut[29]. Cu siguranță nu se putea spune că iulie era o lună propice dictatorilor. Dar Mussolini – un optimist incurabil – îndrăznise să spere că încă beneficia de încrederea regelui[30], același rege care îl descrisese drept Gauleiterul[31] lui Hitler în Italia.

Așa sunt italienii, fără coloană vertebrală, puțin leneși, cu siguranță nu sunt cei mai buni soldați în circulație, dar sunt optimiști. Iar Mussolini era un bun prieten. Mai devreme sau mai târziu, Hitler trebuia să-i arate cât de bine îi imită râsul lui Victor Emanuel. Dintre toți oamenii de stat pe care Hitler adora să îi imite, omulețul cu râsul strident era calul lui de bătaie, făcând pe oricine să râdă. Atunci însă nu era momentul să glumească, era ars pe picioare și avea un braț paralizat. Îl însoțise pe Mussolini printre ruine doar pentru că, dacă ar fi stat în pat, așa cum îl sfătuise medicul, întreaga planetă ar fi spus o grămadă de minciuni.

Față de pericolul la care a fost expus prietenul său, Ducele și-a arătat bine-cunoscutul optimism. După acel miracol, era imposibil ca ei doi să piardă războiul. Acest miracol îl înfăptuise însuși Ducele, cu toate că Hitler nu știa acest lucru. Schimbarea programului i-a pus în încurcătură pe atentatori, care au avut timp să declanșeze doar

una dintre cele două bombe induse în plan, iar una nu fusese suficientă. Mussolini îi salvase viața.

La radio se auzea Führerul strigând că fusese o bandă de criminali, oameni care nu aveau nimic de-a face cu spiritul Wehrmachtului, nici cu cel al poporului german, iar această bandă va fi anihilată fără milă.

Joseph a mușcat din pipă, iar maxilarul i-a scârțâit. Riscase să mă piardă și pe mine, pe lângă fiul pe care nu-l îngropase niciodată, iar poziția inflexibilă a corpului, cu pumnul strâns pe fața de masă, îl ținea departe până și pe Zart, care se ghemuise sub masă.

Șuieratul din cap continua să mă tortureze, apoi Hitler a pronunțat numele lui Stauffenberg: un pumnal în ureche. Am acoperit-o cu mâna. Contrastul dintre cartilajul cald și palma mea rece m-a salvat pentru o clipă.

Stauffenberg se făcea vinovat pentru puci, spunea Führerul, iar eu mă gândeam la Maria. Nu știam dacă colonelul fusese deja împușcat și nici ce soartă o aștepta pe prietena mea.

Fereastra era deschisă în acea noapte de iulie. Nu era nimeni pe drum, hambarul era închis. Broaștele orăcăiau imperturbabile, fără să știe de pericolul la care a fost expus stăpânul lor cu câteva ore înainte, fără măcar să știe că au un stăpân.

— Vom regla conturile așa cum știm noi, național-socialiștii, striga Hitler, iar Joseph și-a spart pipa între dinți.

35.

Maria a fost arestată a doua zi, împreună cu soțul ei, dusă la Berlin și trimisă la închisoare. În sat s-a aflat imediat. Zvonul circula la coadă la lapte sau la fântână, pe câmp, în zorii zilei, și până la lacul Moy, unde copiii se scăldau. Erau acolo chiar și copiii lui Heike, care învățaseră să înoate. Toată lumea își imagina deja gol mărețul castel, acum, că baronii nu mai erau acolo, iar servitorii fuseseră obligați să baricadeze ușile. Își imaginau că vor intra în castel forțând ușa, eventual pe cea de serviciu, înconjurați de un lux și o splendoare pe care nu le mai văzuseră, ieșind apoi pe la intrarea principală ca după o recepție, ascunzând eventual vreo comoară sub cămașă sau în pantaloni. Dar castelul era supravegheat zi și noapte, nu putea intra nimeni.

Chiar și Joseph rămăsese fără serviciu.

— Mai bine! a spus Herta. Ești bătrân, nu ți-ai dat seama?

Părea supărată pe el pentru că ani de-a rândul a avut de-a face cu baroana, în schimb era îngrijorată că ar putea veni să-l interogheze, să-l aresteze.

Îi era teamă și pentru mine și mă tot chestiona: ce aveam eu de împărțit cu acea femeie, chiar știam cine era ea, întâlnisem vreo persoană ciudată în casa ei? Dintr-odată, Maria devenise periculoasă, una de care ar fi fost mai bine să stai departe. Răsfățata și grijulia mea prietenă. Au închis-o într-o celulă fără partiturile ei, i-au confiscat rochia în bie pe care și-o comandase, aproape identică cu a mea.

Hitler a hotărât să scurteze timpii, tribunal popular în locul tribunalului militar, procese sumare și execuții imediate prin spânzurare. O

funie în jurul gâtului, strânsă cu o coardă de pian agățată de un cârlig de abator. Nu numai cei suspectați că au fost implicați în vreun fel în atentat, dar și rudele, și prietenii lor au fost arestați și deportați și oricine ar fi oferit azil celor căutați ar fi fost executați. Clemens von Mildernhagen și soția lui, Maria, erau prieteni de multă vreme cu colonelul Stauffenberg, găzduindu-l în repetate rânduri la castel. Potrivit acuzației, Stauffenberg a complotat cu alți conspiratori: baronii din Gross-Partsch erau persoane dubioase.

Dar ce știa procurorul despre entuziasmul ecumenic al Mariei, despre gândurile ei aplatizate, fără piscuri și defileuri? Ea era interesată de flori, de cântece și alte câteva lucruri, numai ceea ce avea nevoie. Poate colonelul acționase pe la spatele lor, folosindu-se în secret de castel ca loc pentru întâlnirile sale, poate că baronul îi era complice și-și ținuse soția departe de toate astea. Habar n-aveam, la urma urmei nu avusesem nicio legătură cu el. Știam însă că Maria îi iubise atât pe Stauffenberg, cât și pe Hitler, și amândoi o trădaseră.

Pe noptieră, lângă lampa cu petrol era ultima carte pe care mi-o dăduse și pe care nu aveam să i-o înapoiez niciodată, poeziile lui Ștefan George. O primise de la Claus. Mi-am dat seama după dedicația scrisă pe prima pagină. Trebuie să fi fost o carte foarte dragă ei, și totuși mi-a împrumutat-o. M-am gândit că Maria ținea la mine, chiar în felul ei sporadic, mai mult decât țineam eu la ea, care mai mult mă amuzam pe seama nebuloasei în care trăia.

Am rupt paginile cărții una câte una, le-am mototolit și am aprins un foc mic în curtea din spate. Văzând flacăra pâlpâind tot mai înaltă și mai contorsionată, Zart a fugit în casă. Dădeam foc unei cărți, fără acoliți și fără căruțe, n-aveam nici măcar cotcodăcitul sărbătoresc al găinilor. Mă îngrozea gândul că naziștii, venind după mine, ar

găsi semnătura lui Stauffenberg pe cartea cu poezii a lui George și m-ar aresta. Dădeam foc unei cărți pentru a o renega pe Maria. Dar flacăra aceea ștergea tot ce îmi rămăsese de la ea, era și un ritual stupid prin care îmi luam rămas-bun.

Joseph a fost interogat. I-au dat drumul repede, iar pe mine nu m-a abordat nimeni. Nu știu ce s-a întâmplat cu fiii Mariei. Erau doar niște copii, iar nemții, se știe, iubesc copiii.

•

Noile directive pentru apărarea Führerului ne-au implicat și pe noi, degustătoarele. Obligate să ne pregătim o valiză, am fost luate din casele noastre. Herta mă privea cum dispar după curba din Gross-Partsch cu nasul lipit de geam, pătrunsă de neliniște, la fel ca în prima zi.

În curte, după ce ne-au percheziționat, soldații ne-au controlat valizele și abia după aceea am putut intra. Krausendorf a devenit prânzul, cina și dormitorul, a devenit închisoarea noastră. Ne-au permis să dormim acasă doar vinerea și sâmbăta, restul săptămânii fiind dedicat Führerului, care ne cumpărase întreaga viață, iar în preț nu era inclusă și negocierea. Izolate în cazarmă, eram soldați fără arme, sclave de rang superior, eram ceva ce nu exista și, de fapt, nimeni din afara Rastenburgului nu a știut vreodată de existența noastră.

•

Ziegler s-a întors a doua zi după atentat. A venit în sala de mese și ne-a informat că din acel moment ne va supraveghea necontenit, întrucât recentele evenimente demonstrau că nu putea să aibă încredere, cu atât mai puțin în noi, muieri de la țară, obișnuite să stea cu animalele, de unde să știm noi ce înseamnă onoarea sau loialitatea, probabil auziserăm despre asta la radioul german – *fii întotdeauna loial și onest,* asta era tema cântecului, dar ne intra pe-o ureche și ne ieșea pe cealaltă, nouă, potențialelor trădătoare, care ne-am fi vândut copiii pentru o bucată de pâine și ne-am

fi desfăcut picioarele în fața oricui, dacă am fi considerat că e oportun; de-ar fi fost după el, ne-ar fi închis în cuști ca pe animale. Acum, că s-a întors, situația se va schimba.

Soldații SS stăteau cu capul plecat, părând rușinați de discursul fără noimă care nu avea nimic de-a face cu puciul. Părea mai degrabă o descărcare personală. Poate că Obersturmführerul își prinsese soția în pat cu altul, se gândeau, sau poate că acasă fusese ținut sub papuc – unele femei te țin din scurt –, iar acum el doar o imita, umflându-și pieptul și ridicând vocea. Avea nevoie de zece femei pe care să le țină în șah, ca să se simtă bărbat, îi era suficientă sarcina de a ține sub control o cazarmă mai puțin obișnuită, ca să simtă că are putere, că este autorizat să comită abuzuri.

Eu eram cea care gândea așa.

Lui Elfriede i se blocase respirația în nări, iar Augustine lansa blesteme în șoaptă, cu riscul ca Ziegler s-o audă. Eu mă uitam la el, așteptând să-și încrucișeze privirea cu a mea. Dar el mă evita. Asta m-a convins că vorbea cu mine. Sau nu a făcut decât să recurgă la o listă de clișee pentru a crea un discurs eficient, pur și simplu copleșitor, ca orice monolog la care nu este prevăzută nicio replică. Poate avea ceva de ascuns, el care stătea la taclale cu Stauffenberg și cu baronul, în acea seară de mai, la castel. Mă întrebam dacă colegii lui l-au interogat, dacă vreunul a avut îndoieli în privința lui. Sau dacă fusese deja atât de marginalizat, încât nimeni nu-l văzuse împreună cu conspiratorul și cu presupușii săi complici. Ziegler era frustrat, furios: tocmai când se întâmpla ceva senzațional, el nu era acolo.

Apoi însă mi-am zis că era plauzibil faptul că a plecat intenționat în Bavaria, că nu înțelesesem nimic, nici despre el, nici despre Maria, mă mințiseră cu toții. Nu am aflat niciodată adevărul, nu am pus niciodată întrebări.

•

Paturile erau așezate în sălile de clasă de la primul etaj, o zonă a cazărmii în care noi nu fuseserăm niciodată. Câte trei degustătoare în cameră, cu excepția clasei mai mari, în care stăteau patru dintre noi. Ne-au permis să ne alegem paturile și colegele de cameră. Eu l-am ales pe cel de la perete, lângă Elfriede, după care era al lui Leni. M-am uitat pe fereastră, am văzut două santinele. Dădeau ture în jurul școlii. Rondul dura toată noaptea. Unul m-a văzut și mi-a ordonat să mă culc. Lupul era în Bârlog și supraveghea vigilent, rănit și cu arsuri, ca un vicios fără scăpare. Și Ziegler dormea în cel mai periferic inel de la Wolfsschanze, inima Cartierului General îi era interzisă.

— Mi-e dor de tine, a spus câteva dimineți mai târziu, întâlnindu-mă pe coridor.

Rămăsesem în urmă, îmi luxasem o gleznă și îmi alunecase pantoful. Un soldat SS mă urmărea de la distanță, în timp ce dirija rândul până la sala de mese.

— Mi-e dor de tine.

Am ridicat capul, cu piciorul încă gol, cu glezna îndurerată. Soldatul SS s-a apropiat ca să-și arate promptitudinea, iar eu mi-am pus pantoful și, ajutându-mă de un deget, mi-am strecurat călcâiul, ținându-mi echilibrul pe un singur picior. Din reflex, m-am sprijin de Albert, iar el tot din reflex m-a susținut, întinzând mâna. Îi cunoscusem corpul și nu puteam să-l ating. Nu-mi venea să cred că era al lui, acum, că nu-l mai atingeam.

Nu există niciun motiv pentru care o iubire se poate termina, o iubire ca aceea, fără trecut, fără promisiuni sau obligații. Se stinge din indolență, corpul devine delăsător. În locul tensiunii dorinței, preferă inerția. Ar fi fost suficient să-l mai pot atinge o dată. Pieptul, burta, doar mâna mea pe stofa uniformei ar fi fost suficient ca să simt timpul pulverizându-se, să deschid larg prăpastia acelei intimități. Dar Albert s-a blocat, iar eu m-am

adunat. Dreaptă, am continuat să merg fără să-i răspund. Soldatul SS deja mă prinsese din urmă, lovind cu carâmbii cizmelor și salutându-l cu brațul întins, în timp ce Obersturmführerul Ziegler îl lăsa pe al său să cadă.

36.

Sâmbăta și duminica, în orele libere de la serviciu, îmi petreceam timpul cu Herta și Joseph. Adunam legume în grădină, rătăceam prin pădure, stăteam în spatele casei sporovăind sau tăcând, recunoscători că puteam să stăm toți trei în același loc, eu orfană de părinți, ei de fiul lor. Pe acea pierdere comună, pe însăși experiența pierderii, s-a întemeiat legătura dintre noi.

Încă mă întrebam dacă bănuiau ceva despre nopțile pe care mi le petrecusem cu Ziegler. Faptul că i-am păcălit mă făcea să mă simt nedemnă de afecțiunea lor, chiar dacă afecțiunea mea nu era mai puțin autentică. Faptul că este posibil să omitem anumite fragmente din existența noastră, că este atât de ușor, m-a îngrozit întotdeauna. Dar numai ignorând viața celorlalți, în timp ce ea merge mai departe, și numai datorită acestei carențe fiziologice de informații reușim să nu ne pierdem mințile.

Sentimentul meu de vinovăție se extinsese la Herta și la Joseph, pentru că Herta și Joseph erau prezenți în carne și oase, în timp ce Gregor era un nume, un gând atunci când mă trezeam, o fotografie în rama oglinzii sau în album, o mână de amintiri, un plâns în toiul nopții izbucnit fără preaviz, un sentiment de furie și înfrângere și rușine, Gregor era o idee, nu mai era soțul meu.

•

Dacă nu stăteam cu socrii mei, îmi petreceam timpul liber cu Leni, care voia să se întâlnească cu

Ernst când el era liber, dar îi era teamă să meargă singură. Așa că ne lua cu ea pe mine și pe Ulla sau pe Beate și pe Heike împreună cu copiii lor. În unele zile venea și Elfriede, deși cei doi soldați ai Wehrmachtului nu o tolerau și nu făceau nimic ca să ascundă asta.

— Deci sunt sau nu sunt o mare clarvăzătoare? a spus Beate într-o duminică, după masa de prânz, stând la măsuța unui bar, vizavi de lacul Moy.

— Vorbești despre Hitler? o provocă Elfriede. Ai prezis că lucrurile se vor înrăutăți pentru el. Și, după cum vezi, nu ai nimerit-o.

— Ce ai prezis? a întrebat Ernst.

— E o mică vrăjitoare, a spus Ulla. I-a făcut horoscopul.

— Păi, era să moară, a comentat Heiner. Nu erai foarte departe de adevăr, Beate. Dar pe Führerul nostru nu îl omoară nimeni.

Elfriede se uita la el, dar Heiner nu și-a dat seama, a dat pe gât o halbă de bere, ștergându-și buzele cu dosul palmei.

— Și noi era să murim, a explicat ea. Aproape că ne-au otrăvit și nici măcar nu știm cu ce.

— Nu era otravă, am spus, era miere. Miere toxică.

— Tu de unde știi? m-a întrebat.

Brusc, mi s-au înmuiat picioarele, eram pe marginea prăpastiei.

— Nu știu, am bâlbâit. Am dedus. Cele care s-au simțit rău au fost cele care mâncaseră miere.

— Unde era mierea asta?

— În desert, Elfriede.

— De fapt, așa este, a spus Heike. Beate și cu mine nu am vomitat, doar voi două ați avut desert în ziua aia.

— Da, dar în desert era și iaurt, și apoi Theodora și Gertrude s-au simțit și ele rău – și nu mâncaseră desert, ele au mâncat produse lactate, a răspuns Elfriede nervoasă.

— De unde știi că a fost de la miere, Rosa?

— Nu știu, repet, era doar o ipoteză.

— Nu, tu ai spus-o foarte sigură pe tine. Ai aflat de la Krümel?

— Krümel nu mai vorbește cu ea! a spus Ulla.

Apoi s-a întors spre cei doi soldați și, pentru a-i implica în discuție, a explicat:

— A făcut-o lată Rosa noastră.

Ei tăceau, nu înțelegeau nimic.

— A fost vina Augustinei. Și a voastră, a tuturor, am spus, întorcându-mă către Heike și Beate.

— Nu schimba subiectul, se încăpățână Elfriede. De unde știi? Spune-mi!

— E clarvăzătoare și ea! a glumit Beate.

— Ce este o clarvăzătoare? a spus micuța Ursula.

Picioarele mele rămăseseră fără strop de putere.

— De ce te enervezi, Elfriede? Ți-am spus că nu știu. Am vorbit cu socrul meu, ne-am gândit împreună la asta.

— O vreme, dacă stai să te gândești, nu ne-au mai dat miere, argumentă Ulla. Păcat, prăjitura din care mi-ai dat să gust pe ascuns a fost divină, Rosa.

— Exact, vezi? am răspuns, prinzând ideea din zbor. Poate că am dedus asta din faptul că nu ne-au mai dat miere. Oricum, ce mai contează acum?

— Ce este o clarvăzătoare? a repetat Ursula.

— E o vrăjitoare care poate să ghicească anumite lucruri, i-a spus Beate.

— Mama știe să facă asta, se lăudă unul dintre gemenii ei.

— Contează, Rosa.

Elfriede continua să se uite la mine, eu nu-i susțineam privirea.

— Lăsați-mă să continui! ridică vocea Beate. Nu mă refeream la Führer. Cu horoscopul nu îmi iese așa de bine cum îmi iese cu cărțile, iar Ziegler mi le-a furat.

Aceeași tresărire atunci când îi era pronunțat numele.

— Vorbeam despre Leni.

Leni s-a dezmeticit din vraja în care era prinsă de fiecare dată când stătea lângă Ernst.

El a tras-o lângă el și i-a sărutat fruntea.

— I-ai prezis viitorul lui Leni?

— A văzut un bărbat.

Vorbeam în șoaptă, sperând să nu mă audă Elfriede, să uite că eram acolo.

— Și cineva crede că a apărut, a spus ea.

Doar eu am simțit sarcasmul, sau poate percepția mea era distorsionată din cauza faptului că le-am mințit.

Ernst și-a apropiat gura de urechea lui Leni, care deja roșise:

— Eu sunt? a spus râzând.

Heiner a râs și el, chiar și Leni. Am încercat să râd și eu.

Râdeam. Nu învățaserăm nimic. Credeam că încă ne este permis să râdem, ne închipuiam că putem avea încredere. În viață, în viitor. Elfriede, nu.

Se uita la fundul cești de cafea fără să-i treacă prin minte ideea să citească în zaț. Începuse o luptă cu viitorul până la ultima picătură de sânge și niciunul dintre noi nu observase.

•

În aceeași noapte în care vraja lui Leni s-a rupt, răpirea a revenit. În timp ce ea dădea lenjeria la o parte și părăsea camera desculță, Elfriede respira greu. Nu era un sforăit, era un fel de chițăit. Eu eram transpirată toată, dar nu mă îmbrățișa nimeni.

Dormeam adânc, visam, iar la începutul visului eu nu apăream. Era doar un pilot căruia îi era cald. Bea o gură de apă, își slăbea gulerul cămășii, apoi se pregătea să deseneze cu avionul o curbă perfectă, iar prin hublou vedea o pată roșie în întuneric, o lună înflăcărată sau steaua de la Betleem. De data asta însă, magii nu o urmau. Nu era niciun rege nou-născut căruia să-i aducă omagii. Și totuși, la Berlin, o tânără femeie, cu fața

mieroasă și părul roșcat, o femeie care semăna leit cu Maria, tocmai intra în travaliu, iar în întunericul unei pivnițe care seamănă cu cea din Budengasse, o mamă al cărei fiu era pe front, îi spunea: Împinge! Te ajut eu. Imediat după aceea vuietul unei bombe a făcut-o să sară în spate. Copiii care dormeau s-au trezit plângând, cei treji au început să țipe. Pivnița devenea groapa comună în care trupurile lor se vor face stivă, odată ce lipsa oxigenului îi va omorî. Pauline nu era acolo.

Când inima Mariei s-a oprit, copilul nenăscut a pierdut singura șansă de a veni pe lume. A rămas plutind în placentă, ignorând faptul că destinul său era să iasă – e atât de ciudat, un mort cu alt mort înăuntru.

Afară, în schimb, era oxigen. Alimenta flăcările, care se înălțau zeci de metri și iluminau clădirile fără acoperiș, în explozie, acoperișurile zburaseră, precum casa lui Dorothy în *Vrăjitorul din Oz,* în aer se învârteau copaci, panouri publicitare, iar dacă cineva s-ar fi uitat înăuntru, crăpăturile caselor trădau viciile și virtuțile locatarilor lor: o scrumieră încă plină cu mucuri de țigară sau o vază plină cu flori rămasă în picioare, în ciuda zidurilor prăbușite. Însă nici oamenii, nici animalele nu aveau chef să spioneze. Stăteau ghemuiți pe jos sau erau deja carbonizați, statui negre surprinse în gestul de a bea, de a se ruga, de a-și mângâia soția pentru a se împăca după o ceartă prostească. Muncitorii din turele de noapte se topiseră în apa fierbinte a cazanelor explodate, deținuții fuseseră îngropați de vii cu moloz înainte să-și execute pedeapsa, iar la grădina zoologică, leii și tigrii nemișcați păreau îmbălsămați.

Zece mii de metri mai sus, pilotul bombardierului încă putea să vadă prin hublou acea lumină incandescentă și să mai bea o gură de apă, să-și desfacă un nasture. Putea să se mintă că acea lumină nu era decât un morman de stele: de

aceea, chiar dacă muriseră, continuau să strălucească.

Apoi, brusc, bombardierul eram eu. Eu eram la comandă și, exact în momentul în care înțelegeam asta, mi-am amintit că nu știam să-l pilotez. Mă voi prăbuși. Bombardierul a intrat în picaj, golurile de aer mi se rostogoleau în piept, iar orașul era din ce în ce mai aproape. Era Berlinul, sau poate Nürnbergul, iar botul ascuțit al avionului se îndrepta spre el, gata să intre în coliziune cu primul zid, să se înfigă în pământ. Corzile mele vocale erau anesteziate, nu reușeau să-l strige pe Franz să mă smulgă din ghearele răpirii. Nu reușeam să cer ajutor.

— Ajută-mă!

M-am trezit, o peliculă de transpirație rece îmi acoperea mâinile și picioarele.

— Ajută-mă, Rosa!

Era Leni și plângea. S-a trezit și Elfriede. A aprins lanterna. Avea una sub pernă. Soldații SS nu se gândiseră să doteze sălile de clasă cu noptiere și lămpi, dar ea fusese prevăzătoare. Văzând acea fetiță îngenuncheată lângă patul meu, Elfriede a întrebat:

— Ce s-a întâmplat?

M-am ridicat ca să o îmbrățișez pe Leni, dar ea m-a oprit. Și-a dus mâna între picioare.

— Spune-mi ce s-a întâmplat! a insistat Elfriede.

Leni a deschis palma. Palma era curată. Liniile crestate și adânci semănau cu un fir de sârmă ghimpată. Mă întreb cum l-ar fi interpretat Beate. Vârfurile degetelor erau murdare de sânge.

— M-a violat, a spus prăbușindu-se pe podea.

S-a încolăcit, făcându-se atât de mică, încât aveam senzația că o să dispară.

Elfriede a fugit desculță pe coridor – îi auzeam călcâiele: bubuituri surde, înverșunate – și, oprindu-se în fața singurei ferestre deschise, a văzut o scară mobilă proptită de perete, iar la baza

ei, silueta lui Ernst, care tocmai pusese piciorul jos.

— O să mi-o plătești, i-a promis ea, scoțând capul afară, cu degetele înfipte în pervazul ferestrei.

Soldații ar fi putut s-o audă, dar nu-i păsa. Unde erau în timp ce un soldat al armatei se strecura în cazarmă? Au fost distrași, au închis ochii, și-au dat coate? Du-te prietene, și-or fi zis, mâine însă e rândul meu.

Ernst a ridicat capul, nu i-a răspuns, a fugit.

•

Când el i-a dat întâlnire la miezul nopții, la a treia fereastră de pe coridorul din stânga, Leni a acceptat. Ești adultă, și-a spus, nu poți da înapoi. Mai ales că lui Ernst îi plăcea de Leni așa cum era, nu avea vorbele la ea, cumpătată în acțiuni, eterna novice. Părea că distracția era s-o vâneze încontinuu, în colțul în care se retrăsese ea, bătând-o ușor cu un deget pe umăr, ca s-o aducă la realitate fără să tresară.

Leni nu putea să-l dezamăgească, să riște să-l piardă, de aceea a spus: Da, voi fi acolo, și fix la miezul nopții, în ciuda întunericului, în ciuda soldaților, s-a dus la fereastra lăsată întredeschisă înainte de cină, ca s-o poată deschide fără zgomot, în timp ce Ernst se cățăra pe scara mobilă. De îndată ce a escaladat-o și a ajuns înăuntru, s-au îmbrățișat entuziasmați, uniți de acel secret, complotând romantic, exaltați că trebuia să scape de soldați, și au căutat o sală de clasă în care să se ascundă și să stea împreună.

Din păcate, toate erau ocupate, pentru că în singura sală fără paturi soldații SS jucau cărți, ca să le treacă plictiseala din timpul rondului de noapte.

— Hai să mergem în bucătărie! a propus Ernst, cu siguranță soldații nu patrulează pe acolo.

— Dar trebuie să coborâm, o să ne prindă! a spus Leni.

— Ai încredere în mine?

Ernst a strâns-o și, fără să-și dea seama, Leni era deja pe scări – și nimeni nu îi auzea, nimeni nu le stătea în cale. Ținându-l pe sergent de mână, Leni l-a condus până în bucătărie. Ce dezamăgire când au descoperit că Krümel o închisese cu un zăvor. Înăuntru, de altfel, erau depozitate rezervele de hrană ale Führerului, era de așteptat să fie închisă. Cine nu-l respectă pe Krümel clar că nu merită să primească desert, spunea bucătarul. Leni nu voia să fie nerespectuoasă și se simțea prost. Ernst probabil a observat că este tristă și i-a mângâiat obrajii, urechile, gâtul, ceafa, spatele, șoldurile, coapsele, și într-o clipă a făcut-o să se lipească de el. Era lipită de el cum nu mai fusese niciodată, iar protuberanțele acelui corp apăsau pe al ei. A sărutat-o îndelung și, mergând cu spatele, încet, fără să-i dea drumul, a condus-o în prima încăpere pe care a găsit-o deschisă.

Era sala de mese, dar abia când el s-a lovit de un scaun, în lumina slabă care trecea prin ferestre, Leni și-a dat seama unde se află. La urma urmei, ce voia mai mult de atât? Acel spațiu îi este familiar, masa din lemn masiv, scaunele simple, pereții goi. De aproape un an își petrecea câteva ore pe zi în acea încăpere, e a doua ei casă, nu se poate să-i fie teamă, nu-i mai e teamă, o să reușească, își domolește respirația. De fapt, respiră profund Leni, acum ești mare, nu poți da înapoi! Ernst, când era mic, arunca avioane de hârtie de la fereastra clasei sale din Lübeck și visa să zboare, în timp ce tu învățai să citești urmărind cu degetul fiecare literă de pe carte, îl plimbai mecanic pe foaie, silabisind literele una câte una, până când pronunțai tot cuvântul și visai ca într-o zi să devii genială, chiar mai bună decât colegii care nu aveau nevoie să urmărească cu degetul pe carte, citeau deja atât de repede, încât se plictiseau să aștepte după tine. Și nu știai că, peste ani, tu și acel copil care voia să se facă pilot vă veți întâlni – asta este

iubirea care te năucește, toți anii în care niciunul dintre voi nu a știut de existența celuilalt și locuiați departe, la sute de kilometri distanță, și creșteați și deveneați înalți, el mai înalt decât tine, și tu puneai carne pe șolduri, în timp ce el deja se bărbierea și aveați febră și apoi vă vindecați și școala se termina și venea Crăciunul, iar tu învățai să gătești și el trebuia să plece în armată și totul se întâmpla fără să vă cunoașteți. Ați fi putut să nu vă întâlniți niciodată. Ce ați riscat! Ți se strânge inima numai când te gândești. Ar fi fost suficient foarte puțin, o mică abatere, un pas mai lent, ceasul deșteptător potrivit prost, o femeie frumoasă care l-a făcut să întoarcă privirea puțin înainte să te vadă, doar cu o clipă înainte, Leni, sau doar Hitler care nu invadează Polonia.

Ernst mută scaunele încet, o ia în brațe pe Leni și o pune pe masă. Aceeași masă pe care noi, degustătoarele, mâncam. Aceeași masă de la care Leni s-a ridicat ca să vomite în prima zi și pe care, din cauza acelei fragilități evidente, am ales-o ca prietenă, sau poate că ea m-a ales pe mine. Leni stă întinsă pe masa de lemn – cămașa de noapte e prea subțire ca să nu-și simtă vertebrele strivindu-se pe suprafața dură –, nu se opune, de data asta nu cere să plece.

Ernst se întinde peste ea. La început, umbra lui e cea care o invadează, apoi mușchii săi de tânăr soldat respins de Luftwaffe care devin tot mai grei pe șoldurile ei, pe genunchii pe care Leni nu știe să-i depărteze larg.

Va trebui să învețe, toate învață, o să învețe și ea. Te obișnuiești cu orice, să mănânci la comandă, să înghiți tot, să îți stăpânești senzația de vomă, să sfidezi otrava, moartea, otrava, terciul… Heike, trebuie să o guști, altfel Ziegler se enervează, nu avem nevoie de femei care nu se supun. Aici toată lumea face ce vreau eu, fiind de altfel ceea ce vrea Führerul, care până la urmă este ceea ce vrea Dumnezeu:

— Ernst! a spus gâtuit la un moment dat.

— Draga mea! murmură el.

— Ernst, trebuie să plec. Nu pot să fac asta aici, nu pot sta aici, nu vreau.

Atunci s-a întâmplat, în timp ce eu dormeam și răpirea revenise, în timp ce Elfriede dormea și respira greu pe nas, în camera noastră comună de la etajul de deasupra, cu trei paturi, unul gol, în timp ce celelalte femei încercau să aţipească, deși se gândeau la copiii lor, fiind obligate să îi încredințeze bunicilor, unei surori, unei prietene, căci nu-i puteau lua cu ele în cazarmă, nu puteau să evadeze sărind pe fereastră – de-ar fi știut că exista o scară –, atunci încercase Ernst s-o convingă pe Leni cu frumosul și, pentru că nu reușise și pentru că ea se agita și făcea gălăgie, i-a astupat gura și a făcut ce a vrut cu ea. Pe de altă parte, ea se dusese la întâlnire. Știa ce urma să se întâmple. Nu era niciun alt motiv pentru care el era acolo în noaptea aceea.

37.

Elfriede s-a ridicat de la masă, îndreptându-se spre Lungan.

Leni i-a văzut pasul belicos și a înțeles. Ea, care nu era deloc intuitivă.

— Așteaptă!

Elfriede nu a așteptat.

— Nu e treaba ta, a spus Leni, ridicându-se și ea. Nu te privește.

— Tu crezi că nu ai niciun drept?

Întrebarea a încurcat-o pe Leni, care deja se înroșise.

— Un drept este o responsabilitate, a continuat Elfriede.

— Și ce-i cu asta?

— Dacă nu ți-l poți asuma, cineva trebuie s-o facă pentru tine.

— Ce ai cu mine?

Vocea lui Leni se subțiase.

— Eu am ceva cu tine? Eu?

Elfriede și-a tras nasul, a tras aer în piept:

— Îți place să fii victimă?

— Nu e problema ta.

— E problema tuturor, înțelegi? a țipat Elfriede.

Lunganul a țipat mai tare decât ea. S-a îndepărtat de colțul în care stătea, somându-le să facă liniște și să se așeze.

— Trebuie să vorbesc cu dumneata, a spus Elfriede.

— Ce vrei? a întrebat el.

Leni a încercat o ultimă tentativă:

— Te rog!

Elfriede s-a descotorosit de ea îmbrâncind-o, iar eu m-am ridicat să o prind. Nu voiam să-i iau apărarea, numai că Leni era cea mai firavă, așa fusese întotdeauna.

— Trebuie să îl informez pe locotenentul Ziegler despre un lucru care a avut loc în cazarmă, a explicat Elfriede, un lucru care a insultat însăși cazarma.

Grimasa Lunganului putea fi stupoare. Niciuna nu ceruse vreodată să vorbească cu Ziegler, nici măcar Fanaticele. Probabil că nu știa dacă o astfel de cerere era legitimă, dar cuvintele lui Elfriede l-au pus în încurcătură. Și apoi, cearta între două degustătoare trebuie să fi avut un sens.

— Toate în curte! a ordonat, oarecum satisfăcut de eficiența sa.

Am târât-o pe Leni după mine.

— Este un lucru care mă privește, murmură, de ce trebuie să îl facă public? De ce trebuie să mă umilească?

Celelalte au ieșit pe rând.

— Tu rămâi aici, a spus Lunganul, iar Elfriede se lipi de perete.

— Ești sigură? am întrebat-o încet, ca să nu mă audă soldatul care ieșea.

Elfriede a răspuns cu un semn asertiv din bărbie, apoi a închis ochii.

Leni a căzut la pământ. Nu cred că intenționat, dar stătea fix în centrul șotronului decolorat, perimetrul magic care nu o protejase de nimic. M-am aruncat lângă ea. Celelalte nu-i dădeau pace, o bombardau cu întrebări, mai ales pe Augustine.

— Ajunge! am spus. Nu înțelegi că și-a ieșit din minți?

Cu coada ochiului mă uitam la sala de mese, nu reușeam să o văd pe Elfriede. De îndată ce mulțimea din jurul lui Leni s-a risipit, m-am apropiat de ușă. Tropăitul pașilor pe podea m-a făcut să mă retrag.

— Să mergem!

Era vocea Lunganului. Pașii s-au înmulțit. Doar când sunetul lor asincron, defazat, s-a îndepărtat, m-am apropiat. Elfriede traversa coridorul împreună cu soldatul.

Contrar tuturor așteptărilor, locotenentul acceptase s-o primească. Poate din cauza plictiselii săptămânilor de după puci, pe care el îl ratase: căuta o diversiune. Poate din cauza înăspririi noilor dispoziții. Nu trebuia să se întâmple nimic fără ca el să fie la curent. M-am simțit în pericol, ca și cum, dacă Elfriede intra în biroul lui, ar fi putut să-l vadă pe Albert așa cum l-am văzut eu, ar fi putut să mă vadă pe mine în spatele pupilelor lui și să descopere tot.

Elfriede s-a prezentat în fața lui Ziegler pentru a-l denunța pe Ernst Koch, subofițer în Heer. A spus că, deși accesul era interzis, noaptea trecută, sergentul intrase în cazarma unde dormeau degustătoarele, femei germane angajate ale Führerului, și, deși era un reprezentant al Reichului, un soldat cu datoria de a ne apăra în fața inamicului, a violat una dintre fete, o nemțoaică la fel ca el.

•

Ziegler s-a informat cu privire la cine fusese santinelă în noaptea aceea și i-a chemat pe fiecare la raport, inclusiv pe Ernst și pe Leni. Abia aștepta să le aplice o pedeapsă, cred că asta voia.

La întrebările Obersturmführerului, în penumbra biroului său, la început, Leni – mi-a povestit ea – a reacționat fără să scoată un cuvânt, apoi a mormăit că a fost vina ei, sergentul Koch a înțeles greșit, ea a fost neclară, i-a dat întâlnire în cazarmă, apoi i-a părut rău imediat. Actul sexual a existat? Da sau nu? Leni nu a negat ceea ce povestise Elfriede. Ziegler a întrebat-o dacă ea a consimțit. Leni a clătinat rapid din cap, bolborosind că nu, nu a fost de acord.

În ciuda declarațiilor ei incoerente, Ziegler nu a mușamalizat povestea. L-a raportat pe Ernst Koch superiorilor Wehrmachtului, care, după o serie de interogatorii și verificări, urmau să stabilească dacă îl vor trimite pe tânăr în fața tribunalului militar.

Leni l-a căutat pe Heiner pentru a afla vești despre Ernst. A fost amabil, dar rece, ca și cum se temea că întâlnirea cu victima, de fapt cu acuzarea, ar fi fost o imprudență. Nu îl justifica pe prietenul său, dar nici nu era deschis.

— I-am distrus viața! spunea Leni.

Eu nu am vorbit cu Elfriede, pentru că îmi era teamă că mă va trăda, așa cum se întâmplase cu mierea.

— Iartă-mă, mi-a spus în acea duminică după-amiaza când ne întorceam în cazarmă, dar mă trec fiori când îmi amintesc de ziua în care ne-au otrăvit – de fapt, când ne-au intoxicat cu miere, așa cum spui tu.

— Nu îți face griji, i-am răspuns, cine știe dacă chiar a fost de la miere.

Eram lașă. De aceea nu înțelegeam ce o împinsese să se ocupe de o chestiune care nu o privea, și în plus împotriva voinței persoanei în

cauză. Acea femeie-cruciat era absurdă. Orice act de eroism mi se părea absurd, de ani întregi. Orice formă de cutezanță, de încredere, mai ales în justiție, mă făcea să-mi fie jenă. Niște reziduuri de idealism romantic, un sentiment naiv, fals, rupt de realitate.

•

Vestea s-a răspândit printre degustătoare. Fanaticele nu au renunțat la comentarii: mai întâi îl lași să intre în cazarmă pe ascuns și apoi spui că e vina lui? Ei bine, nu, draga mea, nu e corect!

Augustine a încercat să o consoleze pe Leni, să-i spună ce gest admirabil făcuse Elfriede, ar fi trebuit să-i fie recunoscătoare. Leni nu se lăsa convinsă. O vor chema să depună mărturie la tribunal? Ea nu reușise niciodată să rostească un cuvânt nici măcar când o scoteau la tablă. De ce prietena ei o supunea unei asemenea torturi?

Mi-am făcut curaj și m-am dus la Elfriede, care a fost țâfnoasă și cu mine.

I-am spus iritată:

— A proteja pe cineva care nu vrea să fie protejat este un act agresiv.

— Ah, da?

A scos țigara neaprinsă de pe buze.

— Ai gândi la fel și dacă ar fi vorba despre un copil?

— Leni nu este un copil.

— Nu se poate apăra, a răspuns, e la fel ca un copil.

— Care dintre noi se poate apăra aici? Fii obiectivă! Am acceptat tot felul de abuzuri. Nu întotdeauna este o chestiune de alegere.

— Ai dreptate!

A apăsat țigara de zid, ca și cum ar fi vrut să o stingă, până când tutunul a ieșit din hârtia mototolită. Apoi a plecat, conversația se încheiase.

— Unde pleci?

— Nu poți scăpa de propriul destin, despre asta e vorba, a spus fără să se întoarcă.

Chiar a pronunțat o frază atât de retorică?

Aș fi putut să merg după ea, nu am făcut-o. Oricum, ea nu asculta pe nimeni. Ești pe cont propriu, m-am gândit.

Dacă Elfriede a făcut bine denunțându-l pe Ernst împotriva voinței lui Leni, nu știu, dar era ceva în povestea aia care mă neliniștea, ceva ce îmi dădea un sentiment neplăcut, pe care nu-l înțelegeam.

38.

L-am văzut pe Ziegler pe coridor și mi-am luxat glezna intenționat. Piciorul mi-a ieșit din pantof, genunchiul a cedat, am căzut pe jos. A venit spre mine și mi-a întins mâna, am apucat-o, m-a ajutat să mă ridic. S-a apropiat și soldatul:

— E totul în regulă, domnule locotenent?

— Și-a luxat glezna, a spus Ziegler.

Nu am scos niciun cuvânt.

— O duc la baie să își dea cu apă rece.

— Dar, nu, nu vă deranjați, domnule locotenent, o poate însoți…

— Nu este nicio problemă.

Ziegler se îndrepta spre birou. L-am urmat.

Când am ajuns în birou, a închis ușa cu cheia, mi-a luat fața între mâini cu furie, presându-mi obrajii, apoi m-a sărutat. M-am gândit că nu se va sfârși niciodată, că ar fi fost de ajuns să-i ating pieptul cu un deget, ca să mă întorc la el.

— Mulțumesc pentru ceea ce ai făcut.

A preferat să o protejeze pe una dintre noi, în loc să acopere un subofițer. Mi se părea că era de partea noastră, de partea mea.

— Mi-a fost dor de tine, a spus ridicându-mi fusta și dezvelindu-mi coapsele.

Nu-l atinsesem niciodată la lumina zilei, nu văzusem niciodată ridurile atât de clare pe care

dorința i le contura pe frunte, privirea celui căruia îi este teamă că totul poate dispărea dintr-o clipă în alta, o stringență adolescentină. Nu făcuserăm niciodată dragoste într-un loc care nu era al meu, de fapt, al familiei lui Gregor. Profanasem hambarul și acum profanam cazarma. Acel loc era al lui Hitler. Era al nostru.

Au bătut la ușă. Ziegler s-a încheiat rapid la pantaloni, eu m-am dat jos de pe biroul lui, încercând să-mi netezesc fusta cu palmele, să-mi aranjez părul. Stăteam în picioare în timp ce vorbea cu soldatul SS, care trăgea cu ochiul în direcția mea. Am lăsat capul în jos, apoi m-am întors într-o parte, mi-am aranjat din nou părul, m-am uitat la hârțogăraia de pe birou ca să scap de privirea lui. Atunci s-a întâmplat să văd dosarul.

Pe prima pagină scria: „Elfriede Kuhn / Edna Kopfstein".

Mi-a înghețat sângele în vene.

— Unde rămăseserăm? a șoptit Ziegler, îmbrățișându-mă de la spate.

Soldatul SS plecase și nici nu observasem. M-a întors cu fața la el, m-a strâns la piept, mi-a sărutat buzele, dinții, gingiile, colțurile gurii, apoi a spus:

— Ce ai?

— Cine e Edna Kopfstein?

Mi-a dat drumul și, după ce a ocolit agale biroul, s-a așezat.

A luat dosarul în mână.

— Nu contează, a spus, băgându-l într-un sertar.

— Spune-mi despre ce este vorba, te rog! Ce legătură are femeia asta cu Elfriede? De ce aveți un document despre Elfriede? Aveți unul și despre mine?

— Nu sunt informații pe care să le pot divulga.

Deci nu era de partea noastră. Raportase un subofițer doar pentru că avea puterea asta și voia să și-o exercite.

— Dar mie ce îmi poți divulga? Acum un minut mă îmbrățișai.

— Te rog, întoarce-te în sala de mese.

— Acum mă tratezi ca pe un subaltern. Nu răspund la ordinele tale, Albert.

— Și totuși, trebuie!

— Pentru că suntem în cazarma ta stupidă?

— Nu te mai prosti, Rosa. Prefă-te că nu ai văzut, e mai bine pentru toată lumea.

Aplecată peste birou, înjurând, l-am luat de gulerul uniformei.

— Nu mă prefac absolut deloc. Elfriede Kuhn este prietena mea!

Ziegler mi-a mângâiat podul palmelor, degetele.

— Ești sigură? Pentru că nu există nicio Elfriede Kuhn. Sau, dacă există, nu este cea pe care o cunoști tu.

Mi-a desfăcut brusc mâinile de pe gulerul său. Am făcut un pas înapoi clătinându-mă, iar el m-a prins de mâini.

— Edna Kopfstein este o U-Boot.

— Ce înseamnă asta?

— Prietena ta Elfriede este o clandestină, Rosa. O evreică.

Nu-mi venea să cred. Printre degustătoarele lui Hitler era o evreică.

— Arată-mi dosarul, Albert.

S-a ridicat, a venit spre mine.

— Să nu îndrăznești să spui cuiva!

Printre noi era o evreică, și aceea era Elfriede, tocmai ea.

— Ce se va întâmpla cu ea?

— Rosa, mă asculți?

— Trebuie să-i spun, trebuie să fugă.

— Mă faci să râd.

I-a scăpat acel rânjet pe care îl văzusem deja odată în hambar.

— Ai de gând să o ajuți să fugă și îmi și spui asta?

— O vei trimite departe de aici? Unde?

— Asta e datoria mea. Nu mă poate împiedica nimeni, nici măcar tu.

— Albert, dacă poți, ajut-o!

— De ce ar trebui să ajut o evreică clandestină care ne-a luat de fraieri? S-a ascuns în tot acest timp, și-a schimbat identitatea, a mâncat din mâncarea noastră, a dormit în paturile noastre, a crezut că ne poate păcăli! Ei bine, nu, s-a înșelat!

— Te rog! Fă să dispară acel dosar. Cine ți l-a dat?

— Nu pot să fac un dosar să dispară.

— Nu poți? Admiți că nu ai nicio putere aici înăuntru?

— Ajunge!

Mi-a astupat gura. L-am mușcat de mână, m-a izbit de perete, m-am lovit la cap. Am clipit, așteptând ca durerea să se propage și să ajungă la punctul culminant, ca apoi să se estompeze. În clipa în care durerea a dispărut, l-am scuipat în față.

M-am trezit cu țeava pistolului la tâmplă. Ziegler nu tremura.

— Tu faci ce spun eu!

Așa mi-a spus prima dată în curte, când ochii lui mici, atât de apropiați încât părea că are strabism, nu reușiseră să mă sperie. Aceleași irisuri căprui se uitau la mine, acum, când metalul îmi grava un cerc rece pe piele. Nervul de sub obraz îmi tremura, nu reușeam să înghit, aveam gâtul obturat, două lacrimi s-au oprit în canalul lacrimal. Nu plângeam, era doar imposibilitatea de a respira.

— Bine, am zis dintr-o suflare.

Brusc, Ziegler a îndepărtat pistolul și l-a băgat în toc, fără să-și ia ochii de la mine. Apoi m-a strâns puternic, nasul lui minuscul pe gâtul meu, își cerea scuze, mă atingea, claviculele, femurul, coastele, ca și cum voia să verifice dacă sunt întreagă. Era penibil.

— Iartă-mă, te rog, dar tu m-ai obligat, a încercat să se justifice. Iartă-mă.

Eu nu reușeam să vorbesc. Eram penibilă, eram penibili.

— Dacă fuge, e mai rău, a spus cu fața în părul meu.

Am tăcut, iar el a adăugat:

— Să nu-i spui nimic. Eu o să fac tot ce pot, îți promit.

— Te rog.

— Îți promit.

•

Când m-am întors în sala de mese, fetele m-au întrebat unde am fost.

— Ai o față… a spus Ulla.

— Da, așa e, a confirmat Leni. Ești palidă.

— Am fost la baie.

— Atât de mult? a întrebat Beate.

— Oh, Doamne, nu-mi spune că mai avem una! a spus Augustine, aruncându-i o privire lui Heike.

Ea a lăsat capul în pământ. La fel și Beate, care trebuia să se prefacă că nu a auzit nimic.

— Tot nesuferită ai rămas, Augustine, am spus, încercând să distrag atenția de la mine.

Heike s-a uitat la mine, apoi s-a uitat la Elfriede, apoi a lăsat din nou capul în pământ.

Și eu m-am uitat la Elfriede tot timpul cât am mâncat. De fiecare dată când mă surprindea că fac asta, îmi simțeam inima strângându-se ca un acordeon.

În timp ce mă urcam în autobuz, cineva m-a apucat de braț. M-am întors.

— Berlinezo, ce-ai pățit? Încă te sperii dacă vezi sânge?

Elfriede zâmbea. Nu mă înțepasem cu un ac și nici nu mi se recoltase sânge, dar acea glumă, pe care o înțelegeam doar noi două, amintea de începutul prieteniei noastre.

Trebuia să-i spun. Chiar dacă mă bizuiam pe Ziegler, tot nu puteam avea încredere într-un locotenent SS. Elfriede trebuia să știe ce se întâmplă. Dar ce ar face? Ar fugi? Cum aș putea să o ajut? Doar Ziegler putea, nu era altă soluție. Mi-a promis. Dacă fuge, e mai rău, așa a spus. Trebuia

să-l cred. Eram pioni în mâinile lui. Trebuia să tac, doar așa o puteam salva pe Elfriede.

— Cu sângele nu m-am obișnuit niciodată, i-am spus.

Apoi m-am așezat lângă Leni.

•

A doua zi, fetele repetau insistent că mă comport ciudat, se întrebau dacă primisem vești despre Gregor, dacă primisem o altă scrisoare de la biroului central pentru familiile militarilor. Nu. Slavă Domnului! Știi, eram îngrijorate. Și atunci ce ai?

Voiam să le spun Hertei și lui Joseph, dar m-ar fi întrebat de unde știam ceea ce știam și nu le puteam mărturisi. În după-amiaza în care Ulla mi-a pus bigudiurile, iar Elfriede și Leni au băut un ceai, după ce au plecat, Herta mi-a spus că nu reușea să-și dea seama ce fel de om e Elfriede. Are ceva pe suflet, ceva dureros, confirmase Joseph, îndesând tutunul în pipă.

Mi-am petrecut săptămâna terorizată de gândul că vor veni să o ia pe Elfriede la fel de inevitabil cum a fost arestat profesorul Wortmann. Nu mă uitam niciodată pe fereastră, nimic nu trebuia să mă distragă, nici păsările, nici florile, trebuia să rămân vigilentă, să o supraveghez pe Elfriede. Era acolo, stând de cealaltă parte a mesei, mâncând cartofi la cuptor cu ulei de in.

A sosit și ziua de vineri. Nu a venit nimeni să o ia.

39.

Ziegler a intrat exact când terminam de degustat micul dejun. Nu ne mai încuiaserăm în birou cu cheia, nu mai existase niciun contact între noi.

Mâncam o prăjitură cu mere, nuci, cacao și stafide, căreia Krümel îi spusese Prăjitura

Führerului. Nu știu dacă Führerul a inventat rețeta sau dacă bucătarul a amestecat într-o singură prăjitură tot ceea ce îi plăcea șefului său pentru a-i aduce un omagiu. A fost ultima oară când am mâncat stafide.

În ușa sălii de mese, cu picioarele depărtate, cu mâinile în șolduri și bărbia sus, Ziegler a strigat:

— Edna Kopfstein!

Am ridicat capul brusc, fără să respir. El m-a evitat.

Celelalte se uitau în jur confuze. Cine era Edna asta, pe niciuna dintre noi nu o chema așa, ce voia să spună? Kopfstein, spusese locotenentul. Era nume evreiesc. Au pus toate furculița pe fața de masă sau pe marginea farfuriei, împreunându-și degetele peste burtă. Chiar și Elfriede pusese furculița jos, în ciuda faptului că înfipsese dinții furculiței în prăjitură, dar, după o scurtă ezitare, a înfipt-o din nou și a băgat prăjitura în gură. Încet-încet a început să mănânce iar. Eram năucită în fața tupeului ei. Așa făcea Elfriede mereu. Pretindea că nu îi e frică, că nu permite nimănui, nici măcar unui soldat SS, să-i lezeze stima de sine.

Ziegler a lăsat-o să termine. De-a ce se jucau?

Când farfuria lui Elfriede a fost în sfârșit goală, a repetat:

— Edna Kopfstein!

M-am ridicat atât de furtunos, încât scaunul s-a răsturnat.

— Nu-mi fura momentul de glorie, berlinezo, a spus Elfriede, îndreptându-se spre locotenent.

— Să mergem! a spus el, iar ea l-a urmat fără să se uite înapoi.

Era sâmbătă, iar seara ne întorceam acasă.

•

Autobuzul a plecat fără Elfriede.

— Unde este? m-a întrebat Leni. Nu a venit nici la prânz, nici la cină.

— Mâine o să ne spună tot, am încercat să o liniștesc.

— Cine este Edna Kopfstein? Ce legătură are cu ea?

— Nu știu, Leni, de unde să știu?

— După părerea ta, o să vorbească iar despre Ernst?

— Nu, nu cred.

— De ce te-ai ridicat în felul ăla, Rosa?

M-am întors cu spatele la ea, iar Leni a renunțat. Eram toate buimăcite. Din când în când, Augustine, de pe scaunul său, mă căuta cu privirea. Dădea din cap că „nu", ca și cum ar fi spus: Nu e posibil, nu-mi vine să cred, o evreică, Rosa! Tu știai? Ca și cum ar fi spus: Ce facem acum, că au prins-o, tu știi ce e de făcut?

A doua zi, în locul în care Elfriede aștepta de obicei autobuzul, nu era nici măcar un chiștoc de țigară care să arate că a trecut pe acolo.

La masă ne-au anunțat că Führerul va pleca luni și nu se va întoarce mai devreme de zece zile, deci nu vom mai sta în cazarmă timp de zece zile. Nici în noaptea aceea, nici în următoarele, Ziegler nu a apărut la fereastra mea. Despre Elfriede, nicio veste.

•

Vorbind cu un grup de soldați cu care a continuat să se întâlnească – nu știu dacă era și Heiner printre ei, dar toată lumea știa povestea –, Ulla a aflat că Ernst spusese: Credeți ce spune aia? Știți ce a făcut? A dus o degustătoare să facă avort la un bărbat care trăiește ascuns în pădure și nimeni nu știe cine este acest bărbat, de ce se ascunde, poate că este un dezertor sau un inamic al Reichului.

Leni îi spusese povestea. Poate că i se păruse o poveste aventuroasă – o bravadă, o metodă de a-l seduce. Avusese încredere în Ernst.

Ziegler s-a dus acasă la Heike și a interogat-o ore în șir. Când a început să-i amenințe copiii, ea a

vorbit. A spus: în pădurea Goerlitz, lângă lacul Tauchel.

Bărbatul nu avea documente, dar nu a fost greu pentru SD[32] să afle că era un medic evreu, unul dintre aceia cărora le fusese interzis să-și exercite profesia. Dar el reușise să se descurce în tot acel timp. Elfriede îl știa de o viață, era tatăl ei.

Mama ei, o nemțoaică pursânge, a ales să divorțeze. Elfriede, pe jumătate evreică, a ales să nu-l abandoneze, deși nu locuia cu el. Cu ani în urmă, când încă locuia în Gdansk, o prietenă de familie i-a dat cartea ei de identitate. Împreună au șters cerneala cu radiera pentru a modifica data nașterii, au dezlipit fotografia înlocuind-o cu alta, au refăcut cu o pensulă mică cele patru ștampile, finisând aripile vulturului și cercul din jurul svasticii, și astfel Edna Kopfstein a devenit Elfriede Kuhn.

Reușise să-i păcălească pe soldații SS timp de un an. Aveau un inamic în casă, o serveau în fiecare zi cu mâncare suculentă, convinși fiind că este una de-a lor.

Probabil că Elfriede trăise într-o continuă stare de alertă, la fiecare bucățică de mâncare înghițită, cu teama de a fi demascată, la fiecare drum cu autobuzul, cu sentimentul de vinovăție față de cei plecați cu trenul și care nu s-au mai întors, față de cei care nu au fost suficient de vicleni, suficient de pricepuți să mintă. Nu toată lumea are acest dar.

Poate că după război își va lua numele și documentele înapoi, amintindu-și de perioada de clandestinitate cu mândria reținută a celor care reușiseră să se salveze, chiar dacă acei ani aveau să revină în fiecare noapte în coșmarurile sale. Pentru a le exorciza, avea să le povestească nepoților la masa de prânz când vor sărbători Hanuka, sau poate nu, nu va povesti nimic despre acea perioadă, la fel ca mine.

Dacă nu ar fi fost niciodată aleasă să fie degustătoare, poate că ar fi supraviețuit. În schimb,

Elfriede a fost deportată împreună cu tatăl ei.

•

Herta mi-a spus asta, auzise vorbindu-se la fântână, povesteau femeile stând la coadă la apă. Povestea evreicei care i-a păcălit pe naziști circula în tot satul. Oare în Gross-Partsch, în Rastenburg, în Krausendorf, au știut dintotdeauna despre noi, fetele, și despre slujba noastră?

— Deportată, a confirmat Herta fără să-și prindă buza de sus între dinți.

Nu părea o țestoasă, ci doar o mamă. Avea o unică mare suferință în viața ei, pierderea lui Gregor – nu putea să sufere pentru nimeni altcineva.

Am ieșit din casă trântind ușa. Era seară, iar Joseph m-a întrebat:

— Unde te duci?

Dar nu mai eram în stare să-l ascult. Mergeam fără să am o țintă, cu o asemenea frenezie în picioare, încât numai un efort muscular ar fi putut să o suprime sau să o accentueze.

Pe stâlpi, cuiburi fără berze care nu se vor mai întoarce aici, în Prusia de Est. Nu este un loc salubru. Nu sunt decât mlaștini și miros de putregai. Își vor schimba ruta, uitând de această câmpie pentru totdeauna.

Mergeam fără să mă opresc. Mă gândeam: De ce ai făcut asta? Ai fi putut să taci din gură. De ce trebuia să o răzbuni pe Leni, care nici măcar nu voia să fie răzbunată?

A fost o sinucidere. Elfriede nu mai putea suporta sentimentul de vinovăție al supraviețuitorului. Sau poate că a fost doar o mișcare greșită, un moment de inconștiență care i-a fost fatal. Același impuls pe care nu a știut să și-l reprime cu mine, când m-a împins în peretele cu interstițiile înnegrite. Abia acum am înțeles că se simțea ținută sub control, că trăia în neliniștea de a fi demascată. În ziua aceea, în baie, mă testa? Sau animalul în cușcă, disperat să iasă, căuta orice

motiv să i se deschidă porțile, chiar cu riscul de a nu i se deschide ca să o elibereze? Poate că era pur și simplu singura modalitate prin care ea, puternică și orgolioasă, putea să stabilească o apropiere față de mine.

Nu am avut aceeași soartă. Eu eram în siguranță. Am avut încredere în Ziegler, iar el m-a trădat. Era datoria lui, așa a spus. De altfel, orice slujbă implică niște compromisuri. Orice slujbă este o înrobire: necesitatea de a avea un rol pe lumea asta, de a fi canalizați într-o direcție clară pentru a evita deraierea, marginalizarea.

Am lucrat pentru Hitler. La fel și Elfriede, care ajunsese în bârlogul lupului și chiar sperase să scape basma curată. Nu știam dacă era obișnuită atât de mult să se ascundă, încât se simțea în siguranță, atât de în siguranță, încât făcuse un pas greșit, sau dacă s-a abandonat unui destin pe care nu mai putea să-l urmeze fără să se considere nedemnă.

Toate ajunseserăm în bârlogul lupului fără să hotărâm noi. Lupul nu ne văzuse niciodată. Digerase mâncarea pe care noi o mestecaserăm, eliminase reziduurile acelor mâncăruri, dar nu a știut niciodată nimic despre noi. Stătea ascuns în bârlogul lui, în Wolfsschanze, originea tuturor lucrurilor. Aș fi vrut să pătrund acolo, să fiu înghițită pentru totdeauna. Poate că Elfriede era acolo, închisă într-un buncăr, așteptând să decidă ce vor face cu ea.

Am rătăcit de-a lungul căii ferate, prin iarba înaltă care îmi înțepa picioarele, am trecut peste șine. Pe o buturugă subțire erau două scânduri vopsite cu alb și roșu bătute în cuie în formă de X, dar am mers mai departe fără să mă uit în urmă. Șinele continuau neîntrerupt, prinse într-un labirint de flori în formă de treflă. Nu era trifoiul pajiștilor, nu erau atât de frumoase încât să mă trezească. Mergeam înainte ca o somnambulă. Cu determinarea unei somnambule îmi urmam

drumul, până la granița bârlogului. Voiam să trec de ea, să mă afund în inima pulsatilă a pădurii, să mă contopesc cu ea o dată pentru totdeauna, la fel ca betonul armat al buncărelor, mușchii și rumegușul tencuielii camuflate, copacii de pe acoperișuri. Voiam să fiu înghițită. Poate peste câteva mii de ani, Wolfsschanze mă va scoate la suprafață, iar eu nu voi fi altceva decât îngrășământ.

O împușcătură m-a scos din starea de narcoză. Am căzut pe spate.

— Cine-i acolo? au strigat.

Mi-am amintit de minele de teren despre care vorbea Ziegler. Unde erau minele, de ce nu am sărit în aer?

— Mâinile sus!

Mersesem pe alt drum, un drum care nu era minat? Unde era Ziegler?

— Stai pe loc!

O împușcătură în aer, doar un avertisment, fuseseră indulgenți.

Soldații SS s-au apropiat cu armele îndreptate spre mine. Am ridicat mâinile, eram în genunchi, mi-am spus numele:

— Rosa Sauer, lucrez pentru Führer, mă plimbam prin pădure, nu mă împușcați, sunt o degustătoare a lui Hitler.

M-au încercuit. Arma pe spate. Urlau. Nu-mi amintesc ce, doar hărmălaia vocilor furioase în urechi, gurile larg deschise, intruzivitatea mâinilor pe corpul meu, violența cu care m-au târât. Poate că mă duceau la Wolfsschanze și aveau să mă închidă într-un buncăr și pe mine.

Joseph unde era? Mă căuta? Oare Herta aștepta pe scaun în bucătărie cu degetele împreunate, cu degetele ei deformate? Mă aștepta pe mine, sau doar pe Gregor, pentru tot restul vieții? Dar era deja noapte, fiul ei nu se va întoarce înfometat, iar mie nu-mi mai era foame.

•

M-au dus la cazarma din Krausendorf. Câtă naivitate să cred că îmi vor permite să intru într-un loc rezervat oamenilor aleși ai Führerului. M-au pus să stau la masa din cantină. Nu stătusem niciodată singură la acea masă. Leni își pierduse virginitatea pe acea masă. Nu era nimic rău în asta, gândea probabil Ernst. Leni a lăsat impresia că a consimțit, jur! În Germania, toată lumea părea că a consimțit. Au închis ușa. Am început să număr scaunele goale. Un soldat stătea în picioare în fața ușii care dădea înspre curte.

După o jumătate de oră sau poate cincizeci de minute, Krümel a deschis ușa.

— Ce cauți aici?

Mi s-au umplut ochii de lacrimi.

— Ce faceți dumneavoastră aici, Firmiturică? Nu suntem în vacanță?

Căutam compasiune.

— Numai tâmpenii faci.

I-am zâmbit. Bărbia îmi tremura.

— Vrei să mănânci ceva? a spus, în ciuda faptului că era de față și un soldat.

N-am avut timp să-i răspund, pentru că a intrat Ziegler. Îl chemaseră să rezolve situația regretabilă. Una dintre degustătoarele sale a încercat să pătrundă abuziv în primul inel al orașului buncăr.

Krümel l-a salutat servil pe locotenent, m-a salutat și pe mine dând din cap, fără să-mi facă cu ochiul ca atunci când, cu multe, multe luni în urmă stătuserăm împreună la taclale în bucătărie. Ziegler i-a cerut și soldatului să plece și a închis ușa.

Fără să se așeze, mi-a spus că mă vor duce acasă, dar data viitoare nu o să mai scap așa ușor.

— Ce aveai de gând să faci, îmi spui?

S-a apropiat de masă.

— Mâine va trebui să dau explicații despre ce s-a întâmplat, o să am probleme din cauza ta. Va trebui să le explic că nu făceai decât să te plimbi, că a fost o greșeală, și nu va fi așa de simplu,

înțelegi? După tot ce s-a întâmplat în iulie, oricine poate fi un trădător, un spion, un infiltrat…

— Ca Elfriede?

Ziegler nu a răspuns. Apoi a întrebat:

— Pe ea o căutai?

— Unde este?

— Am trimis-o undeva departe.

— Unde e?

— Acolo unde îți imaginezi.

Mi-a dat o foaie de hârtie.

— Îi poți scrie, a spus. Am făcut tot ce se putea face, crede-mă! Trăiește.

M-am uitat la mâna care ținea hârtia. Nu am luat-o. Ziegler a mototolit-o, a aruncat-o pe masă, s-a îndreptat spre ușă. Poate a crezut că fusese o ultimă aroganță din partea mea, că, dacă aș fi fost singură, aș fi băgat foaia cu adresa în buzunar. Nu aveam buzunare, și nici geanta mea din piele.

— Nu vreau să scriu cuiva care nu îmi va răspunde.

Ziegler s-a oprit, m-a privit cu compasiune. Era ceea ce căutam, dar nu mă consola.

— Soldatul te așteaptă afară.

M-am ridicat încet, extrem de obosită. Când am trecut pe lângă el, a spus:

— Nu am avut de ales.

— Ai fost promovat? Sau te consideră tot un biet incapabil, așa cum ești de fapt?

— Dispari! a spus, apăsând clanța ușii.

Pe coridor, aveam senzația că merg pe apă. Ziegler a observat. Încă o dată, din instinct, a vrut să mă susțină, dar l-am îndepărtat. Preferam să cad. Glezna nu era luxată, am continuat să merg.

— Nu e vina mea, l-am auzit spunând când am ajuns la soldatul SS, care aștepta la intrarea în cazarmă.

— Ba da, este! am răspuns fără să mă uit înapoi. E vina noastră.

40.

Dispariția lui Elfriede m-a făcut să devin catatonică. Nu puteam să o urăsc pe Leni, dar nici nu o puteam ierta. Pentru mine, părerile ei de rău erau ca remușcările unui puști care făcuse o trăsnaie, nu erau de ajuns. Ar fi trebuit să se gândească înainte, aș fi vrut să-i spun, dar tăceam, nu vorbeam cu nimeni. În sala de mese nu se mai bârfea atât de mult. Deși mocnită, acea pălăvrăgeală mi se părea insuportabilă. Elfriede merita puțin respect. Iar eu aveam nevoie de liniște.

Prietenele mele mâncau cu capul în jos și nu îndrăzneau să pună întrebări: ce știam despre asta, de ce în sâmbăta aia mă ridicasem brusc de pe scaun… Le simțeam ochii ațintiți asupra mea, nu numai pe ai Fanaticelor, care nu se puteau abține să dea sentințe. Într-o dimineață, dacă nu m-ar fi ținut Augustine, aș fi pus-o la pământ pe Theodora, care mâncase în toate acele luni așezată lângă Elfriede, și totuși, nu o deranja ceea ce i se întâmplase. Și Fanaticele o întâlniseră zilnic pe Elfriede, riscaseră să moară împreună cu ea și tot împreună cu ea se salvaseră de la moarte. Dar asta nu era suficient ca să aibă compasiune. Cum era posibil? Mă întreb asta de ani întregi, de decenii, și încă nu am înțeles.

Heike s-a îmbolnăvit. De data asta, în mod real. A adus un certificat medical pe care scria „indispoziție”. A lipsit câteva săptămâni. Nu știu dacă au plătit-o cât timp a lipsit. În acea perioadă, pudoarea a descurajat-o pe Beate să mai pună placa cu copiii pe care trebuie să-i crească. Speram ca Heike să nu se însănătoșească grabnic, aveam nevoie de timp ca furia mea să dispară. Sau poate că nu avea să dispărea niciodată. Îmi venea s-o bat, s-o pedepsesc.

Cum îmi permiteam așa ceva? Nu eram mai brează ca ea.

Nu au adus nicio altă fată ca să o înlocuiască pe Elfriede. Locul ei de lângă Leni a rămas gol, la fel și patul de lângă mine. Poate făcuseră asta intenționat, ca să ne amintească ce li se poate întâmpla celor care nu respectă regulile. Sau poate că Führerul avea lucruri mai importante de făcut, îi decimau armata, doar nu stătea el să-și facă griji pentru o degustătoare în minus.

•

Într-o după-amiază în care eram liberă, pentru că Führerul plecase din nou, în timp ce întindeam rufele, Herta a venit la mine. Mirosul de săpun era un blestem, la fel ca soarele din înaltul cerului, la fel ca degetele jilave de la hainele proaspăt spălate.

În casă mergea radioul. Prin fereastra deschisă auzeam voci și muzica de la festivitatea pentru ziua Mamei Germania. Deci acolo plecase Führerul, să acorde crucile de onoare mamelor prolifice. E deja 12 august, mă gândeam, întinzând o față de masă pe sârmă. Nu mai știam ce zi e. Pe 12 august ar fi fost ziua de naștere a Klarei, dacă Klara nu ar fi murit cu treizeci și șapte de ani în urmă, când Adolf încă nu era un bărbat în toată firea, ci doar un fiu ușor tulburat care își pierduse mama.

Herta stătea cu mâinile-n sân, în loc să mă ajute. Părea că voia să spună ceva, dar nu a spus nimic, asculta radioul. Führerul urma să acorde o Cruce de Onoare Ehrenkreuz din aur celor mai bune mame, celor care reușiseră să nască până la opt copii sănătoși. Dacă mai târziu vreunul va muri de foame sau de tifos cu mult înainte să-i crească barba, cu mult înainte să poarte sutien, asta e! La fel și dacă unul va muri în război. Important era că existau alți recruți de trimis pe front, alte femei care să rămână însărcinate. Augustine spunea că rușii, care deja erau aproape, ne vor lăsa

însărcinate pe toate, iar Ulla îi răspundea: Mai bine un soldat Ivan pe burtă, decât un american pe cap.

Mă uitam pe cer, nu survola niciun avion. Nici american, nici sovietic. Era acoperit de nori transparenți, prin care soarele se strecura intermitent. Herta îmi spusese deja că vom fugi în pădure dacă vor începe bombardamentele. Vom lua cu noi apă, mâncare și pături cu care să ne învelim noaptea.

Nu erau adăposturi la Gross-Partsch, nu fuseseră construite buncăre pentru locuitorii din sat, nu existau tuneluri sub care să te ascunzi, dar ea ar fi dormit mai liniștită cu obrazul pe rădăcinile unui copac decât în pivnița noastră, la care numai gândindu-te simțeai că te sufoci. I-am spus că sunt de acord, că vom face cum vrea ea. I-o spuneam de fiecare dată când aducea asta în discuție, chiar dacă intenționam să stau acasă, în mijlocul vacarmului, la fel ca tata, să-mi înfoi perna și să mă întorc pe partea cealaltă.

Știrile de la radio, pe de altă parte, dezmințeau pericolele. De ce tocmai astăzi te gândești la lucruri rele? Este o zi de sărbătoare, sunt sărbătoriți copiii Reichului. Nemții, se știe, iubesc copiii, tu ce faci? Au fost femei care s-au străduit, dar nu s-au ridicat la înălțime. Cu șase copii de crescut, vor obține doar o cruce de argint. Mai bine! Medalia le va impulsiona să se pună pe treabă și poate că anul următor vor urca în clasament. Nu trebuie să ne dăm bătuți, așa ne învață Führerul. Celelalte s-au mulțumit cu o cruce de bronz, au născut doar de patru ori, nu se puteau aștepta la mai mult. Soacra mea, de exemplu, chiar dacă voia, nu ar fi câștigat nimic. Trei sarcini și atât. Doi copii îi muriseră, iar celălalt era dat dispărut. Nemții iubesc copiii, chiar și pe cei îngropați, chiar și pe cei dispăruți, iar eu nu făcusem nici măcar unul.

— De cât timp nu ți-a venit ciclul?

O cârpă umedă mi-a căzut în lighean. Am strâns cârligul de rufe.

— Nu știu.

Am început să mă gândesc, nu-mi aminteam. Pierdusem șirul zilelor, al tuturor zilelor care veneau peste mine. Am luat din nou cârpa, am întins-o pe sârmă, doar ca să am de ce să mă sprijin.

— De ce?

— Am observat că nu ți-ai mai spălat scutecele pentru ciclu, nu le-am mai văzut întinse.

— Nici nu mi-am dat seama.

Herta mi-a pus mâna pe burtă. A pipăit-o.

— Ce faceți? am zis, trăgându-mă înapoi.

Sârma îmi era sprijin, iar acum simțeam cum mă prăbușesc.

— *Tu* ce faci? Ce ai făcut?

Îmi tremurau buzele, nările. Herta era în fața mea, cu brațele întinse, ca și cum ar fi ținut o burtă care nu exista, care poate va crește.

— N-am făcut nimic.

Eram însărcinată cu Ziegler?

— De ce fugi, atunci?

Ar trebui să scap de copil? Așa cum a făcut Heike? Dar Elfriede nu era acolo.

— N-am făcut nimic, Herta.

Soacra mea nu a răspuns. Întotdeauna și-a dorit un copil. Era vina lui Gregor pentru că nu făcusem. Herta a întins mâna iar. Și dacă aș vrea să păstrez copilul ăsta?

Am urlat:

— Ce întrebare e asta?

O secundă mai târziu, Joseph era la fereastră.

— Ce s-a întâmplat?

A oprit radioul.

Am așteptat să-i răspundă soția lui, dar i-a făcut semn să o lase baltă. De când Elfriede nu mai era acolo, eram deprimată, aveam schimbări bruște de dispoziție, nu știa asta? Am fugit în cameră, am

rămas acolo până dimineață. Am stat trează toată noaptea.

•

În lunile când Ziegler fusese acolo, mi-am privit corpul ca pe o noutate. Așezată pe toaletă, îmi inspectam cuta din zona inghinală, carnea din interiorul coapselor, pielea de pe șolduri și nu le recunoșteam, nu îmi aparțineau, mă intrigau la fel ca un corp străin; mă spălam în lighean, verificându-mi greutatea sânilor, structura oaselor, aderența picioarelor pe pământ și mă miroseam, pentru că era mirosul pe care îl simțise Ziegler – nu știa cât de mult semăna cu cel al mamei mele.

Ne-am împreunat în somn, în locul somnului, feriți de poveștile noastre personale. Am refuzat orice realitate, credeam că o putem suspenda, eram obtuzi. Nu m-am gândit niciodată că m-ar putea lăsa însărcinată, îmi doream un copil de la Gregor. Dar Gregor era dat dispărut și, odată cu el, și posibilitatea de a deveni mamă.

Aveam sânii umflați, dureroși. În întuneric nu puteam să-mi studiez areolele, ca să văd dacă și-au schimbat forma sau culoarea, dar puteam să-mi palpez ganglionii, care erau ciorchini tari, noduri de frânghii. Până în ziua precedentă rinichii nu mă duruseră, iar acum simțeam partea de jos a spatelui plesnind de fierbințeală.

În timp ce întreaga lume lansa bombe, iar Hitler construia un sistem de exterminare tot mai eficient, în hambar, Albert și cu mine ne îmbrățișam ca și cum ne-ar fi fost somn, ca și cum am fi dormit într-un alt loc, îndepărtat, paralel cu acela, în care ne-am fi întâlnit fără niciun motiv. Nu există niciodată un motiv ca să iubești. Nu există niciun motiv să îmbrățișezi un nazist, nici măcar dacă tu i-ai dat naștere.

Apoi, vara lui 1944 începuse să pălească, iar eu mi-am dat seama că nici nu mai existam de când el nu mă mai atinsese. Trupul meu își dăduse la iveală mizeria, cursa nestăvilită spre degradare.

Fusese conceput cu acel scop. Toate corpurile sunt concepute cu acest scop: cum e posibil să ne dorim corpurile? Să dorim ceva care este destinat să putrezească? Este ca și cum am iubi viermii ce vor veni după.

Acum însă, același corp reîncepea să existe, și tot din cauza lui Ziegler, deși el nu mai exista, deși nu îmi lipsea. Aveam un copil, de ce să nu-l păstrez? Dar dacă Gregor se va întoarce? Atunci poate că – să mă ierte Dumnezeu – e mai bine ca el să nu se mai întoarcă. Deci mai degrabă dau la schimb viața lui Gregor pe viața copilului meu. Ce tot spui? Îți dai seama ce-ai spus? Dar eu am dreptul să îmi doresc acest copil, să-l salvez.

Când am ieșit să plec la cazarmă, Herta strângea rufele – terminase ea de întins și erau deja uscate. Nu ne-am spus nimic, nici în acel moment, nici după-amiază, când m-am întors. Apoi autobuzul a venit să mă ia și duminica s-a încheiat. În noaptea aceea am rămas în Krausendorf. M-am întors abia vinerea următoare.

Stând pe patul de lângă perete, am întins un braț până când am atins salteaua lui Elfriede. Era goală și am simțit un gol în stomac. Leni dormea, în timp ce eu căutam soluții. Le-am căutat toată săptămâna. Să-i spun lui Ziegler, să accept ajutorul lui? Ar găsi un medic pentru a întrerupe sarcina. Poate unul din cartierul general. L-ar plăti ca să nu vorbească, iar el ar face ceea ce trebuia să facă în baia din cazarmă – și dacă urlu de durere, dacă murdăresc gresia de sânge? Nu era locul potrivit. Ziegler m-ar urca în mașină și m-ar strecura în Wolfsschanze, înfășurată în mai multe straturi de pături militare, ascunsă în portbagaj. Soldații SS mi-ar simți mirosul prin pături, aveau câini de pază foarte bine antrenați, nu aș avea cum să scap. Ar fi mai bine ca locotenentul să-l aducă pe medic în pădure, eu i-aș aștepta acolo, cu mâinile pe burtă, nu, nu este umflată, și totuși, s-a întâmplat. La fel

ca Heike, mi-aș expulza copilul, ținându-mă de un copac, dar aș fi singură. Medicul va fi nerăbdător să plece, iar Ziegler îl va însoți. Aș săpa o groapă la poalele unui mesteacăn, aș acoperi-o cu pământ, aș grava o cruce pe coaja copacului, fără inițiale, copilul meu nu are un nume, la ce bun să aibă nume dacă nu se naște?

Sau, contrar tuturor așteptărilor, Ziegler ar vrea să-l păstrez.

Mă va anunța că a cumpărat o casă, o casă pentru noi aici, în Gross-Partsch. Eu nu vreau să rămân în Gross Partsch, vreau să locuiesc la Berlin. Uite cheile, va spune închizându-mi palma, în noaptea asta vom dormi împreună. În noaptea asta voi dormi în cazarmă, la fel ca ieri, ca alaltăieri, la fel ca mâine. Mai devreme sau mai târziu, războiul se va sfârși, va spune el, iar mie mi se va părea atât de naiv, cu speranța aia a lui. Poate mă va păcăli, mă va obliga să nasc copilul și apoi îl va duce la München, mi-l va lua, obligându-și soția să se ocupe de el. Nu, nu va recunoaște niciodată în fața familiei sale, în fața soldaților SS, că este tatăl unui bastard. Sau va scăpa de mine: descurcă-te, cine îmi garantează că e al meu?

Eram singură. Nu le puteam mărturisi Hertei, lui Joseph, fetelor, și oricum nimeni nu ar fi putut să facă nimic. De-asta chiar visam cu ochii deschiși să mă aliez cu Ziegler. Eram nebună, simțeam că înnebunesc. Mi-aș fi dorit ca Gregor să fi fost acolo, aveam atâta nevoie să vorbesc cu el! Nu s-a întâmplat nimic, doar ai visat, mi-ar spune îmbrățișându-mă.

Pedeapsa în sfârșit sosise! Nu era otrava, nu era moartea. Era viața. Dumnezeu este atât de sadic, tată, încât mă pedepsește cu viața. Mi-a îndeplinit visul și, de acolo din Cer, acum râde de mine.

•

Vineri, când m-am întors acasă, Herta și Joseph luaseră deja cina și mergeau la culcare. Ea avea un cardigan pe umeri, vremea se răcise. Abia dacă m-

a salutat. El a fost grijuliu, ca de obicei, iar despre răceala soției sale față de mine nu a întrebat nimic.

În pat, m-am făcut covrig din cauza crampelor. Îmi ardeau rinichii și un ac mă înțepa în mod repetat în mamelonul stâng, ca și cum cineva s-ar fi hotărât să-l coasă, să-l închidă. Nu o să-ți alăptezi copilul. Fură lapte de la Krümel, dacă chiar vrei să-l nești. Capul îmi pulsa, ca prins în cleștii unui forceps. Dimineața m-am trezit răvășită.

Frecându-mi ochii, am observat o pată de culoare închisă pe cearșaf. Și cămașa de noapte era murdară… O hemoragie, pierdeam bebelușul! Am căzut în genunchi, mi-am îngropat fața în saltea. Pierdusem copilul lui Ziegler. Mi-am îmbrățișat burta pentru a ține copilul – nu pleca, nu face ca ceilalți, rămâi cu mine. Mi-am atins sânii, erau moi, nu mă durea nimic. Doar un disconfort imperceptibil, în surdină. Îl simțisem de atâtea ori.

N-am fost nicio clipă însărcinată cu Ziegler.

Se poate întâmpla, ar fi spus Elfriede. Mă surprinzi, berlinezo, nu știai? E suficient să fii foarte tristă, sau corpul să fie slăbit de oboseală, și nu-ți mai vine ciclul. E suficient să faci foamea, dar, spre deosebire de mine, tu nu suferi de foame. Nici mie nu mi-a venit ciclul de când sunt aici. Ne sincronizăm, cum spunea Leni.

Cu obrazul lipit de saltea, plângeam cu suspine după Elfriede, până când așternuturile s-au îmbibat cu lacrimi, până când am auzit sunetul claxonului. Mi-am pus scutecul, prinzându-l cu un ac de siguranță, m-am îmbrăcat în grabă, lăsând descoperită pata roșie pe bumbac, ca Herta să o vadă.

În autobuz, am pus capul pe geam și am continuat să plâng. Pentru copilul pe care nu îl voi avea niciodată.

41.

Beate nu se înșelase. Situația Führerului se înrăutățise. Nu numai că fusese trădat în luna iulie de o parte dintre oamenii săi, riscând să moară, dar o lună și ceva mai târziu pierduse jumătate de milion de soldați pe frontul de vest și ducea lipsă de soldați și de tunuri, în timp ce Parisul era eliberat. Pe frontul opus, Stalin juca în avantaj net: cucerise România, făcuse Finlanda să capituleze, determinase Bulgaria să se retragă oficial din război și luase prizoniere cincizeci de divizii germane în regiunea Baltică. Era din ce în ce mai aproape, iar generalii repetau asta încontinuu, în timp ce Șefii de Stat Major suportau mustrări extenuante când încercau să-l convingă, dar Hitler nici nu voia să audă: armatele sale trebuiau să continue lupta până când adversarii vor ceda în urma epuizării, așa cum spunea Frederic cel Mare. Îi va epuiza ținând capul sus și nu va mai fi exista un alt 1918, nu atâta vreme cât trăia el – și ca să jure asta se bătea în piept cu mâna dreaptă, în timp ce stânga, ascunsă la spate, era victima unui tremur deja obișnuit, pentru care Morell încă nu stabilise un diagnostic corespunzător. Încetați cu prostia asta, cum că soldatul Ivan bate la ușă! striga Führerul. Este o farsă!

Noi nu știam despre toate lucrurile astea, nu în mod clar. Era interzis să asculți radioului inamicului, iar dacă Joseph reușea uneori să prindă posturile englezești sau franțuzești, înțelegeam foarte puțin sau deloc. Ne era însă clar că Hitler mințea, că pierduse controlul, că pierdea războiul, târându-ne pe toți după el, în loc s-o recunoască. Mulți au început să-l urască atunci. Tata l-a urât încă de la început. Nu am fost niciodată naziști. Nu a existat niciun nazist în familia mea, în afară de mine.

•

În noiembrie am fost convocată în fostul birou al cazărmii. De data asta fără nicio stratagemă. Soldatul m-a însoțit cu o asemenea discreție, încât

camaradele mele au crezut că merg la baie. Mă întrebam ce voia Ziegler de data asta – nu ne vorbeam de luni bune – și strângeam pumnii de furie.

Desigur, l-am mai văzut după noaptea în care am refuzat să iau foaia de hârtie: pe coridor sau în sala de mese. Și totuși, în acea zi, era altfel. Avea un început de chelie, iar pielea feței deloc elastică strălucea uleios de o parte și de alta a nasului și bărbiei.

Mă țineam strâns de clanță, eram pregătită să plec.

— Trebuie să fugi!

De cine trebuia să fug, dacă nu fugisem de el?

S-a ridicat de la birou, oprindu-se precaut la doi metri de mine. Și-a încrucișat brațele spunând că sovieticii erau aproape, că vor face raiduri, că vor distruge casele, că trebuia să plec. Până în ultimul moment, Führerul s-a opus, nu voia să se îndepărteze prea mult de frontul de est. Spunea că prezența lui acolo era un sprijin pentru soldați, dar avioanele continuau să survoleze cerul de deasupra pădurii în care se afla Wolfsschanze și era prea periculos să rămân acolo. În câteva zile, Hitler urma să plece la Berlin cu secretarele, bucătarii și câțiva colaboratori, și încet-încet vor fi evacuați toți ceilalți, nu înainte de a arunca în aer buncărele și lagărele.

— Și ce îmi sugerezi? Să-l rog pe Hitler să mă ia în mașina lui?

— Rosa, încetează, te rog! Nu vrei să înțelegi că este o înfrângerea totală?

Sfârșitul era aproape. Îmi pierdusem tatăl, mama, fratele, soțul, pe Maria, pe Elfriede, și chiar pe profesorul Wortmann, dacă voiam să-i număr chiar pe toți. Numai eu eram încă nevătămată, dar sfârșitul era deja după colț.

— Hitler pleacă pe 20, cu înaltul Comandament al Wehrmachtului. Toți ceilalți însă, civilii care lucrează în cartierul general, înainte să plece

trebuie să se ocupe de chestiunile logistice: documente, echipamente militare… Vor pleca cu un tren câteva zile mai târziu, iar tu vei pleca cu ei.

— Și de ce m-ar lua cu ei?

— O să găsesc o modalitate să te ascund.

— Ce te face să crezi că sunt dispusă să mă ascund? Ce o să-mi facă dacă mă vor găsi?

— Este singura soluție. Oamenii vor pleca atunci când vor înțelege că nu mai e nimic de făcut. Ai șansa să pleci acum. Cu trenul.

— Nu mă urc în niciun tren! Unde vrei să mă trimiți?

— La Berlin, ți-am spus.

— De ce aș avea încredere în tine? Și de ce eu trebuie să mă salvez, iar toate celelalte să rămână aici? Doar pentru că m-am culcat cu tine?

— Fiindcă ești tu.

— Nu e corect.

— În viață nu totul este corect. Dar acesta cel puțin e un lucru pe care nu eu l-am stabilit.

Nu totul este corect, nici măcar iubirea. Cineva l-a iubit pe Hitler, l-a iubit necondiționat. O mamă, o soră, Geli, Eva Braun. El îi spunea: Tu, Eva, ai fost cea care m-a învățat să sărut.

Am tras o gură de aer. Simțeam că îmi crapă buzele. Ziegler s-a apropiat, mi-a atins mâna. Am retras-o cu brutalitate.

— Și socrii mei?

— Nu pot să ascund pe toată lumea, înțelege.

— Fără ei nu plec.

— Nu mai fi încăpățânată! Ascultă-mă, de data asta măcar!

— Te-am ascultat o dată și nu s-a terminat bine.

— Vreau doar să te ajut.

— Nu mai pot să supraviețuiesc, Albert. Mai devreme sau mai târziu, vreau să și trăiesc.

— Atunci pleacă!

I-am răspuns oftând:

— Pleci și tu?

— Da.

Pe el îl aștepta cineva în Bavaria, pe mine nu mă aștepta nimeni la Berlin. Aș fi fost singură, fără un pat, printre bombe. Inutilitatea acelei existențe mă insulta: la ce bun atâta efort să o protejez? De parcă ar fi fost o datorie – dar față de cine mai aveam eu îndatoriri?

Este un instinct biologic, nimeni nu se poate sustrage, ar fi susținut Gregor, cu același bun-simț. Nu te gândi că ești diferită de restul speciei.

Nu știam dacă restul speciei prefera să trăiască o viață mizerabilă, doar ca să nu moară. Dacă prefera să trăiască în lipsuri, în singurătate, doar ca să nu ajungă în lacul Moy cu o piatră de gât. Sau dacă aprecia că războiul e un instinct natural. Specia umană este tarată: nu trebuie să ții isonul instinctelor sale.

•

Joseph și Herta nu m-au întrebat cine era persoana care putea să mă urce în secret într-un tren nazist. Poate că au știut mereu. Mi-aș fi dorit să mă împiedice să plec: tu rămâi aici, e timpul să-ți ispășești pedeapsa! În schimb, Herta mi-a spus, mângâindu-mi obrazul:

— Ai grijă, fata mea!

— Veniți și voi!

L-aș fi convins pe Ziegler. Ar fi găsit o cale să-i ascundă și pe ei.

— Sunt prea bătrână, a răspuns Herta.

— Dacă nu veniți, rămân aici, nu vă las singuri, am spus și m-am gândit la Franz.

La cât de îngrozită mă trezeam după răpire, îl apucam de mâini, iar căldura corpului său mă calma. Apoi mă băgăm lângă el, cu spatele lipit de al lui.

— Nu, nu vă las singuri.

Casa Hertei și a lui Joseph era caldă, la fel ca fratele meu.

— Tu pleci cât mai repede! a decretat Joseph pe un ton autoritar pe care nu îl auzisem niciodată. Ai datoria să te salvezi!

Vorbea la fel ca fiul său.

— Când Gregor se va întoarce, a spus Herta, va avea nevoie de tine.

— Nu se va întoarce niciodată! mi-a scăpat în mod sinistru.

Cu chipul împietrit, Herta a plecat de lângă mine, căzând pe un scaun. Joseph și-a încleștat maxilarul și a ieșit pe ușa din spate, fără să-i pese de temperatura de afară.

Nu m-am dus după el, nu m-am ridicat s-o ajut pe Herta, simțeam cum ne îndepărtăm unii de ceilalți, că eram deja singuri, fiecare în felul său.

Apoi însă, când a reapărut în ușă, mi-am cerut scuze.

Herta nu a ridicat privirea.

— Scuzați-mă, am repetat. Locuiesc aici cu voi de un an și sunteți singura familie care mi-a rămas. Mi-e teamă că v-aș putea pierde. Mi-e teamă fără voi.

Joseph a aruncat un buștean în sobă ca să întețească focul, apoi s-a așezat și el. Eram încă împreună, toți trei, cu fețele încălzite de foc, ca atunci când ne imaginam sosirea lui Gregor, organizând cina de Crăciun.

— Promite-mi că tu și fiul meu veniți să ne vedeți, a spus Herta.

Nu am putut decât să dau aprobator din cap.

Zart a sărit pe mine, și-a arcuit spatele, întinzându-și lăbuțele. Apoi, ghemuit pe picioarele mele, a început o sesiune lungă de tors, ca și când și-ar fi luat rămas-bun.

•

Trei dimineți mai târziu, autobuzul nu a apărut. Hitler plecase. Camaradele mele nu știau că nu se va mai întoarce. Nu am salutat-o nici pe Leni, nici pe celelalte. Nu am putut. În ultima săptămână petrecută la Gross-Partsch, sub pretextul că este frig, am ieșit foarte rar.

Într-o noapte, zgomotul de unghii pe geam m-a trezit. Am aprins lampa cu petrol și m-am dus la

fereastră. Era Ziegler, în picioare, foarte aproape. Efectul luminii m-a făcut să-mi văd fața reflectată în geam, suprapusă peste a lui. Mi-am pus paltonul și am ieșit. Mi-a explicat la ce oră și unde ar trebui să mă întâlnesc a doua zi cu un anume doctor Schweighofer: el știa tot ce era nevoie, și era un om de încredere. S-a asigurat că mi-e totul clar și mi-a urat noapte bună în grabă, scuturându-și umerii, așa cum făcea odinioară.

— Pe mâine, atunci, am spus. La gară.

A încuviințat din cap.

În după-amiaza următoare, în ușa casei, Herta m-a îmbrățișat cu putere, în timp ce Joseph s-a apropiat timid, punându-și mâinile pe umerii noștri, îmbrățișându-ne pe amândouă. Când ne-am despărțit, socrii mei m-au văzut pentru ultima dată dispărând în spatele curbei din Gross-Partsch, pe jos.

Era sfârșitul lunii noiembrie, iar eu plecam spre Berlin cu trenul lui Goebbels. Goebbels nu era acolo, iar Albert Ziegler nu avea să mă însoțească.

42.

Îmi imaginam trenul lui Goebbels ca pe *Amerika,* de fapt, ca pe *Brandenburg* – trenul despre care îmi povestise Krümel; urma să plece și el în seara aceea, aveam să-l întâlnesc pe peron? Nu, cu siguranță plecase deja cu Hitler. Altfel, cine avea să-i pregătească grișul? Pe Führer îl durea stomacul, așa se întâmpla mereu, călătoriile îl agitau. Cu atât mai mult acum, că pierdea războiul – dar grișul face minuni, o să vezi, are grijă Firmiturică de tine.

M-am dus la întâlnirea cu doctorul Schweighofer, într-un bar fără nume din Gross-Partsch la ora optsprezece fix, așa cum mi-a spus Ziegler. Nu era nimeni în bar. Proprietarul aduna

cu o mână granulele de zahăr împrăștiate pe tejghea și le strângea în cealaltă. Numai după ce a terminat mi-a servit o cană cu ceai de care nici nu m-am atins. Ziegler mi-a spus că o să-l recunosc pe doctor după mustață. E la fel ca a lui Hitler. Odată, în hambar, mi-a povestit că Führerul era adesea sfătuit să-și radă mustața. El însă susținea că nu poate, pentru că avea nasul prea mare. Nasul lui Schweighofer în schimb era subțire, iar mustața era de culoare deschisă, puțin îngălbenită, probabil de la fumul de țigară. Intrând, a aruncat repede un ochi asupra meselor goale și m-a văzut. A venit la mine, mi-a pronunțat numele, eu l-am pronunțat pe al lui, i-am întins mâna, mi-a strâns-o în grabă și am plecat.

În timp ce mergeam cu mașina, mi-a spus că la ora aceea intrarea era păzită de o persoană de încredere care mă va lăsa să intru în gara din Wolfsschanze fără să-mi ceară niciun document.

— După ce intrați, vă țineți după mine, nu vă uitați în jur. Mergeți repede, dar fără să fiți încordată.

— Și dacă ne oprește cineva?

— E întuneric și o să fie haos. Cu puțin noroc, nu ne vor observa. Dacă totuși se întâmplă, o să spun că sunteți una dintre asistentele mele.

Deci de-asta Albert nu m-a însoțit personal. Credeam că este o altă dovadă a meschinăriei lui. În ciuda puterii pe care i-o conferea funcția, era prea laș ca să-și însoțească amanta să urce în trenul lui Goebbels, ca să impună plecarea ei împreună cu angajații direcți ai cartierului general din Wolfsschanze, deși nu locuia și nici nu lucra acolo. Stând de vorbă cu doctorul, mi-am dat seama, în schimb, că Ziegler m-a lăsat în grija lui pentru că avea un plan: să mă prefac că sunt parte din personalul medical. Ar fi putut să funcționeze.

•

Înghețată în ghereta sa, santinela ne-a lăsat să trecem, după ce abia dacă ne-a aruncat o privire.

M-am trezit în mijlocul unei mulțimi de oameni care încărcau în vagoane cutii de lemn de diferite dimensiuni, în timp ce soldații SS îi supravegheau, mârâind tot felul de instrucțiuni și păzind bunurile. Trenul era deja pe peron, cu locomotiva îndreptată în altă direcție, întorcând spatele cartierului general. Svasticile de pe lateralele sale erau un ornament ridicol, așa cum sunt de altfel toate însemnele perdanților. Părea că era dornic să plece. Goebbels nu se afla acolo, iar trenul nu mai răspundea ordinelor sale, ci doar propriului instinct de conservare.

Schweighofer pășea hotărât, fără să verifice dacă mai eram în spatele lui.

— Unde mergem acum? am întrebat.

— Aveți măcar o pătură în geanta aia?

În valiză pusesem doar niște pulovere – peste câteva luni intenționam să mă întorc să-mi iau restul lucrurilor, gândindu-mă că îi voi convinge pe socrii mei să vină cu mine la Berlin – și o pătură, așa cum îmi sugerase Albert. Herta îmi pregătise niște sandviciuri, călătoria va fi lungă.

— Da, am. Auziți, voiam să vă întreb: chiar dacă nu am documente, spun oricum că sunt asistenta dumneavoastră? Și dacă mi le vor cere?

Nu mi-a răspuns. Mergea repede, mă chinuiam să țin pasul cu el.

— Unde mergem, domnule doctor? S-au terminat vagoanele.

— S-au terminat vagoanele civililor.

Nu am înțeles până nu m-a pus să mă urc într-un vagon de marfă, la capătul din spate al trenului, departe de mulțimea care se agita pe peron. M-a ajuta să urc, împingându-mi spatele cu palmele, apoi s-a urcat și el; fără să-i pese de faptul că eram șocată, a dat câteva cutii la o parte, a ales locul în care să stau, arătându-mi o nișă în spatele unei stive de lăzi.

— Vă vor proteja de frig.

— Ce vreți să spuneți?

Orice, numai un plan bun nu era: ore, zile de mers într-un vagon de marfă, izolată în beznă și cu riscul de a muri de frig. În continuare, eram pionul lui Ziegler.

— Domnule doctor, nu pot sta aici.

— Cum credeți. Eu mi-am făcut datoria. Înțelegerea cu domnul locotenent a fost să vă duc în siguranță, iar asta e tot ce vă pot oferi. Îmi pare rău. Nu pot să vă pun pe lista civililor, cu atât mai mult cu cât vagoanele sunt ticsite, oamenii vor călători în picioare sau vor sta pe jos. Nu putem să luăm tot orașul.

A sărit din tren, și-a scuturat pantalonii cu mâinile, mi le-a întins să mă ajute să cobor, dar o voce masculină l-a strigat.

— Ascundeți-vă, repede! mi-a spus, apoi se adresă celui care l-a strigat.

— Bună seara, Sturmführer[33]. Am venit să verific dacă prețioasele mele echipamente au fost puse așa cum trebuie, să nu se strice ceva.

— Și cum verificați? Lăzile nu sunt sigilate?

Vocea devenea din ce în ce mai clară.

— Da, știu, era doar o idee prostească. Dar nu puteam să nu vin să mă uit, a răspuns Schweighofer. Faptul că le știu aici în siguranță mă liniștește, a spus, încercând să râdă.

Sturmführerul i-a răspuns cu un râs de complezență. Am rămas ascunsă în spatele lăzilor, în timp ce el se apropia. Ce mi-ar putea face dacă m-ar găsi? Indiferent ce s-ar fi întâmplat, nu aveam nimic de pierdut. Ziegler fusese cel care insistase, eu nu voiam să plec, obosisem să tot încerc să mă salvez. Și totuși, frica pe care mi-o insuflau soldații SS era la fel ca în prima zi.

Podeaua vagonului a trepidat sub mine, când Sturmführerul a sărit în tren, iar lăzile au răsunat sub palmele lui. Mi-am ținut respirația.

— Mi se pare că au făcut o treabă bună, domnule doctor. Nu este măgulitor faptul că aveți îndoieli.

— Ce tot spuneți, era doar grija față de…

— Nu vă faceți griji, se știe că medicii sunt oameni ciudați, a spus, râzând din nou. Mergeți să vă odihniți acum, drumul va fi lung. Vom pleca în câteva ore.

Podeaua a trepidat din nou, iar tălpile soldatului SS au aterizat pe peron. Îmi țineam capul între genunchi, iar genunchii mi-i strângeam cu brațele.

Apoi s-a auzit un vuiet metalic și s-a făcut beznă. M-am ridicat în picioare, am căutat ieșirea, o crăpătură prin care să intre un strop de lumină. Mă împleticeam, fără niciun punct de sprijin și fără voce, la fel ca în ghearele răpirii. M-am împiedicat de lăzi, am căzut.

Aș fi putut să mă ridic, să mă lovesc de marfa ambalată până găseam ușa, să bat cu pumnii și să urlu. Mai devreme sau mai târziu, mă vor auzi și îmi vor deschide. Ce ar fi putut să-mi facă? Nu mă interesa. Voiam să mor. De luni întregi voiam să mor. În schimb, am rămas acolo, întinsă pe jos. Poate pentru că eram intimidată, poate de frică sau poate doar din instinctul de supraviețuire. Nu se va termina niciodată. Nu mă săturam deloc să trăiesc.

Mi-am pus mâinile pe burtă, am simțit cum mi se încălzește, și asta mi-a fost de ajuns – încă o dată – să renunț, să mă resemnez.

43.

M-a trezit gălăgia. Cineva deschidea ușa vagonului de marfă. M-am târât în patru labe în nișa mea din spatele lăzilor, mi-am strâns picioarele la piept. A pătruns o lumină slabă și, una câte una, câteva persoane, nu mi-am dat seama câte, au urcat în vagon. Au mulțumit celor care i-au condus până acolo și s-au așezat printre lăzi, bolborosind vorbe pe care nu le înțelegeam. M-am întrebat dacă își dăduseră seama că sunt acolo și,

ca să-mi fac curaj, m-am prins de mânerul valizei mele. Zăngănitul ușii care se închidea i-a redus pe toți la tăcere. Cine știe cât era ceasul și când va pleca trenul. Îmi era foame. Mi se închideau ochii de oboseală. În beznă, pierdusem noțiunea timpului și a spațiului. Frigul îmi mușca din ceafă și zona lombară, vezica era plină. Auzeam oamenii bolborosind, dar nu-i puteam vedea. Pluteam într-un vis fără culori, o comă reversibilă, o izolare apatică. Nu era singurătate, era ca și cum nu ar mai fi existat nimeni pe lume, nici măcar eu.

Mi-am eliberat vezica făcând pe mine. Prelingerea caldă m-a liniștit. Poate că urina se va scurge pe podea până va atinge picioarele celorlalți pasageri. Nu, lăzile îi vor bloca drumul. Poate mirosul va ajunge la tovarășii mei de drum, care se vor gândi la conținutul lăzilor. Cine știe ce e înăuntru? Ar putea fi miros de dezinfectant.

Cu picioarele ude, am adormit la loc.

•

Era un plâns disperat. Am deschis ochii în întuneric. Era plânsul unui copil. Se amesteca cu zăngănitul trenului în mișcare. Sughițuri sufocate de pieptul mamei sale, care probabil îl îmbrățișa, nu aveam cum să văd, în timp ce tatăl său murmura: Acum ce mai e? Ajunge! Gata cu plânsul! Ți-e foame? Cred că mama încercase să-l alăpteze, dar n-a fost cu putință. În zarva aceea, zguduită de legănatul trenului, am scos pătura și mi-am pus-o peste umeri. Unde ne aflam, câte ore dormisem? Eram flămândă, dar nu aveam niciun chef să mănânc, corpul meu se proteja dormind. O somnolență puternică. Angoasa copilului o zgândărea fără să o pătrundă, nu era altceva decât un ecou indescifrabil, o halucinație. La fel ca atunci când am început să cânt și nu mi-am recunoscut vocea. Era ca și cum ai adormi sau ai face pe tine sau ți-ar fi foame fără să vrei să mănânci, un stadiu anterior vieții, fără început și fără sfârșit.

Am început să cânt acel cântec pe care îl fredonasem pentru Ursula, acasă la Heike, apoi pentru Albert, în hambar. Tata mă învățase acel cântec de leagăn. În beznă, printre bocetele copilului și scârțâitul convoiului, vorbeam cu vulpea care furase gâscă, avertizând-o că vânătorul o va face să plătească, și nu mă gândeam la fețele șocate ale celorlalți pasageri. Cine naiba e? o fi spus tatăl, dar eu nu l-am auzit. Nu mă gândeam nici la mama care strângea copilul la piept și îi mângâia căpșorul. Dragă vulpe, doar nu ai nevoie de gâscă la cuptor, cântam, mulțumește-te cu șoarecele! Copilul se oprea din plâns, iar eu o luam de la capăt. Cântă cu mine, Ursula! Deja l-ai învățat, repetam sub pătură, iar copilul adormea sau rămânea treaz, dar nu mai plângea – plânsul lui fusese un act vital, ca orice răzvrătire. Apoi a renunțat și el, s-a resemnat.

Am tăcut, începând să scotocesc prin valiză, căutând un sandvici.

— Cine e acolo? a întrebat femeia.

O lumină slabă contura o umbră pe podea. Am urmărit-o, strecurându-mă ușor în afara nișei, ieșind la iveală din spatele baricadei de lăzi.

Copilul era înfășurat în mai multe pături, iar tatăl aprinsese un chibrit. Chipul mamei pâlpâia în lumina flăcării minuscule.

•

Christa și Rudolph mi-au mulțumit pentru că le-am liniștit copilul, întrebându-mă cum am reușit să fac asta. Îl chema Thomas, avea doar șase luni și nu voia lapte, era prea dezorientat.

— Vă așteaptă cineva la Berlin? a fost prima întrebare care mi-a venit în minte.

— Nu, nu am mai fost niciodată acolo. Dar ăsta era singurul mod de a pleca, a spus Rudolph. O să găsim o soluție.

Nici pe mine nu mă aștepta nimeni la Berlin. O să-l las pe el să rezolve, o să găsească o soluție și pentru mine. I-am întrebat pe tovarășii mei de

drum dacă voiau să mănânce. Christa a pus copilul pe un pat făcut din pături, în sfârșit se odihnea! Rudolph a aprins un alt chibrit, pentru că primul se stinsese, și am scos ceea ce luasem la noi. Le-am așezat pe două prosoape și am mâncat împreună ce aveam, ca și cum oamenii ar avea tot timpul posibilitatea să pregătească o masă, chiar și oamenii înghesuiți, închiși într-un vagon de marfă. Așa te împrietenești, în exil.

Nu-mi amintesc prea multe despre acea călătorie, despre staționările trenului. Nu era nicio crăpătură prin care să vezi orașele, pădurile sau satele, nu știam niciodată unde ne aflăm ori dacă era zi sau noapte. Auzeam liniștea zăpezii. Sau poate chiar ninsese, dar noi nu puteam vedea zăpada. Ne cuibăream unul lângă celălalt ca să ne încălzim, oftam de plictiseală, doar din când în când din cauza neliniștii. Eu ascultam respirația ușoară a copilului care dormea și mă gândeam la Pauline. Cine știe unde era, cât crescuse, cine știe dacă o voi revedea la Berlin. Tremuram sub pături, îmi era sete, apa era din ce în ce mai puțină. Lingeam marginile bidonului cu buzele ca să mi le umezesc. Ne mulțumeam cu atât. Număram chibriturile, să vedem câte mai avem. Rudolph le aprindea doar ca să o ajute pe Christa să schimbe copilul. Scutecul de bumbac cu fecale, mototolit și aruncat într-un colț. Ne obișnuiserăm cu duhoarea. Vorbeam în șoaptă, protejați de întuneric. Am avut timp să mă și joc cu Thomas și să-l aud râzând când îl gâdilam, să-l legăn în locul Christei, exasperată de plânsete, să-l țin cu capul pe gâtul meu sau să-l masez pe burtă. Din această călătorie îmi amintesc sandviciurile mestecate în beznă, bucățelele raționalizate, vasul de tablă al Christei, în care urina foșnea ca un colier de pietre frământate între degete, mirosul înțepător care îmi amintea de refugiul din Budengasse, demnitatea cu care fiecare se abținea de la orice altă nevoie fiziologică până la destinație. Rahatul este dovada

că Dumnezeu nu există, spunea Gregor, dar eu mă gândeam la cât de multă compasiune am simțit pentru corpurile tovarășilor mei de drum, pentru smerenia lor nevinovată și de nestăvilit, iar acea smerenie mi s-a părut atunci singurul motiv real pentru a-i iubi.

Când trenul a frânat pentru a nu știu câta staționare, nu știam că era ultima, că eram la Berlin, că în sfârșit ajunseserăm.

PARTEA A TREIA

44.

Gara este zgomotoasă și aglomerată, oamenii merg atât de repede, încât îmi e teamă să nu mă calce în picioare. Cei din spatele meu mă depășesc, iar cei care vin înspre mine schimbă direcția în ultimul moment, împingându-mă cu o mișcare din șolduri – eu am rămas pe loc: pe stradă o pisică este orbită de faruri. Greutatea valizei mă înclină spre dreapta, dar strângerea mânerului îmi dă un soi de siguranță. E totuși ceva de care să mă agăț.

Caut o toaletă. Nu am vrut să fac în tren, dar acum nu mai rezist. Coada nu e mare, nu o să dureze mult. Apoi mă uit în oglindă. Irisurile îmi plutesc în fosele întunecate ale cearcănelor. Este ca și cum fața mea ar fi suferit o alunecare de teren, iar ochii mei s-ar fi clătinat vreme îndelungată, înainte de a se stabili acolo unde sunt, înfundați în orbite. Îmi pun o agrafă la tâmplă, mă pieptăn cu degetele, mă dau și cu ruj, pun măcar puțină lumină pe fața asta palidă. Întotdeauna ai fost vanitoasă, spunea Herta. Azi însă e o zi importantă, meritată.

Aglomerația mă dezorientează. A trecut mult timp de când nu am mai mers cu trenul, iar călătoritul mă înspăimântă, dar a trebuit să fac asta. Poate că este ultima șansă.

Mi-e sete. Și la cișmea e coadă. Mă așez oricum la rând. O femeie spune:

— Vă rog, doamnă, treceți în față.

Are mai puțin de treizeci de ani, pistrui peste tot, pe față, pe piept, pe brațe. Cei din jur întorc capul.

— Da, doamnă, zice un bărbat, treceți înaintea mea.

— O lăsăm pe doamna să treacă? întreabă cu voce tare femeia cu pistrui.

Mă agăț de valiză.

— Nu este nevoie, spun.

Ea însă mă atinge pe spate și mă invită să intru prima. Am fața deshidratată și brațele numai piele și os: asta văd oamenii la mine.

După ce am băut și am mulțumit, am căutat ieșirea. Soarele este foarte puternic, pătrunde prin geam cu o asemenea violență, încât anulează contururile orașului care începe în afara gării. Pun o mână la ochi ca să trec pragul, clipind în mod repetat înainte să văd bine piața. Cine știe de unde se iau taxiurile. Ceasurile de la colțurile fațadei, montate în nișele de deasupra șirului de arcade, arată ora unu și patruzeci.

E frumoasă gara din Hanovra.

•

Îi dau taximetristului adresa, las geamul jos, îmi sprijin ceafa de banchetă, privesc orașul gonind pe lângă mine, în timp ce știrile de la radio amintesc că astăzi este ziua în care la Schengen se semnează convenția de deschidere a frontierelor dintre Germania de Vest, Franța, Belgia, Luxemburg și Țările de Jos.

— Unde este Schengen?

— Cred că este în Luxemburg, răspunde taximetristul.

Nu a adăugat altceva, nici el nu avea chef să facă conversație.

M-am uitat în oglinda retrovizoare. Linia rujului nu e dreaptă din cauza buzelor crăpate. Încerc să șterg dâra cu o unghie. Vreau să arăt bine la întâlnirea cu el. La radio sunt comentate meciurile Campionatului Mondial de fotbal Italia 1990. După-amiază, la Milano, Germania de Vest va juca împotriva Columbiei. Aș putea vorbi despre asta, despre fotbal. Lui nu i-a plăcut niciodată fotbalul, iar eu nu știu nimic despre asta, dar Campionatul Mondial este altceva, toată lumea se uită la

meciuri. La urma urmei, tot trebuie să ai un subiect de la care să începi.

Taxiul parchează, șoferul coboară pentru a-mi lua valiza, mi-o înmânează. Chiar înainte de a intra, în reflexia ușii de sticlă îmi revăd fața; roșeața este mai puternică decât paloarea, linia rujului nu reușește să decidă marginea buzelor. Scot un șervețel din buzunar și mă șterg până când culoarea dispare complet.

Imediat ce ușile liftului se deschid, o văd pe Agnes. Așteaptă ca o băutură caldă să iasă din aparat. E cu zece ani mai mică decât mine și arată foarte bine, în ciuda abdomenului curbat, care întinde țesătura pantalonilor albaștri, decolorând-o ușor. Dar fața ei încă este catifelată. Chipul lui Agnes încă nu a căzut. Apucă paharul, suflă în cafea, învârtind bețișorul de plastic pentru a amesteca zahărul, apoi mă vede.

— Rosa! Ai ajuns!

Stăteam pe loc cu valiza în mână, ca o pisică surprinsă de farurile unei mașini.

— Bună, Agnes.

— Mă bucur că ai venit. Ai avut o călătorie plăcută? M-a îmbrățișat, având grijă să nu mă ardă cu paharul aburind. Cât timp a trecut?

— Nu știu, răspund, desprinzându-mă din brațele sale. Prea mult.

— Să te ajut, a spus, întinzând mâna liberă.

— Nu, o țin eu, nu e grea. Mulțumesc.

Agnes nu mă conduce, rămâne acolo.

— Cum te simți? o întreb.

— Ca de obicei în astfel de situații.

A lăsat privirea în pământ o secundă.

— Tu?

Ține păhărelul în mână, nu bea. Când își dă seama că mă uit la el, mi-l întinde.

— Vrei? mă întreabă, regretând imediat.

Se întoarce spre aparat.

— Vreau să spun, vrei ceva? Ți-e sete, foame?

Clatin din cap.

— Nu vreau nimic, mulțumesc. Margot și Wiebke?

— Una a plecat să ia copilul de la școală, vine mai târziu, iar cealaltă lucrează, nu poate să vină astăzi.

Agnes nu bea, mie nu mi-e nici sete, nici foame.

— Și el ce face? întreb după puțin timp.

Ridică din umeri, zâmbește, își pleacă ochii spre pahar. Aștept în tăcere să termine de băut. După ce aruncă paharul la coș, își șterge mâinile de pantaloni.

— Hai! spune, iar eu o urmez.

•

El are o perfuzie în brat și două tubulețe în nas. E ras în cap, sau poate doar a chelit complet; are pleoapele închise, se odihnește. Lumina de iunie care intră pe fereastră îi transformă trăsăturile, dar îl recunosc.

Agnes îmi pune valiza într-un colț, apoi se apropie de pat, se apleacă, cureaua îi taie burta în două, dar are încă mâini catifelate, cu care mângâie așternuturile.

— Iubitule, dormi?

Îi spune *iubitule* de față cu mine. Nu este prima dată, s-a mai întâmplat, cu prea mulți ani în urmă pentru ca eu să mă fi obișnuit cu asta. Îi spune *iubitule,* iar el se trezește. Ochii lui sunt albaștri. Umezi, puțin tulburi.

Vocea lui Agnes este foarte dulce când îi spune:

— A venit o musafiră.

Se dă la o parte, ca el să mă poată vedea fără să se ridice de pe pernă. Ochii albaștri mă fixează, iar eu nu mai am nimic de care să mă agăț. Îmi zâmbește. Îmi înghit saliva și spun:

— Bună, Gregor.

45.

Agnes i-a spus că profită de prezența mea ca să meargă să-și ia o cafea. Tocmai băuse una, era doar un pretext ca să ne lase singuri. Mă întrebam dacă o făcea pentru mine, pentru că se temea că mă simt stânjenită sau se simțea ea stânjenită să rămână în aceeași cameră cu fosta soție a soțului ei și cu el, acum, că el era pe moarte.

Înainte să iasă, i-a dat să bea apă. I-a pus o mână sub gât ca să-i ridice capul, iar Gregor și-a lipit buzele de marginea paharului ca un copil care nu învățase încă să bea din pahar. O dâră de apă s-a scurs, udându-i pijamaua. Agnes i-a șters gâtul cu o bucată de hârtie ruptă dintr-o rolă de deasupra noptierei, i-a aranjat pernele, cearșafurile, i-a șoptit la ureche ceva ce nu voi ști niciodată, i-a sărutat fruntea, a reglat jaluzelele astfel încât lumina să nu-l deranjeze, ne-a salutat și a ieșit.

Este ciudat să văd o altă femeie având grijă de Gregor, nu pentru că bărbatul acela a fost soțul meu, ci pentru că eu însămi l-am hrănit, spălat, i-am încălzit trupul atunci când s-a întors, la un an după terminarea războiului.

În ziua în care Gregor a reapărut, fierbeam cartofi în bucătăria lui Anne. Locuiam cu ea și cu Pauline, era vară, la fel ca acum. Pauline s-a oprit să se joace de-a v-ați ascunselea printre ruinele din Budengasse, în timp ce Anne și cu mine, întorcându-ne acasă de la serviciu, am urcat să gătim ceva. Apartamentul meu era încă nelocuibil, iar Anne, și ea tot fără soț, s-a oferit să mă găzduiască. Dormeam toate trei în același pat.

Am băgat furculița într-un cartof ca să verific dacă s-a fiert. Ca de obicei, mă dureau picioarele. De acasă până la serviciu era o oră și jumătate de mers pe jos. Din fericire, după cină făceam o baie la picioare, baie pe care Anne o pregătea în fiecare seară. Ne cufundam picioarele pline de bășici în singurul lighean pe care îl aveam și suspinam. Pauline, în schimb, nu era niciodată obosită, deși toată ziua îi fugărea pe ceilalți copii printre

dărâmături, câtă vreme noi mutam găleți, împingeam roabe și stivuiam cărămizi pentru șaptezeci de pfenigi pe oră și o cartelă pentru rații speciale.

Cartofii erau gata, am stins focul. Din stradă mă striga Pauline:

— Rosa!

M-am dus la fereastră.

— Ce este?

Un bărbat subțirel se sprijinea de ea. Părea șchiop. Nu l-am recunoscut.

Apoi, cu o voce aproape imperceptibilă, bărbatul a spus:

— Eu sunt.

Și mi-a bubuit inima.

•

Mă așez lângă pat. Îmi împreunez degetele pe burtă, apoi le pun pe genunchi, îmi aranjez fusta sub picioare, îmi încrucișez din nou mâinile, atâta că nu știu unde să le pun. Și nu îndrăznesc să-l ating.

— Îți mulțumesc că ai venit, Rosa.

Are o voce stinsă, resemnată, ca cea pe care am auzit-o la fereastra lui Anne într-o seară, cu patruzeci și patru de ani în urmă. Pielea s-a retras, de-asta nasul pare mai mare și oasele feței, mai proeminente.

Caut cu arătătorul resturi de ruj. Nu vreau să mă vadă nearanjată. E prostesc, dar asta e. Îmi era teamă că o va întreba pe Agnes cine este femeia care stă în picioare în camera mea de spital, cu ochii înfundați și fața ridată. În schimb, m-a recunoscut imediat, mi-a zâmbit.

— Îmi doream să te văd, spun.

— Și eu, dar nu speram.

— De ce?

Gregor nu îmi răspunde. Îmi privesc unghiile, buricele degetelor, nu sunt murdare de ruj.

— Ce se mai aude la Berlin?

— Toate bune.

Deși mă străduiesc, nu-mi vine nimic în minte, nu știu ce aș putea să-i spun despre Berlin, despre viața mea acolo. Și Gregor tace, apoi mă întreabă:

— Franz ce face?

— Acum este ocupat cu nepoțelele. Fiul lui le-a adus în vacanță în Germania și le ține cu el la prăvălie, cât timp își bărbierește clienții sau îi tunde. Clienții, mai mult din bun-simț, nu că i-ar interesa, le întreabă: cum te cheamă, câți ani ai, iar fetele răspund în engleză. Ei nu înțeleg și Franz se distrează de minune. Este foarte mândru că nepoatele lui vorbesc altă limbă. De când a devenit bunic, s-a ramolit.

— Ba nu, fratele tău mereu a fost un ciudat.

— Zici?

— Rosa, nu v-a scris ani la rând!

— Eh, știi, el spune că voia să rupă orice legătură, că nemții nu erau bine văzuți după 1918, că unii chiar și-au schimbat numele de familie… Și, în plus, când America a intrat în război, a trăit cu teroarea de a fi închis.

— Da, da, știu povestea. De ce îl acuzau? Stai…

— De ce îl acuzau? Ah, domnul Sauerkraut[34]! răspund râzând. I-au schimbat numele, i-au spus Liberty Cabbage. Cel puțin așa povestește Franz.

— Exact, domnul Sauerkraut, râde și el.

Tușește. O tuse uscată, din piept, care îl obligă să ridice capul. Poate ar trebui să-l ajut?

— Ce să fac? întreb.

Gregor își drege glasul, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, apoi continuă:

— De telegrama pe care a trimis-o îți amintești?

E obișnuit cu tușea și vrea să vorbească, nu vrea nimic altceva.

— Cum să nu? spun. „Vreunul dintre voi mai este în viață?” Doar atât a scris, pe lângă numărul de telefon și adresă.

— Exact. Iar tu ai sunat ca să verifici dacă nu cumva era o glumă.

— Da, așa e! Și, imediat ce mi-a auzit vocea, Franz a amuțit.

Gregor râde din nou, nu credeam că va fi atât de ușor.

— Când fetele vor pleca la Pittsburg, la sfârșitul lunii, o să vezi, o să înnebunească. Pe de altă parte, el a hotărât să se întoarcă la Berlin. Există oameni care la un moment dat simt nevoia să se întoarcă. Cine știe de ce?

— Și tu te-ai întors la Berlin.

— Eu am fost obligată să plec din Gross-Partsch. Cazul meu nu se pune.

Gregor tace, întoarce capul spre fereastră. Poate că se gândește la părinții lui, care au murit fără ca el să-i poată revedea. Nici eu nu i-am mai revăzut.

— Și mie mi-au lipsit foarte mult, spun, dar Gregor nu răspunde.

Are o pijama cu mâneci lungi și cearșaful tras până la jumătatea pieptului.

— Ți-e cald?

Nu răspunde. Rămân pe scaun, îmi împreunez degetele. M-am înșelat: nu e ușor.

— Dacă ai venit aici, spune el după un timp, înseamnă că eu chiar sunt pe moarte.

De data asta sunt eu cea care nu răspunde.

Gregor mă ajută:

— Cum ar fi să mor acum, că te-ai întors?

Zâmbesc și ochii mi se umplu de lacrimi.

•

Cum să mori acum, că te-ai întors? îi spuneam de fiecare dată când era deprimat. Acum nu mai ai cum să mori, îmi pare rău, nu-ți permit.

Cântărea cu cincisprezece kilograme mai puțin decât atunci când plecase. În lagărul de prizonieri unde fusese închis suferise de foame și se îmbolnăvise de pneumonie. A rămas cu o slăbiciune cronică. Era șchiop, nu l-au tratat bine, după ce fugise din spital, cuprins de o stare de delir; pentru că toate celelalte paturi erau pline de schilozi, era convins că îi vor amputa și lui

piciorul. Durerea l-a încetinit și l-a transformat într-o pradă ușor de prins. Mi se părea imposibil ca el să facă un gest atât de nesăbuit. Nu era genul lui Gregor.

— Și dacă m-aș fi întors la tine mutilat? mi-a spus odată.

— Îmi era suficient să te întorci.

— Ar fi trebuit să sărbătorim Crăciunul împreună, Rosa. Nu m-am ținut de promisiune.

— Șșș, acum dormi. Dormi, pentru că mâine trebuie să te faci bine.

Poate din cauza unei infecții intestinale sau doar pentru că sistemul său digestiv a fost compromis de lunile de înfometare, nu mai putea ingera nimic. Îi pregăteam ciorbă când reușeam să fac rost de carne, și cele patru linguri pe care le sorbea le vomita imediat după aceea. Fecalele sale erau lichide, verzui, și emanau un miros care nu aș fi crezut vreodată că ar putea proveni dintr-un corp uman.

Dormea în camera lui Pauline. Noaptea, eu stăteam pe un scaun lângă patul lui. Câteodată, copila se trezea și mă căuta.

— Dormi cu mine?

— Scumpa mea, trebuie să stau cu Gregor.

— Dacă nu stai cu el, moare?

— Cât sunt eu în preajma lui, îți jur că nu o să moară.

În unele dimineți, mă trezeau razele soarelui pe pleoape și o găseam înghesuită peste el. Nu era fiica noastră, dar aveam bucuria de a-i număra respirațiile în timp ce dormea.

Corpul slăbit al lui Gregor nu avea nimic de-a face cu soțul meu. Pielea lui avea un miros diferit, dar Pauline nu avea de unde să știe asta. Menținerea acelui om în viață era singurul motiv pentru care trăiam. Îl hrăneam, îi spălam fața, brațele, pieptul, penisul și testiculele, picioarele, tălpile. Înmuiam o cârpă în ligheanul pentru picioare pe care Anne îl pregătea seara acum doar

pentru ea, de când eu nu mai mergeam printre ruine să adun moloz, ca să nu-l las singur. Îi tăiam unghiile, îl bărbieream, îl tundeam, îl însoțeam să-și facă nevoile, îl ștergeam. Se întâmpla ca involuntar să vomite, să tușească, să-mi scuipe în palmă.

Nu eram niciodată dezgustată, îl iubeam și atât. Gregor devenise copilul meu. De îndată ce se trezea, se trezea și Pauline. În șoaptă, ca să nu o audă, copila spunea:

— Rosa, cât suntem noi în preajma lui, îți jur că nu o să moară.

Gregor nu a murit. S-a vindecat.

•

— Știi, când Agnes mi-a spus că te-a sunat și că vei veni, mi-am amintit de o întâmplare din timpul războiului. Poate că ți-am povestit deja într-o scrisoare.

— Nu cred, Gregor, spun cu un fals reproș, nu mi-ai scris aproape nimic despre război.

El înțelege ironia falsului reproș și râde.

— Încă îmi reproșezi, incredibil!

Și pentru că a râs, a început să tușească. Ridurile de pe frunte se adâncesc. Petele închise la culoare de pe fața lui tremură.

— Vrei niște apă?

Pe noptieră e un pahar umplut pe jumătate.

— Nu știam ce avem voie să scriem, era periculos să arăți că ești descurajat, iar eu eram atât de descurajat…

— Da, știu, stai liniștit. Glumeam. Ce întâmplare era?

— Era vorba despre două femei. Veniseră să-și caute soții. Făcuseră nu știu câți kilometri pe jos, sute de kilometri prin zăpadă, dormind în ger, numai ca să-i vadă. Dar, odată ce au ajuns, au aflat că soții lor nu erau acolo. Ar fi trebuit să le vezi fețele.

— Dar unde erau?

— N-am idee. Într-un alt lagăr, probabil. Îi duseseră în Germania, sau poate muriseră, cine știe. Nu erau printre prizonierii noștri. Soțiile s-au întors înapoi, tot prin zăpadă și tot prin ger, fără să afle nimic despre ei, înțelegi?

Când vorbește mai mult, gâfâie. Poate că ar trebui să-i spun să tacă, să stau aici cu el în liniște, să-l iau de mână. Măcar de-aș îndrăzni să-l ating!

— Și de ce ți-a venit asta în minte? Eu n-am venit pe jos, prin zăpadă.

— Așa-i.

— Și tu nu mai ești soțul meu.

Ce frază neinspirată am rostit! Nu am vrut să fiu nepoliticoasă.

Mă ridic, mă plimb prin cameră. E un dulăpior în care Agnes sigur a pus prosoape, pijama de rezervă, tot ce trebuie. De ce nu se întoarce Agnes?

— Unde te duci? întreabă Gregor.

— Nicăieri, sunt aici.

Mă împiedic de papucii de lângă pat, înainte să mă așez din nou.

— Chiar dacă nu ai mers prin zăpadă, ai făcut cel puțin trei ore și jumătate pe drum, doar ca să vii să mă saluți.

— Așa este.

— De ce crezi că oamenii simt nevoia să se salute?

— Cum adică?

— Ai venit la Hanovra special. Ar trebui să știi de ce.

— Păi, poate că oamenii au nevoie să-și încheie socotelile. Cred.

— Deci ai venit să închizi cercul?

Întrebarea m-a descumpănit.

— Am venit pentru că voiam să te văd, ți-am spus deja.

— Rosa, noi doi avem socotelile neîncheiate de prin ’40.

•

Ne-am despărțit de comun acord și a fost foarte dureros. De obicei, oamenii spun că au hotărât de comun acord, înțelegându-se că nu a existat nicio suferință sau că a existat, dar puțină, însă nu este adevărat. Sigur, este posibil să suferi mai mult, dacă unul dintre cei doi nu se resemnează, dacă îi face rău celuilalt în mod intenționat, însă despărțirea este inevitabil o experiență dureroasă. Mai ales când oamenii au avut o a doua șansă, contrar tuturor statisticilor. Noi doi ne pierduserăm unul pe celălalt, iar după război ne-am regăsit.

A durat trei ani, apoi ne-am despărțit. Nu-i înțeleg pe cei care spun: se terminase de mult. Nu ai cum să stabilești cu exactitate când se încheie o căsătorie. Căsătoria se termină când soții decid că s-a terminat sau cel puțin unul dintre ei decide asta. Căsătoria este un sistem fluctuant, se mișcă în valuri, se poate termina oricând și poate oricând să o ia de la capăt, nu are o evoluție liniară și nici nu urmează căi logice. Cel mai jos punct al unei căsătorii nu determină obligatoriu data scadenței sale. Cu o zi înainte erați pe marginea prăpastiei, iar a doua zi ați ieșit la suprafață fără să știți cum. Și nu vă amintiți motivul, unul oarecare, pentru care ar trebui să vă despărțiți. Nu este nici măcar o chestiune de pro și contra, de adunare și scădere. Una peste alta, toate căsniciile sunt sortite eșecului și fiecare căsnicie are dreptul, datoria să supraviețuiască.

Căsătoria noastră s-a sprijinit o vreme pe recunoștință. Am avut parte de un miracol, nu-l puteam irosi. Fuseserăm aleși, predestinați. Apoi chiar și entuziasmul celor binecuvântați moare. Ne-am aruncat cu capul înainte în reconstruirea căsniciei noastre, pentru că acesta era cuvântul de ordine: a reconstrui. Să lăsăm trecutul în urmă, să uităm. Dar eu n-am uitat niciodată. Și nici Gregor. Poate dacă ne-am fi împărtășit amintirile, îmi spuneam uneori. Dar nu puteam. Ni se părea că am fi făcut să dispară miracolul, noi în schimb

încercam să-l protejăm, să ne protejăm unul pe celălalt. În anii care au urmat am avut atâta grijă să încercăm să ne protejăm, încât în ultimele luni nu mai aveam nimic altceva decât asta: baricade.

•

— Bună, tată.

A intrat o fată cu părul lung și drept, cu cărare pe mijloc. Are o rochie de in de culoare deschisă, cu bretele, și sandale în picioare.

— Bună dimineața! mă salută văzându-mă.

Mă ridic.

— Bună, Margot, spune Gregor.

Fata se apropie, iar eu vreau să mă prezint, dar în acel moment intră Agnes.

— Oh, draga mea, ești aici? Și copilul?

— L-am lăsat la soacră-mea.

Fiica lui Gregor are un aer obosit, cu un strat subțire de transpirație pe frunte.

— Ea este Rosa, spune Agnes.

— Bun venit!

Margot îmi întinde mâna, o strâng. Are ochii lui Gregor.

— Mulțumesc. Mă bucur să te cunosc, spun zâmbind. Te-am văzut în fotografii când te-ai născut.

— Tu ai trimis oamenilor fotografii cu mine fără să-mi ceri voie? glumește cu tatăl ei, dându-i o sărutare.

•

Gregor mi-a trimis fotografii cu fetița lui fără să se gândească că aș putea suferi. Voia doar să simtă că încă fac parte din viața lui. Era un gest de afecțiune, nu de protecție, ci de afecțiune. Nu mă mai proteja, uitase cum să facă asta. S-a căsătorit cu Agnes, m-am dus la nunta lor, le-am urat toate cele bune – și am fost sinceră. Nu conta că în tren spre Berlin eram tristă. Faptul că el nu mai era singur nu-mi sporea singurătatea.

Când trenul s-a oprit în Wolfsburg, am tresărit. Wolfsburg, au anunțat la microfon, gara din

Wolfsburg. Cum de n-am observat-o la sosire? Poate că dormeam. Trecusem prin orășelul lupului, pentru a merge să mă despart definitiv de soțul meu.

•

— Ți-am adus un cadou, tată.

Margot scoate din geantă o foaie de matematică îndoită și i-o dă lui Gregor.

— Stai, spune Agnes, ți-o deschid eu.

Este un desen în creion, cu un bărbat chel întins pe un pat sub un cer cu nori roz. De sub pat ies flori cu petale în culorile curcubeului.

— Este de la nepotul tău, explică Margot.

Sunt acolo, lângă el, nu am cum să nu citesc. Scrie: „Bunicule, mi-e dor de tine, însănătoșire grabnică”.

— Îți place? întreabă Margot.

Gregor nu răspunde.

— Se poate agăța, mama? Îl agățăm?

— Hm… Ne-ar trebui o piuneză, o bucățică de scotch…

— Tată, nu spui nimic?

El este prea emoționat ca să răspundă. Se vede. Iar eu mă simt în plus acum, cu această familie care nu este a mea. Mă ridic, merg la fereastră, privesc în curte prin fantele jaluzelelor. Sunt pacienți în scaun cu rotile și asistente care îi împing. Sunt oameni care stau pe bănci: e greu de spus dacă sunt bolnavi sau sănătoși.

•

Prima dată când Gregor a încercat după atâta timp să facă din nou dragoste cu mine, am evitat. Nu am spus nu, nu am inventat un motiv, pur și simplu m-am blocat. Gregor m-a mângâiat cu blândețe, crezând că era vorba despre pudoare. Trecuse mult timp de când nu ne atinseserăm. Contactul cu corpul său era obișnuință, îl tratam cu familiaritate, cu pragmatism. Războiul mi-a restituit trupul unui veteran, iar eu eram încă suficient de tânără și energică ca să mă ocup de el.

Dar nu ne mai atingeam unul pe celălalt cu dorință. Dorința era un sentiment pe care îl uitaserăm. A trebuit să învățăm din nou, încet, treptat. Așa credea Gregor. Eu credeam că dorința era cea care genera intimitate, brusc, ca o revelație. Dar poate că era posibil și invers, să pleci de la intimitate, să o recâștigi, până când apuci dorința în mâini, ca atunci când te trezești și încerci să ții un vis pe care tocmai l-ai avut și deja a dispărut: îți amintești atmosfera, dar nici măcar o imagine. Ar fi fost posibil, poate, cu siguranță alte soții au reușit. Cum au făcut asta, nu știu. Poate că metoda noastră nu era una potrivită.

46.

Medicul nu poartă ochelari. Când intră, mă uit la ceas. E deja după-amiază târziu. Agnes și Margot discută puțin cu el, vorbesc despre Campionatul Mondial de fotbal și despre nepotul lui Gregor. Probabil medicul l-a cunoscut în această cameră. Este foarte sociabil, are un corp atletic și un timbru de bariton. Pe mine nu mă prezintă nimeni, iar el nu mă bagă în seamă. Ne roagă să ieșim, trebuie să îl consulte pe Gregor.

Pe coridor, Agnes întreabă:

— Vii să dormi la noi?

— Mulțumesc, dar am făcut rezervare la o pensiune.

— Nu înțeleg de ce, Rosa, avem spațiu destul. Și apoi, mi-ai ține companie.

Da, ne-am putea ține companie, dar eu sunt obișnuită să locuiesc singură, nu vreau să împart spațiul cu nimeni.

— Prefer să nu deranjez, zău. Deja am făcut rezervarea, este o pensiune aici, în apropiere, este foarte comod.

— Știi că poți să te răzgândești în orice moment. Sună-mă și o să vin să te iau.

— Mama, dacă nu vrei să fii singură, poți să dormi la noi.

De ce spune asta Margot? Ca să mă facă să mă simt vinovată?

Medicul ni se alătură, a terminat. Agnes cere informații despre starea lui Gregor. Margot ascultă cu atenție și pune și ea întrebări. Eu nu fac parte din familie, mă întorc în cameră.

•

Gregor încearcă să-și suflece mâneca stângă. Brațul drept e deja gol, cu mâneca ridicată, pentru a permite acelor perfuziei să intre în vene, celălalt braț, în schimb, e acoperit de pijamaua din bumbac albastru – albastrul este probabil culoarea preferată a lui Agnes. Poate că Gregor vrea să-și suflece mâneca pentru a se scărpina. Are pielea uscată, striată de dungi albe lăsate de unghii.

— Nu am lăsat socotelile neîncheiate, îi spun fără să mă așez. Am mers mai departe.

Gregor insistă, dar nu reușește să-și dea mâneca la o parte.

Nu îl ajut, nu îndrăznesc să-l ating.

— Tu te-ai întors, eu te-am îngrijit, ai redeschis biroul, am reconstruit casă, am mers mai departe.

— Asta ai venit să-mi spui?

Se dă bătut, lasă baltă pijamaua.

— Așa ai venit să mă saluți?

Are o voce aspră, iritată.

— Nu ești de acord?

Suspină.

— Nu mai eram ca înainte.

— Dar cine a mai fost ca înainte, Gregor, cine a reușit?

— Unii au reușit.

— Vrei să spui că ceilalți au fost mai buni decât noi, decât mine?

Știam asta deja.

— Nu mi-am pus niciodată problema de mai bun sau mai rău.

— Și ai greșit.

— Ai venit să-mi spui că am greșit?

— Nu am venit să-ți spun nimic, Gregor!

— Atunci de ce ești aici?

— Dacă nu voiai să vin, puteai să spui! O puneai pe soția ta să îmi zică la telefon.

Nu trebuie să mă enervez. O bătrână care se enervează este penibilă.

Iată, soția lui, are o față îngrijorată. Dă buzna în cameră.

— Rosa, spune ca și cum numele meu ar conține toate întrebările.

Se duce la Gregor și îi suflecă mâneca pijamalei.

— E totul în regulă? îl întreabă.

Apoi se întoarce spre mine:

— V-am auzit țipând.

Doar eu am țipat, Gregor nu ar putea să facă asta, cu plămânii lui. Pe mine m-a auzit Agnes.

— Nu vreau să te obosești, îi spune soțului ei.

Vorbește cu mine, eu îl obosesc.

— Scuzați-mă, spun ieșind.

Trec pe lângă medic și pe lângă Margot, nu îi salut, traversez coridorul, nu știu unde mă duc. Luminile de neon îmi dau dureri de cap. Pe scări mi se părea că o să cad, dar, în loc să mă țin de balustradă, apuc lănțișorul ascuns sub gulerul cămășii, îl scot, îl strâng în pumn. Metalul este dur și rece. Numai după ce s-au terminat scările deschid mâna din nou. În palmă, verigheta care atârnă de lănțișor are gravat un cerc dublu.

Nu fusesem niciodată acasă la ea. A fost suficient să împing ușa ca să intru într-o cameră întunecată – era o singură fereastră îngustă – cu o masă și o canapea mică. Scaunele erau răsturnate printre cioburi de farfurii și pahare, sertarele mobilei de bucătărie fuseseră demontate și abandonate pe jos. În penumbră, cavitățile în care

fuseseră cândva inserate semănau cu criptele unui cimitir care așteptau să fie ocupate.

Soldații SS întorseseră totul cu susul în jos. Deci așa avea loc extirparea! Îmi rămâneau obiectele, nevoia de a atinge ceea ce îi aparținuse, acum, că Elfriede nu mai era.

Am tras aer în piept și am înaintat, până am ajuns în fața unei perdele. Am dat-o la o parte ezitând, cu o senzație de violare. În dormitor, lenjeria și hainele erau împrăștiate pe podeaua din lemn. Cearșafurile, smulse de pe saltea, erau o grămadă de cârpe pe care stătea suspendată o pernă descusută.

Lumea s-a frânt după dispariția lui Elfriede, iar eu am rămas în acea lume fără măcar să am un corp pe care să-l plâng. Din nou.

Am îngenuncheat peste haine, le-am mângâiat. Nu i-am atins niciodată chipul osos, obrajii, și nici vânătăile de pe picioare pe care eu i le făcusem. Rămân alături de tine, i-am jurat în baia din cazarmă. Dar în acel moment euforia noastră de școlărițe s-a stins.

M-am întins pe jos, am adunat hainele din jurul meu sub gât, cu fața lipită de podea. Nu aveau un miros, nu al ei, sau poate că eu îl uitasem deja.

Când pierzi o persoană, durerea îți aparține, pentru că nu o vei mai vedea niciodată, nu îi vei mai auzi vocea, pentru că fără ea crezi că nu vei rezista. Durerea este egoistă: asta mă mâhnea.

Dar în timp ce zăceam printre hainele ei, enormitatea tragediei s-a arătat pe de-a-ntregul. Era un eveniment atât de mare, intolerabil, care mi-a paralizat durerea, a înecat-o. S-a extins atât de mult, încât a ocupat fiecare centimetru din univers, devenind dovada a ceea ce umanitatea era capabilă să facă.

Mă familiarizasem cu sângele închis la culoare al lui Elfriede, doar ca să nu-l văd pe al meu. Dar sângele celorlalți îl suporți? mă întrebase ea.

Dintr-odată, mi s-a făcut poftă de aer. M-am ridicat și, ca să mă liniștesc, am început să adun hainele una câte una. Le-am scuturat ca să le întind cutele, agățându-le la locul lor. Cât de absurd e să pui lucrurile în ordine, ca și când ar ajuta la ceva, ca și când ea s-ar putea întoarce. Am împăturit lenjeria, am pus-o în sertarele din șifonier, am tras cearșafurile peste saltea și le-am întins, apoi m-am ocupat de perna ciopârțită.

Când am băgat mâna în fața de pernă ca să aranjez lâna, l-am găsit. Ceva dur și rece. L-am scos din sculurile aspre și l-am văzut. Un inel de aur: o verighetă.

Am tresărit. Și Elfriede fusese căsătorită? Cine era bărbatul pe care-l iubea? De ce nu mi-a spus nimic?

Câte lucruri am ținut ascunse una de alta! Este posibil să ne iubim unii pe alții mințindu-ne?

M-am uitat la inel mult timp, apoi l-am lăsat să cadă într-o cutie goală de pe noptieră. Dintr-un sertar deschis ieșea o cutiuță de metal. Era o tabacheră. Am deschis-o, mai era una, o ultimă țigară pe care nu o fumase. Am scos-o.

Mă uitam la ea între degetele mele – inelarul îmi era prins în strâmtoarea verighetei pe care mi-o dăruise Gregor într-o zi, cu cinci ani în urmă – și mi-am amintit de mâna lui Elfriede, care apropia țigara de buze, cu arătătorul și degetul mijlociu încleștate, care îi dădeau drumul o clipă și apoi o readuceau la buze, în orele petrecute în curte, sau ziua în care m-a închis în toaletă cu ea. Mi-am amintit mâna ei fără verighetă pe deget.

Pofta de aer devenise insuportabilă, trebuia să ies de acolo. Din impuls, am luat verigheta lui Elfriede, am strâns-o în pumn și am ieșit fugind.

47.

Mă întorc și îl găsesc pe Gregor din nou singur, cu ochii închiși. Mă așez lângă el, la fel cum făceam noaptea, în camera lui Pauline. Fără să deschidă ochii, îmi spune:

— Iartă-mă, nu voiam să te supăr.

De unde și-a dat seama că sunt eu?

— Nu-ți face griji, astăzi sunt puțin emotivă.

— Ai venit să mă vezi, îți doreai un moment de pace între noi, dar nu mi-e ușor să știu că nu mai am timp.

— Îmi pare rău, Gregor.

Aș vrea doar să-l ating. Să-i prind mâna într-a mea. Ar simți căldura și asta ar fi de ajuns.

Gregor deschide ochii, se întoarce către mine. Are un aer grav sau pierdut sau disperat, nu mai reușesc să-mi dau seama.

— Ai fost inaccesibilă, știi?

Zâmbește cât poate de tandru.

— Este greu să trăiești cu o persoană inaccesibilă, îmi înfig unghiile în palme, strâng din dinți.

Odată am citit într-o carte că nu există un loc în care să taci mai abisal decât în familiile germane. După ce s-a terminat războiul, nu aș fi putut să mărturisesc faptul că am lucrat pentru Hitler: aș fi suportat consecințele și poate că nu aș fi supraviețuit. Nu i-am spus nici măcar lui Gregor, nu pentru că nu aveam încredere în el, sigur că aveam încredere, dar n-aș fi putut să-i povestesc despre cantina din Krausendorf fără să-i povestesc despre cine a mâncat cu mine în fiecare zi, o fată care avea cuperoză, o femeie cu umeri lați și gura mare, una care făcuse avort și alta care se credea vrăjitoare, o fată obsedată de actrițe de film și o evreică. Ar fi trebuit să-i povestesc despre Elfriede, despre greșeala mea. Cea care le întrece pe toate celelalte în inventarul greșelilor și al secretelor. N-aș fi putut să-i mărturisesc că am avut încredere într-un locotenent nazist, același care a trimis-o într-un lagăr, același pe care eu l-

am iubit. N-am spus niciodată nimic și nici nu voi spune. Tot ce am învățat din viață este să supraviețuiesc.

— Cu cât îți spuneam mai des că ești inaccesibilă, cu atât te închideai mai mult. Și acum faci asta.

Gregor tușește iar.

— Bea, te rog!

Iau paharul, i-l apropii de gură și îmi amintesc de vremea când făceam asta în camera lui Pauline, îmi amintesc privirea speriată pe care o avea. Gregor lipește buzele de pahar și se concentrează asupra acțiunii, ca și cum efortul ar fi foarte mare, în timp ce eu îi țin capul: nu i-am atins niciodată capul fără păr. Trecuseră atâția ani de când nu îmi atinsesem soțul…

Apa se scurge pe bărbie, iar el împinge paharul.

— Nu mai vrei?

— Nu mi-e sete, spune ștergându-se cu mâna.

Scot batista din buzunar, îi tamponez bărbia: la început refuză, apoi mă lasă să-l șterg. Batista este pătată cu ruj, iar Gregor își dă seama. Se uită la mine cu o tandrețe insuportabilă.

48.

Căruciorul cu mâncarea pentru cină umple coridorul de zgomote și mirosuri. Infirmierii intră, Agnes e în spatele lor. Îi dau tava, ea o pune pe noptieră și le mulțumește. Când pleacă spre camera următoare, Agnes spune:

— Rosa, nu te mai găseam. Ești bine?

— Da, atât că mă doare puțin capul.

— Margot voia să te salute, a trebuit să plece. Oricum, în curând se termină programul de vizită, o să plecăm și noi.

Rupe o bucată de hârtie din sul, o bagă pe sub gulerul pijamalei albastre pe post de șervet, se

așază foarte aproape de pat și, fără grabă, îl hrănește pe Gregor. Din când în când, pune lingura jos, ca să o șteargă. El soarbe supa, scoțând un sunet sec. Uneori își lasă capul pe pernă să se odihnească. Până și mâncatul îl obosește. Agnes mărunțește puiul, eu mă așez pe cealaltă parte, în fața ei.

Gregor face semn că s-a săturat, iar Agnes spune:

— Mă duc la baie să mă spăl pe mâini.

— Bine.

— Apoi mă întorc acasă. Ești sigură că nu vrei să vii, măcar să mănânci ceva?

— Nu mi-e foame, mulțumesc.

— În orice caz, dacă mai târziu ți se face foame, poți merge la cantina spitalului. Acolo mănâncă doctorii și asistentele, dar și rudele bolnavilor. Este ieftin și bun.

— Păi, să-mi explici unde e.

Rămân singură cu Gregor. Sunt extenuată.

Afară, cerul e variabil. Amurgul nu se grăbește, dar în cele din urmă accelerează, se lasă peste oraș.

— Dacă aș fi murit în război, spune el, iubirea noastră ar fi supraviețuit.

Știu că nu e adevărat.

— Nu despre iubire e vorba.

— Dar despre ce e vorba, Rosa?

— Nu știu, dar știu că tocmai ai spus o prostie. Bătrânețea nu-ți prieste.

Pare că tușește, dar de fapt râde. Mă face și pe mine să râd.

— Ne-am străduit, dar nu am supraviețuit.

— Am petrecut niște ani împreună: nu e puțin lucru. După aceea tu ai avut șansa să-ți întemeiezi o familie, spun zâmbind. Ai făcut bine că ai rămas în viață.

— Dar tu ești singură. De prea mult timp, Rosa.

Îi mângâi un obraz. Are pielea ca hârtia creponată, aspră, sau poate sunt degetele mele. Nu

mi-am mângâiat niciodată soțul bătrână fiind, nu știam cum e.

Îi trec două degete peste buze, le conturez delicat, apoi mă opresc în mijloc și apăs ușor, foarte ușor. Gregor deschide gura și le sărută.

•

Meniul de la cantina spitalului este destul de variat. Au legume înăbușite – morcovi, cartofi, spanac, fasole verde – sau trase la tigaie, cum ar fi dovleceii. Au mazăre cu șuncă și fasole verde fiartă. Au rasol de porc și piept de pui la grătar. Supă și file de calcan împănat, eventual cu piure de cartofi. Salată de fructe, iaurt, chiar și un desert cu stafide, dar eu nu m-am mai atins de stafide de mult.

Cer doar o porție de fasole verde, apă plată și un măr, nu mi-e foame. La casă, împreună cu tacâmurile, îmi dau și două felii de pâine integrală și un pătrățel de unt ambalat. Caut un loc liber, sunt destule. Printre mesele din plastic laminat de un turcoaz spălăcit, goale, pline de firimituri sau pătate de unsoare, se plimbă flegmatic bărbați și femei în halat, târându-și saboții de plastic, cu tăvile în mână. Vreau să văd unde se așază, înainte să-mi aleg un loc. Zăresc o masă destul de curată, destul de departe.

Urmăresc pe furiș oamenii care stau jos, deși, de la distanța asta, nu văd bine. Mă întreb dacă mai mănâncă și altcineva ce mănânc eu în seara asta. Trag cu ochiul la felurile de mâncare ale celorlalți și în sfârșit o găsesc: o fată brunetă, cu părul prins în coadă, mănâncă cu poftă din farfuria sa cu fasole verde. Iau un dumicat din farfuria mea, gust și simt bătăile inimii domolindu-se. Dumicați bine proporționați, unul după altul, până când stomacul se umple. O ușoară greață, nu s-a întâmplat nimic. Îmi pun mâinile pe burtă, o încălzesc. Rămân așa, pe loc, așezată, nu prea e lume, se aude doar un zumzăit vag. Aștept puțin, poate o oră, apoi mă ridic.

virtual-project.eu

violin

[1] Rochie tradițională purtată la sărbători de femeile din Austria și Bavaria. (N.r.)

[2] Liga Fetelor Germane: organizație de tineret nazistă. (N.t.)

[3] Ziar german din perioada 1861-1945, transformat în instrument de propagandă de către regimul nazist. (N.t.)

[4] Desert german, tipic pentru perioada de Crăciun.

[5] Germ.: „Cântă o melodie atunci când ești trist”. (N.t.)

[6] Zarah Leander (1907-1981): cântăreață și actriță suedeză care a făcut carieră în Germania nazistă în anii 1930 și 1940. (N.r.)

[7] Supă cu găluște. (N.t.)

[8] Tocăniță. (N.t.)

[9] Pâine prăjită. (N.t.)

[10] Cotidian german antisemit care a apărut în perioada 1923-1945. (N.r.)

[11] Melc. (N.t.)

[12] Tip de locuință folosită drept casă de vacanță în Rusia. (N.t.)

[13] Germ.: „arme-minune”. (N.r.)

[14] Grad în organizațiile paramilitare ale Partidului Nazist, echivalent cu gradul militar de locotenent. (N.r.)

[15] *Deustches Jungvolk:* organizație de tineret nazistă dedicată copiilor cu vârste între 8 și 14 ani, numiți *Pimpfe* („puști”). (N.r.)

[16] Partidul Centrist German. (N.r.)

[17] Germ.: „În fața cazărmii, în fața porții celei mari, / Se înălța un felinar care și-acuma e acolo”. Versurile sunt din cântecul „Lili Marlene”, făcut celebru de Marlene Dietrich. (N.r.)

[18] Germ.: „Veronika, primăvara a sosit”. (N.r.)

[19] Organizație paramilitară nazistă care a avut un rol esențial în ascensiunea lui Hitler la putere. (N.r.)

[20] Germ.: „Va fi o primăvară fără de sfârșit”. (N.r.)

[21] Germ.: „Vulpe tu mi-ai furat gâscă. Dă-mi-o înapoi”. (N.r.)

[22] Versuri dintr-un cântec pentru copii, folosit în diferite jocuri: „Coace o prăjitură, coace o prăjitură, a strigat bucătarul”. (N.r.)

[23] Forțele Terestre. (N.r.)

[24] Forțele aeriene militare ale Germaniei în cel de-al Doilea Război Mondial. (N.t.)

[25] „Cântecul lui Horst Wessel”, cunoscut și ca *Die Fahne hoch!* („Sus drapelul!”), a fost imnul oficial al Partidului Nazist. (N.t.)

{26} Organizație paramilitară nazistă însărcinată cu executarea în masă a evreilor, romilor și comuniștilor. (N.r.)

{27} Căpitan. (N.t.)

{28} Diviziile germane înființate în toamna lui 1944. (N.r.)

{29} Drept urmare, Mussolini a fost îndepărtat de la putere și arestat. (N.r.)

{30} E vorba de regele Victor Emanuel al III-lea. (N.r.)

{31} Conducător al unui district din Germania nazistă sau al unui teritoriu aflat sub ocupație nazistă. (N.t.)

{32} Agenția de informații a Partidului Nazist. (N.t.)

{33} Locotenent secund. (N.r.)

{34} Germ.: „Varză murată”. (N.t.)

Table of Contents

PARTEA ÎNTÂI
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
PARTEA A DOUA
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.

36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
PARTEA A TREIA
44.
45.
46.
47.
48.

Table of Contents

PARTEA ÎNTÂI 3
1. 3
2. 9
3. 15
4. 19
5. 21
6. 30
7. 37
8. 45
9. 54
10. 60
11. 68
12. 75
PARTEA A DOUA 87
13. 87
14. 92
15. 95
16. 99
17. 113
18. 115
19. 120
20. 128
21. 132
22. 140
23. 145
24. 155
25. 157
26. 160
27. 169
28. 174
29. 176

30. 180
31. 181
32. 187
33. 195
34. 200
35. 204
36. 209
37. 218
38. 223
39. 228
40. 237
41. 244
42. 250
43. 254
PARTEA A TREIA 259
44. 259
45. 262
46. 273
47. 277
48. 279